

**SFÂNTUL IOAN
GURA DE AUR**

**Talcuiri la Epistola Intai catre
Timotei**

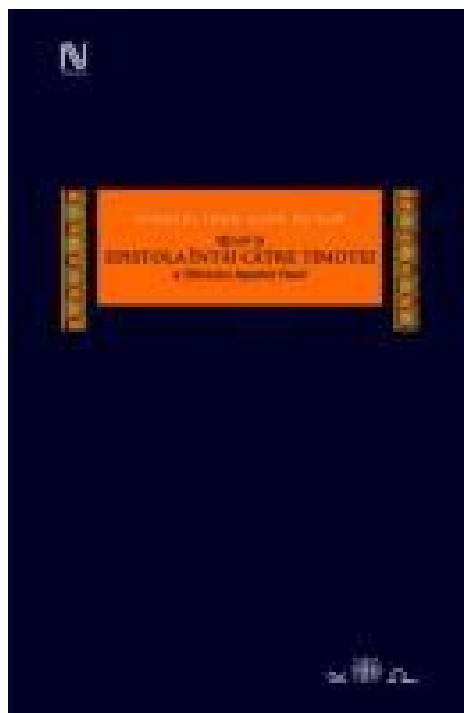
Tălcuiri la Epistola Intai catre Timotei

*Tălcuiri la
EPISTOLA ÎNTÂI CĂTRE TIMOTEI
a Sfântului Apostol Pavel*

Nemira

Bucuresti

2005

Cuvânt înainte.....	4
Notă asupra ediției.....	6
Prolog.....	6
OMILIA I.....	7
OMILIA III.....	12
OMILIA III.....	17
OMILIA IV.....	22
OMILIA V.....	27
OMILIA VI.....	30
OMILIA VII.....	34
OMILIA VIII.....	39
OMILIA IX.....	42
OMILIA X.....	46
OMILIA XI.....	50
OMILIA XII.....	54
OMILIA XIII.....	60
OMILIA XIV.....	66
OMILIA XV.....	73
OMILIA XVI.....	79

OMILIA XVII.....	83
OMILIA XVIII.....	88

Cuvânt înainte

din "Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei"

„Pricina tuturor relelor este necunoașterea Sfințelor Scripturi“, spune Sf. Ioan Gură de Aur, autorul omiliilor din acest volum (dimpună cu alte aprox. 700 de omilii care ne-au rămas de la el). Schimbând tonul acestei constatări, dureros de actuale, în veacul al IV-lea ca și acum, deducem că izvorul tuturor bunătăților este cunoașterea Sfințelor Scripturi! Căci spune același Sfânt Părinte, cu alt prilej: „Cunoașterea Scripturilor întărește duhul, curăță conștiința, smulge patimile înrobitoare, seamănă virtutea, ne ridică deasupra săgeților diavolului, ne face să locuim aproape de cer, eliberează sufletul de legăturile trupului, dându-i aripi ușoare și face să intre în sufletul cititorilor tot ceea ce s-a putut spune vreodată mai bine”. Iar cunoașterea și înțelegerea optimă a Scripturii se realizează doar cu sprijinul Părinților Bisericii, între care Sf. Ioan Gură de Aur strălucește neîntrecut până azi. De aceea, reeditarea tâlcuirilor lui sporește șansele ca relele să se împuțineze, iar bunătățile să se înmulțească...

Se cuvine acum să reamintim binevoitorilor cititori, câteva date legate de viața și slujirea Sfântului Ioan Gură de Aur, fie și pe scurt, pentru a înțelege mai bine contextul și condițiile în care a rostit omiliile cuprinse în această carte.

Din biografiile ce ni s-au păstrat, aflăm că s-a născut pe la mijlocul veacului al IV-lea, cel mai probabil în 354, în Antiohia. Provenit dintr-o familie în care tatăl era un înalt funcționar militar, iar mama, Antusa, o creștină ale cărei virtuți erau apreciate până și de păgâni, Ioan are de parcurs un drum deloc ușor spre culmile care l-au făcut celebru. Tatăl său trece la cele veșnice pe când Ioan era la vârsta prunciei. Rămasă văduvă la doar 20 de ani, Antusa, își dedică viața până la sacrificiu îngrijirii și educației fiului său, inspirându-i totodată dragoste nețărnută față de credința creștină. Viitorul „luminător al Dumnezeirii celei întreit strălucitoare”, Sfântul Ioan cel cu „gura de aur” va trece, astfel, prin școlile înalte ale timpului său, dobândind o cultură vastă, atât clasică, cât și creștină. Preferințele sale se îndreaptă mai ales spre retorică, filozofie și drept. Știința profană nu l-a subjugat, însă, ci l-a ajutat să slujească mai bine Biserica. După moartea mamei sale se retrage pentru patru ani în asceza pustiului, la care se adaugă alți doi petrecuți într-o peșteră, severitatea efortului ascetic periclitându-i sănătatea pentru tot restul vieții. Biografia notează că acești ani au fost dedicați în exclusivitate studierii Sfintei Scripturi, încât o știa aproape pe dinafară. E bine să reținem de pe acum că numele de cel mai mare predicator al tuturor timpurilor se datorează excepționalei cunoașteri a Scripturii, în 381 este hirotonit diacon, iar în 386 preot, pe seama unei biserici din Antiohia, unde, timp de 12 ani, desfășoară o activitate pastoral-misionară ce avea să-l facă celebru, atrăgându-i supranumele de „Hrysostomos”. În anul 397, datorită faimei și înțelepciunii sale, care trecuseră mult peste granițele Siriei, este hirotonit episcop și ales patriarh în Scaunul de la Constantinopol, rămas vacant după moartea patriarhului Nectarie. De pe amvonul acestei înalte demnități, și-a propus, o dată cu predicarea virtuților, să nu treacă sub tăcere nici un act ce contravenea preceptelor creștine. Muștră cu asprime mai ales degradarea societății, critica sa îndreptându-se adesea chiar spre curtea imperială, în contrast cu luxul și excesele acesteia, Sfântul Ioan își duce în continuare viața în rigoarea și exigențele vieții morale pe care și-a impus-o. Dezvoltă o amplă operă caritabilă,

sprijinind pe văduve, orfani, bolnavi etc. A redus în acest sens fastul curții patriarhale, valorificând lucrurile prisositoare în favoarea celor nevoiași. Pe lângă slujirea pastoral-misionară, își continuă redactarea operei, începute pe când slujea în Antiohia, dar continuă și organizarea administrativ-misionară. Spiritul său intransigent față de nereguli și imoralitate îi atrage aversiunea stăpânirii, deranjată adesea de criticile dure primite. Drept răzbunare, este exilat de două ori. După anul 404, al doilea exil avea să însemne un lung drum prin suferințe și necazuri, care-i vor grăbi sfârșitul pământesc, în ziua de 14 septembrie 407, săvârșind o ultimă liturghie (în localitatea Comana — pe țărmul răsăritean al Mării Negre), după rostirea rugăciunii finale înaintea celor prezenți, zicând cuvântul său obișnuit „slavă lui Dumnezeu pentru toate!”, este chemat din lumea aceasta în împărăția lui Dumnezeu, cea pururea fiitoare.

Sfântul Ioan Gură de Aur lasă posterității o operă uriașă, inegalabilă atât ca dimensiuni, cât și prin conținut, cuprinzând 18 volume în ediția Migne, comparabilă doar cu a lui Origen sau a Fericitului Augustin. În cea mai mare parte, opera sa este alcătuită din scrieri exegetice, omilii și comentarii. Unele dintre acestea nu au fost scrise propriu-zis de Sfântul Ioan, manu propria, ci stenografiate de tahigrafi în timp ce el vorbea credincioșilor. Mai apoi, textele erau verificate și corectate de Sfântul Ioan însuși. Frumusețea apartine a acestor scrieri rezultă pe de o parte din stilul liber, dar și din amplele concluzii asupra vieții morale a credincioșilor, care încheiau fiecare omilie. În virtutea apartenenței antiohiene, în tot acest volum de scrieri, preferențială rămâne activitatea exegetică, de interpretare și comentare a Sfintei Scripturi, în acest sens, Sfântul Ioan Gură de Aur parcurge, interpretând, înaintea ascultătorilor și a cititorilor săi, aproape întreaga Sfântă Scriptură. Printre scrierile care ni s-au păstrat, se numără, așadar, și Omiliile la Epistolele Pastorale. Astfel, Epistola întâi către Timotei este comentată în 18 omilii, iar Epistola a doua în 10 omilii, însă, despre locul și timpul când au fost scrise nu avem prea multe amănunte.

Patriarhul Fotie, în secolul IX, consideră că au fost compuse în perioada în care Sfântul Ioan se afla la Constantinopol. Tot aici se pare că au fost scrise și cele 3 omilii în care este comentată Epistola către Filimon. În ce privește Epistola către Tit, aceasta este comentată în 6 omilii, cu siguranță rostite de Sfântul Ioan la Antiohia, în ultimii ani ai activității sale de aici.

Tâlcuirile din acest volum cuprind sfaturi deosebit de actuale, atât pentru slujitorii sfintelor altare de la parohii și din mănăstiri, cât și pentru creștinii de rând, din toate categoriile sociale, în aceste omilii are loc o fericită întâlnire: scrisul inspirat al unui aghiograf genial, Sfântul Apostol Pavel, cu erudiția celui mai mare exeget biblic din toate timpurile, Sfântul Ioan Gură de Aur. Cu toate că propovăduirea primului și tâlcuirea celui de-al doilea s-au făcut la distanță de trei veacuri, scopul ostelii lor este comun: ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină. (1 Tim. 2, 4)

Pr. prof. dr. VASILE GORDON
Facultatea de Teologie Ortodoxă din București

Notă asupra ediției

din "Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei"

Omiliile Sfântului Ioan Gură de Aur la epistolele pauline izvorâte din adâncurile înțelepciunii patristice reprezintă atestarea cea mai veridică a legitimității trăirii ortodoxe pentru orice confesiune creștină.

Ediția în limba română a textului omiliilor Sfântului Ioan Gură de Aur la Epistola întâi către Timotei apare în anul 1911, sub îngrijirea lui Teodor Atanasiu. Textul în limba greacă folosit de traducătorul român este cel al ediției englezești de la Oxonia (Oxford) din sec. XIX. Teodor Atanasiu folosește în traducerea sa ediția de la Buzău (1854-1856) a Sfintei Scripturi, care totuși îl nemulțumește datorită numeroaselor pasaje neconcordante cu ediția (Sfântului Efreem Sirul) folosită de Sfântul Ioan Gură de Aur și pe care Teodor Atanasiu se vede nevoit a le retraduce. Evoluțiile lingvistice și traducerea ulterioară ale Sfintei Scripturi au rezolvat problemele care au apărut în prima ediție a omiliilor la Epistola întâi către Timotei. Pentru ediția de față am folosit textul Sfintei Scripturi (ediția 1992), aprobată de Sinodul Bisericii Ortodoxe Române. Folosirea acestei ediții s-a sprijinit atât pe largă lui cunoaștere în rândul clerului și credincioșilor, cât și a concordanței cu textul folosit de Sfântul Ioan Gură de Aur.

Întrucât omiliile sunt compuse dintr-o parte exegetică, de analiză sau interpretare verset cu verset a Epistolei întâi către Timotei, și o parte morală având o anumită tematică, am despărțit aceste două elemente, marcând partea morală printr-un subtitlu legat de conținut.

Notele de subsol ale acestei ediții, nu foarte numeroase, aparțin autorului traducerii și au suferit mici rectificări în ceea ce privește forma.

Sperăm ca această ediție a omiliilor Sfântului Ioan Gură de Aur la Epistola întâi către Timotei să folosească tuturor doritorilor trăirii autentice creștine temeluită pe atâtea secole de creștinism.

Prolog

din "Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei"

Timotei era unul din ucenicii apostolului Pavel. Luca mărturisește acest lucru despre el, că era un tânăr minunat, fiind mărturisit astfel de către frații cei din Listra și Iconiu, și că îndată ce a devenit ucenic, a devenit și dascăl; că atât de înțelept era, încât, auzind pe Pavel propovăduind Evanghelia fără tăierea împrejur, și aflând că pentru aceasta Pavel a stat și contra lui Petru, a ales nu numai să nu propovăduiască altceva, ci încă să și sufere. L-a tăiat împrejur apostolul — zice Luca — la o astfel de vârstă, și în chipul acesta i-a încredințat lui toată iconomia, fiindcă a fost de ajuns ca dragostea lui față de Pavel să arate pe bărbatul acesta ceea ce era în realitate. Căci și în alt loc, mărturisind despre el, scrie: „Dar încercarea lui o cunoașteți, căci împreună cu mine a slujit Evanghelia, întocmai ca un copil lângă tatăl său” (Filipeni 2, 22), iar corintenilor scriindu-le, zicea: „Am trimis la voi pe Timotei, care este fiul meu iubit și credincios în Domnul” (I Corinteni 4, 17), și iarăși: „Iar de va veni Timotei, vedeți să fie fără de teamă la voi, căci lucrează ca și mine lucrul Domnului” (I Corinteni 16, 10), și evreilor scriindu-le, zicea: „Să știți că fratele Timotei este slobod” (Evrei 13, 23), și, în fine, în multe locuri ar putea găsi cineva marea lui

dragoste către Timotei. Chiar și faptele minunate săvârșite acum, arată curajul lui. Iar dacă cineva ar cerceta, de ce oare scrie numai lui Tit și Timotei, deși Sila era dintre cei încercați, și Luca de asemenea — căci tot apostolul, scriind, zicea: „Numai Luca este cu mine” (II Timotei 4, 11); de asemenea și Clement era unul dintre cei apropiați, căci zice despre el: „Clement și cu ceilalți împreună — lucrători cu mine” (Filipeni 4, 3); așadar, de ce scrie numai lui Tit și Timotei? Fiindcă numai acestora le încredințase biserici, pe când pe ceilalți îi purta încă cu el; pe aceștia deci îi rânduiseră în niște locuri știute. Căci atât de mare era meritul acestui bărbat, încât nici tinerețea nu l-a împiedicat.

De aceea, scriindu-i apostolul, zice: „Nimeni să nu disprețuiască tinerețile tale”, și: „pe cele tinere, ca pe surori (îndeamnă-le)”. (I Timotei 4, 12; 5, 2) Căci atunci când ești virtuos, toate celelalte sunt de prisos, și nimic nu ar putea să-ți fie piedică.

De aceea, vorbind despre episcopi, și multe însușiri cerându-le, nicăieri el nu insistă asupra vârstei lor. Iar dacă zice: „având copii ascultători” și „al unei singure femei” (I Timotei 3, 4, 2), nu spune aceasta ca și cum ar fi necesară nașterea de copii sau căsătoria cu o femeie, ci, de s-ar întâmpla să fie ridicat la vreunul din aceste ranguri, să fie dintre aceia care să se priceapă și la case, și la copii, și la toate celelalte. Că dacă ar fi din lume, și dacă nici în cele lumești nu ar fi fost folositor, cum i s-ar putea încredința îngrijirea Bisericii?

Și de ce oare a trimis epistola ucenicului, rânduit în urmă spre învățătura altora? Nu trebuia oare ca mai întâi el să fie desăvârșit, și după aceea să i se trimită? Dar avea nevoie de învățatură, nu de aceea pe care o au ucenicii, ci de cea convenită dascălului. Și de aceea, privește cum în întreaga epistolă apostolul îi face învățătura convenită celui ce se îndeletnicește cu învățarea altora. De aceea, încă de la început, nu i-a zis: „ca să nu dai ascultare celor ce învață în alt chip”, ci: „ca să poruncești unora să nu învețe o altă învățatură”. (I Timotei 1, 3)

OMILIA I

din “Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei”

Pavel, apostol al lui Iisus Hristos, după porunca lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, și a lui Iisus Hristos, nădejdea noastră. Lui Timotei, adevărat fiu în credință. (I Timotei 1, 1-2)

Mare era demnitatea apostolului, mare și minunată, și pretutindeni vedem pe Pavel punând dinainte cauzele demnității sale, nu ca și cum ar fi răpit această cinste, ci ca încredințată lui și ca fiind investit cu această putere. Atunci când se numește pe sine chemat, zicând: „Prin voia lui Dumnezeu” (I Corinteni 1, 1), și în alt loc: „pentru că stă asupra mea datoria” (I Corinteni 9, 16), și când spune că a fost orându-i spre aceasta, toate nu sunt decât doborârea ambiției și a mândriei. Căci după cum cel ce aleargă după o cinste care nu-i este dată de Dumnezeu, este vrednic de cea mai de pe urmă hulă, tot așa și cel ce a respins acea cinste și a fugit, este răspunzător de alte păcate: de neascultare și nesupunere.

Aceasta spunând-o Pavel chiar și acum, la începutul epistolei către Timotei, zice astfel: „Pavel, apostol al lui Iisus Hristos, după porunca lui Dumnezeu”. Aici nu mai spune „Pavel chemat”, ci „după porunca lui Dumnezeu”. Ca nu cumva, deci, Timotei să pătimească ceva omenesc, crezând că apostolul vorbește cu el la fel ca și cu ceilalți ucenici, de aceea Pavel a început epistola astfel. Și unde anume se vede că i-a poruncit lui, Dumnezeu? Se găsește aceasta în Faptele Apostolilor, unde Duhul grăiește: „Osebiți-mi pe Barnaba și pe Saul” (Faptele Apostolilor 13, 2). Și pretutindeni scriind pune numele de apostol, învățând prin aceasta pe ascultători să nu-și închipuie că cele grăite sunt omenești, căci apostolul nimic nu ar grăi de la sine. Vorbind deci de

numele de apostol, imediat el ridică cugetul ascultătorilor și-l îndreaptă spre cel ce a trimis epistola.

De aceea în toate epistolele sale el pune aceasta de la început, făcând cuvântul vrednic de credință, și zicând astfel: „Pavel, apostol al lui Iisus Hristos, după porunca lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru”. Și, cu toate acestea, nicăieri nu se vede că Tatăl poruncește, ci în tot locul Hristos îi vorbește, și-i zice: „Mergi, că eu te voi trimite departe, la neamuri”, și iarăși: „tu trebuie să stai înaintea Cezarului”. (Faptele Apostolilor 22, 21; 27, 24) Dar ceea ce Fiul poruncește, aceea spune Scriptura că este porunca Tatălui, după cum și ceea ce poruncește Duhul spune că este a Fiului. Căci iată, de pildă a fost trimis de Duhul, a rost rânduit de Duhul, și totuși spune că porunca este a lui Dumnezeu. De ce? Nu cumva, poate, se împruținează puterea Fiului, dacă apostolul a fost trimis din porunca Tatălui? Nicidecum, căci privește cum porunca aceasta a făcut-o comună. Căci, zicând: „după porunca lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru”, a adăugat imediat: „a Domnului Iisus Hristos, nădejdea noastră”. Privește cum el a pus denumirile cu siguranță.

Și, cu toate acestea, Psalmistul vorbește aceasta despre Fiul, zicând: „Nădejdea tuturor marginilor pământului” (Psalmi 64, 6), și iarăși fericitul Pavel, scriind în altă parte, zice: „Fiindcă pentru aceasta ne și ostenim și suntem ocărăți și ne luptăm, căci ne-am pus nădejdea în Dumnezeu cel viu”. (I Timotei 4, 10) Este necesar ca dascălul să sufere primejdii, și chiar mai multe decât ucenicii. „Bate-voi păstorul, zice, și se vor risipi oile.” (Matei 26, 31) Deci, fiindcă se petrece acest fapt, diavolul suflă cu mai multă putere împotriva lor, ca cel ce în nimicirea unora trage cu sine și risipirea altora, adică risipirea turmei. Căci dacă ucide oile, împruținează turma; dar când pe păstor îl scoate din mijloc, desigur că va vătăma turma întreagă. Deci, dacă diavolul lucrează lucruri mari printr-o mică osteneală, și dacă vatămă totul printr-un singur suflet, tocmai de aceia trebuie să ne îngrijim.

De aceea, chiar de la începutul epistolei, încurajându-l și înălțându-i sufletul, zice: „Mântuitor avem pe Dumnezeu și nădejde pe Hristos. Multe pătimim noi, dar avem mari speranțe. Ne primejduim, ni se întind curse, însă avem Mântuitor; nu vreun om, ci pe însuși Dumnezeu. Deci, nici Cel ce mântuiește nu slăbește — căci este Dumnezeu - și oricare ar fi primejdiile, nu ne vor împresura, nici nădejdea noastră nu va rămâne rușinată, căci însuși Hristos este nădejdea noastră. De aceea, zice, suferim primejdii, căci sau vom fi scăpați iute de ele, sau , hrânindu-ne cu bune speranțe, ne vom mântui”. Dar de ce oare nicăieri nu spune apostolul că este al Tatălui, ci al lui Hristos? Apoi el toate le face comune, și Evanghelia zice că este a lui Dumnezeu, arătând prin aceasta că „orice am pătimi, zice, nimic nu sunt cele de față”.

Lui Timotei, adevărat fiu în credință, (1, 2) Chiar și expresia aceasta este mângâietoare. Căci dacă a arătat credință, încât să devină fiu al lui Pavel, și încă nu ca orice fiu, ci adevărat, apoi era drept să aibă curaj pentru cele viitoare. Căci în credința aceasta, chiar dacă faptele s-ar petrece contrar celor făgăduite și așteptate, să nu se teamă cineva, și nici să se tulbure. Dar, iată că și fiind fiu, și încă adevărat fiu, cu toate acestea câtuși de puțin nu este de aceeași ființă. Dar ce? Poate că era animal necuvântător? „Dar, zici tu, nu era din Pavel?” - ca și cum faptul doveditor ar fi de a se trage, sau a deriva din cineva. Dar ce? Era poate de o altă ființă? Nici aceasta? Căci spunând „fiu”, imediat a și adăugat „întru credință”, adică era fiu adevărat, și dintr-însul era. Nimic nu s-a schimbat, sau, mai bine zis, cu nimic nu s-a schimbat prin faptul că era asemănare după credință. Ceea ce se petrece și cu lucrurile omenești, când sunt de aceeași ființă. Fiul este bunăoară la fel cu tatăl, însă nu la fel este la Dumnezeu, unde Fiul este cu mult mai apropiat de Tatăl . În privința tatălui și a fiului, deși prin esență sunt una și aceeași, totuși în multe altele se deosebesc: în culoare, în formă, în înțelepciune, în timp, în voință, în cele sufletești, în cele ale trupului, în cele

din afară și în multe altele se deosebesc unul de altul, dacă se face comparație între ei; pe când aici — raportul între Fiul și Dumnezeu Tatăl — nimic din acele deosebiri nu există.

Expresia „după poruncă” este mai puternică decât expresia „chemat” — după cum zice și în alt loc: „Întru Hristos Iisus eu v-am născut pe voi”, adică întru credință. Iar expresia „adevărat”, pe care o adaugă aici, înseamnă exact, și mai presus de toți ceilalți, asemănarea ucenicului cu dascălul; voiește cu alte cuvinte a arăta aici marea lui dragoste și atenție față de el.

Dar iată că și aici particula „întru” este iarăși pusă pentru a desemna credința. Privește apoi și lauda cea mare când este numit nu numai fiu, ci încă și fiu adevărat.

Har, milă, pace, zice, de la Dumnezeu Tatăl, și de la Hristos Iisus, Domnul nostru. Dar de ce oare în celelalte epistole nicăieri n-a pus înainte mila, ci numai aici? Apoi și aceasta este tot din marea lui iubire, părintească. Căci el se roagă și dorește cele mai multe bunuri fiului, temându-se pentru el și tremurând chiar de grija lui — fiindcă astfel se teme, ca și cum parcă nimic, n-ar fi făcut pentru el, ba chiar îngrijindu-se de slăbiciunile lui trupești — precum atunci când de pildă îi scrie, zicându-i: „De acum nu bea numai apă, ci folosește puțin vin, pentru stomacul tău și pentru dese tale slăbiciuni”. (I Timotei 5, 23) Dascălii mai ales au nevoie de o mai mare milă. „De la Dumnezeu Tatăl nostru, zice, și Hristos Iisus, Domnul nostru”. Și aici iarăși apostolul arată mângâiere și încurajare. Căci dacă Dumnezeu este Tată, Se și îngrijește ca și tatăl de copii.

Ascultă pe Hristos zicând: „cine este omul acela între voi care, de va cere fiul său pâine, oare el îi va da piatră?” (Matei 7, 9)

Când am plecat în Macedonia, te-am îndemnat să rămâi în Efes (1,3). Privește bunătate la el!

Cum nu întrebuițează autoritatea de dascăl, ci cu glas de slugă îndeamnă, căci n-a zis „precum ți-am poruncit sau ți-am pus în vedere”, ci „precum te-am îndemnat”. Desigur că nu față de toți ucenicii se purta el așa, ci numai față de cei blânzi și virtuoși, pe când față de ceilalți, de cei întinați, zic, și neadevărați ucenici, se purta altfel, precum însuși el scriind, zicea: „îndeamnă și muștră cu toată tăria”. (Tit 2, 15) Și aici privește ce spune: ca să poruncești unora să nu învețe o altă învățătură. Deci, ce este aceasta? Nu era de ajuns oare epistola lui Pavel, pe care le-o trimisese? Nu! Căci față de scrisorile lui ei erau încă îndărătnici, precum erau și mai înainte de acele scrisori. Dar apoi chiar și el își petrecuse mult timp în această cetate, aici era și acel templu al Artemisei (Diane), și tot aici a pățimit acele multe rele. Căci după ce s-a împrăștiat adunarea, Pavel, chemând în jurul său pe ucenici, după ce s-a închinat lor, a plutit cu corabia pe mare ducându-se în Macedonia, de unde iarăși s-a întors. (Faptele Apostolilor, capitolele 19 și 20)

Dar este demn de cercetat dacă acum Pavel a așezat acolo pe Timotei, fiindcă-i zice: „Ca să poruncești unora ca să nu învețe o altă învățătură”. Nu-i numește pe față, ca nu cumva să-i facă mai fără rușine în muștrarea ce trebuia să le-o aducă. Erau aici oarecare pseudodidascali dintre iudei, care încercau să atragă iarăși pe credincioși la paza Legii (mozaice), ceea ce de altfel mai în toate epistolele o spune. Dar ei făceau aceasta nu doar că erau mișcați de cugetul lor, ci numai împinși de slava deșartă, și din dorul de a avea ucenici, de a se certa cu Pavel, și de a-și arăta pizma lor față de el. Aceasta vrea să zică prin cuvintele: „să nu învețe o altă învățătură”.

Nici să ia aminte la basme și la nesfârșite înșirări de neamuri. (I Tim 4) Prin cuvintele mituri sau basme, el nu înțelege Legea; să nu se înțeleagă una ca aceasta! Ci vrea să spună de acele falsificări, de acele mistificări și de acele credințe deșarte. Era în obiceiul multor iudei să-și irosească vorba în lucruri de nimic: ca de pildă în numărarea părinților, moșilor și strămoșilor, în felul acesta să aibă slavă în istorie, și să se creadă a avea o mai mare experiență.

„Ca să poruncești unora să nu învețe o altă învățătură, nici să ia aminte la basme și la nesfârșite înșirări de neamuri”. Și ce vrea să însemne „nesfârșite”? Adică vorbe fără de sfârșit, sau fără nici un folos, sau cu greu de priceput nouă. Ai văzut cum ceartă ispitirea sau curiozitatea unora de a

ști totul? Unde este credință, nu este nevoie de cercetare. Unde nu trebuie nimic a cerne, de ce să fie nevoie de cercetare? Cercetarea este răsturnarea credinței. Că cel ce caută și cercetează, niciodată nu află. Cel ce cercetează, nu poate să creadă. De aceea și zice, ca să nu ne batem capul cu cercetări amănunțite; iar dacă cercetăm, apoi aceasta nu este credință, căci credința liniștește cugetul. Dar atunci, cum de zice Hristos: „căutați și veți afla; bateți și vi se va deschide” și „cercetați Scripturile, că socotiți că în ele aveți viața veșnică”? (Matei 7, 7; Ioani 5, 39) Dar acolo (în primul pasaj) prin expresia „căutați” el vorbește de cerere și de o dorință arzătoare, pe când aici (în al doilea pasaj) expresia „cercetați Scripturile” nu este a unuia ce introduce în cugetul cuiva dorul de a cerne cuvintele în zadar, ci ale unuia ce tocmai că scoate acea poftă. A zis: „cercetați Scripturile”, adică, aflând și cunoscând exactitatea lor, noi să facem aceasta nu pentru ca pururea să cercetăm, ci cercetând, să încetăm cu acest obicei.

Și bine a zis el: „Poruncește unora ca să nu învețe o altă învățătură, nici să ia aminte la basme și la nesfârșite înșirări de neamuri, care aduc mai degrabă certuri decât lucrarea mântuitoare a lui Dumnezeu, cea întru credință”. Bine a zis „lucrarea mântuitoare a lui Dumnezeu”, fiindcă mari lucruri a voit Dumnezeu să ne dea, însă raționamentele noastre pământești nu primesc măreția iconomiilor Lui. Prin urmare, acestea trebuie a veni prin credință, ceea ce este doctoria cea mai mare a sufletelor. Deci, cercetarea este contrară iconomiei lui Dumnezeu. Căci ce anume se lucrează prin credință? Aceea de a primi binefacerile Lui și a ne face mai buni, și de a nu ne îndoii de nimic, nici de a disputa și a cerne, de ce așa și nu în alt mod, ci a fi liniștiți în cugetul nostru. Căci ceea ce credința a reușit și a clădit, cercetarea a dărâmat. Cum a dărâmat? Lăsând cugetul să se ocupe cu cercetări zadarnice, credința căzând pe un plan secund.

„Nici să ia aminte la basme și la nesfârșite înșirări de neamuri.” „Dar, zici tu, cu ce au vătămat genealogiile neamurilor?” Apoi Hristos zicea că prin credință trebuie să se mântuiască omul, iar ei se certau și ziceau că nu trebuie credință. Dar fiindcă tăgăduirea lor era, sau avea influență numai în timpul de față, pe când urmările tăgăduirii în viața viitoare, avea nevoie de credință. Ei însă, preocupați cu observațiile Legii, împiedicau credința. Mi se pare că aici el face aluzie și la elini, când zice: „basmă și nesfârșite înșirări de neamuri”, ca cei ce-și numărau pe zeii lor.

DESPRE CREDINȚĂ, ZĂDĂRNICIA RAȚIONALIZĂRII, și ÎMPOTRIVA CELOR CE SUSȚIN IDEEA PREDESTINĂRII

Deci, iubitorilor, să nu luăm aminte la discuții zadarnice. Căci de aceea am fost numiți credincioși, pentru ca fără clătinare să credem celor spuse, pentru ca deloc să nu ne îndoim. Că dacă cele grăite sunt omenești, ar trebui desigur a le cerne cu toată amănunțimea; iar dacă sunt ale lui Dumnezeu, cu atât mai mult trebuie să le prețuim și să le credem; dacă însă nu credem, atunci nu vom ști nici că este Dumnezeu. Fiindcă ai să știi că este Dumnezeu, dacă îl faci răspunzător? Întâia dovadă pe care tu o dai că știi pe Dumnezeu, este de a crede toate cele grăite, fără a cere dovezi și iarăși dovezi. Aceasta o știu și elinii, căci credeau în zeii lor, deși o spuneau fără dovezi. Si de ce oare? Fiindcă sunt strănepoți și descendenți din zei.

Ai văzut că și elinii știu aceasta? Si ce spun eu de Dumnezeu, când ei făceau astfel și fiind vorba de un om — voiesc a spune de Pitagora, acel fermecător și mag, căci puneau înainte acea vestită axiomă: „el a zis”. Dar chiar și pe temple era scrisă deasupra și reprezenta tăcerea, acoperindu-și gura cu degetul, și strângându-și cu putere buzele, inspirând tăcerea tuturor celor de față. Deci, dacă acelea sunt atât de respectate, apoi ale noastre nu trebuie respectate, ci sunt de râs? Cele ale elinilor după dreptate trebuie să fie cercetate, fiindcă sunt astfel; e vorba acolo de lupte, de dispute și urmările acestora, pe când cele ale noastre se deosebesc cu totul de acelea. Căci pe

acelea le-a descoperit înțelepciunea omenească, în timp ce pe acestea le-a descoperit și învățat harul Duhului Sfânt. Acelea sunt credințe pline de prostie și nebunie, iar acestea de adevărată înțelepciune. Acolo nu mai este ucenic, nici dascăl, ci toți cercetează și se ceartă, fie dascăl, fie ucenic. Pentru a crede, este nevoie de a cunoaște, iar nu de a disputa; de a crede fără îndoială, iar nu de a pune înaintea raționamente omenești. Prin credință, toți cei din vechime au fost lăudați, și fără de aceasta toate se răstoarnă pe dos.

Și ce spun eu de cele cerești? Chiar cele de pe pământ dacă le vom examina, le vom afla în strânsă legătură cu credința. Nici afaceri bănești, nici meșteșuguri și, în fine, nimic din acestea nu poate fi fără credință. Dacă aici, unde e vorba de lucruri false, și este nevoie de credință, apoi cu atât mai mult în cele duhovnicești!

Această credință, deci, să o avem și de ea să ne ținem strânși, căci numai așa vom putea scoate din suflet acele credințe vătămătoare, ca de pildă aceea că „așa s-a născut, și așa i-a fost sortit (predestinat)”. Dacă noi vom crede că va fi înviere și judecată, apoi pe toate acele credințe deșarte vom putea să le scoatem din suflet. Crede că este Dumnezeu drept, și nu vei mai crede că este naștere nedreaptă; crede că este Dumnezeu care Se îngrijește mai dinainte, și nu vei mai crede că este naștere dintre acelea care pe toate le răstoarnă pe dos. Crede că este pedeapsă și împărăția cerurilor, și nu vei mai crede că este noroc din naștere, pe de o parte răsturnând în noi bunul simț, iar pe de alta supunându-ne unei necesități și unei vieți silite. Să nu semeni, să nu răsădești, să nu pleci la armată, și în fine să nu faci nimic, fiindcă numaidecât, vrând sau nevrând, vei întâmpina cele sortite de la naștere.

Dar atunci de ce mai avem nevoie de rugăciuni? De ce mai voiești a te face creștin, dacă totul este sortit de la naștere? Fiindcă vei fi sub păcat. De unde sunt meșteșugurile? Sunt oare destinate de la naștere? „Da! Zici tu. Dar a fost ursit unuia să devină înțelept prin osteneli.” Arată-mi însă pe unul care să fi învățat meșteșug fără osteneli. Astfel, meșteșugul se capătă nu de la naștere, ci cu multe osteneli. „Dar de unde vine, zici tu, că cineva fiind om rău este bogat, și un altul fiind viclean, a căpătat moștenire de la tatăl său? Pe când un altul, deși muncește mult, totuși este sărac?” Acestea într-una le pun ei înainte; toate numai cu privire la bogăție și sărăcie, și nimic de virtute și răutate. Dar tu nimic n-ai spus până acum; arată-mi dacă cineva sânguindu-se a devenit rău, sau dacă cineva trândăvindu-se a devenit bun. Căci dacă soarta are vreo putere, atunci trebuie să-și arate puterea în cele mai mari: adică în virtute și răutate, și nicidecum în bogăție și sărăcie. „De unde, zici tu, vine boala peste unii, iar alții totdeauna sunt sănătoși? De unde vine, că unuia îi merg bine afacerile, iar altuia nu îi merg? De unde apoi vine că acelaia îi merg lucrurile după dorință, pe când acestuia i se pun în cale mii de mii de piedici?” Ei bine, depărtează-te de credința în nașterea cu noroc, și atunci vei ști totul cu exactitate! Crede că este Dumnezeu care Se îngrijește mai dinainte, și atunci vei ști totul lămurit. „Dar nu pot, zici tu; nu mă lasă confuzia lucrurilor acestora de a întrevedea cea pronie (purtare de grijă), dacă toate acestea sunt ale lui Dumnezeu. Cum pot crede eu că Dumnezeu, Cel bun, dă averi unui desfrânat, unui spurcat, unui lacom, iar celui bun nu-i dă deloc? Cum să cred? Căci trebuie a crede din fapte”.

Bine! Așadar, toate cele ce ai spus sunt ele rezultatul unei nașteri drepte sau nedrepte?

„Nedrepte” zici. Dar oare cine a făcut această naștere nedreaptă? Oare Dumnezeu? „Nu, zici tu, ci este fără început, nenăscută.” Și cum face astfel de lucruri, nefiind născută, sau fără început, fiindcă astfel de împrejurări sunt contrare... Deci, toate acestea nu sunt cătuși de puțin lucruri ale lui Dumnezeu. Așadar, să examinăm, cine a făcut cerul, pământul, marea, anotimpurile? Dacă în cele neînsuflăte a făcut atâta ordine și atâta armonie, cu atât mai mult în noi, pentru care s-au făcut toate; este ca și cum cineva s-ar îngriji de-o casă — care de altfel ar fi minunată — iar de

cei ce locuiesc în ea nu s-ar îngriji.

Cine păzește în bună rânduială schimbarea anotimpurilor? Cine a așezat legile cele înțelepte ale naturii? Cine a orânduit mersul zilei și al nopții? Toate acestea sunt superioare acelei „nașteri” sau ursite. „Nu, zici tu, ci s-au făcut de la sine, sau automat”. Dar cum ar fi putut să se facă automat, aflându-se într-o astfel de ordine? Deci, de unde și cum sunt unii bogați, sănătoși și prosperi în afacerile lor? Unii prin lăcomie, alții prin moștenire, iar alții prin răpire. Și de ce a îngăduit oare Dumnezeu? Fiindcă nu este aici răsplata, ci în viața viitoare; atunci arată-mi că se petrece ceva de acest fel. „Dar, zici tu, deocamdată dă-mi aici, și dincolo nu voi mai cere”. De aceea nici nu ai. Că dacă tu, necăutând acea plăcere și dorindu-le pe acestea de aici, ca și cum le preferi aceleia, apoi cu cât mai mult când te vei și bucura de acea plăcere curată? De aceea îți arată ție, că cele de aici nu sunt nimic, ci ne sunt indiferente. Căci spune-mi: a fi ceva adânc, sau întunecat, depărtat sau apropiat, oare nu este ceva indiferent? Așa este și bogăția.

Spune-mi: în cele necesare oare nu deopotrivă s-a dat tuturor, ca de pildă destoinicie spre virtute, împărțirea deopotrivă a darurilor duhovnicești? Dacă ai cunoaște binefacerile lui Dumnezeu, atunci nu te-ai fi indignat de acestea, ci te-ai bucura deopotrivă cu alții, nici n-ai fi căutat și nici n-ai fi umblat după lăcomie, știind egalitatea lor (a darurilor). După cum o slugă, având hrană și haine și îmbrăcăminte din partea stăpânului și, în fine, din toate celelalte bucurându-se deopotrivă cu ceilalți, iar dacă poate ar avea pe cap mai multe fire de păr, sau unghii mari, prin aceasta ar crede că are ceva mai mult decât ceilalți; cam în felul acesta este și cel ce cugetă lucruri mari în zadar.

De aceea ne-a depărtat pe noi de asemenea lucruri, ca să stingă din noi o asemenea nebunie, pentru ca dorul de acestea să-l mute la cer. Dar noi nici așa nu ne cumișim. După cum pe copil îl lipsește tatăl său de cele copilărești, dacă are ceva copilăresc, și dacă preferă acestea în locul celor trebuitoare, pentru ca astfel și fără de voia lui să-l îndrepte spre desăvârșire, tot așa face și Dumnezeu cu omul, pentru a-l îndrepta spre cer. „Dar de ce, zici tu, lasă pe cei răi să se îmbogățească?” Pentru că nu se interesează atât de mult de ei. Cum apoi lasă și pe cei drepți? Nu El îi face să fie săraci, ci numai îngăduie aceasta.

Acestea ni s-au spus acum într-un mod superficial, precum unora ce nu cunosc Scripturile. Iar dacă am vrea să credem și să fim cu luare-aminte la cuvintele lui Dumnezeu, n-am avea nevoie de vorbele acestea, căci toate le-am ști. Pentru ca să afli că bogăția nu este nimic, nici sănătatea, nici slava, eu îți voi arăta pe mulți care puteau să se îmbogățească, și totuși, nu s-au îmbogățit, care puteau să fie sănătoși, și cu toate acestea și-au slăbit trupurile lor prin nevoițe, care puteau să se bucure de slavă, și totuși se străduiesc să fie disprețuiți. Nimeni fiind bun, nu râvnește de a fi rău. Acestea deci să le râvnim, ca unele ce sunt cu adevărat bune, ca astfel să ne bucurăm și de bunurile viitoare, întru Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA III

din “Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei”

Mulțumesc Celui ce m-a întărit, lui Iisus Hristos, Domnul nostru, că m-a socotit credincios și m-a pus să-I slujesc, pe mine care mai înainte huleam, prigoneam și batjocoream. Totuși am fost miluit, căci în necredința mea, am lucrat din neștiință. Si a prisosit foarte harul Domnului nostru, împreună cu credința și cu dragostea cea întru Hristos Iisus. (I Timotei 1, 12-14)

Mare este folosul umilinței, cu toate că umilința adevărată nu se află așa de lesne; îndeosebi umilința în cuvinte, pe care o vei găsi chiar mai mult decât trebuie, dar adevărata umilință nu o vei găsi cu atâta ușurință. Fericitul Pavel atât de mult umbla după această umilință, încât inventa chiar multe pretexte, spre a-și umili cugetul său. Fiindcă era natural ca să se silească a se umili cei ce se îngâmfau în cugetele lor că au mari succese, apoi natural era ca și el să simtă un fel de silă, îngâmfându-se în cugetul său și umflându-se ca și un râu ce-și iese din matca sa.

Privește acum ce face și aici. A spus că: „Evanghelia slavei fericitului Dumnezeu, mi s-a încredințat mie”, Evanghelia de care nu erau liberi a se împărtăși cei ce încă erau sub jugul Legii, fiind contrari ei; căci atât de mare este deosebirea între una și cealaltă, încât cei ce se găsesc încă sub jugul Legii, nu sunt vrednici de a se împărtăși din harurile Evangheliei, precum de pildă ar zice cineva că cei ce au nevoie de legături, nu sunt liberi să intre în ceata filosofilor. Deci, fiindcă s-a îngâmfat mult și a grăit lucruri mari, iată că, de îndată ce se moderează pe sine, îi face și pe alții să gândească tot așa. Zicând că „mi s-a încredințat mie”, iute se oprește asupra vorbei, ca să nu-ți închipui că a spus aceasta din mândrie. Privește, deci, ce fel de corijare își face, adăugând și zicând: „mulțumesc Celui ce m-a întărit, lui Hristos Iisus, Domnul nostru, că m-a socotit credincios și m-a pus să-I slujesc”. Ai văzut cum pretutindeni ascunde succesele sale, și totul îi atribuie lui Dumnezeu, în așa fel încât liberul arbitru să nu fie vătămat? Căci ar putea zice cel necredincios: „dacă totul este al lui Dumnezeu, iar de la noi nu se cere nimic, căci ne mișcă de la rău spre filosofie ca pe niște lemne, de ce atunci pe Pavel l-a făcut așa, iar pe Iuda nu l-a atras spre bine?” Această antiteză răsturnând-o, privește cum întrebuițează cuvintele cu înțelepciune. „Care mi s-a încredințat mie”, zice. Aceasta este demnitatea și succesul său, însă nu întru totul al său, căci privește ce spune: „mulțumesc Celui ce m-a întărit, lui Hristos Iisus”. Aceasta este a lui Dumnezeu, apoi, iarăși, ceea ce vine de la sine: „credincios m-a socotit” — desigur, fiindcă urma a fi folositor în răspândirea cuvântului lui Dumnezeu.

„Si m-a pus să-I slujesc, pe mine, care mai înainte huleam, prigoneam și batjocoream”. Privește cum aici pune și ceea ce era propriu al său, și ceea ce era a lui Dumnezeu, atribuind partea cea mai mare proniei lui Dumnezeu, iar partea sa de acțiune moderând-o, numai într-atât încât liberul arbitru să nu fie vătămat, după cum am mai zis.

Dar ce vrea să zică prin: „Celui ce m-a întărit pe mine”? Adică: „mare sarcină a căzut asupra mea, și deci aveam nevoie de un mare ajutor de Sus”. Căci tu gândește-te cât de greu era, ca să se lupte în fiecare zi cu batjocurile, cu clevetirile, cu primejdiile, cu piedicile, cu insultele, cu necazurile de tot felul, și să nu se obosească câtuși de puțin, ci, fiind atacat în fiecare zi cu săgeți din toate părțile, el să se lupte voinicește, având privirile îndreptate spre cer, și să stea pe loc neatins. Aceasta nu a fost numai putere omenească, dar nici numai ajutorul lui Dumnezeu, ci pe lângă ajutorul de Sus a fost nevoie și de voința lui Pavel. Cum, prevăzând și știind mai dinainte Dumnezeu cine va fi Pavel, l-a ales pe el, ascultă ce spune mai înainte chiar de a începe propovăduirea Evangheliei: „Mergi, fiindcă acesta îmi este vas ales, ca să poarte numele Meu înaintea neamurilor și a regilor și a fiilor lui Israel”. (Faptele Apostolilor 9, 15) Căci precum cei ce poartă semnul împărătesc în război (cel ce obișnuit se numește steag), au nevoie de multă virtute și experiență, ca să nu-l piardă și să intre în mâinile dușmanilor, tot așa și cei ce poartă numele lui Hristos, nu numai în timp de război, ci și în timp de pace, au nevoie de multă putere, ca să nu predea numele lui în gura dușmanilor, ci să-l poarte bine și să ducă crucea voinicește. Pentru că, într-adevăr, avem nevoie de multă putere pentru a purta numele lui Hristos. Căci cel ce grăiește ceva nedemn, sau face, sau chiar numai cugetă ceva nedemn, nu poartă bine numele Lui, nu are pe Hristos întru el. Cel ce poartă întru el pe Hristos, se mândrește pentru aceasta, și-I vestește numele nu prin piețe și pentru piețe, ci în ceruri și pentru ceruri, și toți îngerii cei ce stau

împrejurul tronului Lui, îl admiră și se sfiesc de el.

„Mulțumesc, zice, lui Hristos Iisus, Celui ce m-a întărit pe mine.” Privește cum și pe cele ale sale el le consideră a fi ca har din partea lui Dumnezeu — deși aceasta a fost a ta, fericite Pavele, căci Dumnezeu nu este părtinitor —, adică: „m-a învrednicit slujbei acesteia; iar aceasta este semn că m-a crezut a fi credincios”, întocmai ca și într-o casă, unde iconomul nu numai că mulțumește stăpânului pentru încrederea pe care i-o arată, ci o are ca semn că pe el îl crede cel mai credincios dintre toți; în așa fel s-au petrecut lucrurile și în cazul de față.

Apoi gândește-te cum el înalță mila lui Dumnezeu și iubirea Lui de oameni, dând pe față viața sa dinainte. „Pe mine, zice, care mai înainte huleam, prigoneam și batjocoream”. Când el vorbește de iudeii cei necredincioși, întrebuițează cuvinte mai moderate: „le mărturisesc, zice, că au râvnă pentru Dumnezeu, dar sunt fără cunoștință” (Romani 10, 2), iar despre sine zice că a fost hulitor și prigonitor. Ai văzut înjosirea lui, și cum el nu este iubitor de sine, ci are cugetul umilit? Nu a fost de ajuns să spună că a fost hulitor, ci a mai adăugat că și prigonitor, arătând astfel puterea persecuției lui. „Răutatea mea, zice, nu rămânea numai până la mine, ci încă și pe cei ce voiau a fi evlavioși îi persecutam.” Mare era înverșunarea hulirii lui!

„Totuși am fost miluit, zice, căci în necredința mea, am lucrat din neștiință”. Dar de ce oare n-au fost miluiți și alți iudei? Căci făceau precum făcuse el, nu din neștiință, ci știind și cunoscând foarte bine. Și ca să afli exact, ascultă pe evanghelist, spunând: „Dintre căpetenii mulți au crezut în El, dar nu mărturiseau... căci au iubit slava oamenilor mai mult decât slava lui Dumnezeu”, și iarăși, Hristos zice: „cum puteți voi să credeți, când primiți slavă unul de la altul?”, și iarăși: „acestea le-au spus părinții lui, pentru că se temeau de iudei... ca să nu fie dați afară din sinagogă”. Si chiar înșiși iudeii ziceau: „vedeți că nimic nu folosiți! Iată, lumea s-a dus după El”. (Ioan 12, 42-43; 5, 44; 9, 22; 12, 19) Pretutindeni, dar, pe ei îi supăra patima iubirii de întâietate. Ei ziceau că: „Cine poate să ierte păcatele decât unul Dumnezeu?” (Luca 5, 21); și a făcut aceasta imediat, iar ei au și zis că este semn de la Dumnezeu. Toate acestea deci nu erau din neștiință.

„Dar unde oare era pe atunci Pavel?”, poate că ar zice cineva. Era la picioarele lui Gamaliel, neavând nimic în comun cu mulțimea ce se răsculase. Și cine era Gamaliel? Era un bărbat oarecare, și în tot ce făcea, nu ieșea din iubirea de întâietate. Dar cum după aceasta se găsește Pavel laolaltă cu mulțimea? Pentru că vedea întărindu-se credința și stăpânind, și pe toți mergând după Hristos. Pe timpul lui Hristos mulțimea câteodată era de partea Sa, altădată de partea învățătorilor, iar atunci cu desăvârșire se despărțise de ei. Deci atunci, ceea ce făcea Pavel, din zel făcea, și nu din iubire de întâietate, după cum făceau alții. Căci de ce oare se ducea el la Damasc? Deoarece credea vătămătoare noua religie, și pentru că se temea ca nu cumva propovăduirea ei să se împrăștie pretutindeni. Nu tot așa însă și iudeii, căci ceea ce făceau nu pentru apărarea celor mulți o făceau, ci pentru iubirea lor de întâietate. Căci privește ce ziceau: „Vor veni romanii și ne vor lua țara și neamul”. (Ioan 11, 48) Așadar, ce frică îi zguduia pe ei? Cea omenească.

Dar este demn de a cerceta următorul fapt: cum, dacă era învățat al legii și o știa cu exactitate, nu știa nimic despre Hristos? Căci doar el era care zicea: „pe care a fâgăduit-o mai înainte, prin profeții Săi, în Sfintele Scripturi”. (Romani 1, 2) Deci, cum de nu știai, pe câtă vreme erai râvnitor al legii părintești, învățat la picioarele lui Gamaliel? Vameșii și cei ce-și petreceau timpul pe marginea lacurilor și a râurilor alergau și primeau învățătura Lui, și tu, cunoscător de lege, îl persecutai? De aceea se învinovăța pe sine, zicând: „Nu sunt vrednic să mă numesc apostol”. (I Corinteni 15, 9) De aceea mărturisește neștiința, pe care o născuse necredința. De aceea zice că a fost miluit.

Ce vrea să zică oare prin „m-a socotit credincios”? Adică nimic din ale Stăpânului n-a trădat, toate spunea că sunt ale lui Dumnezeu, chiar și cele ale sale proprii, și n-a micșorat cu nimic slava lui Dumnezeu. Căci, ascultă-1 pe el ce spunea cu altă ocazie: „Bărbaților, de ce faceți acestea? Doar și noi suntem oameni, asemenea pătimitori ca voi”. (Faptele Apostolilor 14, 15) Aceasta înseamnă „credincios m-a socotit”. Fiindcă și în alt loc zice: „m-am ostenit mai mult decât ei toți. Dar nu eu, ci harul lui Dumnezeu care este cu mine” (I Corinteni 15, 10), și iarăși: „Căci Dumnezeu este Cel ce întru voi le lucrează și pe «a vrea» și pe «a lucra», pentru binevoirea Sa” .

Se arată pe sine vrednic de pedeapsă, căci mila lui Dumnezeu, pentru asemenea lucruri se acordă. Însă nu la fel în cazul iudeilor, după cum și zice: „că împietrirea s-a făcut lui Israel în parte” (Romani 11, 25)

„Și a prisosit foarte harul Domnului nostru, împreună cu credința și cu dragostea cea întru Hristos Iisus.” Și ce vrea să zică prin aceasta? Ca nu cumva, auzind că „am fost miluit”, să crezi că a rămas până atunci, iată că după ce el a spus că „am fost hulitor, prigonitor și batjocoritor, și prin urmare am fost vrednic de pedeapsă, însă n-am fost pedepsit”, a adăugat imediat „ci am fost miluit”. Dar oare până aici a stat, sau mai bine zis mila lui Dumnezeu aici s-a mărginit, ca să nu fie pedepsit? Cătuși de puțin, ci a mai făcut și alte multe și mari. Căci, Dumnezeu ne-a izbăvit nu numai de pedeapsa ce ne amenința, ci încă ne-a făcut și drepti, și fii, și frați, și prieteni, și moștenitori, și împreună moștenitori. De aceea și zice apostolul: „a prisosit foarte harul Domnului nostru”, adică a depășit chiar și hotarele milei. Apoi, toate acestea nu sunt ale unuia care miluiește numai, ci și iubește, și încă foarte mult. Zicând, deci, multe și mari despre iubirea de oameni a lui Dumnezeu, că fiind hulitor și prigonitor, a fost miluit, și că nu a stat numai în acestea, ci s-a mai învrednicit și de altele mai mari, la urmă iarăși se asigură contra necredincioșilor, care ar fi putut zice că liberul arbitru a fost desființat, și adaugă: „Cu credința și cu dragostea cea întru Hristos Iisus”, anume că „noi întru atâta, numai, am contribuit, că am crezut că El poate să ne mântuiască pe noi”.

TREBUIE SĂ IUBIM PE HRISTOS CA PE UN PRIETEN ADEVĂRAT - ÎNSĂ NOI ACUM ÎL URÂM ȘI DISPREȚUIM; TREBUIE SĂ IUBIM PE VRĂJMAȘI ȘI SĂ LE FACEM BINE

Să iubim deci pe Dumnezeu prin Hristos. Dar ce vrea să zică „prin Hristos”? Că El este pricinitorul acestora, iar nu legea. Ai văzut cui a devenit Hristos pricina bunurilor, și cui legea? Și n-a spus simplu că „s-a înmulțit”, ci că „a prisosit foarte”. Și într-adevăr harul a prisosit, pentru că pe noi, care eram vrednici de mii de pedepse, deodată ne-a dus la înfiere. Dar iată că și aici particula întru înseamnă „prin”. Și privește că nu numai credința este necesară, ci și dragostea. Fiindcă și acum sunt mulți care cred că Hristos este Dumnezeu, însă nu-L iubesc pe El, și nici nu fac cele ale celor ce iubesc. Căci în ce fel Îl iubesc, dacă pe toate celelalte le preferă înaintea lui Hristos, ca de pildă: averi, naștere, noroc, observațiile semnelor, precizie, ghicire în zborul păsărilor? Când noi viețuim spre ocara Lui, apoi spune-mi: ce fel de dragoste avem către El? Dacă cineva are un prieten sincer și fierbinte, măcar așa să iubească pe Hristos; măcar așa să iubească pe Fiul lui Dumnezeu, Cel dat pentru mântuirea noastră, a dușmanilor Lui, pentru Care nici un bine n-am făcut. Și ce spun eu, că nici un bine n-am făcut? Când, din contră, am făcut mari rele, am cutezat lucruri nepermise, după miile de binefaceri și îngrijiri din partea Lui. Dar, iată că nici atunci nu ne-a respins, ci tocmai când L-am nedreptățit atât de mult, El a predat pe Fiul Său pentru noi, iar noi chiar și după ce ne-am învrednicit de atâtea bunătăți, după ce am

devenit prietenii săi, după ce, în fine, ne-am învrednicit prin El de atâtea bunuri, nu L-am iubit nici măcar ca pe un prieten.

Și care va fi speranța noastră? Poate că tremurați la auzul acestor vorbe? Să tremurați însă, când faceți toate acestea. „Dar, zici tu, cum nu iubim noi pe Dumnezeu nici măcar atât cât iubim pe prietenii noștri?” Eu voi încerca să vă arăt aceasta, și să pară că nu spun nimic, ci mai mult niște lucruri de nimic; teamă îmi este, însă, ca vorbele spuse să nu se regăsească în faptele voastre. Pentru prieteni, însă adevărați prieteni, mulți au preferat de multe ori să sufere chiar pagube, iar pentru Hristos, nu zic să sufere cineva pagubă, dar nici din ceea ce are de prisos, nu dă nimic. Pentru prieten de multe ori am suferit și ocară, și mi-am atras asupra-mi dușmănie, pe când pentru Hristos nimeni nu-și ia asupra sa dușmănie, ci Îl iubește cu indiferență, și tot indiferent se manifestă în ura față de El. Pe prieten când îl vedem flămând, niciodată nu-l trecem cu vederea; pe Hristos însă, care în fiecare zi se apropie de noi, nu pentru vreun lucru mare, ci pentru o bucată de pâine, nici măcar nu-L băgăm în seamă, în timp ce noi suntem îmbuibăți de mâncăruri și băuturi, scoțând din noi miros urât mirositor din cauza vinului băut în ajun, sau ne desfătăm dând din belșug femeilor de moravuri ușoare, paraziților, lingușitorilor, sau pe altele de acest fel. Pe prietenii adevărați niciodată nu-i pizmuim și nici nu ne mâhnim pentru că le merg bine afacerile, pe când fiind vorba de Hristos și aceasta pătimim; și, cu un cuvânt, ar putea vedea cineva că are mai multă putere prietenia decât frica de Dumnezeu. Căci și cel viclean ca și iubitorul de ceartă se sfiește mai mult de oameni decât de Dumnezeu. Cum? Eu vă voi spune. Deși Dumnezeu este Cel ce se uită în inima omului, totuși omul viclean nu se sfiește să uneltească vicleșuguri împotriva aproapelui, în timp ce de un om se rușinează dacă este văzut. Ce zici? Către un prieten primejdut alergăm îndată în ajutorul lui, și dacă poate am amâna cât de puțin, ne temem ca nu cumva să ne învinovățim singuri, în timp ce pe Hristos, de multe ori pătimind în legături, noi nici măcar nu-L cercetăm. Și la prietenii cei credincioși noi ne ducem nu pentru că sunt credincioși, ci pentru că ne sunt prieteni.

Ai văzut că nimic nu facem din teama de Dumnezeu, și nici pentru dragostea către El, ci pe unele pentru prietenie, iar pe altele din obișnuință? Când noi vedem un prieten plecând în călătorie, plângem, suspinăm, iar de cumva vedem pe vreunul murind, ne văicărim și-l bocim, deși știm că nu pentru totdeauna ne despărțim, ci că și noi peste puțin timp, ducându-ne acolo, îl vom vedea; pe când Hristos, despărțindu-se de noi în fiecare zi, sau mai bine zis, în fiecare zi alungându-L de la noi, nedreptățindu-L, mâhnindu-L, întărâtându-L și făcând toate cele ce Lui nu-I plac, credem totuși că nimic rău n-am făcut.

Dar aceasta încă nu este atât de grozav, dacă nu-L avem nici măcar ca pe un prieten, căci eu vă voi arăta că noi ne purtăm față de El ca față de un dușman. Și cum aceasta? „Fiindcă dorința cărnii este vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu” (Romani 8, 7), zice. Ei bine! Cugetul trupului noi îl purtăm pururea cu noi, pe când pe Hristos care ne vine în ajutor Îl alungăm — căci faptele cele rele asta fac: când în fiecare zi prin lăcomiile noastre, prin răpirile noastre, noi într-una Îl batjocorim. Poate că cineva este slăvit de lume, bucurându-se de o bună reputație, și grăiește întotdeauna cele ale lui Dumnezeu, iar Bisericii îi folosește; ei bine, noi pe acesta îl pizmuim, pentru că face cele ale lui Dumnezeu. Și s-ar părea că noi pizmuim pe acela, dar pizma aceea se îndreaptă spre Dumnezeu. Și nu vrem ca folosința Bisericii să vină prin alții, ci prin noi; nu pentru Hristos, ci pentru noi, fiindcă dacă ar fi pentru Hristos, ne-ar fi indiferent dacă acestea vin prin alții sau prin noi. Căci spune-mi: dacă un doctor ar avea un copil, care ar fi în primejdie de orbire, iar el ar fi rămas în urmă cu știința medicală, și pentru vindecarea copilului său ar găsi pe un alt doctor care ar putea face aceasta, oare l-ar îndepărta pe el? Nicidecum, ci numai cât nu i-ar zice parcă: „fie prin tine, fie prin mine, copilului să-i folosească”. Dar de ce face aceasta?

Fiindcă el se uită nu la interesul său, ci la interesul copilului.

Tot așa și noi, dacă am avea în vedere cele ale lui Hristos, am zice: „fie prin noi, fie prin alții, destul este ca cele bune și folositoare să se facă”. „În tot chipul, fie din fățarnicie, fie în adevăr, Hristos se propovăduiește.” (Filipeni 1, 18) Ascultă și pe Moise zicând către cei ce voiau a-l ațâța, pe când cei de pe lângă Eldad și Modad proceau în tabără: „căci nu urmezi tu mie? O, de ar fi toți profeți în poporul Domnului”. (Numeri 11, 29) Toate acestea deci vin din iubirea de slavă. Așadar, nu sunt acestea oare fapte ale dușmanilor? Poate că te vorbește cineva de rău? Tu iubește-l pe el. „Dar cum este cu puțință?” zici tu. Este cu puțință, numai dacă tu ai voi. Dacă tu îl iubești, vorbindu-te de bine, nu ai nici un folos, fiindcă ai făcut aceasta nu pentru Domnul, ci pentru laudă.

Poate că te-a vătămat cineva? Fă-i bine, căci dacă îi faci bine în schimbul binelui pe care și tu l-ai avut de la el, nu ai făcut vreun lucru mare. Ai fost poate nedreptățit și păgubit mult! Tu caută să răsplătești cu cele contrare. Da, vă rog; căci numai așa vom fi în bună rânduială cu cele ale noastre. Să încetăm de a mai nedreptăți și urî pe dușmani. Dumnezeu ne poruncește de a iubi pe vrăjmași, dar noi chiar și pe El, care ne iubește, îl alungăm. „Să nu fie una ca aceasta”, zici tu. Toți ne mărginim la a spune astfel numai cu vorba, în timp ce cu faptele, nu toți. Atât de mare este orbirea păcatului, încât cele ce nu sunt suferite în vorbă, sunt suferite în fapte. Să ne depărtăm odată deci de cele ce ne vătămă mântuirea noastră, ca astfel să ne învrednicim de cele ce cu dreptate se învrednicesc prietenii și cei iubiți ai săi. „Părinte, voiesc ca, unde sunt Eu, să fie împreună cu Mine și aceia pe care Mi i-ai dat, ca să vadă slava Mea pe care Mi-ai dat-o.” (Ioan 17, 24) Căreia fie cu toții să ne învrednicim, prin Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA III

din “Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei”

Mulțumesc Celui ce m-a întărit, lui Iisus Hristos, Domnul nostru, că m-a socotit credincios și m-a pus să-I slujesc, pe mine care mai înainte huleam, prigoneam și batjocoream. Totuși am fost miluit, căci în necredința mea, am lucrat din neștiință. Si a prisosit foarte harul Domnului nostru, împreună cu credința și cu dragostea cea întru Hristos Iisus. (I Timotei 1, 12-14)

Mare este folosul umilinței, cu toate că umilința adevărată nu se află așa de lesne; îndeosebi umilința în cuvinte, pe care o vei găsi chiar mai mult decât trebuie, dar adevărata umilință nu o vei găsi cu atâta ușurință. Fericitul Pavel atât de mult umbla după această umilință, încât inventa chiar multe pretexte, spre a-și umili cugetul său. Fiindcă era natural ca să se silească a se umili cei ce se îngâmfau în cugetele lor că au mari succese, apoi natural era ca și el să simtă un fel de silă, îngâmfându-se în cugetul său și umflându-se ca și un râu ce-și iese din matca sa.

Privește acum ce face și aici. A spus că: „Evanghelia slavei fericitului Dumnezeu, mi s-a încredințat mie”, Evanghelia de care nu erau liberi a se împărtăși cei ce încă erau sub jugul Legii, fiind contrari ei; căci atât de mare este deosebirea între una și cealaltă, încât cei ce se găsesc încă sub jugul Legii, nu sunt vrednici de a se împărtăși din harurile Evangheliei, precum de pildă ar zice cineva că cei ce au nevoie de legături, nu sunt liberi să intre în ceata filosofilor. Deci, fiindcă s-a îngâmfat mult și a grăit lucruri mari, iată că, de îndată ce se moderează pe sine, îi face și pe alții să gândească tot așa. Zicând că „mi s-a încredințat mie”, iute se oprește asupra vorbeii, ca să

nu-ți închipui că a spus aceasta din mândrie. Privește, deci, ce fel de corijare își face, adăugând și zicând: „mulțumesc Celui ce m-a întărit, lui Hristos Iisus, Domnul nostru, că m-a socotit credincios și m-a pus să-I slujesc”. Ai văzut cum pretutindeni ascunde succesele sale, și totul Îi atribuie lui Dumnezeu, în așa fel încât liberul arbitru să nu fie vătămat? Căci ar putea zice cel necredincios: „dacă totul este al lui Dumnezeu, iar de la noi nu se cere nimic, căci ne mișcă de la rău spre filosofie ca pe niște lemne, de ce atunci pe Pavel l-a făcut așa, iar pe Iuda nu l-a atras spre bine?” Această antiteză răsturnând-o, privește cum întrebuițează cuvintele cu înțelepciune. „Care mi s-a încredințat mie”, zice. Aceasta este demnitatea și succesul său, însă nu întru totul al său, căci privește ce spune: „mulțumesc Celui ce m-a întărit, lui Hristos Iisus”. Aceasta este a lui Dumnezeu, apoi, iarăși, ceea ce vine de la sine: „credincios m-a socotit” — desigur, fiindcă urma a fi folositor în răspândirea cuvântului lui Dumnezeu.

„Si m-a pus să-I slujesc, pe mine, care mai înainte huleam, prigoneam și batjocoream”. Privește cum aici pune și ceea ce era propriu al său, și ceea ce era a lui Dumnezeu, atribuind partea cea mai mare proriei lui Dumnezeu, iar partea sa de acțiune moderând-o, numai într-atât încât liberul arbitru să nu fie vătămat, după cum am mai zis.

Dar ce vrea să zică prin: „Celui ce m-a întărit pe mine”? Adică: „mare sarcină a căzut asupra mea, și deci aveam nevoie de un mare ajutor de Sus”. Căci tu gândește-te cât de greu era, ca să se lupte în fiecare zi cu batjocurile, cu clevetirile, cu primejdiile, cu piedicile, cu insultele, cu necazurile de tot felul, și să nu se obosească câtuși de puțin, ci, fiind atacat în fiecare zi cu săgeți din toate părțile, el să se lupte voinicește, având privirile îndreptate spre cer, și să stea pe loc neatins. Aceasta nu a fost numai putere omenească, dar nici numai ajutorul lui Dumnezeu, ci pe lângă ajutorul de Sus a fost nevoie și de voința lui Pavel. Cum, prevăzând și știind mai dinainte Dumnezeu cine va fi Pavel, l-a ales pe el, ascultă ce spune mai înainte chiar de a începe propovăduirea Evangheliei: „Mergi, fiindcă acesta îmi este vas ales, ca să poarte numele Meu înaintea neamurilor și a regilor și a fiilor lui Israel”. (Faptele Apostolilor 9, 15) Căci precum cei ce poartă semnul împărătesc în război (cel ce obișnuit se numește steag), au nevoie de multă virtute și experiență, ca să nu-l piardă și să intre în mâinile dușmanilor, tot așa și cei ce poartă numele lui Hristos, nu numai în timp de război, ci și în timp de pace, au nevoie de multă putere, ca să nu predea numele lui în gura dușmanilor, ci să-l poarte bine și să ducă crucea voinicește. Pentru că, într-adevăr, avem nevoie de multă putere pentru a purta numele lui Hristos. Căci cel ce grăiește ceva nedemn, sau face, sau chiar numai cugetă ceva nedemn, nu poartă bine numele Lui, nu are pe Hristos întru el. Cel ce poartă întru el pe Hristos, se mândrește pentru aceasta, și-I vestește numele nu prin piețe și pentru piețe, ci în ceruri și pentru ceruri, și toți îngerii cei ce stau împrejurul tronului Lui, îl admiră și se sfiesc de el.

„Mulțumesc, zice, lui Hristos Iisus, Celui ce m-a întărit pe mine.” Privește cum și pe cele ale sale el le consideră a fi ca har din partea lui Dumnezeu — deși aceasta a fost a ta, fericite Pavele, căci Dumnezeu nu este părtinitor —, adică: „m-a învrednicit slujbei acesteia; iar aceasta este semn că m-a crezut a fi credincios”, întocmai ca și într-o casă, unde iconomul nu numai că mulțumește stăpânului pentru încrederea pe care i-o arată, ci o are ca semn că pe el îl crede cel mai credincios dintre toți; în așa fel s-au petrecut lucrurile și în cazul de față.

Apoi gândește-te cum el înalță mila lui Dumnezeu și iubirea Lui de oameni, dând pe față viața sa dinainte. „Pe mine, zice, care mai înainte huleam, prigoneam și batjocoream”. Când el vorbește de iudeii cei necredincioși, întrebuițează cuvinte mai moderate: „le mărturisesc, zice, că au râvnă pentru Dumnezeu, dar sunt fără cunoștință” (Romani 10, 2), iar despre sine zice că a fost hulitor și prigonitor. Ai văzut înjosirea lui, și cum el nu este iubitor de sine, ci are cugetul umilit? Nu a fost de ajuns să spună că a fost hulitor, ci a mai adăugat că și prigonitor, arătând astfel

puterea persecuției lui. „Răutatea mea, zice, nu rămânea numai până la mine, ci încă și pe cei ce voiau a fi evlavioși îi persecutam.” Mare era înverșunarea hulirii lui!

„Totuși am fost miluit, zice, căci în necredința mea, am lucrat din neștiință”. Dar de ce oare n-au fost miluiți și alți iudei? Căci făceau precum făcuse el, nu din neștiință, ci știind și cunoscând foarte bine. Și ca să afli exact, ascultă pe evanghelist, spunând: „Dintre căpetenii mulți au crezut în El, dar nu mărturiseau... căci au iubit slava oamenilor mai mult decât slava lui Dumnezeu”, și iarăși, Hristos zice: „cum puteți voi să credeți, când primiți slavă unul de la altul?”, și iarăși: „acestea le-au spus părinții lui, pentru că se temeau de iudei... ca să nu fie dați afară din sinagogă”. Si chiar înșiși iudeii ziceau: „vedeți că nimic nu folosiți! Iată, lumea s-a dus după El”. (Ioan 12, 42-43; 5, 44; 9, 22; 12, 19) Pretutindeni, dar, pe ei îi supăra patima iubirii de întâietate. Ei ziceau că: „Cine poate să ierte păcatele decât unul Dumnezeu?” (Luca 5, 21); și a făcut aceasta imediat, iar ei au și zis că este semn de la Dumnezeu. Toate acestea deci nu erau din neștiință.

„Dar unde oare era pe atunci Pavel?”, poate că ar zice cineva. Era la picioarele lui Gamaliel, neavând nimic în comun cu mulțimea ce se răsculase. Și cine era Gamaliel? Era un bărbat oarecare, și în tot ce făcea, nu ieșea din iubirea de întâietate. Dar cum după aceasta se găsește Pavel laolaltă cu mulțimea? Pentru că vedea întărindu-se credința și stăpânind, și pe toți mergând după Hristos. Pe timpul lui Hristos mulțimea câteodată era de partea Sa, altădată de partea învățătorilor, iar atunci cu desăvârșire se despărțise de ei. Deci atunci, ceea ce făcea Pavel, din zel făcea, și nu din iubire de întâietate, după cum făceau alții. Căci de ce oare se ducea el la Damasc? Deoarece credea vătămătoare noua religie, și pentru că se temea ca nu cumva propovăduirea ei să se împrășteie pretutindeni. Nu tot așa însă și iudeii, căci ceea ce făceau nu pentru apărarea celor mulți o făceau, ci pentru iubirea lor de întâietate. Căci privește ce ziceau: „Vor veni romanii și ne vor lua țara și neamul”. (Ioan 11, 48) Așadar, ce frică îi zguduia pe ei? Cea omenească.

Dar este demn de a cerceta următorul fapt: cum, dacă era învățat al legii și o știa cu exactitate, nu știa nimic despre Hristos? Căci doar el era care zicea: „pe care a fâgăduit-o mai înainte, prin profeții Săi, în Sfintele Scripturi”. (Romani 1, 2) Deci, cum de nu știai, pe câtă vreme erai râvnitor al legii părintești, învățat la picioarele lui Gamaliel? Vameșii și cei ce-și petreceau timpul pe marginea lacurilor și a râurilor alergau și primeau învățătura Lui, și tu, cunoscător de lege, îl persecutai? De aceea se învinovăța pe sine, zicând: „Nu sunt vrednic să mă numesc apostol”. (I Corinteni 15, 9) De aceea mărturisește neștiința, pe care o născuse necredința. De aceea zice că a fost miluit.

Ce vrea să zică oare prin „m-a socotit credincios”? Adică nimic din ale Stăpânului n-a trădat, toate spunea că sunt ale lui Dumnezeu, chiar și cele ale sale proprii, și n-a micșorat cu nimic slava lui Dumnezeu. Căci, ascultă-l pe el ce spunea cu altă ocazie: „Bărbaților, de ce faceți acestea? Doar și noi suntem oameni, asemenea pătimitori ca voi”. (Faptele Apostolilor 14, 15) Aceasta înseamnă „credincios m-a socotit”. Fiindcă și în alt loc zice: „m-am ostenit mai mult decât ei toți. Dar nu eu, ci harul lui Dumnezeu care este cu mine” (I Corinteni 15, 10), și iarăși: „Căci Dumnezeu este Cel ce întru voi le lucrează și pe «a vrea» și pe «a lucra», pentru binevoirea Sa”.

Se arată pe sine vrednic de pedeapsă, căci mila lui Dumnezeu, pentru asemenea lucruri se acordă. Însă nu la fel în cazul iudeilor, după cum și zice: „că împietrirea s-a făcut lui Israel în parte”. (Romani 11, 25)

„Și a prisosit foarte harul Domnului nostru, împreună cu credința și cu dragostea cea întru Hristos Iisus.” Și ce vrea să zică prin aceasta? Ca nu cumva, auzind că „am fost miluit”, să crezi

că a rămas până atunci, iată că după ce el a spus că „am fost hulitor, prigonitor și batjocoritor, și prin urmare am fost vrednic de pedeapsă, însă n-am fost pedepsit”, a adăugat imediat „ci am fost miluit”. Dar oare până aici a stat, sau mai bine zis mila lui Dumnezeu aici s-a mărginit, ca să nu fie pedepsit? Cătuși de puțin, ci a mai făcut și alte multe și mari. Căci, Dumnezeu ne-a izbăvit nu numai de pedeapsa ce ne amenința, ci încă ne-a făcut și drepți, și fii, și frați, și prieteni, și moștenitori, și împreună moștenitori. De aceea și zice apostolul: „a prisosit foarte harul Domnului nostru”, adică a depășit chiar și hotarele milei. Apoi, toate acestea nu sunt ale unuia care miluiește numai, ci și iubește, și încă foarte mult. Zicând, deci, multe și mari despre iubirea de oameni a lui Dumnezeu, că fiind hulitor și prigonitor, a fost miluit, și că nu a stat numai în acestea, ci s-a mai învrednicit și de altele mai mari, la urmă iarăși se asigură contra necredincioșilor, care ar fi putut zice că liberul arbitru a fost desființat, și adaugă: „Cu credința și cu dragostea cea întru Hristos Iisus”, anume că „noi întru atâta, numai, am contribuit, că am crezut că El poate să ne mântuiască pe noi”.

**TREBUIE SĂ IUBIM PE HRISTOS CA PE UN PRIETEN ADEVĂRAT -
ÎNSĂ NOI ACUM ÎL URĂM ȘI DISPREȚUIM; TREBUIE SĂ IUBIM PE
VRĂJMAȘI ȘI SĂ LE FACEM BINE**

Să iubim deci pe Dumnezeu prin Hristos. Dar ce vrea să zică „prin Hristos”? Că El este pricinitorul acestora, iar nu legea. Ai văzut cui a devenit Hristos pricina bunurilor, și cui legea? Și n-a spus simplu că „s-a înmulțit”, ci că „a prisosit foarte”. Și într-adevăr harul a prisosit, pentru că pe noi, care eram vrednici de mii de pedepse, deodată ne-a dus la înfiere. Dar iată că și aici particula întru înseamnă „prin”. Și privește că nu numai credința este necesară, ci și dragostea. Fiindcă și acum sunt mulți care cred că Hristos este Dumnezeu, însă nu-L iubesc pe El, și nici nu fac cele ale celor ce iubesc. Căci în ce fel Îl iubesc, dacă pe toate celelalte le preferă înaintea lui Hristos, ca de pildă: averi, naștere, noroc, observațiile semnelor, precizie, ghicire în zborul păsărilor? Când noi viețuim spre ocară Lui, apoi spune-mi: ce fel de dragoste avem către El? Dacă cineva are un prieten sincer și fierbinte, măcar așa să iubească pe Hristos; măcar așa să iubească pe Fiul lui Dumnezeu, Cel dat pentru mântuirea noastră, a dușmanilor Lui, pentru Care nici un bine n-am făcut. Și ce spun eu, că nici un bine n-am făcut? Când, din contră, am făcut mari rele, am cutezat lucruri nepermise, după miile de binefaceri și îngrijiri din partea Lui. Dar, iată că nici atunci nu ne-a respins, ci tocmai când L-am nedreptățit atât de mult, El a predat pe Fiul Său pentru noi, iar noi chiar și după ce ne-am învrednicit de atâtea bunătăți, după ce am devenit prietenii săi, după ce, în fine, ne-am învrednicit prin El de atâtea bunuri, nu L-am iubit nici măcar ca pe un prieten.

Și care va fi speranța noastră? Poate că tremurați la auzul acestor vorbe? Să tremurați însă, când faceți toate acestea. „Dar, zici tu, cum nu iubim noi pe Dumnezeu nici măcar atât cât iubim pe prietenii noștri?” Eu voi încerca să vă arăt aceasta, și să pară că nu spun nimic, ci mai mult niște lucruri de nimic; teamă îmi este, însă, ca vorbele spuse să nu se regăsească în faptele voastre. Pentru prieteni, însă adevărați prieteni, mulți au preferat de multe ori să sufere chiar pagube, iar pentru Hristos, nu zic să sufere cineva pagubă, dar nici din ceea ce are de prisos, nu dă nimic. Pentru prieten de multe ori am suferit și ocară, și mi-am atras asupra-mi dușmănie, pe când pentru Hristos nimeni nu-și ia asupra sa dușmănie, ci Îl iubește cu indiferență, și tot indiferent se manifestă în ura față de El. Pe prieten când îl vedem flămând, niciodată nu-l trecem cu vederea; pe Hristos însă, care în fiecare zi se apropie de noi, nu pentru vreun lucru mare, ci pentru o bucată de pâine, nici măcar nu-L băgăm în seamă, în timp ce noi suntem îmbuibăți de mâncăruri

și băuturi, scoțând din noi miros urât mirositor din cauza vinului băut în ajun, sau ne desfătăm dând din belșug femeilor de moravuri ușoare, paraziților, lingușitorilor, sau pe altele de acest fel. Pe prietenii adevărați niciodată nu-i pizmuim și nici nu ne mâhnim pentru că le merg bine afacerile, pe când fiind vorba de Hristos și aceasta pătimim; și, cu un cuvânt, ar putea vedea cineva că are mai multă putere prietenia decât frica de Dumnezeu. Căci și cel viclean ca și iubitorul de ceartă se sfieste mai mult de oameni decât de Dumnezeu. Cum? Eu vă voi spune. Deși Dumnezeu este Cel ce se uită în inima omului, totuși omul viclean nu se sfieste să uneltească vicleșuguri împotriva aproapelui, în timp ce de un om se rușinează dacă este văzut. Ce zici? Către un prieten primejdut alergăm îndată în ajutorul lui, și dacă poate am amâna cât de puțin, ne temem ca nu cumva să ne învinovățim singuri, în timp ce pe Hristos, de multe ori pătimind în legături, noi nici măcar nu-L cercetăm. Și la prietenii cei credincioși noi ne ducem nu pentru că sunt credincioși, ci pentru că ne sunt prieteni.

Ai văzut că nimic nu facem din teama de Dumnezeu, și nici pentru dragostea către El, ci pe unele pentru prietenie, iar pe altele din obișnuință? Când noi vedem un prieten plecând în călătorie, plângem, suspinăm, iar de cumva vedem pe vreunul murind, ne văicărim și-l bocim, deși știm că nu pentru totdeauna ne despărțim, ci că și noi peste puțin timp, ducându-ne acolo, îl vom vedea; pe când Hristos, despărțindu-se de noi în fiecare zi, sau mai bine zis, în fiecare zi alungându-L de la noi, nedreptățindu-L, mâhnindu-L, întărâtându-L și făcând toate cele ce Lui nu-I plac, credem totuși că nimic rău n-am făcut.

Dar aceasta încă nu este atât de grozav, dacă nu-L avem nici măcar ca pe un prieten, căci eu vă voi arăta că noi ne purtăm față de El ca față de un dușman. Și cum aceasta? „Fiindcă dorința cărnii este vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu” (Romani 8, 7), zice. Ei bine! Cugetul trupului noi îl purtăm pururea cu noi, pe când pe Hristos care ne vine în ajutor Îl alungăm — căci faptele cele rele asta fac: când în fiecare zi prin lăcomiile noastre, prin răpirile noastre, noi într-una Îl batjocorim. Poate că cineva este slăvit de lume, bucurându-se de o bună reputație, și grăiește întotdeauna cele ale lui Dumnezeu, iar Bisericii îi folosește; ei bine, noi pe acesta îl pizmuim, pentru că face cele ale lui Dumnezeu. Și s-ar părea că noi pizmuim pe acela, dar pizma aceea se îndreaptă spre Dumnezeu. Și nu vrem ca folosința Bisericii să vină prin alții, ci prin noi; nu pentru Hristos, ci pentru noi, fiindcă dacă ar fi pentru Hristos, ne-ar fi indiferent dacă acestea vin prin alții sau prin noi. Căci spune-mi: dacă un doctor ar avea un copil, care ar fi în primejdie de orbire, iar el ar fi rămas în urmă cu știința medicală, și pentru vindecarea copilului său ar găsi pe un alt doctor care ar putea face aceasta, oare l-ar îndepărta pe el? Nicidecum, ci numai cât nu i-ar zice parcă: „fie prin tine, fie prin mine, copilului să-i folosească”. Dar de ce face aceasta? Fiindcă el se uită nu la interesul său, ci la interesul copilului.

Tot așa și noi, dacă am avea în vedere cele ale lui Hristos, am zice: „fie prin noi, fie prin alții, destul este ca cele bune și folositoare să se facă”. „În tot chipul, fie din fățarnicie, fie în adevăr, Hristos se propovăduiește.” (Filipeni 1, 18) Ascultă și pe Moise zicând către cei ce voiau a-l ațâța, pe când cei de pe lângă Eldad și Modad proceau în tabără: „căci nu urmezi tu mie? O, de ar fi toți profeți în poporul Domnului”. (Numeri 11, 29) Toate acestea deci vin din iubirea de slavă. Așadar, nu sunt acestea oare fapte ale dușmanilor? Poate că te vorbește cineva de rău? Tu iubește-l pe el. „Dar cum este cu puțință?” zici tu. Este cu puțință, numai dacă tu ai voi. Dacă tu îl iubești, vorbindu-te de bine, nu ai nici un folos, fiindcă ai făcut aceasta nu pentru Domnul, ci pentru laudă.

Poate că te-a vătămat cineva? Fă-i bine, căci dacă îi faci bine în schimbul binelui pe care și tu l-ai avut de la el, nu ai făcut vreun lucru mare. Ai fost poate nedreptățit și păgubit mult! Tu caută să răsplătești cu cele contrare. Da, vă rog; căci numai așa vom fi în bună rânduială cu cele ale

noastre. Să încetăm de a mai nedreptăți și urî pe dușmani. Dumnezeu ne poruncește de a iubi pe vrăjmași, dar noi chiar și pe El, care ne iubește, îl alungăm. „Să nu fie una ca aceasta”, zici tu. Toți ne mărginim la a spune astfel numai cu vorba, în timp ce cu faptele, nu toți. Atât de mare este orbirea păcatului, încât cele ce nu sunt suferite în vorbă, sunt suferite în fapte. Să ne depărtăm odată deci de cele ce ne vătămă mântuirea noastră, ca astfel să ne învrednicim de cele ce cu dreptate se învrednicesc prietenii și cei iubiți ai săi. „Părinte, voiesc ca, unde sunt Eu, să fie împreună cu Mine și aceia pe care Mi i-ai dat, ca să vadă slava Mea pe care Mi-ai dat-o.” (Ioan 17, 24) Căreia fie cu toții să ne învrednicim, prin Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IV

din “Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei”

Vrednic de credință și de toată primirea e cuvântul că Iisus Hristos a venit în lume ca să mântuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu. Și tocmai pentru aceea am fost miluit, ca Iisus Hristos să arate mai întâi în mine toată îndelunga Sa răbdare, ca pildă celor ce vor crede în El, spre viața veșnică. (I Timotei 1, 15-16)

Atât de mari sunt binefacerile lui Dumnezeu, și covârșesc orice așteptare și credință omenească, încât de multe ori nu-i vine omului a crede. Căci cele ce n-am gândit, și n-am așteptat, pe acelea ni le-a hărăzit Dumnezeu, încât și apostolii au avut mult necaz, până să se încredințeze de harurile acordate de Dumnezeu. Că după cum pătimim și în lucrurile cele mari ce se desfășoară înaintea noastră, zicând cu oarecare necredință: „oare nu este vis?”, tot așa se petrece și cu darurile lui Dumnezeu. Care era lucrul pe care ei să nu îl creadă? Deși erau dușmanii lui Dumnezeu, și păcătoși, și nici prin Lege nu se putuseră îndreptăți, nici prin faptele Legii, iată că deodată numai prin credință s-au învrednicit celor dintâi bunuri. Multe spune Pavel asupra acestei probleme și în Epistola către Romani, dar multe și aici.

„Vrednic de credință, zice, și de toată primirea e cuvântul că Iisus Hristos a venit în lume ca să mântuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu”. Fiindcă iudeii se puteau atrage mai cu seamă prin Lege, îi îndeamnă de a fi cu băgare de seamă la Lege, că nu este cu putință să se mântuiască cineva doar prin Lege, fără să aibă credință. Părea într-adevăr de necrezut că deși omul și-a petrecut în zadar și fără scop întreaga viață de dinainte, cheltuind-o în fapte rele, totuși la urmă s-ar putea mântui numai prin credință.

De aceea zice Pavel: „vrednic de credință”. Unii însă nu numai că nu credeau, dar chiar și luau în bătaie de joc, ceea ce și astăzi fac, zicând: „și de ce n-am face cele rele, ca să vină cele bune”. (Romani 3, 8) Fiindcă apostolul zicea: „unde s-a înmulțit păcatul, a prisosit harul” (Romani 5, 20), răspundeau ei: „să facem cele rele, ca să vină cele bune”. Acestea le spuneau mai cu seamă elinii, batjocorind cele ale noastre.

Când noi discutăm cu ei despre gheenă, ei zic: „și cum sunt acestea demne de Dumnezeu, dacă omul iartă pe sluga sa care a greșit multe, apoi Dumnezeu pedepsește pe vecie?”; când, după aceea, vorbim de baia renașterii și de iertarea păcatelor prin botez, ei răspund: „cum sunt acestea vrednice de Dumnezeu, ca să ierte pe cel ce a făcut mii de rele?” Ai văzut contradicția în păreri, și cum pretutindeni își dau pe față iubirea de ceartă? Atunci, dacă iertarea păcatelor este ceva rău,

bună este pedeapsa; iar dacă pedeapsa nu este bună, atunci iertarea este bună. Vorbesc acestea după cum spun ei, căci după cum spunem noi, amândouă sunt bune. Și cum este aceasta, o vom arăta în alt loc, fiindcă acum nu ar fi potrivit, deoarece, problema fiind adâncă și având nevoie de o întinsă examinare, trebuie la timpul potrivit să o punem înaintea dragostei voastre.

Deci, cum și de unde este cuvântul credincios? De la cele înfățișate mai înainte, și de la cele de după aceasta. Privește cum își pregătește lucrul acesta, și după ce pregătește, cum stăruie în vorbă. Căci atunci când spune că fiind hulitor și prigonitor a fost miluit, acest fapt este al unuia care pregătește. Si nu numai că l-a miluit, ci și credincios l-a făcut. Deci, nu trebuie să se îndoiască cineva că a fost miluit, căci nimeni, văzând pe cel legat umblând încoace și încolo prin palatul împărațesc, nu se mai îndoiește că acela a fost miluit, ceea ce se poate vedea cu Pavel. Și cum se poate una ca aceasta? Apoi iată că începutul îl face chiar cu el, sau mai bine zis, se dă pe sine drept exemplu, căci nu se rușinează numindu-se pe sine păcătos, ci se făleşte că s-a învrednicit de o atât de mare iubire de oameni, fiindcă în felul acesta poate mai cu seamă să arate măreția îngrijirii părintești a lui Dumnezeu.

Dar oare cum de spune el în alt loc despre sine: „În ceea ce privește dreptatea cea din Lege, fără de prihană” (Filipeni 3, 6), în timp ce aici el zice că este păcătos, ba încă cel dintâi între păcătoși? Adică, față de dreptatea ce Dumnezeu a făcut-o, și care cu adevărat se cerea, păcătoși erau și cei din Lege. „Că toți au greșit, zice, și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu”. (Romani 3, 23) Această dreptate însă el nu a pus-o în relație cu una oarecare, ci cu „cea din Lege”. Că după cum cel ce a câștigat mult argint prin sine, pare bogat, însă în raport cu vistieriile împărătești este foarte sărac, și încă cel dintâi dintre săraci, tot așa și aici: în raport cu îngerii și dreptii, și cu toți oamenii, sunt păcătoși. Deci, dacă Pavel, care a făcut dreptatea în Lege, și este primul dintre păcătoși, apoi cine oare dintre ceilalți s-ar putea numi drept? El nu zice aceasta defăimându-se pe sine ca desfrânat și lacom — să nu se creadă una ca aceasta; doar că, punând în paralel dreptatea aceea cu dreptatea cea după har, o găsește a fi nimic, ba încă pe cei ce o au îi înfierează ca păcătoși.

„Și tocmai pentru aceea am fost miluit, ca Iisus Hristos să arate mai întâi în mine toată îndelunga Sa răbdare, ca pildă celor ce vor crede în El, spre viața veșnică.” Ai văzut cum iarăși se umilește și se înjosește pe sine, punând de față și o altă pricină mai importantă? Căci a fi miluit pentru neștiință, nu arată atât de mult păcătos pe cel miluit, și nici atât de mult osândit; în timp ce a fi miluit pentru ca nimeni dintre păcătoși să nu deznădăjduiască mai mult, căci și el se va învrednici de aceleași bunuri, apoi aceasta este mare și încă foarte mare. Așa că, spunând că „eu sunt cel dintâi dintre păcătoși... fiind hulitor și prigonitor, și că nu sunt vrednic a mă numi apostol” și, în fine, câte a mai spus, nimic n-a spus atât de umilit. Iar aceasta mai clar o arată printr-un exemplu.

Fie, de pildă, o cetate cu mulți oameni în ea, și toți locuitorii ei fiind stricați, unii mai mult, alții mai puțin, dar cu toții deznădăjduiți, iar dintre locuitorii aceia s-ar găsi unul care ar fi mai cu seamă vrednic de pedeapsă, ca unul care a trecut prin toate felurile de păcate; dacă, deci, le-ar spune cineva că „împăratul voiește a ierta greșelile tuturor”, desigur că ei n-ar crede vorba aceasta, până ce mai întâi n-ar vedea iertat pe cel mai stricat dintre toți; iar despre asta nu mai este nici o îndoială.

Tocmai aceasta o spune și Pavel aici: că voind Dumnezeu a înștiința pe oameni, că le va ierta lor toate păcatele, la început a ales pe cel mai păcătos dintre toți. „Dacă eu, zice, m-am învrednicit de iertare, despre ceilalți nu trebuie a se îndoii cineva”, precum ar zice cineva: „dacă pe acesta îl va ierta Dumnezeu, apoi pe nimeni nu va mai pedepsi”. Prin aceasta nu se arată pe sine ca vrednic de iertare, ci că s-a bucurat de asemenea har, pentru mântuirea altora. „Nimeni, deci, să nu se îndoiască, zice, câtă vreme m-am mântuit eu.”

Dar tu privește și umilința acestui fericit, căci n-a spus că „întru mine se arată îndelunga răbdare”, ci „toată îndelunga răbdare”, ca și cum pare că ar fi zis: „mai cu seamă pentru mine nu ar fi trebuit a-Și arăta toată îndelunga Lui răbdare mai mult decât pentru altul — care nici că se găsea atât de păcătos — pentru mine care aveam nevoie de întreaga Lui milă, de toată îndelunga răbdare, iar nu numai de o parte, după cum aveam nevoie cei ce păcătuiseră în parte”.

„Ca pildă, zice, celor ce vor crede în El, spre viața veșnică”, adică spre mângâiere, spre îndemnul acelor. Apoi, fiindcă a arătat marea putere a Fiului, căci i-a arătat atâta dragoste, ca să nu creadă cineva că Tatăl a fost lipsit de această dragoste, la urmă raportează faptul și la Tatăl, înălțându-I slava și zicând:

Iar împăratul veacurilor, Celui nesticăcios, nevăzutului, singurului Dumnezeu fie cinste și slavă în vecii vecilor. Amin! (1, 17) „Pentru toate acestea, zice, nu numai pe Fiul îl slăvim, ci și pe Tatăl.”

Dar acum noi am zice ereticilor: iată că apostolul a spus aici „unuia singurului Dumnezeu”; așadar Fiul nu este Dumnezeu? Și „Celui nesticăcios”, așadar Fiul nu este nesticăcios? Și ceea ce Tatăl ne dă după aceasta, Fiul nu are? „Da! zic ei; Fiul este și Dumnezeu și nesticăcios, însă nu în așa fel ca Tatăl.” Dar ce spui? Nu este la fel? „Este de o ființă mai mică, inferioară”, zic ei. Așadar și de o nesticăciune inferioară. Dar ce înseamnă nesticăciune mare sau mică, fiindcă nesticăciune nu înseamnă altceva decât „a nu se strica, a nu se corupe”. Slavă mare și mică este, într-adevăr, dar nesticăciune mare și mică nu este, precum nu este nici sănătate mare și mică, căci ori trebuie să se strice, să se corupă, ori nu.

„Dar cum? zici tu; noi și cu Dumnezeu suntem la fel?” Să nu crezi una ca aceasta! Cătuși de puțin nu este așa. Și de ce? Pentru că Dumnezeu are aceasta de la natură, în timp ce noi o avem introdusă din afară. Apoi, oare și cu Fiul se petrece astfel? Cătuși de puțin, ci și El o are de la natură. Și unde este atunci deosebirea? Acolo, că Tatăl o are de la Sine, și prin Sine este ceea ce este, și prin nimeni altul, iar Fiul are de la Tatăl. Apoi aceasta o mărturisim și noi; că nici noi nu tăgăduim că Fiul este nesticăcios din Tatăl. „Pentru toate acestea, zice fericitul Pavel, slăvim pe Tatăl, căci a născut așa pe Fiul.”

Ai văzut că mai cu seamă atunci se slăvește Tatăl, când Fiul a săvârșit lucruri mari și de neînțeles pentru noi? Căci la El se raportează cele ale Fiului. Așadar, slava Fiului este mai mare decât a Tatălui, dacă S-a născut atât de puternic, și așa precum este? Când este întru tot îndestulat, când este destoinic prin Sine, când nu este slab? Când apostolul zice: „iar împăratul veacurilor”, prin aceste cuvinte se spune și de Fiul, „prin Care a făcut și veacurile.” (Evrei 1, 2) Același lucru este și aici. Pentru unii oameni, creația și creatura se împart în două: unul este cel ce face, se ostenește și întâmpină greutăți, și altul care stăpânește. Pentru ce oare? Pentru că cel ce face acel lucru este mai mic decât cel ce stăpânește lucrul făcut. La Dumnezeu însă lucrurile nu se petrec așa, căci nu a altuia este stăpânirea, și a altuia creația, și nici fiindcă aud „prin Care și veacurile a făcut”, voi putea răpi de la Tatăl creația; precum nici când aud spunându-se că Tatăl este împărat al veacurilor, nu voi putea răpi de la Fiul stăpânirea, căci a născut pe Creator. Așadar, Fiul împărătește ca stăpân al creaturilor. Căci El nu lucrează cu plată, precum fac cei de pe lângă noi, și nici ascultând sau supunându-se altuia, ca aceia, ci pentru iubirea și bunătatea Lui. Căci ce, Fiul a fost văzut vreodată? Nu o poate spune cineva. Ce înseamnă, prin urmare, expresia: „Celui nesticăcios, singurului Dumnezeu”? Si ce înseamnă când zice Petru: „și întru nimeni altul nu este mântuirea”? (Faptele Apostolilor 4, 12)

„Cinste și slavă, zice, în vecii vecilor. Amin.” Slava și cinstea nu se aduc numai prin vorbe, de vreme ce și El nu ne-a făcut numai prin vorbe, ci și prin fapte. Tot așa și noi să-L cinstim prin fapte, deși cinstea pe noi ne atinge, nu pe El, fiindcă El nu are nevoie de nimic din partea noastră,

ci noi avem nevoie de El, încât, dacă-L cinstim pe El, pe noi înșine ne-am cinstit. Că după cum cel ce deschide ochii spre a vedea lumina soarelui, lui singur îi folosește, admirând frumusețea acestui corp ceresc, iar soarelui nu i-a adus nici o mulțumire, fiindcă nu l-a făcut mai strălucitor decât era, tot așa, ba încă cu atât mai mult cu Dumnezeu; căci cel ce admiră și cinstește pe Dumnezeu, pe sine se cinstește, și se folosește foarte mult. Cum? Fiindcă săvârșind virtutea, se slăvește pe sine. „Căci Eu preamăresc pe cei ce mă preaslăvesc pe Mine.” (I Regi 2, 30) „Dar, zici tu, cum poate să fie slăvit cineva, când el nu se folosește cu nimic din slava ce noi : o acordăm?” Apoi aceasta se petrece întocmai după cum se zice despre Dumnezeu că este flămând și însetat. Căci pe cele ale noastre El și le însușește, ca măcar așa să ne atragă spre El; își însușește, zic, și onorurile și batjocurile, ca măcar astfel să ne înfricoșăm — dar nici așa noi nu suntem atrași.

CÂND NOI VIEȚUIM PRECUM SE CUVINE, ADUCEM SLAVĂ LUI DUMNEZEU; DESPRE FRUMUSEȚE, ÎMPOTRIVA FEMEILOR CARE SE ÎMPODOBESC

„Slăviți, dar, pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu.” (I Corinteni 6, 20) Și cum îl slăvește cineva pe Dumnezeu în trupul său? Cum în sufletul său? În trup îl slăvește cel ce nu este desfrânat, cel ce nu se îmbată, cel ce nu se îmbuibează cu mâncărurile, cel ce nu se împodobește, cel ce are grijă de trup doar atât cât îi trebuie pentru sănătatea lui, cel ce nu preadesfrânează, cea (femeia) care nu miroase a mirodenii, cea care nu-și zugrăvește fața cu vopsele, cea care se mulțumește cu atâta cât a făcut Dumnezeu, și nu mai adaugă nimic meșteșugit pe fața sa. Căci, spune-mi: de ce introduci de la tine în făptura lui Dumnezeu cea desăvârșită? Nu-ți este de ajuns ceea ce a făcut Dumnezeu; ci ca un mai bun arhitect încerci să îndrepti și să dregi lucrul Său, te împopoțonezi și batjocorești pe Creator, ca astfel să atragi la sine-ți mulți admiratori. „Dar ce să fac, zici tu, căci nici eu nu voiesc, ci sunt silită a face acestea pentru bărbatul meu.” Nu se poate să fii iubită de alții, dacă tu nu voiești. Dumnezeu te-a făcut frumoasă, ca și prin aceasta El să fie admirat, iar nu batjocorit. Deci nu-L răsplăți cu astfel de daruri, ci cu înțelepciune și cumpătate. Dumnezeu te-a făcut frumoasă ca astfel să-ți înmulțești și sporești cumpătarea. Căci nu este tot una: să fii înțeleaptă când te găsești drăgăstoasă și vrednică de iubit, și să nu fii dorită de nimeni. Auzi ce spune Scriptura despre Iosif, că era frumos și plăcut la față ? Și ce ne folosește nouă să auzim că Iosif era frumos? Pentru ca astfel încă mai mult să-i admirăm frumusețea lui și cumpătarea. Dumnezeu te-a făcut frumoasă? Apoi de ce atunci te sluțești pe tine? După cum o statuie de aur ar mânji-o cineva cu noroi din mocirlă, tot așa fac și femeile care întrebunțează sulimanuri pe fețele lor. Presari singură pe tine însuți pământ, femeie, uneori pământ de culoarea roșie, alteori alt. „Dar, zici tu, cele slute, cu drept cuvânt că fac așa.” Dar oare de ce, spune-mi! Dacă pentru a-și acoperi slutenia, atunci fac ceva prostesc; când ceea ce este natural a fost biruit de ceea ce este artificial? Cu ce poate slutenia să întristeze pe cineva, când acela nu are alt defect? „Să nu lauzi pe om pentru frumusețea lui și să nu te scârbești de om pentru chipul (fața) lui.” (înțelepciunea lui Isus Sirah 11, 2) Pe Dumnezeu să-L admiri și să-L lauzi ca pe Cel mai eminent meșteșugar, iar pe acela deloc, căci frumusețea ce o are, nu este proprietatea lui. De altfel, ce câștig ai de la frumusețe? Nici unul, ci lupte mai multe, bârfe mai multe, primejdii mai multe, bănuieli mai multe. Pe aceea care nu este frumoasă, nici n-ar bănuia-o cineva, pe când pentru aceea care încă mai întrebunțează și sulimanuri și podoabe multe pe ea, imediat lumea își face o idee rea de ea, și bărbatul ei conviețuiește cu bănuială - ce poate fi mai grozav? El nu se

bucură de atâta plăcere din privirea frumuseții ei pe câtă întristare are din pricina bănuielilor. Acea în curând se ofilește din pricina sulimanurilor, căpătându-și o înfățișare de moleșire, de deșănțare, de desfrânare și chiar sufletul ei devine grosolan, și plin de cea mai mare și mai totală lipsă de rușine, fiindcă frumusețea de felul acesta preferă aceste femei. Pe când pe cealaltă nu o vom găsi niciodată în halul acesta, și nici nu va avea cine să se repeadă asupra ei, ca niște câini, ci întocmai ca și o mieluşea, ea paște în liniște, nesupărând-o nici un lup, și nerepezindu-se asupra ei, căci lângă ea stă păstorul. Nu este nici un avantaj mai mult, dacă una este frumoasă, iar alta nu; avantajul este că aceea chiar frumoasă fiind să nu desfrâneze, iar cealaltă să nu fie rea. Căci, spune-mi te rog: care este însușirea ochilor? Oare de a fi umezi, de a se întoarce repede în toate părțile, de a fi bulbucăți și albaștri, sau de a fi ageri și cu vederea fină? Eu zic că cele din urmă sunt; iar aceasta se învederează de acolo. Care este însușirea unei candelă? De a lumina frumos întreaga casă, sau a fi fabricată cu gust, și rotundă, sau în formă cilindrică? Desigur că, fără vorbă multă, am zice că cea dintâi este însușirea candelă, în timp ce forma ei ne este indiferentă, și ceea ce se caută, aceasta este. De aceea și zicem către slugă: „rău mi-ai întocmit candelă”, căci doar treaba candelă este să lumineze. Prin urmare același lucru se poate zice și pentru ochi: dacă este negru sau albastru, puțin ne interesează, pe câtă vreme ei îți îndeplinesc cu toată prisosința nevoia ta; după cum răi sunt ochii aceia care-ți întunecă vederea, și nu au bine regulată întocmirea lor, pentru care pe cei ce nu văd — chiar cu ochii deschiși — noi zicem că au răi ochii. Căci tot ceea ce nu-și îndeplinește rolul său propriu, noi zicem că este rău. Și aceasta este răutatea ochilor.

Dar mai spune-mi: care este însușirea nasului? Oare de a fi drept, de a fi bine format în amândouă laturile, și de a avea analogia potrivită cu fața — sau de a fi destoinic spre mirosit, și a putea iute distinge mirosul și a-l trimite creierului? Aceasta este destul de lămurit. Dar să o învederez și printr-un alt exemplu. Despre care unelte sau vase zicem noi că sunt fabricate bine: de cele care se pot fura cu ușurință, sau de acelea care sunt făurite bine? Desigur că despre acestea din urmă. Care dinți spunem noi că sunt buni? Aceia care sunt ascuțiți și macină bine mâncarea, sau aceia care sunt așezați frumos în gură? Desigur că cei dintâi.

Și în general vorbind, dacă am face cercetare asupra oricărui mădular al trupului, le-am găsi pe toate într-atât de sănătoase și bune, întrucât fiecare din ele își îndeplinește cu exactitate rolul său propriu. Tot astfel zicem și că un vas, sau un copac este bun, nu după forma sau culoarea lui, ci după slujba pe care o îndeplinește. Tot așa zicem și de o slugă că este bună și destoinică la treabă, nu după frumusețea sau slujenia ei, ci după slujba ce ne-o face.

Ai văzut cum trebuie să fie ceva bun și frumos? Când noi deopotrivă ne bucurăm de cele mari și frumoase, cu nimic nu ne covârșim unii pe alții. De pildă, eu zic că noi vedem cu toții deopotrivă lumea aceasta, vedem la fel soarele, luna, stelele, umblăm cu toții la fel prin aer, ne împărtășim cu toții din mâncăruri și din apă, fie că am fi frumoși la față, fie că n-am fi. Și dacă ar trebui să spun ceva minunat, apoi desigur că femeile care nu sunt așa de frumoase, sunt mult mai sănătoase ca cele frumoase. Căci cele frumoase nu se dedau la nici o osteneală, pentru a-și păstra frumusețea, ci stau în nelucrare și la umbră, din care cauză și energia naturală a mădulelor trupului devine mai moleșită, mai neactivă, în timp ce celelalte, ca unele ce n-au nici o grijă de asemenea nimicuri, își cheltuiesc toată viața în activitate.

„Slăviți, dar, pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu.” (I Corinteni 6, 20) Să nu ne împodobim trupul, fiindcă această grijă este de prisos și prostescă. Să nu învățăm pe bărbați să iubească numai fața; căci dacă tu ești împodobită în așa fel, uitându-se la fața ta, iute va fi atras spre desfrânare; iar dacă tu îl vei învăța să iubească purtarea femeii și podoaba sufletului ei, el nu va desfrâna cu ușurință, căci nici nu va găsi unele ca acestea la o

desfrânată, ci din contră. Să nu-1 deprinzi a se lăsa să fie stăpânit de râs sau de îmbrăcămintea sumară, ca nu cumva otrava să se îndrepte contra ta. Învață-1 să se bucure totdeauna de cumpătare, și vei putea face acest lucru, dacă și înfățișarea ta va fi la fel, fiindcă dacă tu ești îngâmfată și îmbrăcată sumar, cum vei putea scoate din gură vorbe demne și cuviincioase? Și cine oare nu va râde de tine, și nu te va lua în bătaie de joc? Cum poate cineva să-L poarte în sufletul său pe Dumnezeu? Practicând virtutea, împodobindu-și sufletul, mai ales că nimic nu-1 poate împiedica de la aceasta. Astfel slăvim noi pe Dumnezeu, când suntem în toate privințele buni, și în ziua aceea vom fi slăviți și noi de El mai mult chiar decât îl slăvim acum pe El. „Căci socotesc că pătimirile vremii de acum nu sunt vrednice de mărirea care ni se va descoperi.” (Romani 8, 18) Căreia fie ca noi cu toții să ne împărtășim întru Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA V

din “Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei”

Această poruncă îți încredințez, fiule Timotei, ca potrivit prorociilor făcute mai înainte asupra ta, să te lupți lupta cea bună, după cuvântul lor. Având credință și cuget bun, pe care unii, lepădându-le, au căzut din credință. (I Timotei 1, 18-19)

Demnitatea învățaturii și a Preoției este mare și minunată, având cu adevărat nevoie de alegerea lui Dumnezeu, încât pe cel vrednic să-1 pună la mijloc. Așa se făcea în vechime, așa se face și acum, când fără vreo patimă omenească facem alegerea, când nu avem în vedere nimic pământesc, nimic care ar avea vreo legătură cu prietenia sau cu dușmănia. Că și dacă nu suntem povățuiți de un asemenea duh, totuși este de ajuns o bună dispoziție spre a atrage asupra candidatului hirotonia lui Dumnezeu. Fiindcă nici apostolii nu se împărtășiseră de Duhul când au ales pe Mathia, ci încredințând faptul alegerii rugăciunii făcute, 1-au numărat pe el în numărul apostolilor, că ei doar nu aveau privirea îndreptată spre prietenie omenească. Astrel ar trebui să facem și noi, căci atunci când noi trecem cu vederea pe cele văzute, cum ni le va descoperi Dumnezeu pe cele nevăzute? „Deci dacă n-ați fost credincioși în bogăția nedreaptă, cine vă va încredința-o pe cea adevărată?” (Luca 16, li) Pe atunci însă nimic omenesc nu se avea în vedere, de aceea preoții se făceau și după prorocii.

Dar oare ce vrea să zică „după prorocii?” Adică după Duhul Sfânt. Căci prorocia înseamnă să vorbești nu numai despre cele viitoare, ci și despre cele prezente, fiindcă și Saul după prorocie s-a arătat ascuns între veșmintele sale, căci Dumnezeu le descoperă celor drepți. Prorocie era și când a zis: „osebiți-mi pe Barnaba și pe Saul”. (Faptele Apostolilor 13, 2) Tot așa a fost ales și Timotei. Aici apostolul spune de mai multe prorocii, poate că și de aceea în care Timotei a fost și tăiat împrejur de apostol, și când 1-a hirotonit, după cum îi zicea, scriindu-i: „Nu fi nepăsător față de harul care este întru tine, care ți s-a dat prin prorocie, cu punerea mâinilor mai-marilor preoților”. (I Timotei 4, 14)

Deșteptându-1 deci pe el, și îndemnându-1 de a priveghea, îi amintește de alegerea și hirotonia lui, ca și cum pare că i-ar fi zis: „Dumnezeu te-a ales pe tine, El ți-a încredințat acest har, și nu ai fost ales cu vot omenesc. Deci să nu batjocorești și să necinstești votul lui Dumnezeu”. Apoi după ce i-a dat porunca cuvenită, care se părea a fi cam grea — „această poruncă îți încredințez ție” — ce spune mai departe? „Fiule Timotei” zice. Așadar, el îi poruncește ca unui fiu adevărat, căci nu-i spune în mod despotic, nici cu autoritate, ci „Fiule Timotei”. Când apostolul pune

înainte și exactitatea privegherii, prin aceasta ne arată că faptul nu este al nostru, căci nu noi l-am câștigat, ci Dumnezeu ni l-a hărăzit, și tot El ne-a hărăzit și credința, și buna știință. Ceea ce ne-a dat aceea să păstrăm. Dacă El nu ar fi venit, nici chiar credința nu s-ar afla, și nici o viață curată, pe care noi o căpătăm prin învățatură. Este ca și cum ar zice: „eu sunt care poruncesc, eu care aleg — fiindcă expresia „după prorociile care s-au făcut mai înainte” aceasta înseamnă, și deci tu ascultă și te supune lor”. Dar ce i-a poruncit? „Să te lupți lupta cea bună, după cuvântul lor”, zice. „Acelea (credința și buna știință) te-au ales pe tine, și deci în ceea ce ai fost ales războiește-te”, folosind „lupta cea bună”. Așadar, este și luptă rea, ca atunci când zice: „Precum v-ați făcut mădulele voastre roabe necurăteniei (arme necurăteniei) și fărădelegii”. (Romani 6, 19) „Acea, zice, se luptă sub tiran, pe când tu te lupți sub împăratul a toate.” Și de ce oare numește faptul luptă? Prin aceasta arată că războiul înfricoșat s-a ridicat asupra tuturor, iar mai cu seamă asupra dascălului, și că prin urmare avem nevoie de arme puternice, de priveghere, de trezire, de o neconținută băgare de seamă, că suntem datori a ne pregăti spre lupte crunte și vărsare de sânge, că trebuie a ne pune în ordine de bătaie, și a nu avea nimic slab în noi.

„Ca să te războiești într-însele” zice. „După cum în tabără nu toți se războiesc la fel, ci în diferite feluri, și împărțiți în diferite regimente, tot așa și în biserică: unul se războiește în rândul dascălilor, altul în rândul ucenicilor, tu în ceea ce te afli.” Apoi ca să nu-ți închipui că-ți este de ajuns aceasta, ce spune el? „Având credință și bună știință”, zice, fiindcă adevăratul dascăl mai întâi trebuie a fi lui-și dascăl. După cum generalul, dacă mai înainte n-a fost ostaș bun, nici general bun nu va fi vreodată, tot așa și dascălul. De altfel, aceasta o mai spune, zicând: „îmi chinuiesc trupul meu și îl supun robiei; ca nu cumva, altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic”. (I Corinteni 9, 27)

„Având, zice, credință și cuget bun”, ca astfel să stea înaintea celorlalți. Acestea auzindu-le să nu luăm ca nedemne sfătuirile celor mai mari decât noi, chiar de am fi și dascăli, căci dacă Timotei — de care noi toți nu suntem vrednici de asemănare — primește porunci, și învățături, fiind și el în rândul dascălilor, apoi cu atât mai mult noi.

„Pe care unii, lepădându-le, au căzut din credință” și cu drept cuvânt, când este o viață deșăntată și depărtată de buna știință, atunci și credința se strică și devine la fel cu viața, pentru care se și pot vedea mulți căzând la fundul răutăților, și întorcându-se la elinism. Deci, ca nu cumva să fie torturați de frica celor viitoare, apoi să încerce a convinge sufletul că cele prezente sunt mincinoase. Si cad din credință aceia care așteaptă totul de la cugetul lor. Căci într-adevăr cugetul omului naufragiază deseori, în timp ce credința lui îi servește ca o corabie sigură. Deci cei ce se depărtează de credință vor naufragia. Iar aceasta o învederează cu un exemplu. Dintre aceștia sunt Imeneu și Alexandru (1, 20), iar prin ei ne cumintește și pe noi. Ați văzut că din acele timpuri chiar au fost unii care-i învață pe alții fals, alții care cercetează cu amănunțime, unii care se depărtează de credință, alții ce examinează totul cu cugetul lor? Cel ce naufragiază este lipsit și pustiu de toate, căci cel ce cade din credință nu mai are nimic pe lângă sine, nu are de ce să se agațe. El nu are o viață corectă, prin care să câștige ceva de acolo, căci dacă este stricat capul, ce folos mai are de la restul trupului? Căci, dacă nu este nimic credința fără viață, apoi cu atât mai mult viața fără credință. Dacă Dumnezeu dis-prețuiește cele ale Sale pentru noi, apoi cu atât mai mult și noi trebuie să disprețuim cele ale noastre pentru El. Când cineva cade din credință, nicăieri nu stă, ci se scaldă în toate părțile până ce se scufundă de-a binelea.

„Pe care i-am dat Satanei, ca să se învețe să nu hulească.” Ai văzut deci, că a ispiți cele sfinte prin raționamente omenești este o blasfemie? Si cu drept cuvânt, fiindcă ce poate avea în comun raționamentul omenească cu cele sfinte? Dar cum Satana îi învață pe ei să nu hulească? Și dacă pe alții îi învață să nu hulească, cu atât mai mult trebuia să se învețe pe el singur ca să nu hulească;

și dacă până acum încă nu s-a putut învăța, desigur că nici pe alții nu poate învăța. Dar apostolul n-a spus „ca să învețe el pe aceia de a nu mai huli”, ci „ca (aceia) să se învețe de a nu mai huli”. Nu Satana face acest lucru, ci faptul se desfășura așa, precum și în altă ocazie zice despre acel desfrânat: „să dați pe unul ca acesta Satanei, spre pieirea trupului, ca duhul să se mântuiască în ziua Domnului nostru Iisus Hristos” (I Corinteni 5, 5), nu doar ca Satana să-i mântuie sufletul, ci „ca sufletul să se mântuiască”, iar aceasta este ceva impersonal. Si cum se face acest lucru? După cum călăii, deși sunt încărcăți de mii de rele, totuși pe alții îi cumițesc, întocmai așa se petrece și aici cu demonul cel viclean.

Dar de ce nu i-ai pedepsit tu singur, după cum ai pedepsit pe Bar-Iisus, după cum Petru a pedepsit pe Anania, ci i-ai predat Satanei? Nu ca să fie pedepsiți, ci ca să se învețe. Deși Pavel avea putere a pedepsi, precum atunci când zice: „Ce voiți? Să vin la voi cu toiagul?” (I Corinteni 4, 21), și iarăși: „Nu ca să ne arătăm noi încercați, ci pentru ca voi să faceți binele”, și iarăși: „puterea pe care mi-a dat-o Domnul este spre zidire, iar nu spre dărâmare”. (II Corinteni 13, 7, 10) Deci, de ce chemi pe Satana spre pedepsirea lor? Pentru ca o dată cu pedeapsa, și batjocura să fie mai mare. Apostolii certau pe cei necredincioși mai cu seamă, iar pe cei ce fugeau de la credință îi predau Satanei. Și de ce pe cei necredincioși? Fiindcă și Anania era necredincios încă, ispitind pe Duhul Sfânt. Pentru ca să afle necredincioșii că nu pot să se ascundă, erau pedepsiți chiar prin apostoli; iar pe cei ce deja știau, și cu toate acestea se abăteau de la credință, îi predau Satanei, arătând cu aceasta că demonii nu prin propria lor putere, ci pe cei ieșiți din minte îi aveau în paza lor, după cum se petrece și cu împărații, când pe unii dintre războinici îiucid cu mâinile lor, iar pe alții îi predau călăilor ca să-i omoare. Prin aceasta se mai arată că faptul acesta se petrecea pentru paza apostolilor.

De altfel, nici nu era puțin lucru să poruncești diavolului; aceasta arăta că diavolul slujea apostolilor și fără voia sa. Așa că faptul acesta nu era de mică însemnătate. Și cum anume se predau diavolului unii ca aceștia, ascultă-l pe apostol ce spune: „adunându-vă voi și duhul meu, cu puterea Domnului nostru Iisus Hristos, să dați pe unul ca acela Satanei”. Era scos deci din soborul obștesc, era tăiat din ceata sfinților, devenea pustiu și gol de harul Sfântului Duh, era predat lupului. Că după cum norul acela apăra tabăra evreilor, tot așa și Duhul Sfânt apăra Biserica. Deci, dacă cineva ieșea din comunitatea credincioșilor, era pedepsit prin acest fapt cu cea mai mare asprime; iar scoaterea lui din comunitate se făcea după judecata apostolilor. Așa și Domnul nostru a predat Satanei pe Iuda, căci îndată după ce a mâncat, a intrat în el Satana. Se mai poate zice și aceasta, că pe cei ce voiau să se îndrepte, nu-i pedepseau apostolii, iar pe cei ce nu se îndreptau, pe aceștia îi pedepseau; iar dacă poate nu era așa, cel puțin apostolii erau mai de temut, predându-i pe aceia demonilor. Astfel a fost predat și Iov Satanei, însă el nu pentru păcate a fost predat, ci pentru mai mare laudă.

ÎMPOTRIVA CELOR CE SE APROPIE FOARTE RAR DE SFINTELE TAINE

Multe ca acestea se fac și astăzi. Fiindcă preoții nu știu pe cei păcătoși și nevrednici a se împărtăși de sfintele Taine, Dumnezeu face aceasta de multe ori, căci îi predă pe aceia Satanei. Când se întâmplă boli, sau curse, sau alte nenorociri de felul acestora, pentru aceasta se întâmplă. Aceasta o și spune Pavel, zicând: „De aceea, mulți dintre voi sunt neputincioși și bolnavi și mulți au murit”. (I Corinteni 11, 30) „Și cum se întâmplă aceasta, zici tu, dacă noi ne apropiem de sfintele Taine o singură dată în cursul anului?” Apoi acesta este răul cel mare, că tu hotărăști vrednicia apropierii de sfintele Taine, nu după curăția cugetului, ci după intervalul de timp, și crezi că aceasta este evlavie, de a nu te apropia de multe ori în cursul anului de Sfânta împărtășire, neștiind că, dacă te apropii cu nevrednicie, fie chiar numai o dată, aceasta îți pătează

și înfierează sufletul; iar dacă te-ai apropiat cu vrednicie, fie chiar și numai o dată, ți l-ai mântuit.

Îndrăzneală nu este a te apropia de multe ori în cursul anului, ci a te apropia cu nevrednicie, fie chiar și o singură dată în tot timpul anului. Noi însă ne găsim în așa stare de ticăloșie și îndobitocire că, deși în cursul anului facem mii de rele, totuși pentru îndepărtarea de acele rele nu avem nici o grijă, ci credem că ne este de ajuns a nu îndrăzni să ne apropiem des de trupul lui Hristos, sau să ne apropiem cu batjocură, neînțelegând că cei ce L-au răstignit pe Hristos, o singură dată L-au răstignit. Dar oare, fiindcă o singură dată L-au răstignit, păcatul lor este mai mic? Și Iuda, o singură dată a vândut pe Hristos! Dar cum? Oare faptul acesta l-a scăpat de răspundere? De ce faptul acesta să-l îndeplinim numai o dată, și la un anumit timp în cursul anului? Timp de apropiere să ne fie nouă curăția cugetului. Nici o deosebire nu este între Pască și Taina ce acum se săvârșește; unul și același lucru este, fiind același har al Duhului, așa că Pasca aceeași este. Ceea ce grăiesc acum o știți voi cei inițiați în Taine. Și Vineri, și Sâmbătă, și Duminică, și în ziua mucenicilor una și aceeași jertfă se săvârșește. „Căci de câte ori veți mânca această pâine și veți bea acest pahar, moartea Domnului vestiți până când va veni.” (I Corinteni 11, 26). Nu prescrie tu, sau, mai bine zis, nu mărgini într-un timp anumit Jertfa cea fără de sânge. „Apoi, zici tu, cum de se numește atunci Pască?” Pentru că atunci a pățimit Hristos pentru noi. Deci, nimeni să nu se apropie de acea Jertfă în alt mod, iar de aceasta în altul, fiindcă o putere este, o valoare este, un har este, unul și același trup este; nu doar că aceea este mai sfântă decât aceasta, sau că aceea este inferioară acesteia. Lucrul acesta îl știți și voi, nimic mai nou văzând aici, afară doar de vălurile (perdelele) acestea împodobite, și de strălucirea mulțimii. Zilele acelea au poate ceva mai mult decât acestea: atunci a început ziua mântuirii noastre, căci în acea zi S-a jertfit Hristos; dar în privința Tainelor, nici o altă preferință nu are una asupra celeilalte. Și apoi, când tu te apropii de hrana aceasta prețioasă, îți speli gura; și când voiești a te apropia de hrana cea duhovnicească nu-ți speli sufletul, ci te apropii plin de necurăție? „Nu sunt de ajuns, zici tu, cele patruzeci de zile de post, pentru a curăți de păcate chiar și pe cel mai încărcat cu ele?” Ce folos este, spune-mi, când cineva, voind a curăți un loc, aruncă acolo mirodenii, iar după câțva timp de la aruncarea mirodeniilor el pune bălegarul; oare n-a dispărut mirosul cel plăcut? Aceasta se petrece și cu noi. Ne-am făcut vrednici de a ne apropia de cele sfinte după puterea noastră, apoi iarăși ne murdărim pe noi înșine. Aceasta o spunem și pentru cei ce pot să se curețe în timpul celor patruzeci de zile.

Deci, iubiților, să nu ne lenevim spre mântuirea noastră. „Ca un câine care se întoarce unde a vărsat, așa este omul nebun care se întoarce la nebunia lui.” (Isus Sirah 34, 26; Pildele lui Solomon 26, li) Vă rog să vă străduiți, ca să nu rămână zadarnică osteneala noastră. Căci numai astfel ne vom putea învrednici de bunurile cele făgăduite nouă. Căroră fie cu toții să ne învrednicim, întru Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava acum și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VI

din “Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei”

Vă îndemn deci, înainte de toate, să faceți cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri, pentru toți oamenii, pentru împărați și pentru toți care sunt în înalte dregătorii, ca să petrecem viață pașnică și liniștită întru toată cuviosia și bună-cuviința, că este lucru bun și primit înaintea lui Dumnezeu Mântuitorul nostru Care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să

vină. (I Timotei 2, 1-4)

Preotul este ca un părinte obștesc al întregii lumi. Se cuvine deci ca el să se îngrijească de toți fără excepție, ca și Dumnezeu, Căruia el Îi slujește în cele sfinte. De aceea zice: „Vă îndemn deci, înainte de toate, să faceți cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri” - căci de aici două bunuri izvorăsc: și ura ce o avem către cei de afară cade — fiindcă nimeni nu va putea să se găsească în dușmănie cu cel pentru care se roagă, în același timp și aceia vor deveni mai buni făcându-se rugăciuni pentru ei, și nici nu se vor mai sălbătici față de noi. Că nimic nu este mai atrăgător spre învățătură, ca a iubi și a fi iubit. Cugetă singur cât de mareț lucru este a auzi pe cei ce meșteșugesc rele, pe cei ce alungă și persecută, pe cei ce chinuiesc, că cei ce suferă astfel de necazuri înalță către Dumnezeu rugăciuni lungi pentru persecutorii lor.

Ai văzut cât de sus și superior tuturor se voiește a fi creștinul? După cum se întâmplă cu pruncii, care purtați în brațe lovesc cu palma fața tatălui lor, iar acestuia cu nimic nu-i scade dragostea de tată, tot așa și noi, chiar de am fi bătuți de necredincioși, totuși cu nimic nu trebuie să ni se împuțineze dragostea către ei. Dar ce vrea să zică: „mai înainte de toate”? Adică în slujbele religioase zilnice, iar aceasta o știu cei inițiați în Tainele bisericii, cum se fac rugăciuni în fiecare zi, și seara, și dimineața. Cum pentru întreaga lume, și împărați, și pentru toți cei din dregătorii facem rugăciuni. Dar poate că ar zice cineva că prin expresia „pentru toți” apostolul n-a înțeles că pentru toți din lume, fără excepție, ci pentru toți cei credincioși. Dar când zice: „pentru împărați”? Fiindcă împărații nu toți au fost pe atunci dreptmăritori, ci până acum nu de mult se găseau împărați necucernici, și moștenitorii lor fiind iarăși necucernici. Mai departe apoi, pentru ca să nu se ia aceasta ca o lingușire din partea lui, prevenind, zice: „pentru toți oamenii” și imediat adaugă: „pentru împărați”. Dacă ar fi spus numai pentru împărați, poate că ar fi putut cineva bănui că la mijloc e o lingușire.

Fiindcă era normal ca sufletul creștinului să amorțească de groază auzind cuvintele apostolului, și să nu primească cu mulțumire această sfătuire, ca să înalțe rugăciuni în timpul Sfințelor Taine și pentru împăratul elin iată ce spune el, ce câștig pune la mijloc, ca măcar așa să primească sfatul.

„Ca să petrecem viață liniștită, zice, și cu odihnă”, adică „mântuirea aceloră, zice, este siguranța noastră” precum și în Epistola către Romani, îndemnându-i a se supune stăpânilor, zice: „nu numai pentru mânie, ci și pentru conștiință” (Romani 13, 5), fiindcă Dumnezeu a rânduit stăpânirile spre folosul obștesc. Căci cum să nu fie absurd ca ei (împărații) să se războiască pentru siguranța supușilor lor, și să se ridice cu armele, ca noi să viețuim în liniște, iar noi să nu facem nici măcar rugăciuni pentru ei, care se primejduiesc și se pun în fruntea oștirilor? Așa că faptul nu este lingușire, ci după dreptate și dreapta judecată. Că dacă ei nu scapă și nici nu reușesc în război, firește, și noi suntem în necazuri și tulburări; și noi chiar, fiind înfrânți ei, ar trebui să ne înrolăm în oaste, sau să fugim pretutindeni și să rătăcim. „Ca și niște turnuri de apărare sunt ei, zice, fiind atacați de dușmani, pe cei dinăuntrul îi păstrează în pace.”

„Rugăciuni, zice, cereri, mijlociri, mulțumiri.” Căci trebuie a mulțumi lui Dumnezeu pentru bunurile acordate și altora, fiindcă răsare soarele de pildă și peste cei răi, ca și peste cei buni, și plouă peste cei drepți și peste cei nedrepți. Ai văzut că El ne leagă împreună nu numai prin rugăciune, ci și prin mulțumire? Că cel ce e silit a mulțumi lui Dumnezeu pentru bunurile aproapelui, este silit a-l și iubi pe acela, și a fi prieten cu el. Dar dacă noi trebuie să mulțumim lui Dumnezeu pentru aproapele nostru, apoi cu atât mai mult pentru cele întâmplăte nouă în ascuns, fie de voie, fie de nevoie, precum și pentru cele ce ni se par a fi supărătoare, fiindcă Dumnezeu toate le lucrează spre binele nostru.

NU TREBUIE SĂ BLESTEMĂM ȘI SĂ DORIM RĂUL DUȘMANILOR NOȘTRI, CI SĂ NE RUGĂM CU CĂLDURĂ PENTRU EI, CĂCI PRIN ACEASTA NOUĂ ÎNSINE NE FACEM BINE, ȘI IMITĂM PE DUMNEZEU

Orice rugăciune a noastră, deci, să aibă în sine și mulțumire către Dumnezeu. Căci dacă ni s-a poruncit a ne ruga cu căldură pentru aproapele, nu numai pentru credincioși, ci și pentru cei necredincioși, apoi poți pricepe cât de mare rău este să dorești răul și să blestemi pe frați. Ce spui? Acela ți-a poruncit ție de a te ruga cu căldură pentru dușmani, și tu blestemi pe fratele tău? Nu blestemi pe acela, ci pe tine; pe Dumnezeu apoi îl mâinii grăind acele cuvinte necucernice: „dă-i lui, Doamne, fă-i lui așa precum mi-a făcut el mie, lovește-1 și răsplătește-1, Doamne!” Departe asemenea cuvinte de ucenicii lui Hristos, care trebuie să fie blânzi și îngăduitori; departe de gura celui ce s-a învrednicit de astfel de taine. Nimic aspru să nu scoată din ea, nimic neplăcut să nu pronunțe limba care se atinge de trupul dumnezeiesc; să o păzim curată, și să nu pronunțăm prin ea blesteme. Că dacă cei ce grăiesc răul, sau cei ce vorbesc în batjocură, nu vor moșteni împărăția cerurilor, cu atât mai mult cei ce blestemă. Cel ce blestemă de necesitate va și batjocori pe cel blestemat, dar batjocura și rugăciunea stau departe una de alta. Blestemul și rugăciunea nu se cunosc; între rugăciune și acuzație este o mare prăpastie.

Te rogi lui Dumnezeu spre a-L face blând față de tine, și pe altul îl blestemi? Dacă nu ierți pe altul, nu ți se va ierta ție; și nu numai că tu nu ierți, dar și pe Dumnezeu Îl întărâți ca să nu ierte. Ai văzut ce rău exagerat? Dacă celui ce nu iartă pe altul nici lui nu i se iartă, dar când întărâți și pe Dumnezeu să nu ierte, cum i se va putea ierta lui? Nu pe acela îl vatămi, ci pe tine, și de ce oare? Pentru că dacă tu așteptai să fii ascultat pentru păcatele tale, din această cauză niciodată nu vei fi ascultat, fiindcă rugăciunile tale sunt făcute cu o gură spurcată, care într-adevăr este necurată și spurcată, și plină de toată necurăția. Trebuia ca să tremuri pentru propriile tale păcate, și întreaga luptă să o întreprinzi pentru aceasta, iar tu te apropii întărâtând pe Dumnezeu contra fratelui? Nu te temi, oare, și nu te îngrijești de ale tale? Nu vezi ce faci?

Imită cel puțin pe copiii care merg la școală și care văd înăuntrul clasei pe colegii lor că sunt întrebați la lecție, ba încă sunt și loviți pentru lenevia lor, iar după ce sunt unul câte unul cercetați cu amănuntul, sunt la urmă și bătuți, și după ce văd toate acestea, zic, rămân ca morți de frică, iar dacă colegii lor i-ar supăra atunci cât de mult, ei totuși nu se vor mânia câtuși de puțin, deoarece sufletul lor este cuprins de frică, și nici că se vor plânge dascălului, ci spre un singur lucru au privirea îndreptată: acela al ieșirii din clasă și scăparea fără bătaie, iar de bucurie că au scăpat, nici nu-și mai aduc aminte dacă au fost bătuți sau nu. Tu însă, stând înaintea lui Dumnezeu și cercetându-ți păcatele tale, nu te cutremuri aducându-ți aminte de păcate străine? Dar cum de rogi pe Dumnezeu? Căci prin cuvintele prin care tu îl rogi contra fratelui, prin acelea tu însuși lucrezi contra ta, ne-lăsând pe Dumnezeu să-ți ierte păcatele tale. Dacă tu voiești a fi un examinator exact al celor ce te-au vătămat pe tine, cum de ceri de la Dumnezeu iertarea păcatelor pe care le-ai făcut?

Deci, să cunoaștem o dată, cum sunt creștinii. Dacă nu știm a ne ruga — ceea ce de altfel este lucrul cel mai lesne și mai ușor — atunci ce vom mai ști din celelalte? Să ne deprindem a ne ruga creștinește. Acele rugăciuni sunt ale elinilor, acele cereri sunt ale iudeilor, pe când ale creștinilor sunt cu totul altfel; să cerem de la El iertarea și uitarea celor ce ne-au greșit nouă. „Ocărâți fiind, binecuvântăm. Prigoniți fiind, răbdăm. Huliți fiind, ne rugăm.” (I Corinteni 4, 12-13) Ascultă pe Ștefan ce spune: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta”. (Faptele Apostolilor 6, 60) El nu numai că nu blestema pe cei ce îl ucideau, ci se ruga lui Dumnezeu; pe când tu nu numai că nu te rogi lui Dumnezeu, ci încă și blestemi. După cum acela este de admirat pentru bunătatea lui, tot

așa și tu ești de disprețuit pentru răutatea ta. Căci pe cine admirăm noi? Spune-mi; pe aceia pentru care s-a rugat, sau pe cel ce s-a rugat? Cu siguranță că admirăm pe acesta din urmă. Apoi, dacă noi facem așa, cu atât mai mult Dumnezeu. Voiești a lovi pe dușman? Roagă-te pentru el, însă nu cu gândul de a te răzbuna sau a lovi. Aceasta se va întâmpla, desigur, dar tu nu face rugăciunea cu scopul acesta. Căci, fericitul acela cu nedreptate toate le pătimea și totuși se ruga pentru ei cu căldură, în timp ce noi multe suferim după dreptate din partea dușmanilor noștri. Dar, dacă cel ce pătimea pe nedrept nu a îndrăznit a blestema și, mai bine zis, n-a îndrăznit să nu se roage lui Dumnezeu, apoi cei ce pătimesc după dreptate, nu numai că nu se roagă pentru prigonitorii lor, ci încă îi și blestemă — de ce osândă oare nu vor fi vrednici? Ți se pare că pe acela îl lovești, pe când adevărul este că împingi sabia în tine însuși, nelăsând pe judecător să fie blând cu păcatele tale, prin cele ce-L întărâți pe El împotriva altora. „Căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați, și cu măsura cu care măsurați, vi se va măsura.” (Matei 7, 2). Să fim, deci, iertători, ca și noi să ne învrednicim de iertare din partea lui Dumnezeu.

Acestea voiesc nu numai să le auziți, ci să le și faceți. Acum însă amintirea celor spuse se mărginește numai la vorbe, și poate că nici la vorbe, fiindcă plecând noi de aici, dacă ar întreba cineva pe unul dintre cei ce au fost de față, ce am vorbit noi aici, unii nici n-ar ști să răspundă, iar alții ar spune poate numai subiectul despre care am vorbit, adică am spus că nu trebuie să răsplătim cu rău, ci să ne și rugăm lui Dumnezeu pentru prigonitorii noștri, iar celelalte toate nemaispunându-le, căci nu și le mai aduc aminte, iar alții își mai aduc aminte de lucruri mici dar nici măcar de toate.

De aceea, vă rog, dacă nu vă folosiți cu nimic din cele vorbite, atunci nu mai ascultați degeaba. Pentru că ce folos aveți? Mai mare este osânda, mai grozavă pedeapsa, de vreme ce, după atâtea sfaturi, mai rămânem în aceleași apucături. Dumnezeu pentru aceea ne-a orânduit rugăciunea, ca să nu cerem de la El nimic pământesc, nimic omenesc. Voi, cei credincioși, știți cum trebuie să vă rugați, și că orice rugăciune este obștească. „Dar, zici tu, nu se spune acolo să ne rugăm pentru necredincioși.” Fiindcă nu știți puterea rugăciunii, de aceea nu știți nici adâncimea și nici bogăția ei, căci dacă v-ar explica cineva, ar găsi-o și pe aceasta cuprinsă în ea. Când cel ce stă de față și se roagă, zicând: „facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ”, nimic altceva nu lasă a se înțelege, decât aceasta. Cum? În cer nu este nici un necredincios. Dacă era vorba numai de cei credincioși, desigur că cele spuse nu aveau rațiune. Căci dacă numai credincioșii urmau a face voia Lui, iar cei necredincioși deloc, atunci voia Lui nu ar mai fi ca în cer. Însă ce? „Precum în cer, zice, nu este nici un rău, nici pe pământ să nu fie; ci pe toți îi atrage spre frica Ta, pe toți oamenii fă-i îngeri, fie că ar fi dușmani, fie că ar fi persecutorii noștri. Nu vezi cum Dumnezeu este hulit în fiecare zi? Nu vezi de câte ori este batjocorit și de necredincioși, și de credincioși, și prin vorbe, și prin fapte? Oare a stins pentru aceasta soarele? Oare a oprit răsărirea lunii? Oare a tulburat, El, cerul sau a zguduit pământul din această cauză? Oare a secat mările sau a făcut să dispară izvoarele apelor? A tulburat sau a așezat în dezordine cele de pe bolta cerească? Dimpotrivă, Dumnezeu face să răsară soarele, trimite ploaie, dă roade, dă hrană zilnică celor batjocoritori, celor lipsiți de minte, celor spurcați, celor prigonitori, și nu pentru o zi, sau două, sau trei, ci pentru întreaga viață.

Pe acesta imită-L, la El râvnește, după putința omenească. Nu stă în putința ta a face să răsară soarele, dar cel puțin nu învinovați pe fratele tău. Nu poți face tu ca norii să trimită ploaie, dar cel puțin nu bârbi. Nu poți hrăni pe alții, cel puțin nu-i necinsti. Îți sunt de ajuns darurile acestea. Din partea lui Dumnezeu, binefacerea către dușmani se arată prin fapte, tu însă măcar prin vorbe arată-o. Roagă-te lui Dumnezeu pentru dușmani, căci numai așa vei fi deopotrivă Tatălui tău Celui ceresc. De nenumărate ori am vorbit despre acestea, și nici nu vom conțeni a vorbi, numai de ar

ieși de aici ceva mai mult. Noi nu ne lenevim, nu ne obosim și nici nu vom înceta a vă vorbi, numai că voi, ascultându-ne, să nu credeți că vă necăjim. Și se pare că se necăjește cineva, când nu face cele spuse, căci cel ce face, voiește într-una a auzi aceleași vorbe, și consideră pe cel ce vorbește nu ca pe un supărător oarecare, ci ca pe un lăudător. Așa că de nicăieri nu vine faptul acesta, decât numai de acolo că nu se fac cele vorbite, și pentru aceea și cel ce vorbește este înțeles cu greutate.

Dacă, de pildă, cineva face milostenie, iar un altul discută despre milostenie, acela nu numai că nu se necăjește a asculta, ci încă se și bucură ascultând despre propriile sale succese, spuse și lăudate de altul. Tot așa și noi; fiindcă nu avem nimic în comun cu toleranța, și nici că se potrivește cu noi aceasta, de aceea se pare că suntem greu de înțeles chiar și în vorbe. Deci, dacă nu voiți a fi noi greu de înțeles și supărători, faceți așa, și dovediți aceasta prin fapte, fiindcă de altfel nu vom înceta niciodată a vă vorbi de aceleași lucruri, până ce nu le veți îndeplini. Mai cu seamă noi facem aceasta din îngrijirea și marea dragoste ce avem către voi, după aceea și pentru primejdia ce ne stă nouă în față. Căci cel ce trâmbițează, chiar dacă nimeni n-ar ieși la război, trebuie totuși să trâmbițeze, pentru a-și face datoria sa. Noi facem aceasta nu cu scopul de a vă mări osânda, ci ca voi singuri să vă apărați. Pe lângă acestea apoi, ne mai stăpânește și dragostea de voi, fiindcă ne doare și ni se tulbură sufletul când se întâmplă cu voi ceva din cele spuse mai sus.

Dar să nu fie una ca aceasta! Cele ce vă spun, nu au nevoie de cheltuială bănească, nu este ceva departe de voi, nu este dorința banilor; este nevoie numai de a voi, este o vorbă, este o bună intenție. Să ne păzim, deci, gura noastră, să așezăm pe ea ușă și lacăt, ca astfel nimic din cele ce nu plac lui Dumnezeu să nu vorbim. Aceasta este chiar pentru noi înșine, și nicidecum pentru cei ce ne rugăm. Aceasta pururea să o judecăm în mintea noastră, că cel ce binecuvântează pe dușman, pe el se binecuvântează; că cel ce blestemă, pe el singur se blestemă, iar cel ce se roagă pentru dușman, pentru sine se roagă, și nicidecum pentru acela. Si cu chipul acesta vom putea ajunge de la vorbă la faptă, și ne vom învrednici de bunurile făgăduite nouă. Căroră fie să ne învrednicim cu toții a ne împărtăși, prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VII

din "Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei"

Ca să petrecem viață pașnică și liniștită întru toată cuvioșia și bună-cuviința, că acesta este lucru bun și primit înaintea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină. (I Timotei 2, 2-4)

Dacă se voiește a se curma războaiele obștești, sau luptele și tulburările ivite, pentru aceasta se face rugămintea preotului pentru a face rugăciuni către Dumnezeu pentru împărați și stăpânitori, apoi cu atât mai mult se cere a o face aceasta laicul, sau omul din lume. Trei sunt felurile de războaie în lume, și anume: cel dintâi este războiul obișnuit, când ostașii noștri se războiesc contra barbarilor; al doilea, când fiind pace din afară, noi totuși ne războim unii contra altora, și al treilea când fiecare se războiește contra sa. Războiul acesta al treilea este cel mai grozav. Războiul cel purtat de barbari contra noastră nu va putea cu nimic să ne vatăme. Si de ce? Au tăiat, au pustiit, au ucis, însă cu nimic n-au vătămat sufletul. Și chiar nici cel de-al doilea — dacă

vom voi — nu ne va putea vătăma, căci chiar dacă alții ne atacă pe noi, ne este cu putință nouă să fim pașnici. Fiindcă ascultă pe profetul care zice: „În loc să mă iubească, mă clevețeau, iar eu mă rugam” și iarăși: „Cu cei ce urau pacea am fost ca un făcător de pace” și iarăși: „m-au urât în zadar”. (Psalmi 108, 3; 119, 6-7) Războiul cel de al treilea însă, nu este cu putință a scăpa de dânsul fără de primejdii. Căci când se răscoală trupul asupra sufletului și îl împinge la pofte urâcioase, când îi înarmează plăcerile senzuale, îi întărește mânia, invidia și celelalte, atunci nu este cu putință a ne învrednici de bunurile făgăduite nouă, dacă acest război nu încetează. Pe lângă acestea, cel ce nu înfrâneză la timp acest război, cu siguranță că va cădea și va căpăta răni mortale, care-i vor pricinui moartea cea din gheenă.

Deci, noi trebuie în fiecare zi să avem mare grijă, ca acest război să nu se ațâțe în noi, iar dacă este ațâțat, să nu rămână, ci să se liniștească cu desăvârșire. Pentru că la urmă ce folos ai tu, dacă lumea întreagă se bucură de o pace profundă, iar tu te lupți cu tine însuși?

Această pace, deci, trebuie să o avem și noi; și când o avem, nimic din cele din afară nu va putea să ne vatăme. Desigur că nu cu puțin contribuie la aceasta și pacea obștească, drept care și zice apostolul: „ca să petrecem viață pașnică și liniștită”. Dar dacă cineva fiind în liniște, încă se tulbură, apoi este foarte nenorocit. Ai văzut că el vorbește de această pace, despre care eu spun, adică de cea de a treia? Atunci când zice: „ca să petrecem viață pașnică și liniștită” el nu rămâne numai la acestea, ci adaugă: „întru toată buna-credință și cuvioșia”. Dar întru toată buna-credință și cuvioșia nu se poate afla cineva, dacă nu are cu sine pacea lăuntrică. Când raționamente și fel de fel de cercetări ne tulbură credința noastră, ce fel de pace avem? Când ne vânzolesc duhurile desfrâului, ce fel de pace avem? Și pentru ca să afli că el prin expresia „ca să petrecem viață pașnică și liniștită” n-a înțeles ca să ne cheltuim viața elinilor, căci la drept vorbind vei găsi viața lor plină de toate dezmierdările și desfrânările, de aceea a adăugat că viața noastră cea liniștită să o petrecem întru toată cucernicia și curăția. Fiindcă viața aceea este încărcată de intrigi și de lupte, sufletul fiind rănit zilnic de tulburările cele izvorâte din raționamente, de aceea el nu spune de o asemenea viață, ci de cea petrecută în toată evlavia. Prin cuvântul „toată” apostolul nu spune numai de evlavia și curăția cea din dogmele credinței, ci și de cea din viață, căci el cere evlavia și în viața noastră zilnică. Fiindcă ce folos vom avea dacă în credință suntem evlavioși, iar în viață ne găsim în păcat?

Cum este cu putință a fi cineva păcătos prin viața sa, ascultă tot pe acest fericit ce spune în altă parte, zicând: „Ei mărturisesc că Îl cunosc pe Dumnezeu, dar cu faptele lor Îl tăgăduiesc” (Tit 1, 16), și iarăși: „Dar eu v-am scris acum să nu vă amestecați cu vreunul, care, numindu-se frate, va fi desfrânat, sau lacom, sau închinător la idoli, sau ocărător, sau bețiv, sau răpitor. Cu unul ca acesta nici să nu ședeți la masă” (I Corinteni 5, li), și iarăși: „cine zice că este în lumină și pe fratele său îl urăște, acela este în întuneric până acum”. (I Ioan 2, 9) Ai văzut câte feluri de impietăți sunt? De aceea, el zice: „întru toată evlavia și curăția”. Căci necurat nu este numai desfrânatul, ci și lacomul este necurat și nesățios după averi, fiindcă și această pofță nu este mai prejos de pofta trupurilor. Cel ce nu se înfrâneză pe sine, se numește neînfrânat și nesățios, fiindcă nu își înfrâneză poftele sale. Astfel, putem numi neînfrânat și pe cel ce se mânia ușor, și pe cel ce poartă ură, și pe iubitorul de argint, și pe cel viclean, și, în fine, pe tot cel ce se găsește în păcat noi îl numim neînfrânat, și necurat și spurcat. „Că acesta este lucru bun și bine primit înaintea Mântuitorului nostru, Dumnezeu” zice. Ce este bun și bine primit? A se ruga pentru toți; aceasta o cere Dumnezeu, aceasta o voiește. „Care voiește, zice, ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină.”

Deci, imită pe Dumnezeu. Că dacă voiește ca toți oamenii să se mântuiască, apoi cu drept cuvânt că trebuie să ne rugăm pentru toți. Dacă el voiește ca toți să se mântuiască, voiește și tu, iar dacă

voiești, roagă-te, fiindcă pentru unii ca aceștia trebuie să te rogi. Ai văzut cum El din toate părțile a convins sufletul că trebuie să se roage și pentru elini? Și apoi arată chiar și câștigul ce îl are cineva de aici: „ca să petrecem, zice, viață pașnică și liniștită”. Dar faptul este cu atât mai înalt, cu cât aceasta este și voința lui Dumnezeu, și că prin aceasta noi devenim deopotrivă cu El deoarece voim ce voiește și El. Sunt de ajuns asemenea sfaturi pentru a înlăni până și o fiară. Deci, nu te teme să te rogi pentru elini, fiindcă aceasta și El o voiește; ci teme-te de a blestema, fiindcă aceasta n-o voiește. Iar dacă trebuie a ne ruga pentru elini, și deci și pentru eretici, apoi trebuie a ne ruga pentru toți oamenii, iar nicidecum a-i prigoni. Acest bun, de altfel, vine și de acolo, că noi cu toții ne împărtășim de aceeași natură, și Dumnezeu laudă și aprobă bunăvoința și dragostea cea către alții. „Dar dacă El voiește aceasta, zici tu, dacă Domnul dorește, de ce mai este nevoie de rugăciuni din partea mea?” Apoi aceasta contribuie foarte mult în a-i atrage pe ei spre dragostea către tine, și apoi și pe tine nu te lasă să te sălbăticești; într-un cuvânt, toate acestea sunt de ajuns pentru a-i atrage la credință. Căci mulți oameni din cauza certurilor cu alți oameni s-au depărtat de Dumnezeu.

Prin cuvântul „mântuire” el înțelege tocmai acest lucru. „Care voiește, zice, ca toți oamenii să se mântuiască”, fiindcă și aceasta este mântuire cu adevărat, iar fără de ea nici un lucru mare nu poate fi, ci mai mult o numire simplă. „Și să vină la cunoștința adevărului.” Căruia adevăr? A adevărului din credință. Fiindcă, anticipând, el a zis lui Timotei ca să poruncească unora de a nu învăța în alt chip, apoi ca nu cumva să-i considere pe aceia de dușmani, și din această cauză să se încurce în lupte cu ei, ce spune el? „Care voiește, zice, ca toți oamenii să se mântuiască și să vină la cunoștința adevărului.” Și de ce este așa, o spune mai departe, zicând:

Căci unul este Dumnezeu, unul este și Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni: omul Iisus Hristos. (2, 5) A zis ca să vină la cunoștința adevărului, arătând prin aceasta că lumea nu este și nu se găsește în adevăr, și iarăși că „unul este Dumnezeu” și nu mai mulți, precum credeau aceia, și că El voiește ca toți să se mântuiască. A zis apoi că pe Fiul 1-a trimis Dumnezeu ca mijlocitor între El și oameni. Dar ce? Oare Fiul nu este Dumnezeu? Ba este cu adevărat. Apoi atunci cum de zice că „unul este Dumnezeu”? Aceasta o zice spre deosebire de idoli, și nu față de Fiul, fiindcă vorba lui aici este despre adevăr și rățacire. Dar apoi mijlocitorul trebuie a se găsi în comunicare directă cu ambele părți cărora este mijlocitor, căci treaba mijlocitorului este de a comunica cu amândouă părțile al căror mijlocitor se găsește, și dacă cu una din părți nu comunică, atunci nu mai este mijlocitor. Deci, dacă Fiul nu se împărtășește de natura Tatălui, atunci El nu mai este mijlocitor, ci S-a despărțit și S-a depărtat de El. Că precum El s-a împărtășit de natura oamenilor, fiindcă la oameni a venit, tot așa Se împărtășește și de natura Tatălui, fiindcă de la Tatăl a venit. Deci, fiindcă El a fost mijlocitor a două naturi, trebuie să Se afle alături de aceste două naturi. Că precum El a fost om, astfel a fost și Dumnezeu. Numai om simplu fiind, n-ar fi putut fi mijlocitor, fiindcă trebuia să stea de vorbă și cu Dumnezeu, iar Dumnezeu n-ar fi putut fi mijlocitor, fiindcă nu l-ar fi primit pe El cei pentru care mijlocea. Precum acolo zice: „unul este Dumnezeu, unul și mijlocitorul între Dumnezeu și oameni”, tot așa și aici, unul și unul. Nu pune doi, fiindcă discuta despre politeism, și deci ca nu cumva agățându-se de numărul doi să cadă în politeism, de aceea a pus „unul” și „unul”. Ai văzut de câtă exactitate în vorbe face uz Sfânta Scriptură? Căci „unul” și „unul” fac doi, însă noi nu zicem aceasta, deși raționamentul impune așa ceva, precum nici nu zici — deși raționamentul impune — că dacă a născut, a suferit ceva.

Căci unul este Dumnezeu, unul este și Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni: omul Hristos Iisus, Care S-a dat pe Sine preț de răscumpărare pentru toți, mărturia adusă la timpul său. (2, 5-6) Dar cum? Oare și pentru elini s-a dat preț de răscumpărare? Spune-mi. Și dacă Hristos a murit și

pentru elini, tu nu vrei nici să te rogi pentru ei? „Dar, zici tu, cum de n-au crezut?” Fiindcă n-au voit, El însă a făcut ceea ce trebuia să facă. „Mărturia” vorbește aici de patima Sa. „Că a venit, zice, să mărturisească adevărul Tatălui, și a fost jertfit. Așa că nu numai Tatăl mărturisește de El ci și El mărturisește de Tatăl.” „Eu am venit în numele Tatălui Meu” (Ioan 5, 43), și iarăși: „Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată”, și iarăși: „ca să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat”, și iarăși: „Duh este Dumnezeu”. (Ioan 1, 18; 17, 3; 4, 24) Așadar El a mărturisit până la moarte. „Adusă la timpul său”, adică în timpurile cuvenite. Spre aceasta am fost pus propovăduitor și apostol (adevărat grăiesc în Hristos, nu mint) — învățător neamurilor, în credință și adevăr. (2, 7) „Deci, dacă El a pățimit, zice, pentru neamuri, și eu am fost rânduit dascăl al neamurilor, pentru ce tu să nu te rogi pentru ele?” Bine face el aici că întrebuițează dovada celui vrednic de credință că „am fost pus, zice, învățător neamurilor”, fiindcă ceilalți apostoli foarte mult ezitau, sau mai bine zis stăteau la îndoială asupra acestui fapt. Apoi a adăugat: „învățător al neamurilor în credință și în adevăr”. Când tu auzi aici zicând „în credință” să nu crezi că faptul este o înșelăciune, fiindcă adăugând „în adevăr”, el ne convinge că nu este minciună. Ai văzut puterea cea mare a harului? Pentru că rugăciunile evreilor nu se făceau și pentru neamuri, pe când acum harul s-a întins și peste neamuri, „învățător al neamurilor, zice, în credință și în adevăr.” „Cel ce S-a dat pe Sine, zice, preț de răscumpărare pentru toți.” Deci, cum a fost predat de Tatăl? Prin urmare, răscumpărarea este fapt al bunății Sale. Și care este prețul de răscumpărare? Urma ca neamurile să fie pedepsite, urma ca să fie pierdute; dar în loc de acestea El a dat pe Fiul Său, ca să propovăduiască crucea.

CONTRA FEMEILOR CARE SE ÎMPODOBESC, și A CELOR CONDUȘI DE DORINȚA ÎMBOGĂȚIRII

Sunt de ajuns acestea spre a atrage pe toți, și spre a arăta dragostea lui Hristos, căci într-adevăr că sunt mari și nespuse. S-a jertfit pe Sine pentru dușmani, pentru cei ce-L urau, pentru cei ce-L disprețuiau. Ceea ce n-ar face cineva nici pentru prieteni, sau pentru fii, sau pentru frați, a făcut Stăpânul pentru slugi, și încă Stăpân nu așa precum sunt slugile, ci Dumnezeu pentru oameni, care nici măcar n-au avut măcar puține merite. Ceea ce nu s-ar fi petrecut printre noi oamenii, s-a petrecut cu Dumnezeu, și în timp ce ne-am bucurat de atâta dragoste din partea Lui, noi încă stăm la îndoială și nu iubim pe Hristos. El S-a jertfit pe Sine pentru noi, iar noi Îl trecem cu vederea și Îl lipsim până și de hrana necesară, căci și bolnav fiind, sau gol, noi nu-L cercetăm. Și de ce urgie să nu fie vrednice acestea, de ce osândă și de ce gheenă? Că dacă n-ar fi făcut nimic altceva decât că a luat asupra-Și patimile omenești, când spune „îmi este foame și sete”, oare acestea nu sunt de ajuns pentru a ne îndemna pe noi? Dar, vai! Cât de mare este tirania cânilor, sau, mai bine zis, vai de ticăloșia celor robiți banilor de bunăvoia lor! Nu au banii acea putere mare de a ne robi, ci noi suntem foarte demoralizați și moleșiți, înjosiți și pământești, noi cei trupești, noi cei tâmpiți, și nicidecum că ar avea banii acea putere mare. Căci ce poate face banul, spune-mi? Este surd și nesimțitor. Dacă diavolul nu este nimic, demonul cel spurcat, el cel atât de viclan și care pe toate le încurcă, apoi banii ce putere au? Dacă vezi argint, închipuie-ți că este cositor. Dar nu poți? Atunci ceea ce este adevărat să crezi: că el este pământ, fiindcă într-adevăr pământ este.

Sau poate nu primești nici acest argument? Atunci gândește-te că ne pierdem și noi; că mulți din cei ce au averi cu nimic nu s-au folosit; că mulți din cei ce s-au fâlit cu averile au devenit țărână și praf, iar acum își iau osânda cea mai de pe urmă, găsindu-se cu mult mai săraci decât cei ce-și pun banii în vase de lut și de sticlă, și cei ce se culcau pe paturi de os de elefant sunt acum mai

săraci decât cei ce se culcă de multe ori pe bălegar. Dar poate că încântă privirile? Apoi sunt și altele care pot încă mai mult a încânta privirile tale. Căci și zorile, și aerul cel curat, și cerul, și soarele încântă cu atât mai mult. Argintul are și multă rugină, așa că mulți și-au dat părerea că este negru, iar aceasta se vede pe sigiliile cele înnegrite - pe când în soare, în cer și în astre nu este nimic negru. Mai multă mulțumire găsește cineva în culoarea norilor, decât în culoarea argintului. Deci, nu frumusețea argintului este cea care încântă privirile, ci nesățioasa poftă, nedreptatea; aceasta farmecă sufletele. Scoate-o pe aceasta din suflet, și atunci vei vedea argintul, cel atât de prețuit, că este mai fără preț decât noroiul. Scoate patima din suflet, fiindcă și cei bolnavi de friguri când văd băltoace urât mirositoare, le doresc ca pe niște izvoare de apă curată, în timp ce toți cei sănătoși de multe ori nici nu le consideră ca ape. Scoate boala, și vei vedea lucrurile așa cum sunt ele.

Și, pentru ca să te încredințezi că nu mint, îți voi arăta pe mulți care fac astfel. Stinge focul, și vei vedea acestea cu mult mai prejos decât iarba câmpului. Bun este aurul și frumos la vedere, însă în facerea de milostenii este bun, în ajutorarea celor săraci, iar nicidecum în întrebuintărea cea zadarnică a lui, ca de pildă să se ascundă în pământ sau în ladă, sau să se pună pe mâini, pe picioare sau pe cap. De aceea s-a descoperit el, nu ca să ascundem cu el chipul lui Dumnezeu, ci ca să dezlegăm pe cei legați. La aceasta întrebuintează aurul tău: dezleagă pe cel legat, iar nu lega ceea ce trebuie a fi dezlegat. Căci, de ce, spune-mi, preferi înaintea tuturor ceea ce e mai disprețuit? Nu cumva, fiindcă este aur, nu face și pe lanț (nu servește și pentru a se face lanț din el)? Oare nu materia face lanțul? De va fi aur sau fier, același lucru este, deși poate că acesta este cu mult mai greu decât acela. Dar ce face oare să fie ușor un lucru? Slava deșartă și dorința prostească de a te vedea toată lumea legată la mâini, de care ar trebui mai ales să te rușinezi. Cum că ceea ce spun este adevărat, leagă-ți mâinile cu acele lanțuri, stai apoi liniștită în singurătate, unde să nu fie nimeni care să te vadă, și atunci te vei îngreuna de acele legături, ba le vei crede de nesuferit.

Să ne temem, iubitorilor, ca nu cumva să auzim acele cuvinte înfricoșătoare: „Legăți-l de picioare și de mâini și aruncați-l în întunericul cel mai din afară”. (Matei 22, 13) Și de ce îți faci tu singură aceasta? Nimeni, fiind legat cu păcatul, nu-și mai leagă mâinile și picioarele. De ce îți mai legi încă și capul? Oare nu ajung a fi legate mâinile și picioarele? De ce apoi și grumazul și-1 legi și înfășori cu mii de legături? Trec cu vederea îngrijirea de asemenea nimicuri, frica de a le pierde, lupta ce o au femeile cu bărbații lor, spre a le stăpâni, necazul ce-1 suferă ca nu cumva să se vadă lipsite de ceea ce doresc. Dar oare plăcerea este aceasta? Spune-mi: pentru ca să fie încântate privirile altuia, tu ești în stare să te supui pe tine și lanțurilor și grijilor și primejdiilor și neplăcerilor și luptelor zilnice? Oare faptul acesta nu este vrednic de toată învinovățirea și osânda?

Nu, iubitorilor, să nu facem acestea, ci să dezlegăm orice legătură a nedreptății, să rupem o bucată de pâine pentru cel flămând, și pe toate celelalte să le facem cu curaj față de Dumnezeu, ca astfel să ne bucurăm de bunurile făgăduite nouă, întru Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VIII

din "Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei"

Vreau deci ca bărbații să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără de mânie și fără șovăire. Asemenea și femeile, în îmbrăcăminte cuviincioasă, făcându-și lor podoabă din sfială și din cumițenie, nu din păr împletit și din aur, sau din mărgăritare, sau din veșminte de mult preț. (I Timotei 2, 8-10)

„Iar când vă rugați, nu fiți ca fățarnicii cărora le place, prin sinagogi și prin colțurile ulițelor, stând în picioare, să se roage, ca să se arate oamenilor; adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor. Tu însă, când te rogi, intră în cămara ta și, închizând ușa, roagă-te Tatălui tău, Care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție.” (Matei 6, 5-6) Deci, ce spune Pavel? Vreau deci ca bărbații să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără de mânie și fără șovăire. Dar aceasta nu este câtuși de puțin împotriva celor spuse mai înainte, ci naște foarte multe discuții. Cum și în ce fel? Trebuie mai întâi să spunem ce înseamnă expresia „intră în cămara ta”, și pentru ce poruncește așa, dacă trebuie să ne rugăm în tot locul și dacă nu trebuie să ne rugăm în biserică și nici în altă parte a casei, ci numai în cămară? Așadar, ce vrea să zică Mântuitorul? Ne arată prin aceste cuvinte că noi trebuie să facem rugăciunile noastre nu pe ascuns și oricum ar fi, ci în adevăratul înțeles al cuvântului, adică a fi cu totul nestăpâniți de slava deșartă. Că după cum și atunci când zice: „să nu știe stânga ce face dreapta” (Matei 6, 3) ne avertizează asupra pericolului slavei deșarte, sau ostentației, tot așa lasă a se înțelege și prin expresia „intră în cămara ta”. Mântuitorul n-a mărginit rugăciunea la un anumit loc, ci numai un singur lucru ne-a poruncit: să fugim de slava deșartă, sau de ostentație. Pavel însă ne vorbește aici așa, spre deosebire de rugăciunea iudaică. Căci privește ce spune: „în tot locul, zice, ridicându-și mâinile sfinte”, ceea ce iudeilor nu le era cu putință, fiindcă nici nu le era îngăduit a se apropia de Dumnezeu în altă parte, sau a-I jertfi, sau a-I aduce ceva din ale cultului, decât numai într-un singur loc, la Templu, unde iudeii de pretutindeni se adunau, și unde trebuiau săvârșite toate ceremoniile religioase. Pavel, prin vorbele sale, introduce un îndemn cu totul contrar iudeilor, și scăpându-i de acea necesitate (de a se închina doar la Templu), le spune: „cele ale noastre nu sunt ca cele ale iudeilor”. După cum el poruncește a face rugăciuni pentru toți oamenii, fiindcă și Hristos pentru toți a pățimit, „și le propovăduiesc acestea pentru toți, zice, tot așa și a ne ruga pretutindeni este bine”. Deci observația aceasta se referă la modul rugăciunii, iar nicidecum la spațiu. „Pretutindeni roagă-te, zice, însă pretutindeni înalță mâini sfinte, fiindcă aceasta este care se caută.”

„Mâini sfinte” ce vrea să zică? Adică mâini cuvioase, mâini cucernice, mâini neîntinate, mâini nu cu apă spălate, ci curățite de vătămări pricinuite aproape de iubirea de argint, de răpiri, de ucideri. „Fără de mânie și fără de șovăire.” Dar aceasta ce înseamnă? Adică fără aducere aminte de răul suferit, fiindcă cine rugându-se, ajunge să se mânie? Curat să fie cugetul celui ce se roagă și slobod de orice patimă. Nimeni să nu se apropie de Dumnezeu cu dușmănie, nimeni cu greutate și îndoire. Și ce este „șovăire”? Vom auzi îndată: „Și toate câte veți cere, rugându-vă cu credință, veți primi” (Matei 21, 22), și iarăși, „Iar când stați de vă rugați, iertați orice aveți împotriva cuiva, ca și Tatăl vostru Cel din ceruri să vă ierte vouă greșelile voastre”. (Marcu 11, 25)

Așadar, nu trebuie câtuși de puțin a ne îndoii că vom fi auziți. Aceasta este deci fără mânie și fără îndoială. „Și cum vei putea crede că mi se va îndeplini cererea?”, zici tu. Dacă tu nu ceri de la El alte lucruri afară de cele cu care este gata a te mulțumi; dacă nu vei cere nimic nedemn de împăratul a toate; nimic din cele pământești; ci toate cele duhovnicești; dacă te vei apropia fără mânie; dacă ai mâinile curate și neîntinate. Mâinile curate și neîntinate sunt acelea ce fac milostenie. Dacă în felul acesta te apropii, nu mai încape nici o îndoială că ți se va îndeplini cererea: „Dacă voi, răi fiind, știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El”. (Matei 7, 11) Prin expresia „cu cât mai mult” el înțelege a nu cerceta cineva în amănunt, sau a nu avea îndoială.

„Asemenea și femeile”, zice, „voiesc să fie fără mânie, fără îndoială, să aibă mâinile curate și neîntinate, să nu mai continue cu poftele lor, să nu răpească, să nu se lăcomească la avutul altuia. Căci, ce este, dacă ea nu răpește, dar prin bărbatul său face aceasta?” De la femeii Pavel cere încă ceva mai mult, și anume ce cere? „Să fie, zice, în îmbrăcăminte cuviincioasă, făcându-și lor podoabă din sfială, nu din păr împletit și din aur, sau din mărgăritare, sau din veșminte de mult preț, ci, din fapte bune.” (2, 9-10) Și ce vrea să zică: „Să se împodobescă pe sine cu înțelepciune?” Adică hainele să fie bine potrivite pe trup din toate părțile, cu rânduială iar nu cu meșteșuguri, spre a atrage curiozitatea. Aceea este podoabă adevărată, pe când aceasta este podoabă falsă.

CONTRA FEMEILOR CARE SE ÎMPODOBESC, ȘI A FECIOARELOR DIN MONAHISM

Ce spui? Te apropii să te rogi lui Dumnezeu și te înfășori cu aur și cu împletituri și cărlionți în păr? Nu cumva ai venit poate să joci? Nu cumva poate să iei parte la vreo nuntă? Nu cumva să iei parte la vreo pompă? Acolo își au locul aurăriile, împletiturile și cărlionții, acolo luxul, iar aici nu este nevoie de nimic din acestea. Ai venit ca să te rogi lui Dumnezeu pentru păcate, să-L rogi pentru acelea cu care L-ai mâniat, să-i ceri Lui iertare, să Se îndure de greșelile tale. Atunci de ce te împodobești așa? Podoabele acestea nu sunt ale unei femei ce se roagă. Cum vei putea ofta, cum vei putea plânge, cum vei putea să te rogi cu stăruință, fiind împodobită cu atâtea false podoabe? De vei plânge, lacrimile tale vor provoca râsul celor ce te văd, fiindcă cea care lăcrimează nu trebuie să fie împodobită cu aur. Este o adevărată scenă teatrală și ipocrizie, ca din același cuget, de unde ambiția ta a zămislit acel lux de pe tine, să verși lacrimi. Aruncă la o parte acea ipocrizie, fiindcă Dumnezeu nu Se amăgește! Asemenea păpușării sunt ale mimilor, și ale celor din orchestră, ale celor de pe scena teatrului; unei femei cu rânduială însă, nu se potrivesc. „Din sfială, zice, și din cuminenie”. Deci, nu imita pe cele ce umblă după amoruri, care prin asemenea destrăbălare atrag de partea lor pe mulți ibovnici, din care cauză și-au câștigat o rea reputație, și cu nimic nu s-au folosit în lumea aceasta, ba încă pe mulți i-au vătămat printr-o astfel de purtare. Căci, precum femeia desfrânată chiar de ar avea vreo reputație de femeie înțeleaptă, totuși cu nimic nu se va folosi de acea reputație atunci când Cel ce cunoaște cele ascunse ale omului va aduce de față tot ce ea a făcut; tot așa și femeia înțeleaptă, dacă prin îmbrăcăminte sa își va atrage o reputație de desfrânare, a pierdut reputația de înțelepciune, fiindcă mulți au fost vătămați prin această reputație.

„Dar ce să fac, zici tu, dacă altul mă bănuie?” Apoi tu singură dai pricină prin faptele pe care le faci, prin ocheadele ce le arunci, prin mișcărilor ce le faci. De aceea și vorbele lui Pavel despre îmbrăcăminte sunt așa de lungi, și de aceea grăiește de sfială. Dacă acestea toate cu care se împodobesc femeile: lucruri poleite cu aur, mărgăritare, haine scumpe, sunt oprite de Pavel a fi

purtate, ca prima dovadă mai mult de bogăție, apoi cu atât mai mult sunt oprite acele lucruri care atrag curiozitatea privitorilor, precum: sulimanurile de pe față, vopsirea genelor, pășirea alene, vocea dezmiardată, ochiul umed și plin de toată desfrânarea, ridicarea voalului cu cochetărie, sau a hainei de pe deasupra, cingătoare atrăgătoare, ghetete strâmte. Pe toate acestea el le înțelege prin expresia „în îmbrăcăminte cuviincioasă”, și „din sfială”, căci toate cele de mai sus sunt izvorâte din nesfială și slujenie.

Îngăduiți-mi, vă rog, a mai adăuga încă ceva, căci cele spuse trebuie bine lămurite, nu cu scopul de a biciui, și nici de a supăra pe cineva, ci ca să scot din ceata celor credincioși tot ce este străin. Dacă fericitul Pavel oprește de la asemenea fapte pe femeile care au bărbați, pe cele ce se dezmiardă în bogății, apoi cu atât mai mult pe cele ce s-au destinat fecioriei (monahismului).

„Dar, zici tu, care fecioară pune pe ea podoabe aurite? Sau care își face cârlionți sau împletituri în păr?” Fiindcă atât de mare este curiozitatea unei îmbrăcăminti simple, încât cele de aici par nimic față de celelalte. Într-adevăr, chiar și prin niște haine simple poate cineva a se arăta împodobit mai mult chiar decât cele ce sunt înfășurate cu aur. Căci, de pildă, haina de deasupra este de un albastru foarte pronunțat, și strânsă cu multă exactitate împrejurul pieptului cu cingătoarea, ca și femeile care joacă pe scenă, încât să nu pară umflată nici în lungimea ei, și nici în lățime sa nu se zbârcească, ci să stea în mijlocul acestor două, iar pe piept are multe încrețituri; apoi o asemenea haină pe câte haine de mătase nu le întrece în ispitire? Și când ciubota (gheata) strălucește foarte tare în negru, prin răsfângerea albastruiului de la haină, și când se sfârșește cu vârful ascuțit, imitând iscusința cea din picturi încât nici talpa să nu iasă în afară mult, cum este? Dar ce este dacă fața nu ți-o încarci de felurite lucruri, în schimb o speli cu multă îngrijire și băgare de seamă, și întinzi pe frunte basmaua cea foarte albă la vedere, iar pe deasupra pui vălul acela, ca astfel să-ți stea bine negrul cu albul la un loc? Ce ar putea spune cineva despre ochi, și despre miile acelea de ocheade? Ce ar putea spune cineva despre acea broboadă aici ascunsă, aici pe față în legarea sânelui? Fiindcă de multe ori sunt așezate în așa fel, încât să se vadă exactitatea hainei, în timp ce vălul întreg este pus împrejurul capului. Dar mâinile când sunt împodobite, având mânecile hainei atât de cochete, încât — întocmai ca în tragedii — le crezi ca ceva străin, lipit de trup? Și, în fine, ce ar putea zice cineva despre pășirea aceea cochetă, și celelalte apucături femeiești, care toate la un loc pot atrage pe privitori, mai mult decât orice podoabe din aur de mult preț.

Să ne înfricoșăm, iubiților, ca nu cumva să auzim și noi ceea ce profetul zicea către femeile evreilor, care se ocupau cu împodobirea trupului pe dinafară: „Atunci va fi în loc de miresme, putreziciune, și în loc de cingători, frânghie”. (Isaia 3, 24) Astfel că, după cum am zis, toate acestea sunt cu mult mai atrăgătoare decât podoabele din aur, cu care multe dintre femeile cele ușoare se îndeletnicesc, spre a fi văzute și spre a subjugă pe cei ce le privesc. Păcatul săvârșit de o asemenea fecioară (monahie) nu este deloc mic, ci încă foarte mare, îndeajuns de a mânii pe Dumnezeu, îndeajuns de a vătăma întreaga osteneală a fecioriei. Ai pe Hristos de mire; de ce atunci cauți a atrage spre tine pe oameni ca ibovnici? Vei fi judecată atunci pentru preacurvie. Pentru ce nu te împodobești cu podoaba ce-i place Lui, cea iubită de El: sfiala, întreaga înțelepciune, cumpătarea, îmbrăcăminte modestă? Cea de acum este curvească și spurcată. Nici nu mai putem deosebi acum pe desfrânate de fecioare, căci poți vedea în câtă slujenie s-au aruncat singure! O fecioară trebuie să fie neprefăcută, adică sinceră, și nu în alt fel, nici să se gătească în mănăstire stând fără rânduială, fiindcă lumea din afară nu lasă pe cel dinăuntru să fie bun. Cel ce se ocupă cu lumea din afară, disprețuiește pe cel de dinăuntru, precum și cel ce disprețuiește lumea, pune toată râvna pentru a da la iveală pe cel dinăuntru. Să nu-mi spui: „Vai! Eu port haină ruptă, încălțăminte proastă, camilafcă de nimic; ce podoabă

este atunci aceasta?” Nu te amăgi pe tine, fiindcă după cum am spus, este cu putință a se împodobi cineva cu acestea mai mult decât cu acelea, și mai ales prin hainele cele rupte, sau prin cele lipite de trup, strânse împrejurul lui și strălucind frumos. Aceasta mi-o spui mie; dar lui Dumnezeu, Care cunoaște cugetul fiecăruia, ce-I vei spune? Pentru ce faci acestea? Poate că nu le faci spre a curvi? Însă de ce le faci? Spre a fi admirată? Și nu roșești, nu te rușinezi voind a fi admirată pentru asemenea lucruri? „Dar, zici tu, eu mă îmbrac cu asemenea haine la întâmplare, și nu cu acel scop.” Știe Dumnezeu cele ce ne spui nouă. Nu cumva poate îmi dai mie socoteală? Lui îi vei da acea socoteală pentru cele prezente, Lui, care va cerceta atunci, Lui, Căruia toate îi stau de față în toată goliciunea lor.

De aceea și noi spunem acestea acum, ca nu cumva atunci să vă găsiți vinovați de osândă. „Pentru că fiicele Sionului sunt atât de mândre și umblă cu capul pe sus și cu priviri obraznice, cu pași domoli, cu zângănit de inele la picioarele lor”, spune profetul Isaia. (Isaia, 3, 16) Ați primit asupra voastră un război mare, unde este nevoie de luptă, iar nu de împodobire, de apărare cu pumnul, iar nu de ședere în trândăvie. Nu vezi pe cei ce se luptă cu pumnul în stadion, pe cei ce se apără de atacul altuia? Oare aceștia au nevoie de o pășire cocheta și de haine? Deloc, ci toate acestea lăsându-le la o parte, și punându-și haina cea muiată în untdelemn, spre un singur lucru au privirea îndreptată: de a lovi, și a nu fi lovit. Diavolul stă de față scrâșnind din dinți, și din toate părțile voind a te doborî, iar tu stai ocupându-te cu asemenea podoabe ale Satanei? Nu mai vorbesc nimic de glas, cum multe îl falsifică; nu mai vorbesc nici de mirodenii și de alte nimicuri. Pentru toate acestea vă satirizez, demnitatea fecioriei a pierit; nimeni nu mai cinstește o fecioară (monahie) precum trebuie a o cinsti, fiindcă ele singure s-au necinstit pe sine. Nu ar fi trebuit oare — ca și cum ar fi venit din cer — a fi vrednice de privit în Biserica lui Dumnezeu? Iar acum sunt disprețuite prin sine înseși, nu pentru fapte înțelepte. Căci, când te vede femeia din lume care are bărbat, copii și casă, umblând cu gura căscată după astfel de podoabe, mai mult decât ea, pe tine care trebuia să fii răstignită, cum să nu râdă de tine? Cum să nu te disprețuiască?

Ai văzut la ce te duce ocupația și râvna pusă în asemenea nimicuri? Prin simplitate biruiești pe cea împodobită cu haine luxoase, și ești mai împodobită decât cea care e înfășată în haine aurite. Ceea ce ți se cuvine, tu nu cauți, ci ceea ce nu-ți trebuie aceea urmărești; însă ți se cuvine a te îndeletnici cu lucruri bune. De aceea fecioarele (monahiile) sunt mai necinstite decât femeile din lume, fiindcă nu ne arată lucruri vrednice de fecioare. Acestea le-am spus nu pentru toate, sau mai bine zis, doar pentru toate cele vinovate, ca să se cumințească, iar cele nevinovate să dojenească precum trebuie pe cele cu purtări necuviincioase. Băgați de seamă însă, ca nu cumva certarea să ajungă la fapte. Noi nu am spus acestea ca să vă întristăm, ci ca să vă îndreptăm, ca să ne mândrim cu voi. Fie, deci, ca noi toți să facem cele plăcute lui Dumnezeu, și spre slava Lui să viețuim, ca să ne învrednicim și de bunurile făgăduite nouă, prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IX

din “Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei”

Femeia să asculte învățătura în liniște, cu toată supunerea. Nu îngăduiesc femeii nici să învețe pe altul, nici să stăpânească pe bărbat, ci să stea liniștită. Căci Adam a fost zidit întâi, apoi Eva. Și nu Adam a fost amăgit; ci femeia, amăgită fiind, s-a făcut călcătoare de poruncă. Dar ea se va

mântui prin naștere de fii, dacă va stăruii, cu înțelepciune, în credință, în iubire și în sfințenie. (I Timotei 2, 11-15)

Multă sfială cere de la femei fericitul Pavel, multă demnitate, nu numai în mișcările lor, nu numai în îmbrăcămintea lor, ci chiar până și în vocea lor.

„Femeia să asculte învățătura în liniște, cu toată supunerea”, ceea ce și în Epistola către Corinteni zicea, scriindu-le: „căci lor nu le este îngăduit să vorbească, ci să se supună, precum zice și legea. Iar dacă voiesc să învețe ceva, să întrebe acasă pe bărbații lor, căci este rușinos ca femeile să vorbească în biserică”. (I Corinteni 14, 34-35) Dar acum mare este vuietul, mare e tulburarea și multă vorbă se face în biserică de femei, ceea ce nicăieri nu se petrece. Ar putea cineva vedea aici pe toate femeile vorbind, cum nu se petrece nici în piață, nici la băi; ca și cum parcă ar fi venit aici ca să aibă mai multă liniște în vorbe, așa se îndeletnicesc și se întrec toate cu vorba despre lucruri de nimic. De aceea toate au ajuns invers de cum ar fi trebuit să fie și nu vor să înțeleagă că nu este alt mijloc de a afla ceva din cele folosite, decât numai de a sta în liniște. Când mă grăbesc să încep propovăduirea, și nimeni nu este cu luare-aminte la cele grăite, care le este folosul? „Atât de tăcută trebuie să fie femeia în biserică, zice, încât nu numai de cele lumești nu trebuie a grăi, ci chiar nici de cele duhovnicești.” Aceasta este adevărata podoabă, sfiala ei, aceasta va putea să o împodobească mai mult decât hainele, și dacă ea se va modera pe sine în acest chip, va putea să-și facă rugăciunea cu multă rânduială.

„Nu îngăduiesc femeii nici să învețe pe altul.” Și unde este aici continuitatea celor spuse? Dar mare este acea continuitate. Într-adevăr, apostolul le vorbea despre liniște, despre demnitate, despre sfială, le zicea că ele nu trebuie să vorbească în biserică. Din toate părțile, deci, voind a le tăia pricina de vorbă „nici să învețe, zice, ci să stea în rândul ucenicilor, iar prin tăcere vor dovedi supunerea lor”, fiindcă sexul femeiesc este oarecum vorbăreț, și de aceea apostolul din toate părțile mărginește pe femeie.

„Căci Adam a fost zidit întâi, apoi Eva. Și nu Adam a fost amăgit, ci femeia, amăgită fiind, s-a făcut călcătoare de poruncă.” Și ce au de-a face aceste vorbe cu cele dinainte? „Da! zice; sexul bărbătesc s-a bucurat de mai multă cinste, fiindcă întâi a fost zidit.” În alt loc a arătat și ceea ce este principal, zicând astfel: „Că nu s-a zidit bărbatul pentru femeie, ci femeia pentru bărbat”. De ce spune aceasta? Mai întâi, zice, de la acestea să aibă întâietatea, iar în al doilea rând să o aibă de la cele petrecute. A învățat femeia odinioară pe bărbat, și totul a stricat, și cu neascultarea 1-a făcut vinovat de osândă. De aceea Dumnezeu a supus-o bărbatului, fiindcă la început mai mult a abuzat de egalitate.” „Atrasă vei fi către bărbatul tău” (Facerea 3, 16), iar mai înainte de aceasta nu i-au fost spuse asemenea cuvinte. Dar cum Adam nu s-a amăgit? Așadar nici n-a călcat porunca, dacă nu s-a amăgit. Ia aminte bine, femeia a zis: „Șarpele m-a amăgit”, pe când Adam n-a zis „femeia m-a amăgit”, ci că „ea mi-a dat mie și am mâncat”. Nu este același lucru: a lua amăgirea de la cel de același fel cu tine, sau de la o fiară, de la o vietate supusă și roabă ție; așa că aceasta este amăgire. Deci în raport cu femeia, care a fost amăgită, de cel supus și rob, Adam n-a fost amăgit fiindcă el a fost îndemnat de cea liberă și deopotrivă cu el.

Expresia: „a văzut că rodul este bun la mâncare” nu pentru Adam s-a zis, ci pentru femeie, că „a mâncat, și a dat și bărbatului ei”, așa că Adam nu supunându-se poftei a călcat porunca, ci numai a fost convins simplu de femeie. A învățat odată femeia și atunci a stricat totul, și de aceea apostolul zice: „nu dau voie femeii să învețe”. Și ce are de-a face cu celelalte femei, dacă Eva a greșit? Foarte mult, fiindcă sexul lor este slab și ușurel. Aici deci, apostolul vorbește de natura femeiască, căci n-a zis „iar Eva fiind amăgită”, ci „femeia”, nume ce este comun întregului sex, iar nu numai al aceleia. Deci ce? Oare întreaga natură a căzut în călcarea poruncii prin Eva? După cum pentru Adam a spus: „După asemănarea greșelii lui Adam, care este chip al Celui ce

avea să vină” (Romani 5, 14), așa și aici, adică, neamul femeiesc a călcat porunca, iar nu cel bărbătesc. Dar ce? Nu mai are femeia nici o mântuire? „Da”, zice apostolul. Si care e acea mântuire? Aceea prin nașterea de copii, fiindcă n-a zis numai de Eva: „daca va stărui, cu înțelepciune, în credință, în iubire și în sfințenie”. În care credință? În care dragoste? În care sfințire? În care înțelepciune? Este ca și cum ar fi zis: „Nu fiți triste, femeilor, că neamul vostru este defăimat; v-a dat vouă Dumnezeu și o altă pricină de mântuire: facerea și creșterea copiilor, astfel ca nu numai prin voi, ci și prin alții să vă mântuiți.”

Privește câte probleme se nasc de aici. „Iar femeia amăgindu-se, zice, a fost pricină de călcare a poruncii.” Care femeie? Eva. Așadar, Eva se va mântui prin nașterea de fii? Nu aceasta o spune, ci că natura femeiască se va mântui. Femeia a pricinuit călcarea poruncii. Eva desigur că a călcat porunca, însă neamul femeiesc se va mântui prin nașterea de fii. Pentru ce oare ea nu se va mântui și prin propria sa virtute? Nu cumva Eva a închis calea mântuirii celorlalte? Deci, ce se va face cu fecioarele? Ce se va face cu cele sterpe? Ce se va face cu femeile văduve, care au pierdut pe bărbați mai înainte de a naște? Acestea sunt pierdute? Nu mai au nici o nădejde de mântuire? Și cu toate acestea fecioarele sunt mai cu seamă cele mai laudate și mai bine văzute. Deci ce voiește el oare să spună aici? „După cum pe întregul gen femeiesc l-a supus de la zidirea celor dintâi, prin cele petrecute cu cea dintâi femeie și, fiindcă Eva a fost zidită a doua, după Adam, de aceea, zice, și celălalt gen femeiesc să se supună bărbaților.” Așadar, fiindcă cea dintâi femeie a călcat porunca, tot genul femeiesc se găsește în călcarea poruncii? Dar aceasta nu-și are rațiune; atunci deci totul s-a făcut din harul lui Dumnezeu, iar cele de acum din călcarea poruncii femeii. „Și totuși pentru aceea toți au murit, zice, fiindcă unul dintr-înșii — adică femeia — a păcătuit.” Prin urmare de nimic să nu se scârbească, fiindcă i-a dat Dumnezeu femeii o mângâiere nu mică, aceea că va naște fii. „Dar aceasta, zici tu, este a naturii.” Apoi și aceea este a naturii; căci El n-a dat numai ceea ce este a naturii, ci a hărăzit și creșterea de copii. „De vor petrece, zice, întru credință, și întru dragoste, și întru sfințire, cu întreagă înțelepciune”, adică, dacă după ce i-a născut îi va crește în astfel de principii, nu puțină plată va avea de aici, căci a crescut luptători în Hristos. „De vor petrece, zice, întru credință și întru dragoste”, prin care cuvinte înțelege viața corectă, iar apoi spune de înțelepciune și demnitate în purtare. Vrednic de crezare este cuvântul. (3, 1) Expresia aceasta este spusă cu privire la toate cele spuse mai înainte, iar nicidecum nu are relație cu următoarele: de poștește cineva episcopie, bun lucru dorește. Fiindcă cele spuse mai înainte erau îndoielnice, pentru aceea zice: „Credincios este cuvântul”, adică părinții și mamele vor putea să se bucure de virtutea copiilor, dacă îi vor crește bine. Dar cum? Dacă mama este rea și încărcată de păcate? Oare se va folosi ea din creșterea copiilor? Oare nu este natural că-i va crește pe copii la fel ca ea? Dar apostolul vorbește aici de femeia virtuoasă, că multă plată va lua o asemenea femeie și din creșterea copiilor.

POVĂȚUIRI DATE PĂRINȚILOR PENTRU CREȘTEREA COPIILOR

Auziți acestea și voi, părinților, și voi, mamelor, creșterea copiilor nu vă va fi fără plată. Aceasta o spune și mai departe, zicând: „dacă are mărturie de fapte bune: dacă a crescut copii” (I Timotei 5, 10), și după celelalte multe pune și aceasta. Căci nu este puțin lucru, copiii cei dați de Dumnezeu să fie afierosiți lui Dumnezeu. Dacă baza și temeliile începutului lor vor fi bune, mare le va fi plata; iar dacă vor neglija aceasta, mare le va fi osânda. Fiindcă și Eli s-a pierdut din cauza fiilor săi, căci trebuia a-i povățui. Îi povățuia el, dar nu precum trebuia, ci, nevoind a-i întrista, iată că și pe ei, și pe el s-a pierdut.

Auziți acestea, voi, părinților. Creșteți pe copiii voștri întru învățătura și certarea Domnului, cu

multă băgare de seamă. Tinerețea este sălbatică, având nevoie de mulți purtători de grijă, dascăli, pedagogi, îngrijitori, de mulți hrănitori. Este de dorit, deci, ca după atâtea neazuri, să poată fi stăpânită. Tinerețea este ca și un cal sălbatic, ca și o fiară sălbatică, și dacă de la început și din cea mai fragedă vârstă a copilăriei îi vom pune niște hotare bune, după aceasta nu vom avea nevoie de multe osteneți, ci obișnuința va deveni lege. Să nu-i lăsăm să facă ceva din cele plăcute și vătămătoare, și nici ca unor copii să le facem totdeauna pe placul lor, ci mai cu seamă să-i ținem în întreaga înțelepciune și cumpătate, fiindcă abuzul de acestea pierde tinerețea mai mult decât orice.

Pe lângă aceasta nouă ne trebuie multe lupte și băgare de seamă. Iute apoi să le dăm femeii, astfel ca trupurile lor să fie curate și neatinsă când vor primi pe mireasă. Aceste amoruri sunt cele mai fierbinți. Cel ce a fost înțelept și cumpătat și mai înainte de nuntă, cu atât mai mult va fi și după nuntă, pe când cel ce s-a deprins a desfrâna mai înainte de nuntă, va face aceasta și după nuntă. „Pentru desfrânat toată pâinea este dulce, nu va înceta până în sfârșit.” (înțelepciunea lui Isus Sirah 23, 23) De aceea se pun cununii pe capul mirilor, căci sunt simbol al biruinței, și că ei fiind neînvinși, se apropie în acest fel de patul de nuntă, și că n-au fost biruiți de plăceri. Dar dacă este rob de plăcere dându-se pe sine desfrâului, de ce la urmă mai are pe cap cunună, când el este învins?

Acestea vi le spunem, iubitorilor, acum sfătuindu-vă, înfricoșându-vă, amenințându-vă într-un fel, altă dată în alt fel. Mare depozit avem noi în copiii noștri. Să ne îngrijim de ei, iar aceasta să o facem ca nu cumva vicleanul diavol să ne piardă chiar pe noi. Acum, însă, toate sunt contrare printre noi. Pentru ca să putem avea țarina bună și rodnică, toate le facem: și ca să o încredințăm unui bărbat credincios, și să căutăm a avea un îngrijitor de măgari, un altul pentru catări, un iconom, și un logofăt deștept; iar tocmai ceea ce este mai de preț pentru noi, adică să ne îngrijim de a încredința pe copilul nostru unuia care ar putea să-i păstreze neatinsă întreaga lui înțelepciune, la aceasta nu ne gândim, deși aceasta este proprietatea noastră cea mai de preț, iar celelalte prin el vin. Ne îngrijim de proprietățile ce le vom da lor, și nu ne îngrijim de ei. Ai văzut câtă lipsă de judecată?

Cercetează sufletul copilului, și la urmă vor veni și acelea; iar dacă acest bun nu este, nici un folos nu va avea el din averi, pe când dacă va câștiga acest bun, nici o vătămare nu va avea de la sărăcie. Voiești a-l lăsa pe el bogat? Învață-l să fie om bun și cinstit, fiindcă astfel va putea și averile să și le stăpânească, și dacă nu va putea câștiga altele din nou, cel puțin nu va fi mai jos de cele deja câștigate. Iar dacă copilul este rău, chiar de i-ai lăsa lui nenumărată avere, dacă nu i-ai lăsat păzitor, l-ai făcut mai rău decât cei ce ajung la cea mai de pe urmă sărăcie. Copiilor celor care nu sunt bine crescuți, le este mai bună sărăcia decât bogăția. Sărăcia ține pe cineva în virtute chiar și fără voia lui, pe când bogăția nici pe cei ce voiesc nu-i lasă a fi înțelepți, ci îl scoate pe om, îl zdrobește și-l bagă în mii de rele.

Mamelor! Îngrijiți-vă mai ales de fetele voastre, căci este ușoară pentru voi o astfel de îngrijire; luați seama bine, ca să se deprindă să stea în casă, iar mai cu seamă învățați-le a fi evlavioase, demne, a disprețui averile, a fi simple și fără pretenții în îmbrăcăminte, și în felul acesta dați-le în căsătorie. Cu chipul acesta nu numai pe ele, ci și pe bărbatul pe care îl vor avea l-ați mântuit și l-ați scăpat din neajunsuri; și nu numai pe bărbat, ci și pe copii, și nu numai pe copii, ci și pe nepoți. Că dacă rădăcina este bună, ramurile se vor întinde tot mai bine, iar pentru toate acestea veți lua plată. Noi facem toate astfel, încât să folosim nu numai unui suflet, ci printr-un suflet să folosim multora. Fata ta, astfel trebuie a ieși din casa părintească la căsătorie, precum iese un luptător din locul de antrenament, având toată știința cu cea mai mare exactitate, ca și un aluat care trebuie a dospî întreaga frământătură și a o preface în pâine bună. Și băieții trebuie să fie așa

de sfoși prin demnitatea și întreaga înțelepciune, încât să aibă laudă și de la oameni și de la Dumnezeu. Să se învețe a-și păzi pânțele, a fugi de lux, a fi iconomi, iubitori, să învețe a fi cumpătați. Căci numai așa vor putea și părinților a le pricinui multă plată, și cu chipul acesta toate vor fi spre slava lui Dumnezeu, și spre a noastră mântuire, întru Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

OMILIA X

din "Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei"

De pofteste cineva episcopie, bun lucru dorește. Se cuvine, dar, ca episcopul să fie fără de prihană, bărbat al unei singure femei, veghetor, înțelept, cuviincios, iubitor de străini, destoinic să învețe pe alții, nebețiv, nedeprens să bată, neagonisitor de câștig urât, ci blând, pașnic, neiubitor de argint, bine chivernisind casa lui, având copii ascultători, cu toată bună-cuviința. (I Timotei 3, 1-4)

Urmând a trece cu vorba la însemnătatea episcopiei, arată deodată cum trebuie să fie episcopul, făcând aceasta nu în ordinea sfătuirilor către Timotei, ci ca și cum vorbește către toți, iar prin acela pe toți punându-i în bună orânduiala. Și ce zice? „Dacă pofteste cineva episcopie”, „nu-l învinovățesc, zice; căci este aici mai mult un fapt de îngrijire, de protecție; și dacă cineva are această poftă de a se bucura nu numai de întâietate și de stăpânire, ci și de protecție, eu nu-l învinovățesc, căci „bun lucru dorește”, zice. Fiindcă și Moise a poftit acest lucru, însă nu numai întâietatea, și astfel a dorit, încât a auzit de-ndată: „cine te-a pus căpetenie și judecător peste noi?” (Ieșirea 2, 14) Dacă cineva dorește în felul acesta, să dorească, deoarece episcopia vine de la a episcopisi, a pândi pe toți .

Se cuvine episcopului, zice, să fie fără de prihană, bărbat al unei femei. „Nu legiuind ca așa să fie, zice, ca și cum nu s-ar cuveni a fi fără aceasta, ci împiedicând necumpătarea”, fiindcă la iudei era liber de a se însura și a doua oară, și de a avea, același bărbat, două femei. „Că nunta este cinstită”, zice. Unii spun însă, că expresia „bărbat al unei femei” este rostită în înțelesul de a fi bărbat al unei femei. „Să fie fără de prihană”, prin această expresie el a spus de toate virtuțile deodată. Așa că dacă cineva cunoaște că poartă în sine oarecare păcate, nu face bine dorind acest lucru, de care prin fapte el s-a depărtat, s-a scos pe sine însuși, căci un asemenea om nu trebuie a stăpâni, ci a fi stăpânit. Cel ce stăpânește trebuie să fie mai strălucit decât orice luminător, și să aibă viață nepătată, încât toți să se uite la el, și la viața lui. Aceasta o face apostolul, nu oricum, ci întrebuițând mare sfat, fiindcă urma ca și el să pună episcopi, ceea ce și lui Tit scriindu-i, îl povățuia, și fiindcă era natural ca mulți să poftescă episcopia, de aceea recomanda toate cele spuse.

„Veghetor”, zice, adică prevăzător, având mii de ochi din toate părțile, cu privirea ageră. Căci sunt multe împrejurări care întunecă ochiul cugetului: și supărări, și griji, și mulțimea afacerilor, și, în fine, multe năvălesc asupra lui din toate părțile. Deci, el trebuie să fie neadormit, să nu se îngrijească numai de ale sale, ci și de ale celorlalți. Trebuie să se găsească veșnic în picioare, să trăiască cu duhul și să fie inimos, și atât ziua cât și noaptea mai mult decât un general trebuie să inspecteze tabăra, să muncească, să slujească și să aibă grijă de toți și de toate.

„Destoinic să învețe pe alții, iubitor de străini.” Acestea le au și mulți dintre cei stăpâniți, și fiindcă episcopul trebuie să aibă și cele ale stăpânitorilor, de aceea a adăugat: „învățător”.

Această însușire nu se cere cătuși de puțin celui stăpânit, ci mai cu seamă trebuie să fie proprietatea celui căruia i s-a încredințat stăpânirea. „Nebețiv.” Apostolul nu spune aici de cel

bețiv de vin, ci de cel ce batjocorește, de cel obraznic. „Nedeprins să bată.” Nu spune aici de cel ce bate cu mâinile. Deci, ce este „nedeprins să bată”? Fiindcă sunt unii care rănesc, așa-zicând, cugetul fraților, fără vreme, pe aceștia mi se pare că-i are în vedere aici.

„Ci blând, pașnic, neibitor de argint, bine chivernisind casa lui, având copii ascultători, cu toată buna-cuviință.” Dar dacă cel însurat se îngrijește de cele ale lumii, iar episcopul nu trebuie a se îngriji de cele ale lumii, cum de zice: „bărbat al unei femei?” Unii zic că aici apostolul a făcut aluzie la cel rămas văduv de femeie; iar de nu este așa, apoi face aluzie la cel ce are femeie, ca și cum n-ar avea-o. Pe atunci desigur că era bine că se permitea aceasta, față de lucrurile ce se petreceau în acel timp. Se permitea să aibă femeie, cel ce voia, dar spre folos. Că, precum bogăția cu greu bagă pe cineva întru împărăția cerurilor, totuși de multe ori cei bogați au intrat, tot așa și nunta. Dar ce zici? Vorbind el de episcop zicea că nu trebuie să fie bețiv, ci iubitor de străini; și cu toate acestea trebuia să spună de cele mai mari.

De ce oare n-a zis: „Se cuvine episcopului să fie înțel din cer, nefiind supus nici unei patimi omenești”? De ce n-a spus de acele mari virtuți, pe care trebuie să le aibă și cei stăpâniți: de a se răstigni și a-și avea sufletul în mâini pururi”, ceea ce și Hristos a spus: „Păstorul cel bun sufletul său își pune pentru oi” (Ioan 10, 11), și iarăși „cel ce nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine” (Matei 10, 38), ci spune: „să fie nebețiv”? De ce? Bune speranțe, dacă episcopul trebuia să fie sfătuit numai pentru acestea. De ce, deci, n-ați spus: „se cade episcopului a fi deja strămutat de pe pământ”, ci ceea ce ai poruncit celor lumești, nu le poruncești episcopului? Căci ce spui acelora? „Omorâți mădularele voastre cele pământești”, și „Cel ce a murit, s-a îndreptat de păcat”, și iarăși: „care sunt ai lui Hristos, trupul și-au omorât”, precum și Hristos iarăși spune: „cine nu se leapădă de toate avuțiile sale, nu poate fi ucenic al meu”. (Coloseni 3, 5; Romani 6, 7; Galateni 5, 24; Luca 14, 33) Așadar, de ce oare acestea nu le-a spus episcopului? Fiindcă, astfel de însușiri, la puțini s-ar fi găsit poate, pe când episcopii trebuiau a fi mulți, care să stea în fruntea fiecărei cetăți. De ce? Pentru că trebuiau să observe cu mare băgare de seamă, să pândescă, așa-zicând, cele ale bisericilor. De aceea, apostolul a vorbit despre niște însușiri mai cumpătate, nu ca cele de sus, ca cele înalte, căci a fi veghetor, cucernic, destoinic să învețe, sunt însușiri pe care le au mulți.

„Fii având ascultători, zice, cu toată bună-cuviință”, arătând prin aceasta că el de la casa lui trebuie să dea exemple. Căci cine ar crede că cel ce n-a supus pe fiul său, ar putea supune pe cel străin? „Casa sa, zice, bine chivernisindu-și.” Aceasta o spun și cei din afară Bisericii (profanii), că cel ce economisește sau cel ce-și conduce bine cele ale casei sale, va putea deveni și conducător al celor lumești. Astfel este și biserica, precum o casă mică. Si așa cum într-o casă copiii, femeia, slugile, și, în fine, totul atârână de stăpânirea bărbatului, tot asemenea și în biserică nimic altceva nu este, decât copii, femei, slugi. Si dacă Proestosul are tovarăși în stăpânirea bisericii, apoi și bărbatul are tovarăș pe femeie. Dar episcopul este dator a îngriji de hrana văduvelor și a fecioarelor din biserică? Apoi și acolo bărbatul are slugile, are fetele sale, de care trebuie a se îngriji. Este mai ușor a stăpâni și a chivernisi o casă, și deci cel ce nu economisește bine pe acestea, cum va putea economisi cele ale bisericii? Căci dacă nu știe cineva să-și rânduiască propria lui casă, cum va purta grijă de Biserica lui Dumnezeu ? (3, 5)

Episcopul să nu fie de curând botezat. (3, 6) Aici nu spune de cei tineri, ci de cei de curând catehizați, de curând introduși prin botez în Biserică. „Că eu am sădit, zice, Apollo a udat, dar Dumnezeu a făcut să crească.” (I Corinteni 3, 6) Ce-1 împiedica pe el să zică: „nu pe cel mai tânăr”? Și pentru ce însuși el a făcut pe Timotei episcop tânăr, și scria: „nimeni să nu defaime tinerețile tale?” (I Timotei 4, 12) Fiindcă mulți dintre elini se apropiau pe atunci și se botezau, „nu de îndată, zice, să pui în stăpânire pe cel de-abia botezat (neofit), și de-abia catehizat. Că,

dacă, mai înainte de a fi ucenic, devine dascăl, iute va ajunge la greșeală; dacă mai înainte de a învăța să guverneze el ajunge în rândul stăpânitorilor, desigur că se va trufi.” Pentru aceea a adăugat: „ca nu cumva, trufindu-se, să cadă în osânda diavolului”, adică în acea osândă în care a căzut diavolul din lipsa de minte.

Dar el trebuie să aibă și mărturie bună de la cei din afară, ca să nu cadă în ocară și în cursa diavolului (3, 7), căci va fi luat în râs de ei. De aceea a zis: „bărbat al unei singure femei”, deși în alt loc zicea: „voiesc ca toți oamenii să fie precum sunt eu” (I Corinteni 7, 7), întru înfrânare. Deci, ca nu cumva să mărginească lucrul la un cerc restrâns, dacă ar pretinde o viață întru totul exactă, de aceea el a pretins o viață cumpătată. Trebuia ca să așeze prin fiecare cetate câte un preot, căci scrie lui Tit, zicând: „să așezi preoți prin cetăți, precum ți-am rânduit”. (Tit 1, 5) Dar ce? Si dacă are mărturie bună și reputație bună, însă nu este de acest fel? Desigur, acest lucru este greu de cunoscut; este de dorit ca cei dreپți să aibă și o bună reputație în fața dușmanilor credinței. Dar acum nici aceasta n-a lăsat-o Pavel nelămurită, căci n-a zis: „se cuvine lui a avea mărturie bună” ci: „se cuvine lui și mărturie bună a avea”, adică împreună cu celelalte și aceasta, iar nu numai pe aceasta. Căci ce? Dacă l-ar grăi de rău cei ce-l pizmuiesc, și mai ales fiind și elini? Nu se poate aceasta, căci pe cel neprihănit și cu viață curată chiar și aceia îl cinstesc. Cum s-ar întâmpla aceasta?, zici tu. Apoi ascultă-l pe el, ce spune: „Prin grăire de rău și laudă” (II Corinteni 6, 8); căci aceia nu se agățau de viața lui, ci de propovăduirea Evangheliei, pentru care și zice: „prin grăire de rău”. Erau defăimați ca înșelători și fermecători pentru predica lor, iar nicidecum nu se lega de viața lor.

De ce oare nimeni n-a spus despre apostoli că sunt desfrânați, și lacomi, ci înșelători, ceea ce venea numai de la predică? Cel ce are o viață strălucită, este respectat și de aceia, fiindcă adevărul chiar și dușmanilor le închide gura. Dar cum de cade în curse? Fiindcă de multe ori poate a căzut în aceleași păcate ca și aceia. Că dacă va fi de acest fel ca și elinii, atunci diavolul iute îi va întinde și o altă cursă, iar prin aceea iute îl vor doborî.

Deci, dacă trebuie a avea mărturie bună din partea dușmanilor, apoi cu atât mai mult din partea prietenilor. Cum că nu este cu puțință a auzi vorbit de rău pe cel ce are o viață neprihănită, ascultă pe Hristos ce spune: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând faptele voastre cele bune să proslăvească pe Tatăl vostru Cel ceresc”. (Matei 5, 16) „Dar dacă el este hulit, pe nedrept, zici tu, și printr-o împrejurare oarecare suferă defăimarea?” Se poate și aceasta; se cuvine atunci ca unul ca acesta nici să nu fie adus la mijloc, fiindcă mare este frica de cădere. „Deci, zice, se cuvine ca să aibă și o bună mărturie unul ca acesta, fiindcă Hristos zice: să lumineze faptele voastre”. După cum n-ar putea spune cineva că soarele este întunecat, și nici chiar un orb — fiindcă se rușinează a se pune în lupta cu credința tuturor —, tot așa și pe un om foarte virtuos nu l-ar huli cineva. Pentru credința religioasă de multe ori ar defăima elinii pe cineva; pentru o viață curată însă, nu s-ar agăța de el, ci încă împreună cu ceilalți îl vor admira și respecta.

DESPRE VIAȚA CEA BUNĂ și VIRTUOASĂ, și DESPRE JUDECATA VIITOARE

Deci, așa să viețuim noi, încât să nu se hulească numele lui Dumnezeu. Să nu ne uităm nici la slava omenească, dar nici să ne purtăm în așa fel încât să căpătăm o reputație rea, ci în amândouă să prețuim cumpătarea. „Întru care, zice, să străluciți ca niște luminători în lume.” (Filipeni 2, 15) De aceea ne-a lăsat pe noi, ca să fim ca niște luminători, ca să fim ca un aluat, ca să stăm ca dascăli ai altora, ca să ne învățăm ca niște îngeri împrejurul oamenilor, ca să ne purtăm cu ei

după cum se poartă bărbații cu copiii, ca bărbați duhovnicești către cei trupești, ca ei să se folosească, ca să fim sămânța care să producă fruct mult și bun. Nu ar fi nevoie de cuvinte multe, dacă viața noastră ar lumina așa după cum ni se cere; nu ar fi nevoie de dascăli, dacă noi am arăta, din partea noastră, fapte bune. Nimeni n-ar mai fi elin (necredincios), dacă noi am fi creștini precum trebuie a fi, adică dacă am păzi cele poruncite de Hristos, dacă am suporta să fim asupriți, dacă batjocoriți fiind noi am binecuvânta, dacă pătimind rele noi am răsplăti cu bine; nimeni, zic, n-ar putea fi o așa fiară sălbatică încât să nu se dea de partea cucerniciei, când mai cu seamă toți ceilalți fac astfel.

Și ca să afli că lucrul este așa, gândește-te singur că Pavel a fost unul singur și totuși pe atâția a atras de partea sa. Deci, dacă noi cu toții am fi astfel, câte lumi întregi n-am putea atrage spre noi? Iată, creștinii sunt mai mulți decât elinii, și dacă în toate celelalte meșteșuguri unul singur poate învăța deodată o sută de copii, apoi aici, unde sunt mulți dascăli, și ucenici cu mult mai mulți, totuși nici unul nu se adaugă dintre elini. Căci cei ce învață au privirile îndreptate spre cei pe care-i învață, și când ei ne vor vedea pe noi că poftim aceleași lucruri ca și ei, că dorim aceleași: de a stăpâni, și de a fi cinstiți, atunci cum vor putea admira creștinismul? Văd, de pildă, printre voi viață prihănită, sunete pământești; banii îi admirăm la fel ca și ei, ba încă și mai mult; de moarte ne temem, de sărăcie ne înspăimântăm, în boli ne întristăm la fel ca ei, la fel dorim slava și stăpânirea, pentru iubirea de argint ne topim, slujim, așa-zicând, timpurilor și împrejurărilor.

Cum vor crede? Din semne și minuni? Dar acestea nu se mai fac acum. Poate că din purtarea noastră? Dar aceasta am pierdut-o. Poate că din dragostea noastră? Dar nici măcar urmă de dragoste nu se vede. De aceea noi vom da seamă nu numai de păcatele noastre, ci și de vătămarea pricinuită altora prin acele păcate. Să ne trezim odată, iubiților, să priveghem, să arătăm pe pământ o viață cerească, să zicem împreună cu Pavel: „cât pentru noi, cetatea noastră este în ceruri” (Filipeni 3, 20); iar pe pământ să arătăm acelora luptele ce le purtăm împotriva patimilor.

Dar, zici tu, au fost și printre noi oameni mari. „Si de unde să cred eu — zice elinul —, căci eu nu vă văd pe voi făcând ceea ce făceau aceia. Că dacă e vorba de povestit, apoi avem și noi, zice, filosofi mari și minunați pentru viața lor; tu însă arată-mi un alt Pavel și un alt Ioan.”

Astăzi mai cu seamă, iubiților, fiecare dintre noi este gata ca pentru un obol să ucidă și să fie ucis. Pentru o palmă de pământ e gata să stea înaintea a mii de judecăți; pentru moartea copilului tău toate le răstorni pe dos. Las la o parte pe celelalte care sunt vrednice de multă jale, ca de pildă ghicire în zborul sau în cântatul păsărilor, observațiile, nașterile, simbolurile, zgardele agățate la gât pentru boli, ghicirile, farmecele, vrăjile. Cu adevărat toate aceste păcate sunt destul de mari și de ajuns spre a chema urgia lui Dumnezeu asupra noastră, că și după ce ne-a trimis pe Fiul Său, noi tot cutezăm să facem astfel de fapte.

Deci ce este de făcut? Nimic altceva, decât a jeli, fiindcă de-abia o mică parte din lume se mai mântuiește. Dar cei pierduți auzind acestea se bucură, căci nu sunt numai ei pierduți, ci suferă împreună cu cei mulți. Si ce fel de bucurie este aceasta? Căci, chiar și pentru această bucurie vor da seamă. Să nu-ți închipui că, precum aici a avea tovarăși la nenorociri îți aduce oarecare mângâiere, tot așa va fi și acolo. Si de unde se vede aceasta? Eu voi arăta. Căci, spune-mi, te rog: dacă cineva ar fi condamnat a fie ars de viu, și ar vedea și pe fiul său arzând împreună cu el, și ieșindu-i fum din cărnuri, oare atunci n-ar muri? Dacă cei sănătoși, văzând acestea petrecându-se, li se încrețește pielea de pe ei și se moleșesc cu totul, cu atât mai mult vor pătimi acestea cei ce sunt în suferințe. Să nu te minunezi auzind acestea, căci ascultă ce spune un înțelept: „și tu ești slab ca noi și te asemeni nouă” (Isaia 14, 10), că este oarecare simpatie și compătimire printre

noi oamenii, fiindcă ne mișcăm și avem milă de nenorocirile altora. Oare tatăl, când vede pe fiul său stând în aceeași osândă, va simți el mângâiere, sau un adaos la durerile sale? Dar bărbatul când vede pe femeia sa? Dar oamenii când văd pe un om? Oare atunci nu ne vom mișca încă mai mult? Da, desigur, însă acolo nu vor fi suferințe ca acestea, ci cu totul altele: plângere va fi și scrâșnirea dinților, văzându-ne unii pe alții, văi-tându-ne cu toții. Cei ce sunt în sărăcie, oare vor simți ei vreo mângâiere în relele lor, din împărțirea altora la sărăcia aceea? Și ce va fi atunci, când și fiul, și tatăl, și femeia, și nepoții vor lua aceeași osândă? Dar când noi vom vedea prieteni, vom mai simți oare vreo mângâiere? Nu vom mai avea, iubiților, nici una, ci încă mai mult ni se vor mări relele ce le vom suferi. Pe lângă acestea, sunt și rele care nu pot avea nici o mângâiere din împărțirea și a altora de ele, prin mărimea lor. De pildă, cineva se găsește în foc, și tot în același foc se găsește și un altul, ei bine cum se vor mângâia ei unul pe altul? Spune-mi, te rog: dacă vreodată am căzut în friguri grozave, oare nu ne-a lipsit nouă orice mângâiere atunci? Desigur, când stăpânesc relele pe cineva, sufletul lui nu va mai avea grijă să se mângâie. Sau nu vedeți pe femeile care și-au pierdut bărbații, pe câte alte temeii încă nu pot număra, care au pățimit același lucru? Dar cu toate acestea jalea nu a devenit mai mică.

Deci, iubiților, să nu ne amăgim cu asemenea speranțe, ci o singură mângâiere să avem: aceea de a ne pocăi pentru cele ce am păcătuit, și de a ne îndrepta pașii pe calea cea bună care duce la cer, ca astiel să ne învrednicim de împărăția cerurilor, prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava și stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XI

din "Talcuiri la Epistola I catre Timotei"

Diaconii, de asemenea, trebuie să fie cucernici, nu vorbind în două feluri, nu dedați la vin mult, neagonisitori de câștig urât, păstrând taina credinței în cuget curat. Dar și aceștia să fie mai întâi puși la încercare, apoi, dacă se dovedesc fără prihană, să fie diaconiți. (I Timotei 3, 8-10)

Vorbind de episcopi și caracterizându-le însușirile, și spunând pe care anume trebuie a le avea și de care trebuie a se depărta, și lăsând la o parte tagma preoților, a trecut deodată la diaconi. De ce oare? Fiindcă nu este mare deosebirea între ei, căci și preoților le este încredințată învățătura, și protecția ca și îngrijirea bisericii, și ceea ce a fost spus pentru episcopi, toate se potrivesc și pentru preoți. Numai cu hirotonia îi covârșește, și numai cu aceasta se pare că întrec pe preoți.

„Diaconii, de asemenea”, adică, aceleași însușiri să le aibă. Și ce înseamnă „de asemenea”?

Adică să fie fără prihană, întregi la minte, iubitori de străini, blânzi, să nu iubească cearta, ne iubitori de arginți.

„Cucernici, zice, nu vorbind în două feluri”, adică nevicleni, nefățarnici, fiindcă nimic nu face pe om necinstit ca viclenia, și nimic nu este atât de netrebnic în biserică, ca a fi fățarnic. „Nebăutori de vin mult, zice, neagonisitori de câștig urât, păstrând taina credinței în cuget curat. Iată că a însemnat ce anume vrea să zică a fi „cucernici”. Și privește că expresia „nu de curând botezat (neofit)”, este pusă și aici, fiindcă expresia „și aceștia să fie mai întâi puși la încercare” este zisă și pentru episcopi ca și pentru diaconi, după cum ne dă a înțelege conjuncția „și pusă în fruntea propoziției, așa că nu este nici o deosebire în modul de alegere. De aceea și acolo s-a zis: „nu de curând botezat (neofit)”. Fiindcă, la fel ca unei slugi intrată de curând în casă, căreia nu-i încredințăm nimic dinăuntrul casei, până ce nu ne va da dovadă de cunoștința ei mai întâi, prin multă încercare, tot așa pe cei de-abia intrați de afară în biserică lui Dumnezeu nu-i punem în cele dintâi locuri.

Femeile lor de asemenea (3, 11) — vorbește de diaconițe —, „cuvincioase, neclevetitoare, cumpătate, credincioase întru toate”. Unii zic că aici se vorbește în general pentru femei, ceea ce nu este adevărat; fiindcă ce ar fi voit apostolul, ca printre cele vorbite să introducă deodată pe femei? Ci el vorbește aici de femeile care aveau pe acele timpuri demnitatea de diaconițe.

Diaconii să fie bărbați ai unei singure femei. (3, 12) Acestea se potrivesc a fi spuse și despre femeile diaconilor, fiindcă acest lucru este foarte necesar, folositor și cucernic în biserică.

„Diaconii să fie bărbați ai unei singure femei”. Ai văzut cum pretinde și de la diaconi aceeași virtute ca și de la episcopi? Chiar dacă nu sunt de aceeași demnitate cu episcopii, totuși trebuie să fie deopotrivă cu aceia fără de prihană, deopotrivă de curați.

Să-și chivernisească bine casele și pe copiii lor. Căci cei ce slujesc bine, rang bun dobândesc și mult curaj în credința cea întru Hristos Iisus, (3, 13) Pretutindenii pune înaintea protejării copiilor, ca nu cumva ceilalți să se scandalizeze de aceasta. „Că cei ce slujesc bine, zice, treaptă bună își dobândesc” — adică înaintare — „și multă îndrăzneală întru credință”, adică cei ce în treptele de jos se arată treji, iute vor urca treptele de sus.

Îți scriu aceasta nădăduind că voi veni la tine fără întârziere; ca să știi, dacă zăbovesc, cum trebuie să petreci în casa lui Dumnezeu, care este Biserica Dumnezeului-Celui-Viu, stâlp și temelie a adevărului. (3, 14-15) Ca nu cumva, poruncindu-i lui despre acestea, să-i pricinuiască vreo mâhnire, apoi „nu pentru aceasta îți scriu, zice, ca și cum n-aș mai veni la tine, ci voi veni desigur; iar de voi întârzia, să nu te neliniștești, să nu te tulburi”. Deci, i-a scris acestea spre a-i conțeni mâhnirea, pe deoparte, iar pe de alta spre a ațâța pe ceilalți și a-i face mai cu băgare de seamă — fiindcă prin prezența lui, fie numai anunțată, putea face lucruri mari. Dar tu să nu te minunezi dacă el — care toate le prevedea cu duhul — de astă dată nu știa, zicând: „am nădejde că voi veni, iar de voi întârzia”, ceea ce este a unuia care nu știe. Fiindcă el cu duhul se purta, și nu din propria sa voință făcea ceea ce făcea, iar pe aceasta după dreptate nu o știa. „Ca să știi, dacă zăbovesc, cum trebuie să petreci în casa lui Dumnezeu, care este Biserica Dumnezeului-Celui-Viu, stâlp și temelie a adevărului”, iar nu ca cea iudaică, căci aceasta este care unește la un loc credința și propovăduirea Evangheliei. Adevărul este al Bisericii, și stâlp, precum și întărire. Și cu adevărat, mare este taina drepte credințe: Dumnezeu S-a arătat în trup, îndreptățit în Duh (3, 16), adică iconomia cea pentru noi. Să nu-mi spui de clopoței, nici de sfânta sfintelor, nici de arhierul legii vechi, căci Biserica este stâlp al lumii întregi. Gândește-te la taină, și înfioară-te. Și taină este, și mare, și taină a drepte credințe, și cu adevărat că este mare, iar nicidecum problematică, fiindcă e neîndoielnic. De vreme ce poruncind el nimic n-a spus de acest fel despre preoți, precum în Levitic, apoi a întors vorba, zicând despre Creator că S-a arătat în trup: „Dumnezeu, zice, S-a arătat în trup.”

„S-a îndreptățit în Duh”, adică spune ceea ce a spus Hristos: „înțelepciunea s-a dovedit dreaptă din faptele ei”, sau ceea ce spune și prorocul, că vicleșug n-a făcut: „care păcat n-a făcut, și vicleșug nu s-a aflat în gura Lui”. (Isaia 53, 9; I Petru 2, 22)

„A fost văzut de îngeri” așa că, împreună cu noi și îngerii au văzut pe Fiul lui Dumnezeu, pe Care mai înainte nu-L văzuseră. Cu adevărat că mare este taina. „S-a propovăduit întru neamuri, s-a crezut în lume”, zice. Pretutindenii în lume s-a auzit și s-a crezut aceasta. Așadar, să nu-ți închipui că sunt numai vorbe goale. „S-a înălțat întru slavă” zice, după cum spune și Luca: „Acest Iisus, Care S-a înălțat de la voi la cer”. (Faptele Apostolilor 1,11) „S-a înălțat, zice, întru slavă”, adică S-a înălțat pe norii cerului.

Dar tu privește înțelepciunea acestui fericit. Urmând a sfătui pe cei ce s-au învrednicit de slujba diaconiei, ca nu fără sfială să se îmbuibeze de vin, n-a spus „să nu se îmbete”, ci „să fie nebăutori de vin mult”, că dacă cei ce intrau în templu, nu se împărțeau deloc din vin, cu atât mai mult

nu trebuie a face aceasta nici diaconii. „Vinul face pe cineva a se poticni încoace și încolo, zice, chiar dacă nu s-ar îmbăta, slăbește activitatea sufletului, și sfărâmă soliditatea lui.” Gândește-te cum el pretutindeni, iconomia lui Dumnezeu cu omul o numește taină, și cu drept cuvânt, căci nu este învederată tuturor oamenilor, și mai mult încă, nici îngerilor nu era știută; cum atunci să nu fie mare ceea ce s-a arătat prin Biserică? De aceea zice: „Cu adevărat mare este.” Și cu adevărat că este mare: căci omul a devenit Dumnezeu, și Dumnezeu om; omul s-a văzut fără de păcat, omul s-a înălțat, s-a propovăduit în lume, și împreună cu noi l-au văzut pe el îngerii. Deci, să nu descoperim taina, să nu o publicăm pretutindeni, să viețuim cu vrednicie în taina aceasta. Cei cărora li s-au încredințat tainele sunt mari. Dacă împăratul cel pământesc ne-ar încredința vreo taină, oare n-am lua-o noi aceasta ca o dovadă de cea mai mare prietenie? Acum însă, Dumnezeu ne-a încredințat taina aceasta. „Si cum este taină, zici tu, dacă o știu toți?” Apoi tocmai că nu o știu toți, și mai înainte de aceasta nu o știa nimeni, și de-abia acum s-a făcut cunoscută.

DESPRE PUȚINA IMPORTANTĂ A CELOR PREZENTE, ȘI DESPRE DOBÂNDIREA ȘI FOLOSUL CELOR VIITOARE

Deci, iubiților, să fim de bună-credință în păstrarea tainei. El ne-a încredințat nouă o taină atât de mare, în timp ce noi nu-l încredințăm nici banii. El ne spune: „încredințați-le pe acelea Mie; nimeni nu le va răpi; nici molia nu le va roade, nici furul nu le va fura”, și ne făgăduiește însutit a ne da, și noi totuși nu ne convingem. Deși noi nu luăm nimic mai mult de la cei la care am depus banii noștri, decât ceea ce am depus, și atunci să fim mulțumiți. „Chiar furul de ți le-ar răpi aici, zice, să le pui în socoteala Mea; nu-ți voi zice: le-a furat tâlharul, sau le-au ros moliile.” Însutit El dă în schimb aici, iar acolo va da și viața veșnică, și totuși nimeni nu pune spre depozitare. „Dar, zici tu, târziu îmi va înapoia.” Apoi și acesta este un semn mare al darului Său celui nespus, de a nu răsplăti aici, în viața aceasta trecătoare, sau mai bine zis, chiar și aici răsplătește însutit. Căci, spune-mi: oare Pavel n-a lăsat aici cuțitul lui de curelărie? Petru n-a lăsat aici trestia și undița? Matei n-a lăsat vama? Și oare nu li se deschidea lor întreaga lume mai mult decât împăraților? Oare nu puneau toți la picioarele lor averile? Oare nu-i luau pe ei de domni și stăpânitori? Oare nu încredințau în mâinile apostolilor până și sufletele lor? Oare nu cu toții atârnau de voința acelorora? Oare nu se puneau chiar și pe ei în rândul robilor lor? Și oare nu vedem noi chiar acum petrecându-se multe de acest fel? Fiindcă de multe ori oamenii cei de rând și necunoscători, care n-au mânuit decât sapa, de-abia având hrana trebuitoare, dar care s-au retras în viața monahală, aceștia s-au arătat mai presus decât toți, și chiar de împărați au fost cinstiți. Oare acestea sunt lucruri mici? Gândește-te, însă, că toate acestea sunt un adaos, în timp ce capitalul întreg se depozitează și în viața viitoare.

Disprețuiește, deci, averile, dacă voiești a avea averi; de voiești a te îmbogăți, fii sărac. Căci astfel sunt faptele cele minunate și paradoxale ale lui Dumnezeu: El nu voiește ca tu să devii bogat numai prin propria ta osteneală, ci și prin harul Său. „Lasă-Mi Mie, zice, acestea; tu te îngrijește de cele duhovnicești, ca să cunoști și puterea Mea. Fugi de jugul și de robia averilor. Până când vei fi supus lor, sărac vei fi; iar când vei disprețui averile, vei fi de două ori bogat: și că îți vor curge averi din toate părțile, și că nu vei avea nevoie de nimic din cele de care au nevoie cei mulți. Căci nu este bogat cel ce are multe averi, ci cel ce nu are nevoie de multe. Așa că întrucât are nevoie de ele, întru nimic nu se deosebește împăratul de sărac, fiindcă sărăcia nimic altceva nu este, decât a avea nevoie de alții; astfel că și împăratul în privința aceasta este sărac, fiindcă are nevoie de cei stăpâniți de el. Nu însă tot așa și cel răstignit, căci el nu are

nevoie de nimic, și îi sunt de ajuns pentru hrană mâinile sale. „Voi înșivă știți că mâinile acestea au lucrat pentru trebuințele mele și ale celor ce erau cu mine.” (Faptele Apostolilor 20, 34) Dar acestea le spunea cel ce altă dată zicea: „ca unii care n-au nimic, dar toate le stăpânesc” (II Corinteni 6, 10), el care era crezut ca Dumnezeu de cei ce locuiau în Listra.

Deci, dacă voiești să te învrednicești de cele din lume, caută cerul; iar de voiești să te bucuri și de cele de aici, disprețuiește-le. „Căutați, zice, mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă.” (Matei 6, 33) De ce admiri pe cele mici? De ce stai cu gura căscată la cele ce nu sunt vrednice de cuvânt? Până când vei fi sărac? Până când cerșetor? Caută spre cer, gândește-te la bogăția de-acolo, disprețuiește aurul, află că trebuința lui este mică și nebăgată în seamă. Mulțumirea de el rămâne aici, în această lume trecătoare; și câtă deosebire este între un fir de nisip, sau între o picătură de apă și abisul cel fără sfârșit, pe atâta este între viața prezentă și cea viitoare.

Aceasta nu este proprietate, ci numai întrebuițare; nu este ceva pe care să o stăpânești pentru totdeauna, fiindcă cum ar putea fi, dacă murind tu, de voie sau de nevoie alții vor lua toate ale tale, și aceia iarăși vor lăsa altora, și iarăși aceștia vor da altora? Toți suntem locuitori vremelnici, iar stăpânul casei este doar mai mult un chiriaș, fiindcă, murind ei, chiriașul rămâne și se bucură de casă mai mult decât stăpânul ei. Dacă, deci, acesta este cu plată, apoi și cel dintâi (stăpânul) este cu plată, fiindcă a zidit casa, și a îmbunătățit-o. Așadar, stăpânirea lui este mai mult cu numele, fiindcă în faptă noi cu toții suntem stăpâni ai unor lucruri străine. Numai acelea sunt ale noastre, pe care le vom trimite mai dinainte acolo, iar cele de aici nu sunt ale noastre, ci ale celor vii, sau, mai drept vorbind, chiar și pe cei vii îi părăsesc. Numai cele ale sufletului: milostenia și iubirea de oameni sunt ale noastre. Celelalte sunt în afara noastră, după cum zic și cei profani, fiindcă într-adevăr că sunt în afara noastră.

Să facem, deci, cele ce sunt înăuntrul nostru. Nu este cu putință a lua cu noi averile și a pleca de aici, ci cu putință este a pleca cu milostenia, și, mai drept vorbind, de a o trimite mai dinainte acolo, ca să ne pregătească sălaş în locașurile cele veșnice. Se numesc bani fiindcă ne folosim de ei, iar nu pentru că suntem stăpâni; întrebuițarea lor, sau folosința lor o avem numai, nu însă și stăpânirea. Căci, spune-mi te rog: fiecare proprietate în parte, și fiecare ogor, ale câtor stăpâni au fost până acum? Și ale câtor stăpâni vor mai fi de acum înainte? Se vorbește chiar și într-un proverb foarte înțelept, căci noi nu trebuie a disprețui proverbele din popor, dacă au în ele ceva înțelept: „ogorule, zice, al câtor stăpâni ești, și al câtor vei fi?” Aceasta să o vorbim și despre bani, și despre case. Numai virtutea obișnuiește a călători împreună cu noi acolo, numai virtutea trece în viața cea de acolo.

Deci, iubiților, să stingem din noi pofta de bani, ca astfel să aprindem pofta de cele de acolo. Nu pot ambele, aceste două iubiri, să stăpânească sufletul omului, căci: „sau pe unul va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi și pe celălalt îl va disprețui”. (Matei 6, 24) Poate că vezi pe unul mergând prin piață cu multe slugi după el, îmbrăcat cu haine de mătase, încălecat pe cal, și grumazul ținându-l dârz; ei bine, tu nu te minuna, ci râzi. Așa după cum râzi când vezi copii jucându-se pe stradă, tot așa și în cazul de față. Cu nimic nu se deosebește acesta de acei copii, ba încă fapta acelora este mai hazlie, prin faptul că este izvorâtă din vârsta copilărească, care poartă cu sine multă naivitate. Priveliștea acestora este și de răs, și plăcută, în timp ce priveliștea aceluia este de răs și plină de slujenie. Slăvește pe Dumnezeu, pentru că te-a scutit de această scenă și de o așa trufie. Tu, care mergi pe jos, dacă vei voi, poți să fii mai înalt decât cel ce stă în căruță. Cum și în ce chip? Pentru că acela deși cu puțin și-a ridicat trupul de la pământ, totuși cu sufletul a rămas înfipt în pământ, după cum zice psalmistul: „Lipitu-s-a, zice, virtutea mea de carnea mea” (Psalmii, 101, 6), pe când tu cu cugetul te găsești în cer. Dar poate că are multe

slugi după el?! Ei, și ce este prețuit mai mult: acesta, sau calul său? Și ce poate fi mai prostesc, ca a da la o parte pe oameni, ca astfel să poată trece în liniște animalul? Poate că a călări este ceva impunător; dar și slugile iau parte la călărie. Unii sunt atât de înfumurați, încât, deși nu au nevoie de nimic, sunt urmași de slugi.

Dar ce poate fi mai prostesc? Aceștia vor să se pună în evidență prin scumpetea hainelor, și prin slugile ce vin în urma lor. Ce poate fi mai de disprețuit, ca a căuta cineva să se recomande prin cai și prin slugi? Este poate virtuos? Atunci să nu întrebuițeze nimic din acestea, fiindcă el are podoaba în sine însuși, iar nicidecum în altul. Astfel de lucruri pot avea și cei răi, și cei mojici, și, în fine, toți câți au avere. Și mimi și jucătorii de la teatru umblă călări, ba încă au și câte un servitor alergând înaintea lor, dar, cu toate acestea, mimi și jucători au rămas, și niciodată n-au ajuns respectați prin caii și prin slugile lor. Când în sufletul unuia ca acesta nu va fi nimic, atunci toate cele ce i se vor adăuga de dinafară sunt de prisos și în zadar. Este întocmai ca și un zid slab sau ca un corp stricat, căruia orice i-ai mai adăuga, el totuși rămâne ceva greșos și stricat. Tocmai așa și aici, fiindcă sufletul nu are nici un folos de la cele ce i se dau de dinafară, ci rămâne ceea ce este, chiar de ai adăuga mii de lucruri, lucrate în aur, pe trup.

Deci, iubiților, să nu ne speriem de aceste nimicuri; să lepădăm de la noi tot ce este trecător și să căutăm pe cele mai mari, pe cele dunovnicești, pe cele ce cu adevărat ne fac respectați, ca astfel să ne învrednicim și de bunurile viitoare. Căroră fie ca cu toții să ne învrednicim întru Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XII

din "Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei"

Dar Duhul grăiește lămurit că, în vremurile cele de apoi, unii se vor depărta de la credință, luând aminte la duhurile cele înșelătoare și la învățăturile demonilor, prin fățarnicia unor mincinoși, care sunt înfierăți în cugetul lor. Aceștia opresc de la căsătorie și de la unele bucate, pe care Dumnezeu le-a făcut spre gustare cu mulțumire, pentru cei credincioși și pentru cei ce au cunoscut adevărul, pentru că orice făptură a lui Dumnezeu este bună și nimic nu este de lepădat, dacă se ia cu mulțumire; căci se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune. (I Timotei 4, 1-5)

După cum cei ce se țin de credință, se sprijină pe o ancoră puternică, tot așa și cei ce au căzut din credință, nicăieri nu pot sta cu putere, ci purtându-se în dreapta și în stânga, la urmă ajung chiar la gura prăpastiei în care se prăbușesc. Aceasta a învederat-o când spune că s-au depărtat unii de la credință și au căzut, iar acum zice: „Iar Duhul lămurit grăiește, că în vremurile de apoi se vor depărta unii de la credință, luând aminte la duhurile cele înșelătoare.” Acestea le spune apostolul pentru manihei, și encrațiți, și marcioniți, și pentru toată ceata lor de eretici, că în vremurile din urmă se vor depărta unii de la credință”. Ai văzut că pricina tuturor relelor în timpurile de după aceasta va fi depărtarea de credință? Si ce va să zică „lămurit”? Adică pe față, lămurit, mărturisit, fără nici o îndoială. „Să nu te minunezi, zice, dacă acum, depărtându-se unii de la credință, fac cele ale iudeilor, căci vor veni timpuri și mai grele, când unii din cei ce se împărtășesc de credință vor face aceasta, introducând povețele lor cele vătămătoare, până și în privința nunții, și la mâncăruri, și la toate de acest fel.”

Așadar, el spune acestea nu pentru iudei, căci expresia „în vremurile cele de apoi” și „se vor depărta de credință” cum ar avea loc aici? Ci el vorbește de manihei și căpeteniile lor. I-a numit

duhuri înșelătoare, și cu drept cuvânt, fiindcă numai de acele duhuri fiind mișcați, ei vor grăi asemenea înșelăciuni. Și ce vrea să zică: „prin fățarnicia unor mincinoși: Adică, cele ce ei grăiesc, le spun nu din ignoranță, sau din neștiință, ci prefăcându-se, mint, știind foarte bine adevărul, însă având cugetul lor aprins, adică având o voință rea. Dar de ce oare spune numai de ereticii aceștia, fiindcă Hristos a spus și de alții, zicând: „că smintelile trebuie să vină” (Matei 18, 7), și le-a prezis prin pilde? Dar tu minunează-te de prorocia lui Pavel, căci mai înainte de timpurile în care era să se petreacă, el arăta chiar și timpul, ca și cum parcă ar zice: „Nu te minuna, deci, dacă acum chiar, cele ale credinței își au începutul, și încă încearcă unii a introduce pe furiș credințele lor cele vătămătoare, căci atunci când se va fixa bine credința în inima lor, după un timp îndelungat, se vor depărta unii de credință.”

„Oprind a se căsători, zice, și de la unele bucate.” Și de ce n-a mai spus și de celelalte învățături greșite? Apoi a făcut aluzie și la acelea, zicând în general: „luând aminte la duhurile cele înșelătoare, și la învățăturile demonilor”. Căci el nu voia a băga în sufletul oamenilor, de pe acum, asemenea ideii, ci numai ceea ce își luase de la început — ca de pildă ferirea de mâncări — aceea le-a arătat. „Care Dumnezeu le-a făcut, spre gustare cu mulțumire, pentru cei credincioși și pentru cei ce au cunoscut adevărul.”

Dar celor necredincioși nu? Apoi cum și celor necredincioși, în timp ce legea îi oprește de la anumite mâncăruri? Deci cum? Oare dezmiardarea în mâncări nu este împiedicată? Ba încă foarte tare. Și de ce a fost împiedicată, dacă a fost făcută de Dumnezeu spre împărțire? Pentru că și pâinea a făcut-o, însă necumpătarea în mâncarea ei a împiedicat-o; și vinul l-a făcut, dar necumpătarea în băutură a împiedicat-o. Apostolul nu poruncește a se depărta de dezmiardare în bucate ca de ceva necurat, ci pentru că prin necumpătare moleșește sufletul. „Pentru că orice faptură a lui Dumnezeu, zice, este bună și nimic nu este de lepădat, dacă se ia cu mulțumire.” Apoi dacă este făptura lui Dumnezeu, este bună — căci „toate erau bune foarte” — zice Moise în Cartea Facerii. Când zice „făptura lui Dumnezeu” apostolul a făcut aluzie în genere la toate cele ce sunt spre mâncare, și deja smulge mai dinainte rătăcirea celor care au introdus materia ca fără început, și spun că mâncărurile sunt din acea materie. Așadar, dacă ceea ce a făcut Dumnezeu este bun, zici tu, ce înseamnă expresia: „Căci se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune”? Se desprinde de aici că, fiind necurată, se sfințește. Nu aceasta o spune apostolul, ci aici el se adresează către aceia care credeau că pot fi unele dintre ele spurcate. Prin urmare aici el stabilește două lucruri principale: cel dintâi, că nimic făcut de Dumnezeu nu este spurcat, și al doilea, că de s-ar spurca, tu ai doctoria: oprește-te, înseamnă-l, mulțumește și slăvește pe Dumnezeu, și atunci orice necurăție a dispărut.

„Așadar, zici tu, putem curăți în acest chip și jertfele cele jertfite idolilor?” Dacă nu știi că a fost jertfit idolilor, desigur că le vei putea curăți în felul acesta; iar dacă ai știut, și totuși te-ai împărtășit din ele, necurat vei fi, și nu pentru că este jertfă idolească, ci pentru că poruncindu-ți-se a nu te împărtăși cu demonii, tu prin acele mâncări te-ai împărtășit, încât nici acele mâncăruri nu sunt de la natură necurate, ci necurătenia le vine de la intenția ta, și de la neascultare. Așadar, nu este necurată mâncarea de carne de porc? „Nu, zice el; dacă ai luat cu mulțumire, cu cumpătare; necurată nu este decât intenția, sau voia cea liberă a ta, care nu mulțumește lui Dumnezeu.”

Punându-le înaintea fraților acestea, vei fi bun slujitor al lui Hristos Iisus, hrănindu-te cu cuvintele credinței și ale buneii învățături, căreia ai urmat. (4, 6) Acestea, care anume? Cele pe care le-a spus; că taina este mare, că a se depărta cineva de nuntă și de mâncări este faptă diavolească, că prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune bucatele se curățesc. Hrănindu-te cu cuvintele credinței și ale buneii învățături căreia ai urmat, iar de basmele cele lumești și

băbești, ferește-te și deprinde-te cu dreapta credință. (4, 7)

„Acestea le vei spune”, zice. Privește că el nicăieri nu-și impune autoritatea sa, ci numai prin condescendență (pogorământ). „Le vei spune”, zice. N-a spus: „poruncindu-le, punându-le în vedere de a se conforma întocmai”, ci „le vei spune, adică spune-le acestea, sfătuindu-i, și îndeamnă-i cu cuvintele credinței”. „Le vei spune” zice, arătând prin aceasta neconținută luare-aminte la asemenea chestiuni. Precum hrana aceasta noi o pretindem în fiecare zi, tot așa pretindem ca și cuvintele credinței pururea să le cerem, pururea să ne hrănim cu ele, pururea să le rumegăm așa-zicând în noi, într-una vorbind de aceasta, pururea meditându-le, fiindcă au în ele nu orice fel de hrană.

„Iar de basmele cele lumești și băbești, ferește-te.” Despre ce spune el aici? Despre observațiile iudaice, pe care le numește basme, și cu drept cuvânt, fiindcă sunt sau falsificări, sau pierdere de vreme. Cele ce se fac la timp, sunt folositoare, iar cele făcute fără timp sunt nu numai nefolositoare, ci și vătămătoare. Gândește-te, de pildă, la un bărbat, care după ce a trecut de vârsta de douăzeci de ani, s-ar pune la sânul doicii ca să sugă lapte; gândește-te, zic, cât de ridicol ar fi pentru acest fapt făcut fără timp. Ai văzut că asemenea fapte el le-a numit lumești și băbești, pe de-o parte fiindcă sunt învechite, iar pe de alta pentru că îngreunează credința. A ține sub groază și frică un suflet care s-a ridicat mai presus de asemenea nimicuri, aceasta este desigur rezultatul unor porunci necurate.

„Deprinde-te cu dreapta credință”, adică, spre credință curată și viață bună, căci aceasta vrea să zică „dreaptă-credință”. Prin urmare, noi avem nevoie de exercițiu permanent, de obișnuință. Căci deprinderea trupească la puțin folosește. (4, 8) Unii zic că aceste cuvinte sunt spuse pentru gimnastica trupească. Să nu înțelegeți aceasta! Nu pentru exercițiul trupului vorbește el aici, ci pentru al sufletului, pentru gimnastica duhovnicească. Căci dacă ar fi trupească, desigur că l-ar hrăni pe trup; dar când îl topește așa-zicând, când îl subțiază și când îl slăbește de tot, nu mai este atunci gimnastică trupească. Așadar, el nu vorbește aici de exercițiul trupesc, ci de cel sufletesc, de care avem nevoie. Gimnastica aceea nu are folos, ci doar numai că a folosit cu ceva trupului, în timp ce exercitarea în evlavie, sau după cum zice apostolul „obișnuința spre dreaptă-credință” ne aduce folos și aici și în viața viitoare.

Vrednic de credință este acest cuvânt (4, 9), adică adevărat, căci și aici se adevărește, și acolo. Privește apoi, cum el pretutindeni adaugă această expresie; nu are nevoie de a vorbi prea mult, ci spune în mod hotărât, fiindcă adresează cuvântul lui Timotei. Așadar, noi chiar și aici ne găsim în speranțe bune, fiindcă cel ce nu cunoaște răul, cel ce face toate faptele bune, chiar și aici este mulțumit, după cum și cel rău nu numai acolo, ci și aici este pedepsit, trăind veșnic cu frica în sân, neîndrăznind să privească spre cineva cu încredere, tremurând, îngălbenindu-se de frică, și veșnic înspăimântat. Sau poate nu sunt în așa fel cei lacomi, tâlharii, care nu îndrăznesc nici măcar la cele ce au? Nu sunt așa preadesfrânații, omorătorii de oameni? Nu trăiesc ei viața cea mai grozavă, uitându-se cu bănuială chiar la soarele de pe cer? Apoi aceasta este viață? Nicidecum, ci moarte înfricoșată.

Fiindcă pentru aceasta ne și ostenim și suntem ocărăți și ne luptăm, căci ne-am pus nădejdea în Dumnezeu-Cel-Viu, Care este Mântuitorul tuturor oamenilor, mai ales al credincioșilor. (4, 10) Adică: „Pentru ce atunci ne mai muncim pe noi înșine, dacă nu așteptăm cele viitoare? Pentru ce toți suntem ocărăți? Oare n-am suferit noi toate aceste rele?”

Deci, le-am îndurat fără nici un scop? Oare n-am suferit batjocuri și mii de rele? Și dacă noi n-am fi nădăjduit în Dumnezeul-Cel-Viu, de ce atunci le-am fi suferit? Dacă El mântuie pe cei necredincioși aici, apoi cu atât mai mult pe cei credincioși îi va mântui acolo. De care mântuire vorbește el dar? De cea de dincolo.

„Care este, zice, mântuitor tuturor oamenilor, și mai vărtos celor credincioși”, adică, Dumnezeu arată mai multă îngrijire către cei credincioși. Așadar, el spune de mântuirea de acolo. „Și cum este mântuitor al credincioșilor?”, zici tu. Apoi dacă nu ar fi fost mântuitor, nimic nu ar fi împiedicat să se piardă fiind războiți de toți în timpurile trecute. Aici îi și atrage pe ei spre primejdii, ca să nu se împuțineze, având un astfel de Dumnezeu, așa că nu au nevoie de ajutorul altora, ci de bunăvoia de a le suferi pe toate cu bărbăție, fiindcă și cei ce sunt pironiți în cele pământeste, având privirea îndreptată la câștigul ce vor avea, se apucă de treabă. Prin urmare este vorba de timpul cel de pe urmă.

„Că în vremurile cele de-apoi, zice, se vor depărta unii de la credință, luând aminte la duhurile cele înșelătoare, și la învățăturile cele diavolești, ale celor ce grăiesc minciuni, fiind la a lor știință (conștiință) aprinși, opresc a se însura.” „Dar ce, zici tu, oare noi nu împiedicăm de a se însura?” Nu împiedicăm pe cei ce voiesc, ci pe cei ce nu voiesc a se însura îi îndemnăm spre feciorie. Altceva este a împiedica, și altceva a lăsa pe cineva stăpân pe voința sa. Că cel ce împiedică, deodată face aceasta, în timp ce acela care recomandă fecioria ca ceva mai bun, n-o face împiedicând a se însura, ci îndemnând spre viața feciorelnică. „Oprind a se însura, zice, a se feri de bucatele pe care Dumnezeu le-a făcut spre împărtășire cu mulțumire celor credincioși, și care au cunoscut adevărul.” Bine a zis el „care au cunoscut adevărul”. Așadar, cele dinainte erau numai tipuri, căci nimic nu este necurat prin natura sa, ci necurătenia vine prin conștiința celui ce se împărtășește.

Dar pentru ce oare i-a depărtat de unele mâncăruri? Fiindcă a voit a tăia îmbuibarea. Dacă ar fi zis: „să nu mâncați, pentru ca să nu vă îmbuibăți”, poate că ei nu ar fi primit acest sfat cu plăcere, acum însă faptul l-a îngrădit prin lege, ca astfel cu mai mare teamă să se depărteze de acele mâncăruri. Căci, de pildă, peștele este cu mult mai necurat decât porcul — ceea ce este arătat — și cu toate acestea Moise nu i-a îndepărtat de mâncarea peștelui. Cât de vătămătoare era îmbuibarea lor cu mâncăruri, ascultă pe Moise, care grăiește: „a mâncat lacov, s-a îngrășat Israel și s-a făcut îndărătnic; îngrășatu-s-a, îngrosatu-s-a și s-a umplut de grăsime; a părăsit pe Dumnezeu”. (Deuteronom 32, 15) Mai este apoi și o altă cauză, ca nu cumva dezgustându-se, la urmă să ajungă a tăia boi și oi, de aceea de la început Moise i-a oprit de la celelalte.

Necurat, dar, este cel nemulțumitor, cel spurcat, cel pângărit cu cugetul. „Acestea cugetă-le, acestea cercetează-le în amănunt în tine” zice, căci expresia: „hrănindu-te cu cuvintele credinței”, aceasta înseamnă: „Nu îndemna numai pe alții, zice, ci și tu singur hrănește-te folosind cuvintele credinței.” „Hrănindu-te cu cuvintele credinței, zice, și ale buneii învățături, căreia ai urmat. Iar de basmele cele lumești și băbești te ferește.” De ce n-a zis: „împiedică asemenea basme”, ci „te ferește”? Este ca și cum ar fi zis: „nici de vorbă chiar să nu stai cu aceia, ci gândește-te în sinea ta că niciodată nu vei folosi cu nimic luptându-te cu cei stricați, doar dacă nu vom găsi vreo vătămare în fuga de a nu sta de vorbă cu ei”. „Deprinde-te (exercită-te) pe tine spre dreapta-credință”, adică spre o viață curată, spre o purtare bună, căci aceasta este evlavie, sau buna-credință. Cel ce se exercită, toate le face — chiar nefiind în toiul luptelor —, de toate se depărtează, totdeauna este cu ochii în patru, are pe față multă sudoare. „Deprinde-te pe tine spre buna-credință, zice, că obișnuința cea trupească spre puțin este folositoare, iar buna-credință spre toate este folositoare, având făgăduința vieții acesteia de acum, precum și a celei viitoare.” Dar de ce oare a pomenit el aici de gimnastica trupească? Voind ca prin comparație să arate superioritatea celei duhovnicești; că gimnastica trupească are și oboseli multe, deși nu poartă cu sine vreun folos vrednic, în timp ce gimnastica cea duhovnicească are folos îmbelșugat și veșnic, după cum arată și acolo unde zice: „femeile, în îmbrăcăminte cuviincioasă, făcându-și lor

podoabă din sfială și din cumițenie, nu din păr împletit și din aur, sau din mărgăritare, sau din veșminte de mult preț; ci, din fapte bune, precum se cuvine unor femei temătoare de Dumnezeu”.

VIRTUTEA NECESITĂ OSTENELI; VIRTUTEA DUPĂ ADEVĂR ESTE BUNĂ, IAR NU BOGĂȚIA

„Vrednic de credință este acest cuvânt și vrednic de toată primirea, fiindcă pentru aceasta ne și ostenim și suntem ocărăți și ne luptăm”, zice. Pavel era ocărăț, și tu te necăjești în sine-ți că nu ești laudat? Pavel se ostenea, și tu voiești a te dezmiarda? Dar dacă el s-ar fi dezmiardat, nu ar fi reușit în atâtea lucruri mari. Căci dacă lucrurile cele pământești, trecătoare și supuse stricăciunii, niciodată nu vin de-a gata oamenilor, fără muncă și sudori, apoi cu atât mai mult cele sufletești. „Da, zici tu; însă prin furt, de multe ori, și fără muncă a câștigat cineva averi. Dar, chiar așa dacă ar veni acele averi, totuși paza și scăparea lor nu este fără osteneli, ci trebuie ca cineva să se ostenească și să sufere tot felul de neajunsuri, nu mai puțin ca cel care le muncise. Și nu mai spun că mulți ostenindu-se și îndurând tot felul de neajunsuri, s-au văzut înșelați, chiar la gura limanului, din pricina vreunui vânt puternic, așa că speranțele cele mai bune pe care le aveau s-au scufundat în valuri. Printre noi însă nimic de acest fel nu se întâmplă, fiindcă Dumnezeu este Cel ce a făgăduit: „nădejdea nu rușinează”. (Romani 5, 5) Sau poate nu știți voi înșivă, cum strâmtorându-vă în cele pământești, după mii de osteneli, și încă tot nu v-ați folosit de roade, sau că poate de multe ori a venit moartea mai înainte, sau că s-a întâmplat vreo prefacere a împrejurărilor, sau că a venit vreo boală, sau că s-au aruncat asupra voastră clevetiri, sau poate și vreo altă cauză — căci multe sunt cele omenești — care s-au năpustit asupra voastră cu toată puterea? „Dar, zici tu, pe cei ce reușesc, pe cei ce cu puține osteneli și-au adunat bunuri mari, nu-i vezi?” Ce bunuri? „Bani, case, pământ, atâtea și atâtea, cete de slugi, argint și aur; pe aceștia nu-i vezi?”

Si acestea le numești tu bunuri? Și nu-ți acoperi obrazul, nici nu te ascunzi de rușine, vorbind așa, tu, om care filosofezi despre cer, iar acum stai pironit la lucrurile cele pământești, și numești bunuri cele ce nu sunt vrednice de nici un cuvânt? Dacă acestea sunt bunuri, nu mai rămâne nici o îndoială că trebuie a numi buni și pe cei ce-și agonisesc asemenea lucruri, fiindcă cel ce are ceva bun, cum să nu fie și el bun? Deci ce? Spune-mi; când cei ce au asemenea averi, răpesc și înșală, noi îi vom numi buni? Că dacă bogăția este un bun, însă se adună prin lăcomie și răpiri, apoi cu cât va spori, cu atâta va face mai bun pe cel ce o are. Prin urmare, cel ce răpește și este lacom, este bun.

Ai văzut cum aceste argumente sunt contrare? „Dar dacă poate n-a câștigat bogăția cu răpiri și lăcomii?”, zici tu. Și cum s-ar putea aceasta, fiindcă patima de averi este grozavă. „Se poate”, zici tu; eu însă zic că nu se poate, de vreme ce și Hristos a afirmat aceasta, zicând: „Faceți-vă prieteni cu bogăția nedreaptă”. (Luca 16, 9) „Dar dacă el, de pildă, a avut moștenire de la tatăl său?”, zici tu. Apoi, desigur că a primit pe cele strânse cu nedreptate. Căci, cu siguranță, bunicul tatălui său n-a fost bogat de la Adam, ci mai înainte de el au fost mulți alții, iar printre toți aceia se va fi găsit vreunul care a luat pe nedrept de la alții.

„Dar ce, zici tu, Avraam a avut avere nedreaptă? Dar Iov, acel om drept, neprihănit, cinstitor de Dumnezeu, el, care fugea de orice lucru rău?” Apoi averile acelora nu erau în aur sau argint, nici în clădiri, ci în vite, iar acesta din urmă (Iov) era bogat în Dumnezeu (9fOTiAoUTOț fiv), sau în faptele cele după Dumnezeu. Cum că el era bogat în vite, se vede de acolo că cel ce a scris cartea lui și toate împrejurările petrecute cu acel fericit, zicând că i-au murit atâtea cămile, atâția cai și asini, n-a mai spus că venind toții i-au răpit tezaurele lui de aur. De altfel, și Avraam era bogat în

slugi. „Dar, zici tu, n-a cumpărat cu bani acele slugi?” Deloc. De aceea și spune Scriptura că erau oamenii casei treisuteoptsprezece. Pe lângă acestea mai avea și oi și boi. „Atunci, zici tu, de unde a trimis aur Rebecăi?” A primit daruri din Egipt, iar nicidecum n-a răpit și n-a nedreptățit pe cineva.

Deci, spune-mi: cum te-ai îmbogățit tu? De la cine ai luat? Cum s-a îmbogățit celălalt? „De la bunic”, zici tu, iar celălalt spune că are averea de la tatăl său. Așadar, vei putea tu — chiar dacă te-ai ridicat din multe generații din trecut — să-mi arăți că aceste averi au fost câștigate cinstit? Nu vei putea face aceasta, și suntem nevoiți să admitem că începutul și baza ei a fost din nedreptate. Cum așa? Apoi Dumnezeu dintru început n-a făcut pe cel bogat, sau pe cel sărac, sau că făcându-i, aceluia i-a arătat tezaure de aur nenumărate, iar acestuia nimic, ci l-a lipsit și de căutarea aurului și i-a făcut pe amândoi deopotrivă, și pământul aparține amândurora. Și dacă pământul este obștesc, apoi cum tu ai atâtea și atâtea hectare, în timp ce vecinul tău nu are nici o palmă de pământ? „Tatăl meu, zici, mi-a dat.” Dar el de la cine a primit? „De la strămoși”, zici, așa că tot ridicându-te, de nevoie vei găsi începutul. A devenit bogat Iacob, însă el și-a luat plata ostanelilor sale.

Dar, nici pentru acestea nu mă voi certa. Fie averea dreaptă, și tu străin de orice răpire, căci nu poți fi tu răspunzător de cele răpite de tatăl tău; ai și stăpânești cele răpite, dar n-ai răpit tu. Chiar zici că nici el n-a răpit, atunci cum de a avut atâta aur izvorât ca din pământ? De unde? Cu toate acestea, bogăția este un bun? Nicidecum. „Însă, zici tu, nici un rău nu este.” Dacă cel ce o are nu este lacom, dacă împărtășește din ea celor lipsiți, nu este un rău, iar dacă nu împărtășește nimănui, atunci bogăția lui e un rău mare. „Întrucât nu face vreun rău, zici tu, nu este rea, chiar dacă nu face nici un bine.” Bine! Dar aceasta oare nu este un rău, de a avea tu singur cele ce sunt ale stăpânului, și de a te bucura tu singur din cele ce sunt obștești? Sau poate nu este al lui Dumnezeu pământul și plinirea lui? Deci, dacă cele ale noastre sunt ale Stăpânului nostru comun, apoi sunt și ale celor dimpreună cu noi, căci toate ale Stăpânului sunt comune.

Sau nu vedem aceasta petrecându-se și în casele cele mari? De pildă: la toți se dă deopotrivă tainul zilnic, fiindcă sunt toate date din tezaurul stăpânului, iar casa stăpânului aparține tuturor. Comune sunt și toate cele împăratești: orașele, târgurile, piețele, drumurile și locurile de plimbare, și toți se împărtășesc deopotrivă din ele.

Si tu privește iconomia lui Dumnezeu: a făcut ca totul să fie obștesc, ca măcar de acestea să se rușineze neamul omenesc. De pildă, aerul, soarele, apa, pământul, cerul, marea, lumina, stelele, pe toate acestea le împarte tuturor deopotrivă, ca unor frați. Ochii, i-a făcut tuturor la fel, trup la fel, suflet la fel, aceeași făptură la toți deopotrivă, pe toate din pământ, toți dintr-un singur om, toți în aceeași casă. Și, cu toate acestea, nimic nu ne sfiește. A făcut și altele comune, ca, de pildă, băile, cetățile, grădinile de plimbare etc. Și privește că în cele comune nu este nici o ceartă între oameni, ci toate se petrec în mod pașnic, iar când cineva încearcă să răpească ceva din bunul obștesc și să și-l însușească, atunci începe cearta, ca și cum însăși natura s-a scandalizat; adică Dumnezeu strângându-ne din toate părțile la un loc, noi ne certăm și ne dezbinăm, spre a ne însuși nouă o parte din cele obștești, și zicem: „al meu, al tău”. Atunci începe cearta și lupta, iar unde nu sunt acestea, nu este nici ceartă. Așa că noi suntem născuți cu astfel de sentimente, care sunt chiar și după natură.

Pentru ce, de pildă, nimeni nu este pedepsit fiindcă a umblat prin piață? Fiindcă piața este comună tuturor, în timp ce pentru case și bani îi vedem pe toți judecându-se. Cele absolut necesare sunt la dispoziția obștii, în timp ce noi nu păzim principiul obștesc nici măcar în cele mici. Dumnezeu de aceea ne-a pus la dispoziția noastră toate cele mari, ca de la acelea să ne învățăm să avem totul în comun, iar noi nici așa nu ne învățăm. Dar, după cum am zis, cum poate

fi bun cel ce are avere? Aceasta nu este cu putință decât numai atunci când el va da și celor ce nu au.

Când nu are, atunci este bun, când dă și celor ce nu au, atunci este bun, dar când are și nu dă nimănui, nu este bun. Cum să fie bun, dacă din averea lui nu izvorăsc decât rele? Așadar, nu a avea averi face pe cineva a fi bun, ci a nu avea deloc. Așadar, nu bogăția este ceva bun, ci, dacă unii au averi, și vor împărtăși din ele celor lipsiți, fără a mai lua înapoi, atunci vor fi buni — pe când dacă vom lua înapoi, nu vom fi buni — și atunci cum ar putea fi bună averea? Deci, iubitele, nu numi bogăția ca fiind bună. Să ai cugetul tău curat, judecata ta dreaptă, și atunci și bogăția va fi bună, și tu în același timp vei fi bun. Cunoaște mai întâi cele ce cu adevărat sunt bunuri. Și care sunt acelea? Virtutea și iubirea de oameni; acestea sunt bunuri, iar nu aceia care doar posedă bunuri. Dacă, deci, tu vei fi milostiv după regula aceasta, cu cât vei avea mai multe din acestea, cu atât vei fi considerat mai mult ca om bun — pe când dacă vei fi bogat numai în averi, nu vei fi considerat așa.

Deci, iubitorilor, să devenim buni în așa fel, încât să ne putem învrednici și de bunurile viitoare, prin Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XIII

din "Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei"

Acestea să le poruncești și să-i înveți. Nimeni să nu disprețuiască tinerețile tale, ci fă-te pildă credincioșilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhu l, cu credința, cu curăția. Până voi veni eu, ia aminte la citit, la îndemnat, la învățatură. Nu fi nepăsător față de harul care este întru tine, care ți s-a dat prin prorocie. (I Timotei 4, 11-14)

Dintre faptele omenești, unele au nevoie de învățatură, iar altele de poruncă. Căci dacă poruncești lucrurile care trebuie învățate, te vei face de râs; și de vei învăța acelea pentru care trebuie să poruncești, tot așa vei suferi. De pildă: pentru ca cineva să nu fie rău, nu trebuie să înveți, ci să poruncești și să oprești cu multă autoritate; asemenea și pentru ca cineva să nu cadă în practicile iudeilor este nevoie de poruncă. Când însă spui că trebuie împărțite săracilor averile pe care le are cineva, că trebuie să duci o viață feciorelnică, dacă vorbești despre credință, aici este nevoie de învățatură. De aceea și Pavel pe amândouă le pune aici: „Poruncește și învață”, zice. De pildă, dacă cineva are atârnat la gât hârtiuță pentru combaterea bolii, și dacă face aceasta, deși știe că e un lucru rău, este nevoie numai de poruncă; iar dacă o face din neștiință, atunci este nevoie de învățatură.

„Nimeni să nu disprețuiască tinerețile tale”, zice el. Ai văzut că preotul trebuie și să poruncească și să grăiască cu autoritate și nu doar să învețe? Tinerețea este ceva lesne de disprețuit în urma prejudecăților comune; de aceea apostolul zice: „Nimeni să nu disprețuiască tinerețile tale”, fiindcă dascălul trebuie să fie cinstit și nu defăimat. „Dar, zici tu, cum i se va putea vedea blândețea și bunătatea lui, dacă nu va fi disprețuit? Apoi în cele cu privire la el, disprețuiască-se, și să rabde — căci așa reușește cu învățătura —, pe când în cele cu privire la alții, nicidecum, fiindcă atunci n-ar mai fi blândețe, ci răceală. „Dacă tu te răzbuni, zice, pentru vorbele proaste spuse despre tine, sau de batjocuri și bârfe, după dreptate vei fi învinovățit; dar când te îngrijești de mântuirea altora, atunci poruncește cu autoritate, căci aici nu mai este nevoie de blândețe, ci de autoritate, ca nu cumva să se vatăme lucrul obștesc.” Fie că spune aceasta, fie: „nimeni să nu te disprețuiască pentru tinerețea ta, întrucât vei da dovadă de o viață demnă, nimeni nu are

dreptul să te disprețuiască din pricina vârstei tale, ci mai cu seamă să te admire”.

„Ci fă-te pildă credincioșilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția”, și, într-un cuvânt, „întru toate arată-te pe tine pildă de fapte bune” (Tit 2, 7), adică „fii tu prototip al vieții, stând înaintea păstoritorilor ca o icoană vie, ca o lege însuflită, ca un îndreptar, ca un monument viu al buneii viețuiri, căci așa trebuie să fie dascălul. „Cu cuvântul”, deoarece se cere grăirea cu ușurință; „cu petrecerea (purtarea)”, ca astfel, zice, să fii pus în biserică spre imitare. „Cu dragostea, cu credința, cu curăția. Până voi veni eu, ia aminte la citit, la îndemnat, la învățatură”, zice. Lui Timotei îi poruncește să fie cu luare-aminte la citire. Să auzim cu toții și să ne învățăm să nu fim neglijenți și nepăsători în citirea și meditarea la cuvântul Sfintei Scripturi. Iată iarăși: „Până ce voi veni”, zice. Privește cum îl mângâie, căci era normal ca Timotei ca un copil orfan să-l caute pe apostol. „Până voi veni, zice, păzește (ia aminte la) citirea” — Sfintelor Scripturi —, „și mângâierea” — cea către ei — „și învățatura”. Nu fi nepăsător față de darul ce este întru tine, care ți s-a dat prin prorocie” — vorbește aici de învățatură — „cu punerea mâinilor mai-marilor preoților”. Aici el nu vorbește de presbiterii sau preoți, ci de episcopi, fiindcă nu presbiterii hirotoneau pe episcop.

Cugetă la aceasta, ține-te de aceasta. (4, 15) Privește cum îl sfătuiește de mai multe ori în șir pentru același lucru, voind prin aceasta să arate că dascălul mai ales cu asemenea lucruri trebuie să se ocupe.

Ia aminte la tine însuși și la învățatură; stăruie în aceasta (4, 16), adică „ia aminte la tine însuși, și învață și pe alții”. „Că acestea făcând, și pe tine te vei mântui, și pe cei ce te vor asculta.” Căci cel ce se obișnuiește cu cuvintele învățaturii, el mai întâi se folosește, fiindcă prin cele cu care sfătuiește pe alții se va umili și el. Nu s-au spus acestea numai către Timotei, ci către toți. Dar dacă el spune acestea celui ce învia pe cei morți, apoi ce vom zice noi? Și Hristos zice: „orice cărturar cu învățatură despre împărăția cerurilor este asemenea unui om gospodar, care scoate din vistieria sa noi și vechi”. (Matei 13, 52) Și iarăși fericitul Pavel zice: „prin răbdarea și mângâierea, care vin din Scripturi, să avem nădejde”. (Romani 15, 4) Dar mai cu seamă el însuși făcea aceasta, învățând, la picioarele lui Gamaliel, legile părintești, încât și după acestea el lua aminte la citire. Cel ce sfătuiește pe alții la asemenea îndeletniciri, mai întâi el însuși face așa. Ai văzut deci, cum el într-una face uz de mărturiile Sfintei Scripturi, și cum scoate din ele sensul profund, mistic sau alegoric ?

Apoi Pavel este cu băgare de seamă la citire — fiindcă nu mică este folosința ce o poate scoate cineva din citirea Sfintelor Scripturi — și noi ne trândăvim, sau le ascultăm cu neîngrijire?

„Ca învățatura ta arătată să fie întru toate.” Ai văzut că apostolul voia ca Timotei și în aceasta să se arate mare și minunat; și cum el avea încă nevoie de învățatură, îi zice: „ca învățatura ta să fie arătată întru toate”, adică nu numai în viață, ci și în cuvântul învățaturii.

Pe cel bătrân să nu-l înfrunți. (5, 1) Așadar, este vorba aici de cel investit cu demnitatea preoțească (nQfa(3uTfQOJ [iT] £.TIUIA.T\£,r\C, — pe bătrân să nu-l înfrunți, să nu-l dojenești cu asprime? Eu cred că nu, ci vorbește în genere despre orice om bătrân. „Dar dacă are nevoie de îndreptare?” Ei, atunci „să vorbești și să te porți cu el, zice, după cum te-ai purta față de tatăl tău care a greșit.”

Pe femeile bătrâne îndeamnă-le ca pe niște mame, pe cele tinere ca pe surori, în toată curăția. (5, 2) „Chiar prin firea lucrurilor, zice, este greu a certa pe cineva, și mai cu seamă pe un bătrân să-l certe un tânăr, negreșit că faptul este prea îndrăzneț. Dar tu, zice, mângâie-l prin modul vorbirii și prin blândețe.” Căci este cu puțință a certa pe cineva cu blândețe, dacă cineva voiește; se cere multă prudență, însă este cu puțință. „Pe cele tinere ca pe niște surori”, zice. De ce oare și aici, tot în acest chip, îl povățuiește să se poarte? Lasă să se înțeleagă iarăși cutezanța lui din cauza

vârstei. Trebuie și aici a mângâia și a îndrepta lucrurile cu blândețe și, apoi, adaugă: „întru toată curăția”. „Să nu-mi spui, zice, numai de păcatul împreunării, ci nici chiar pricină de bănuială să nu dai.” Fiindcă prin vorbirea cu femeii tinere cu greu poate cineva a se feri de bănuiele, iar episcopul trebuie a face și aceasta, pentru aceea zice: „cu toată curăția”. Ce spui? Poruncești acestea lui Timotei? „Da! răspunde el; fiindcă prin el eu vorbesc lumii întregi.” Deci, dacă lui Timotei îi poruncește acestea, apoi fiecare poate să înțeleagă cum trebuie să fie el, nici pricină de bănuială să nu dea, și nici vreo umbră cât de mică de pretext să nu procure celor ce ar voi să-l defaime.

Pe văduve cinstește-le, dar pe cele cu adevărat văduve. (5, 3) Dar oare de ce nu vorbește nimic de feciorie, și nici nu zice „cinstește pe fecioare?” Mie mi se pare că pe atunci nu erau, sau că poate dispăruseră, după cum lasă a se înțelege mai departe, zicând: căci unele s-au și abătut, ca să se ducă după Satana. (5, 15)

„Pe văduve cinstește-le, dar pe cele cu adevărat văduve”, zice. Prin urmare se poate să nu aibă bărbat, și cu toate acestea să nu fie văduvă, după cum se întâmplă și în cazul fecioarei; căci nu e de ajuns să nu fie măritată în regulă, ci este nevoie și de altele multe, ca, de pildă, să fie neprihănită, statornică și credincioasă. Tot așa și cu văduva, fiindcă și ea are nevoie de multă cinste, și pe drept cuvânt, de vreme ce nu are bărbat, iar faptul acesta se pare a fi de ocară și de rău augur pentru cei mulți. De aceea apostolul voiește ca văduva să se bucure de multă cinste din partea preotului, mai ales dacă ea este și vrednică de aceasta.

Dacă vreo văduvă are copii sau nepoți, aceștia să se învețe să cinstească mai întâi casa lor și să dea răsplătire părinților. (5, 4) Privește înțelepciunea lui Pavel, cum în multe părți îndeamnă ascultătorii prin raționamente omenești, căci n-a spus aici ceva mare și înalt, ci ceea ce purcede dintr-o conștiință curată: „și răsplătiri să dea părinților”, zice. Cum? „Te-ai bucurat de creștere, de educație, de multă cinste; s-au dus aceia, și tu n-ai putut să le întorci răsplata. Ei bine, copiii acesteia nu i-ai născut tu, și nici nu i-ai crescut singură; deci răsplătește aceluia, întorcându-le datoria prin copiii ce-i ai sub îngrijire.” „Aceștia să se învețe să cinstească mai întâi casa lor.” Aici arată în mod simplu că trebuie să faci bine. „Pentru că lucrul acesta este bun și primit înaintea lui Dumnezeu.” Fiindcă a zis: „pe cele cu adevărat văduve”, spune mai departe și care este cu adevărat văduvă.

Cea cu adevărat văduvă și rămasă singură are nădejdea în Dumnezeu și stăruiește în cereri și în rugăciuni, noaptea și ziua. Iar cea care trăiește în desfrânări, deși vie, e moartă. (5, 5-6) Dacă cineva, zice, nu duce o viață lumească, și se găsește în văduvie, aceasta este cu adevărat văduvă. Cea care nădăjduiește în Dumnezeu precum trebuie, cea care stăruie în rugăciuni ziua și noaptea, aceasta este cu adevărat văduvă, căci apostolul admiră și pe văduva care își crește bine copiii.

„Iar cea văduvă și singură”, zice, adică cea care nu are copii, pe care o și mângâie zicând că mai ales aceasta este văduvă, când este lipsită nu numai de mângâierea bărbatului, ci chiar și de a copiilor, însă aceasta are pe Dumnezeu în locul tuturor. „Nu este inferioară cea care nu are copii, ci ce îi lipsește prin aceea că nu are copii, o împlinește cu mângâierea ce i se acordă. Nu fi deci tristă, zice, când auzi că trebuie a crește copii, iar tu nu ai, și că prin aceasta ți s-a împușinat demnitatea ta; pentru că ești cu adevărat văduvă.”

„Iar cea care trăiește în desfrânări, deși vie, e moartă.” Fiindcă multe femei, având copii, preferă văduvia, nu ca să împiedice așa-zisele poftes ale vieții, ci încă mai mult să le aprindă, ca astfel să aibă înlesnire să le facă pe toate, și să se lase cu mai multă libertate în voia poftelor lor lumești. Ce spune apostolul? „Iar cea care trăiește în desfrânări, deși vie, e moartă.” Ce spui? Așadar, femeia văduvă nu trebuie să petreacă? „Nu! zice el; că dacă petrecerea nu este trebuitoare nici unei vârste mai înaintate, nici unei firi slabe, ci încă pricinuitoarea morții, și a morții celei

veșnice, apoi ce am putea zice de bărbații care petrec? Cu drept cuvânt, deci, zice: „Iar cea care trăiește în desfrânări, deși vie, e moartă.”

Să vedem acum care este treaba celor vii, și care a celor morți, și atunci vom vedea în care parte să punem pe o asemenea femeie. Cei ce viețuiesc lucrează cele ale vieții viitoare, ale adevăratei vieți. Și care anume sunt cele ale vieții viitoare, pentru care noi suntem datori a ne ocupa toată viața, ascultă pe Hristos zicând: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și Mi-ați primit.” (Matei 25, 34-35) Așadar, cei vii nu numai prin aceasta se deosebesc de cei morți, că văd soarele și respiră aerul, ci făcând un bine oarecare, deoarece dacă nu au această virtute, cu nimic nu vor fi mai buni decât cei morți. Și ca să afli că așa este, ascultă cum și murind cineva trăiește: „Nu este Dumnezeu al morților, ci al viilor”. (Matei 22, 32) „Dar și aceasta este o taină”, zici. Așadar, să dezlegăm amândouă aceste probleme. Moare cineva trăind, când își petrece viața în desfătări. Cum? Un asemenea om trăiește numai pentru pânțele și cu pânțele, iar cu celelalte simțiri deloc. Cum? El nu vede ceea ce trebuie să vadă, nu aude ceea ce trebuie să audă, nu grăiește ceea ce trebuie să grăiască, și nici nu face ceea ce fac cei vii, ci după cum cel întins pe pat are ochii închiși, și nu mai simte nimic din cele ce se petrec, tot așa și acesta, sau mai bine zis, chiar mai rău decât cel mort. Căci acela este deopotrivă de nesimțitor și în cele bune ca și în cele rele, pe când acesta simte numai pe cele rele, în timp ce pe cele bune nu le simte deloc și rămâne nemișcat. Nimic din cele ale vieții viitoare nu-l mișcă, așa că deja a murit și se găsește ca într-o groapă întunecată, sau ca într-o peșteră plină de toată necurăția, căci l-a primit în pânțele ei și îl ține veșnic în întuneric ca pe cei morți.

Când el își petrece întreaga viață mâncând și îmbătându-se, oare nu este în întuneric? Oare nu este mort? Și chiar dimineața când se pare că ar fi treaz, el totuși nu are o privire curată, din cauză că nici seara nu se poate stăpâni de a nu bea vin, iar în viitor este stăpânit veșnic de pofta de a bea. Îl poate vedea cineva petrecând prin târguri și înainte de prânz și la amiază, iar noaptea întregă o petrece într-un somn adânc, și mai cu seamă dimineața. Dar pe un asemenea om îl vom număra noi cu cei vii? Și ce ar putea spune cineva de viforul cel mare de furtuni ce a pătruns în sufletul și în trupul său din cauza dezmierdărilor? După cum întunericul cel într-una provocat de nori nu lasă raza soarelui să strălucească precum trebuie, așa și aburii ce se ridică din vin și dezmierdări împiedicând creierul (encefalul) și stând deasupra lui ca un nor gros, nu lasă cugetul să se întindă mai departe de el, și-l țin prizonier ca într-o noapte întunecată. Câtă vijelie nu este oare înăuntrul acestui om? Precum se întâmplă în timpul inundațiilor, când apa năvălește înăuntrul caselor trecând până și prin uși, iar pe cei dinăuntru îi vedem pururea tulburați și îngrijați, întrebuițând felurite vase și bureți, și multe altele, spre a seca apa, ca nu cumva să atace temeliiile casei, și toate cele dinăuntru să le facă nefolositoare, tot asemenea și sufletul pătimește, când este inundat cu multele dezmierdări, căci i se tulbură facultățile gândirii, care nu mai au puterea de a împrăstia întunericul deja intrat, și pe cel ce încă intră din cauza beției, pentru care mare este vijelia în interiorul acestui om.

Să nu te uiți numai la fața lui veselă și veșnic rânjitoare, ci cercetează și cele dinăuntru său, și atunci îl vei vedea plin și încărcat de neliniște și tristețe; și dacă ar fi cu putință a supune unei cercetări amănunțite pe un asemenea suflet, l-ai vedea tulburat, mâhnit și rușinat. Cu cât trupul se îngrașă mai mult, cu atât și sufletul se rușinează mai mult; devine mai slab, și mai mult se îngroapă și afundă în păcate. Și după cum se petrece cu lumina ochiului, când albeața ochilor este îngroșată pe deasupra, iar vederea nu are putere să se întindă atât cât trebuie, fiind împiedicată raza de acea îngroșare, și din această cauză de multe ori se găsește bolnavul în cel

mai mare întuneric, tot asemenea e și cu trupul care, îmbuibat prin mâncăruri și băuturi, se îmbracă cu grăsime, sau mai bine zis cu tâmpirea minții.

Cei morți, apoi, putrezesc și se deformează, iar din trupurile lor curge mult venin. Dar aceasta se poate vedea și cu femeia ce se desfătează: scurgeri dese de sânge, sughituri, râgâituri, guturai, greață, iar pe celelalte, care sunt rușinoase, le trec cu vederea. Atât de mare este tirania dezmierdărilor, încât chiar fapte de acelea despre care ne rușinăm a vorbi, pe acestea le face. Cum? Apoi trupul se topește pe nesimțite din toate părțile. Dar ce este dacă ea mănâncă și bea? Căci aceasta nu este dovadă de o viață omenească, fiindcă și animalele mănâncă și beau. Așadar, dacă sufletul ei este mort, ce folos mai are de pe urma mâncării și băuturii? Căci nici haina cea colorată cu care ar fi îmbrăcat un trup mort, nu i-ar fi de nici un folos, tot așa și un suflet mort nu poate folosi un trup îmbrăcat în haine fie ele cât de scumpe. Când ea pururea vorbește despre bucătări, despre brutari, și nimic evlavios nu grăiește, apoi oare n-a murit?

Ce este omul, vom vedea. Cei din afară zic că omul este o ființă logică (cuvântătoare), muritor, primitiv de știință și de înțelepciune, dar noi nu vom rămâne numai la această definiție, ci vom întinde definiția mai departe, aducând mărturii din Sfânta Scriptură. Așadar, unde anume a dat definiția omului? Ascultă ce spune ea: „Era, zice, om.” Cum? „Fără prihană și drept, se temea de Dumnezeu și se ferea de ce este rău.” (Iov 1, 1) Acesta este omul. Și iarăși în altă parte zice: „Omul drept umblă pe calea lui fără prihană.” (Pilde 20, 7) Pe cei ce nu sunt în acest chip, chiar de ar avea înțelepciune, chiar de ar fi primitivi de știință cât de multă, totuși Sfânta Scriptură nu obișnuiește a-i numi oameni, ci câini, și cai, și vipere, și șerpi, și vulpi, și lupi, și în fine, ceea ce este mai de disprețuit dintre fiare. Deci, dacă acesta este om, apoi cel ce petrece în dezmierdări nu este om. Cum ar putea fi, dacă el de nimic din acestea nu se interesează? Nu este cu puțință ca desfătarea și cu trezvia să se găsească împreună, fiindcă sunt contrare una alteia. Aceasta o spun și cei din afara credinței creștine, că: „Pânțelele gras, nu naște (produce) minte ascuțită.” Dar, mai ales, Scriptura obișnuiește a-i numi pe aceștia oameni fără suflet, „pentru că sunt numai trup” (Facerea 6, 3), deși aveau suflete, însă erau moarte. După cum zicem pentru cei virtuoși că întru totul sunt suflet, întru totul duh, tot așa și pentru cei contrari. Astfel și Pavel zicea: „voi nu sunteți în trup”, fiindcă nu făceau cele ale trupului. Astfel, cei ce se desfătează, nu sunt în suflet, nu sunt în duh.

ÎMPOTRIVA ÎMBUIBĂRII PÂNTECELUI ȘI A DESFĂTĂRILOR CE SE OBTIN PRIN MULTE FELURI

„Iar cea care trăiește în desfătări, deși vie, e moartă.” Ascultați acestea voi, care tot timpul îl petreceți în desfătări și beții, voi care pe cei săraci îi treceți cu vederea, sfârșiți și murind de foame, iar voi neconținut muriți în desfătări. Două morți deodată faceți: cea a celor nenorociți, și cea a voastră chiar, amândouă venite din necumpătare. Dacă voi ați amesteca îmbuibarea voastră la un loc cu sărăcia aceluia, două vieți ați face. De ce îți spargi pânțelele tău cu îmbuibările? De ce slăbești de tot pe cel al săracului prin foame? Pe al tău îl faci a putrezi de tot prin mâncăruri mai mult decât trebuie, iar pe al săracului îl usuci mai mult decât trebuie. Gândește-te ce ajung cele din mâncare, cum se prefac și ce anume ajung. Oare nu-ți vine greu chiar și să auzi? De ce, dar, te ocupi de cele de prisos pe care ai să le lepezi afară? Că nimic altceva nu este prisosul îmbuibărilor decât prisosința în materii fecale. Căci și natura își are măsura sa, așa că ceea ce este mai mult decât trebuie, nu mai este hrană, ci vătămare și materii fecale mai multe. Hrănește-ți trupul, dar nu-l omorî. De aceea s-a numit hrană, nu ca să pierdem trupul, ci ca să-l hrănim. De aceea cred că hrana se prefac în materii fecale și se leapădă afară, ca să nu fim

îndrăgostiți de dezmierdări; că dacă n-ar fi așa, și nici nu ar ajunge a fi nefolositoare sau nici nu ne-ar vătăma trupul, n-am înceta desigur a ne mânca unii pe alții. Dacă pânțele ar consuma totul pe cât am voi noi, mii de războaie și de lupte ar vedea omul petrecându-se. Dacă noi chiar și acum, în timp ce unele din mâncăruri sunt aruncate afară, prin intestine, iar altele prefăcute în sânge și salivă nefolositoare și false, și încă ne petrecem timpul în dezmierdări, și de multe ori averi întregi le cheltuim cu mesele, dar dacă nu ar fi în așa fel sfârșitul petrecerilor, ce n-am face? Ne umplem pe noi înșine de cea mai mare putoare când ne petrecem timpul în desfătări, căci trupul din toate părțile se scurge, ca și un burduf plin, și încă se scurge în așa fel, încât chiar și creierul (encefalul) se vătăma, deoarece aburi groși ies din toate părțile din trup, ca dintr-un cuptor, din cauza fierbințelii dinăuntru. Deci, dacă aburii din afară neliniștesc trupul atât de mult, dar creierul ce nu pătimește fiind într-una izbit de aburii de dinăuntru? Ce nu pătimește venele de sânge înfierbântat și astupat? Ce nu pătimește acele rezervoare dinăuntru: ficatul și splina? Ce nu pătimește canalul materiilor fecale? Și, ceea ce este mai grozav, că de canalul materiilor fecale noi ne îngrijim mai dinainte ca să nu se astupe și să trimită materiile fecale în sus, pentru aceasta zic, totul facem, în timp ce canalul pântecelui nostru nu îl curățim, ci îl astupăm și îl îndesăm, iar materiile fecale ridicându-se în sus, unde însuși regele stă — vreau să zic creierul, sau encefalul — noi nu luăm pentru aceasta nici o măsură. Apoi dacă facem așa, pentru acest cuvânt, zic, noi nu mai avem creierul ca pe un împărat cinstit, ci ca pe un câine necurat.

Pentru aceea Dumnezeu a pus departe de creier acele mădule, ca astfel să nu poată avea de la ele nici o vătămare. Dar noi nu le lăsăm, ci toate le stricăm prin necumpătate. Ce ar mai putea spune cineva de celelalte rele? Astupă canalul de scurgere a materiilor fecale, și vei vedea cum de îndată se nasc boli. Apoi dacă murdăria de afară dă naștere la boli, dar cea dinăuntru, care este astupată din toate părțile cu învelișul trupului, și care nu are pe unde să se împrăstie, câte boli nu va aduce și trupului și sufletului? Și ceea ce este mai grozav, că față de ceea ce a lăsat Dumnezeu mulți se neliniștesc, zicând: „Ce este aceasta? Dumnezeu a legiuit ca noi să purtăm aceste materii fecale în trup” — și iată cum își sporesc aceste materii. De aceea Dumnezeu a legiuit așa, ca cel puțin în chipul acesta să te scape de dezmierdări și desfătări, ca cel puțin în chipul acesta să te faci a nu te pironi în cele pământești. Tu însă, nici așa nu contenești a te dezmiarda, ci te scufunzi în petreceri până în gât chiar și mai înainte de timpul mesei, sau mai drept vorbind chiar nici o poftă nu mai ai atunci. Oare nu te-a părăsit atunci și gâtul împreună cu limba, și nu ți s-a stins orice poftă de mâncare? Căci simțirea mâncării stă în gust, iar după aceasta deloc, ci încă un dezgust mare te cuprinde, căci sau că stomacul nu-ți mai lucrează, sau că lucrează cu multă greutate.

Pe drept cuvânt, dar, zice apostolul: „Iar cea care trăiește în desfătări, deși vie, e moartă”. Căci un suflet care petrece nici nu aude nimic, nici nu poate spune nimic, ci devine molatic, necinstit, fricos, fără libertate, sfios, plin de obrăznicie, de lingușire, de neștiință, de mânie, de iuțeală, plin, în fine, de toate relele, iar de bunuri pustiu cu desăvârșire. Iar cea care trăiește în desfătări, deși vie, e moartă. Și aceasta poruncește-le, ca ele să fie fără de prihană. (5, 7) Ai văzut că ceea ce el spune aici, este legiuire? El nu lasă la buna voință, ci „poruncește, zice, de a nu petrece în desfătări”, ca fiind oarecum răul cunoscut de toți, cel ce face astfel nefiind liber a se împărtăși de tainele Bisericii. Și aceasta poruncește-le, ca ele să fie fără de prihană.” Ai văzut că faptul acesta este unul dintre păcate?

Așadar, ascultând și noi pe Pavel, poruncim ca văduvele care se desfată în petreceri, să fie afară din catalogul adevăratelor văduve. Căci dacă ostașul este judecat ca dezertor când își petrece timpul prin băi, sau prin teatre, sau cu speculații negustorești, apoi cu atât mai mult văduvele. Să nu căutăm aici dezmierdările, ca să le aflăm acolo. Să nu petrecem în desfătări aici, ca acolo să

petrecem în adevărata desfătare, în adevărată dezmiardare, care nu naște nici un rău, ci, din contră, are mii de bunuri. Căroră fie cu noi cu toții să ne învrednicim întru Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XIV

din "Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei"

Dacă însă cineva nu poartă grijă de ai săi, și mai ales de casnicii săi, s-a lepădat de credință și este mai rău decât un necredincios. (I Timotei 5, 8)

Mulți își închipuie că pentru mântuirea lor le este de ajuns propria lor virtute, dacă își vor pune în bună orânduială viața lor, și atunci, zic, își închipuie că nimic nu le mai lipsește pentru mântuire. Dar aceștia nu judecă drept; iar aceasta o arată cel ce a ascuns în pământ unicul talant ce i s-a încredințat, căci nu împărțindu-l sau micșorându-l l-a adus Domnului său, ci întreg și în starea în care i-a fost dat. Aceasta tocmai și fericitul Pavel o arată aici, zicând: „dacă cineva nu poartă grijă de ai săi” sub denumirea de „grijă” de aici, apostolul înțelege atât cea trupească cât și cea sufletească, fiindcă și aceasta este îngrijire. „Dacă cineva nu poartă grijă de ai săi, și mai ales de ai casei sale” — adică cu deosebire de cei din neamul său — „este mai rău, zice, decât cel necredincios”, ceea ce spune și Isaia, corifeul profeților: „și nu te ascunde de cel de un neam cu tine”. (Isaia 58, 7) Dacă cineva trece cu vederea pe cei legați de el prin înrudire, cum va putea avea dragoste către alții? Oare nu vor zice toți că faptul este izvorât din iubirea de slavă deșartă, când l-ar vedea făcând bine celor străini, iar pe ai săi disprețuindu-i și necruțându-i? Ce vor zice apoi, când el pe alții îi învață, iar pe ai săi îi trece cu vederea lăsându-i în rătăcire, deși are o mai mare ușurință și un mai mare drept de a face astfel? „Nu-i așa — vor zice elinii — că creștinii sunt foarte iubitori, când trec cu vederea pe cei ai lor”.

„Și este, zice, mai rău decât cel necredincios.” De ce oare? Fiindcă acela, dacă nu se uită la cei străini, cel puțin pe cei de aproape ai săi nu-i trece cu vederea. Adică cel ce neglijează și trece cu vederea pe cei ai săi, nedreptățește și legea lui Dumnezeu, și legea naturii în același timp. Deci, cel ce nu se îngrijește de ai săi se leapădă de credință, dar încă cel ce nedreptățește pe ai săi cum poate fi socotit? Cu cine va sta la un loc? Si cum s-a lepădat de credință? „Ei mărturisesc că Îl cunosc pe Dumnezeu, dar cu faptele lor Îl tăgăduiesc.” (Tit 1, 16) Ce a poruncit Dumnezeu Cel adevărat? Să nu trecem cu vederea pe cei din sămânța neamului. Dar atunci cum poate crede în Dumnezeu cel ce face așa? Să ne gândim deci noi toți câți ne îngrijim de a cruța banii, și disprețuim pe cei de același sânge cu noi.

Dumnezeu, pentru aceea a hotărât unirea prin înrudire, ca astfel să avem multe motive de a ne face bine unii altora. Când tu faci ceea ce face necredinciosul, oare atunci nu te-ai lepădat de credință? Așadar, nu numai a crede este mărturisirea credinței, ci a și da dovadă de lucruri vrednice de credință, așa că e cu putință ca cineva să creadă, și să nu creadă. Fiindcă apostolul a vorbit despre petreceri și desfătări, apoi nu numai prin aceasta zice că s-a pierdut, fiindcă petrece în desfătări, ci fiindcă unul ca acesta este silit ca și pe ai săi să-i treacă cu vederea; și cu drept cuvânt, de vreme ce a trăit numai pentru pantece, și deci s-a pierdut lepădându-se de credință. „Și este mai rău decât cel necredincios.” Că nu este totuna: a trece cu vederea pe cel al tău, și pe cel străin, fiindcă cum s-ar putea? De aceea este mai mare vinovăția de a trece cu vederea pe cel cunoscut, decât pe cel necunoscut, pe prieten decât pe cel ce nu-ți este prieten.

Să fie înscrisă între văduve cea care nu are mai puțin de șaiszeci de ani și a fost femeia unui singur bărbat; dacă are mărturie de fapte bune. (5, 9-10) A spus mai înainte „să se învețe mai întâi să-și chivernisească casa sa întru bună-credință, și să dea răsplătiri părinților”; a spus apoi că: „Cea care trăiește în desfătări, deși vie, e moartă”; a spus încă „dacă nu poartă grijă de ai săi, este mai rău decât un necredincios”, și, în fine, a spus că dacă nu le are pe acestea, este nevrednică să fie trecută în rândul văduvelor, iar aici spune ce vârstă trebuie să aibă. Dar cum? O judecăm oare pe ea după vârstă? Și care este isprava? Că n-a ajuns la vârsta de șaiszeci de ani. „Nu numai în privința vârstei să se judece, zice, ci chiar dacă ar trece și de acea vârstă, însă nu are fapte bune, chiar nici atunci să nu fie aleasă.” Și de ce oare, precizând vârsta văduvelor, cauza o pune la urmă?

Dar acum să ascultăm cele ce urmează: dacă a crescut copiii. Nu este puțin lucru a crește fii, fiindcă a crește fii nu vrea să zică numai de a-i hrăni, ci a-i hrăni precum trebuie, după cum zice mai sus: „de vor petrece întru credință, și întru dragoste, și întru sfințire”. Ai văzut cum peste tot apostolul pune înainte mai întâi binefacerile către cei ai neamului, sau către cei ai săi, și după aceea către cei străini? Căci mai întâi zice: „dacă a crescut copiii”, iar după aceea adaugă: dacă a fost primitoare de străini, dacă a spălat picioarele sfinților, dacă a venit în ajutorul celor strâmtorați, dacă s-a ținut stăruitor de tot ce este lucru bun. Dar cum? Dacă este săracă și nu are cu ce ajuta? Nu este atât de săracă, încât să nu poată crește copiii, sau să primească străini, sau să ajute pe cei necăjiți. Nu este mai săracă decât cea văduvă din Evanghelie, care a dat și cei doi bănuți ce-i avea. Chiar de ar fi săracă, totuși casă are, căci nu stă sub cerul liber.

„Dacă a spălat, zice, picioarele sfinților”, ceea ce nu cere nici o cheltuială. „Dacă s-a ținut stăruitor de tot ce este lucru bun.” Dar care anume poruncă o spune prin aceste cuvinte? Aici el îndeamnă pe văduvă la slujba cea trupească, căci spre acele slujbe femeile mai ales sunt destinate; de a așterne patul, de a odihni. Vai! Câtă exactitate cere de la o văduvă, aproape aceea pe care o cere de la cel ce voiește a avea episcopie. Căci expresia „dacă s-a ținut stăruitor de tot ce este lucru bun” e ca și cum ar fi zis: „chiar de n-a putut să facă toate cele de dinainte, cel puțin a luat parte la altele, cel puțin a slujit”. Tăindu-i pofta de petreceri întru desfătări, apostolul voiește ca văduva să fie cu prevedere, iconomă, și petrecându-și timpul în rugăciuni. Astfel era Anna. Privește câtă exactitate cere el de la văduvă, pe care nu o cere de la fecioare, deși a cerut și de la acestea multă băgare de seamă și cea mai mare curăție, căci expresia: „spre bună-cuviință și apropiere de Domnul fără sminteală” cuprinde în sine întreaga virtute.

Ai văzut că nu faptul nemăritării a doua oară este de ajuns să ne arate pe o adevărată văduvă, ci că e nevoie de multe altele? De ce, spune-mi, nu îndeamnă pe văduvă a se mărita a doua oară? Oare disprețuia nunta? Nicidecum, căci acest dispreț este al ereticilor, ci voind a se îndeletnici văduva în cele duhovnicești mai mult, și a păși spre virtute. Căci nunta nu este spre necurăție, ci spre îndeletnicire, fiindcă și atunci când zice: „să vă îndeletniciți în post și în rugăciune” (I Corinteni 7, 5), nu spune „să vă curățiți”. Într-adevăr, nunta este pricină a multe îndeletniciri. Deci, dacă de aceea nu te măriți, pentru ca să te îndeletnicești cu frica de Dumnezeu, cu primirea străinilor, cu îngrijirea sfinților, iar tu nu faci aceasta, nici un folos nu ai din văduvie. Tot așa și fecioara care se răstignește cu toată băgarea de seamă, dacă s-a depărtat de nuntă, considerând-o spurcată și necurată, n-are nici un folos din fecioria sa. Ai văzut că, vorbind de primirea străinilor, el nu vorbește de o dragoste oarecare, ci de acea dragoste care purcede dintr-un cuget bun, din bunăvoință, de acea dragoste care înalță faptul în așa fel, că primește pe străin ca pe însuși Hristos. Căci apostolul nu voiește a porunci văduvelor să facă slujbă sfinților de silă, ci ca ea de la sine să facă aceasta.

„Dacă Eu, Domnul și învățătorul, v-am spălat vouă picioarele, zice, și voi sunteți datori ca să

spălați picioarele unii altora.” (Ioan 13, 14) Chiar de o mie de ori de ar fi cineva bogată, chiar de ar fi în cea mai mare cinste, și ar cugeta lucruri mari pentru noblețea neamului din care se trage, totuși nu poate fi o deosebire atât de mare între ea și cei pe care-i slujește, pe câtă este între Dumnezeu și ucenici. Dacă tu primești pe străin ca pe Hristos, de nimic nu te vei rușina, ci încă mândrește-te chiar pentru aceasta; iar dacă nu-l primești ca pe Hristos, nici nu-l primi, „Cel ce vă primește pe voi, zice, pe Mine Mă primește.” (Matei 10, 40) Dacă nu primești astfel, nici plată nu vei avea.

Avraam a primit pe niște oameni călători, după cum credea el, și nu îngăduia slugilor să facă totul, ci și femeii sale a poruncit ca să frământa făina, deși avea trei sute optsprezece slugi, printre care desigur că erau și femei, dar el a voit ca răsplata să o aibă întregă împreună cu femeia sa, nu numai în cheltuieli, ci și în slujire. În acest fel, trebuie să fie primitoare de străini, ca și cum toate le-ar face chiar pentru ele, ca astfel să se sfințească, și mâinile lor să se binecuvânteze. Chiar dacă dai milostenie săracilor, să nu iei ca o înjosire dăruirea prin tine însăși, căci nu dai săracului, ci lui Hristos. Dar atunci cine ar fi atât de ticălos încât să ia ca o înjosire întinderea mâinii (a da ajutor) lui Hristos? Aceasta este ospitalitate adevărată, de a face așa ca pentru Dumnezeu. Dar dacă tu poruncești cu trufie a i se da milostenie, ca și cum a-i porunci să te bucuri de înțâietate până și aici, apoi aceasta nu este iubire și îngrijire de străini. Străinul are nevoie de multă îngrijire, și deci este de dorit ca, chiar și după atâtea îngrijiri, tu să nu te rușinezi. Și fiindcă faptul de a cere milostenie este de așa natură, încât cel ce are nevoie de ajutorul altora se poate rușina, apoi tu prin marea îngrijire și mângâiere ce-i vei da trebuie a-i alunga rușinea, și a-i arăta cu cuvântul și cu fapta, că cel ce face bine nu ești tu, ci că tu însuși ești cel care șuieră, și în cazul de față mai mult ție ți se face bine, decât aceluia. Astfel că, prin buna intenție ce o ai către el, îi covârșești rușinea ce o avea mai înainte. „Dumnezeu iubește pe cel care dă cu voie bună” (II Corinteni 9, 7), zice. Tu mai cu seamă datorezi mulțumiri săracului, prin faptul că vei lua plată. Dacă n-ar fi săraci, cele mai multe din păcate nu le-am putea tăia; așa că săracii sunt doctorii rănilor tale, iar doctoriile ce ți le prezintă, sunt chiar mâinile lor. Nu aduce atâtea vindecare doctorul când întinde mâna și dă bolnavului doctoria, pe cât aduce săracul, căci el întinde mâna și primește de la tine milostenia, este buretele care șterge păcatele tale. Ai dat argintul din punga ta, dar o dată cu el au ieșit și păcatele ce le aveai. Astfel sunt și preoții, după cum și zice: „Ei se hrănesc din fărădelegile poporului Meu, și năzuința lor este numai către păcat”. (Osea 4, 8) Așa că tu mai mult iei decât dai, mai mult bine ți se face ție, decât ai făcut tu. Împrumuți pe Dumnezeu, iar nu pe oameni; îți sporești bogăția, iar nu o împruți, și o vei împruți atunci, când tu nu vei da.

„Dacă a primit străini, zice, dacă a spălat picioarele sfinților.” Ale căror sfinți? Ale celor strâmtorați, iar nu oricăror sfinți, fiindcă se poate să fie sfinți, și să se bucure de îngrijire și slujire din partea tuturor. Nu umbla după cei ce sunt în îmbelșugare, ci după cei strâmtorați, după cei necunoscuți, care sunt străini pentru cei mai mulți. „Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintr-acești foarte mici frați ai Mei, Mie Mi-ați făcut.” (Matei 25, 40) Nu da preoților Bisericii ca să împartă milostenia ta la săraci, ci tu fă acea slujbă, ca astfel să iei plată nu numai pentru că ai cheltuit, ci și pentru că ai slujit. Dă cu mâinile tale, deci, tu singur seamănă ogorul. Aici nu este nevoie de a înfige plugul în pământ, nici de a înjuga boul, nici de a aștepta timpul prielnic, nici de a deșteleni mai întâi pământul de cioturi, și nici de a te lupta cu frigul, de vreme ce această sămânță, sau mai bine zis această semănare este scutită de orice lucrare de felul acela. Căci tu semeni în cer, unde nu este frig, nici iarnă, și nici altceva de acest fel. Semeni în suflete, unde nimeni nu poate lua ceea ce ai semănat, ci se păstrează acolo cu toată puterea, cu toată îngrijirea și băgarea de seamă.

Seamănă tu singur. De ce te lipsești pe tine însuși de plată? Mare plată este de a putea economisi și cele ale altora. Plată nu este numai de a da, ci și a economisi bine cele date. De ce să nu iei tot tu și această plată? Că și pentru aceasta este plată, ascultă: „Și a plăcut cuvântul înaintea întregii mulțimi, și au ales pe Ștefan... și pe Filip, și pe Prohor, și pe Nicanor, și pe Timon...” (Faptele Apostolilor 6, 5), pe care i-au însărcinat cu slujirea văduvelor. Deci, fă-te econom al celor ce sunt ale tale, iar la aceasta te hirotonisește însăși milostenia, însăși iubirea de oameni, și frica de Dumnezeu. Faptul acesta te izbăvește și de slavă deșartă, odihnește și sufletele, sfințește și mâinile, și cugetul îl liniștește, și filosofic te învață, și mai cu bunăvoință te face; faptul acesta face ca tu să iei binecuvântările tuturor, și capul tău să primească binecuvântările văduvelor.

LAUDE ADUSE MONAHISMULUI

Fă-te mai cu bunăvoință în rugăciuni; îngrijește-te și de bărbații sfinți, de cei cu adevărat sfinți, de cei ce stau prin pustietăți, de cei ce nu pot să ceară, de cei ce sunt pironiți în slujirea lui Dumnezeu. Călătorește drum îndelungat, dă prin tine singur, căci de multe te vei folosi, dacă vei da singur. Vezi vreun cort (colibă) sau vreo peșteră? Vezi pustietate? Vezi singurătate? De multe ori plecând spre a da bani, ai dat întregul suflet, ai rămas cucerit, și ai devenit împreună rob al aceluia, și împreună cu el ai devenit și tu călător în lume. Mare lucru este de a vedea și săraci. „Mai bine este să mergi în casă de plâns, decât să te duci în casa ospățului, căci acolo se vede sfârșitul omului și cine îl vede pune la inimă.” (Ecclesiastul 7, 2) De aici sufletul se molipsește, căci dacă ai ocazia de a râde cu alții la fel, ai căpătat atunci îndemn spre petreceri, iar dacă nu ai acea ocazie, nu ai căpătat îndemn spre petrecere. În casa plângerii însă nu e nimic de acest fel, ci chiar dacă nu ai ocazie de a te dezmiarda, dar nici nu te-ai întrista, iar de cumva ai acea ocazie, totuși tu te vei modera.

Cu adevărat mănăstirile sunt case de plângere, unde se vede sac și cenușă, unde este singurătate, unde nu se vede nici un râs, nici o îngrămădeală de lucruri lumești, unde este post, unde se culcă pe pământul gol, unde toate sunt curate de fum și fripturi de carne, de vuiete, de tulburări și de multe supărări. Mănăstirile sunt limanuri liniștite, iar monahii sunt ca niște luminători, care luminând din înălțime chiar și pe cei ce vin din depărtare, șezând în liman și atrăgând spre liniștea lor pe toți, nelăsând să se întâmple vreun naufragiu celor ce privesc spre ei, iar pe unii ca aceștia nu-i lasă să stăruie într-un întuneric. Du-te la ei, ospă-tează-te, apropie-te, atinge picioarele sfinților, fiindcă e cu mult mai cinstit a te atinge de picioarele aceluia, decât de capul altora, căci picioarele sfinților mari lucruri au făcut, ba încă și pedepseau, când scuturau praful de pe picioarele lor. Când este vreun sfânt printre noi, de nimic nu ne rușinăm.

Sfinți, însă, sunt toți cei care au credință dreaptă împreună cu viața. Chiar dacă nu fac semne și minuni, chiar dacă nu scot demoni, totuși sunt sfinți. „Dacă, zice, au spălat picioarele sfinților.” După cum se petrece cu scăparea unui om din cele pământești spre cele cerești, astfel se petrece și cu scăparea în mănăstire a unui bărbat sfânt. Acolo nu vezi cele ce ai vedea în vreo casă, și locul acela este mai curat decât orice. Tăcere și liniște multă; acolo nu e vorba de „al meu” sau de „al tău”. Iar dacă vei rămâne acolo o zi sau două, atunci vei simți plăcerea. Se face ziuă — sau mai bine zis, chiar și mai înainte de ziuă, cocoșul a cântat —, și nu vei vedea petrecându-se ceea ce se petrece într-o casă, unde slugile dorm duse, ușile sunt încuiate, toți stau culcați ca niște morți, iar îngrijitorul de catări trage clopotele. Nimic din toate acestea nu vei vedea acolo, ci de îndată cu toții alungând de la ei somnul, se scoală cu evlavie, proestosul deșteptându-i pe ei, și stau apoi la locul cel sfânt, și întinzându-și cu toții mâinile spre cer, cântă sfintele și dumnezeieștile imnuri. Ei nu au nevoie de multe ceasuri spre a alunga de la ei somnul și

buimăceala, precum avem noi. Noi, după ce ne-am trezit, stăm mult timp pe gânduri, apoi ieșim spre a ne îndeplini nevoile trupești (UQOC, XQEUXV d7IfQXO|af6a), după aceea ne spălăm fața și mâinile; apoi luăm cizmele și hainele, iar pentru toate acestea trece mult timp. Acolo (în mănăstire), însă, nimic din toate acestea. Nimeni nu cheamă pe slugă, căci fiecare se slujește singur; nu are nevoie de haine multe, nu are nevoie a se lupta mult până ce va alunga somnul, ci imediat ce a deschis ochii, el seamănă cu unul care a privegheat mult, datorită trezviei sale. Căci inima nu se scufundă în mâncări multe, și deci nu este îngreuiată, nu are nevoie de mult timp spre a se ridica în sus, ci de-ndată este trează. Mâinile apoi sunt curate. Somnul este liniștit, căci nimeni nu aude acolo horcăind, nici suflând din greu, și nici zvârcolindu-se prin somn în toate părțile, nici cu trupul gol, ci cu toții stau culcați mai cu bunăcuviință chiar decât cei ce priveghează. Dar toate acestea vin din buna orânduială ce se găsește în sufletul lor. Cu adevărat că aceștia sunt sfinți, și printre oameni sunt îngeri. Cel ce are cu sine multă frică de Dumnezeu, nu se lasă a fi adâncit în somnul cel mai profund, și să-și scufunde cugetul, ci în timp ce pare că doarme, el aproape că este treaz. Tot așa sunt și visurile lor, nu fantastice, nici ciudate, ci după cum am spus, îndată ce a cântat cocoșul, proestosul intrând, scutură puțin de picior pe cel ce doarme, și așa pe toți îi trezește. Acolo nu este slobod de a fi dezbrăcat când doarme. Apoi, sculându-se, de-ndată stau cu toții drepti și cântă imnuri profetice cu multă simfonie, și cu melodii armonioase. Nici chitara, nici naiul, nici alt organ muzical nu scot un glas atât de plăcut, ca acel ce se poate auzi pe când cântă acei sfinți în liniștea aceea a pustietății. Dar chiar și cântările lor sunt potrivite și pline de dragoste către Dumnezeu. „Noaptea ridicați mâinile voastre spre cele sfinte și binecuvântați pe Domnul” (Psalmi 133, 2), adică spre Dumnezeu. Și iarăși: „Sufletul meu Te-a dorit în vreme de noapte, duhul meu năzuiește spre Tine” (Isaia 26, 9). Dar și cântările lui David scot multe lacrimi din ochi, căci iată ce cântă, zicând: „Ostenit-am întru suspinul meu, spăla-voi în fiecare noapte patul meu, cu lacrimile mele așternutul meu voi uda” (Psalmi 6, 7); și iarăși: „Că cenușă am mâncat, în loc de pâine” (Psalmi 101, 10); și iarăși: „Doamne, ce este omul că Te-ai făcut cunoscut lui, sau fiul omului că-l socotești pe el?” (Psalmi 143, 3); și iarăși: „Nu te teme când se îmbogățește omul și când se va înmulți slava casei sale”; și iarăși: „de șapte ori în zi Te voi lauda, întru judecățile dreptății tale”, și iarăși: „În miezul nopții m-am deșteptat ca să mă mărturisesc Ție întru judecățile dreptății Tale”, și iarăși: „Dumnezeu va izbăvi sufletul meu din mâna iadului”, și iarăși: „De voi merge în mijlocul umbrei morții, nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine ești”, și iarăși: „Nu mă voi teme de frica de noapte, de săgeata ce zboară ziua, de lucrul ce umblă întru întuneric, de reaua întâmplare și de diavolul cel de miazăzi”, și iarăși: „Socotitu-ne-am ca oile cele de jertfă.” Acestea le spun ei cântând împreună cu îngerii, fiindcă și îngerii cântă atunci: „Lăudați pe Domnul din ceruri”, zice, în timp ce noi căscăm, sforăim, horcăim, sau stăm tolăniți pe paturi și ne gândim la mii de violenții. Și câți nu sunt aceia care întreaga noapte și-o petrec în acest fel!

Când apoi urmează a se face ziua, se liniștesc și ei; și pe când noi începem cu lucrul, atunci și ei au timp de repaus. Făcându-se ziua, fiecare din noi cheamă pe altul, se ia de vorbă pentru cele cheltuite, trimite în târg, se prezintă stăpânitorului, tremură de frică, sau că se gândește la răspundere; un altul se urcă pe scenă, iar celălalt la afacerea sa. Aceia iarăși, sfârșindu-și rugăciunile dimineții și imnurile, se apucă de citit Sfintele Scripturi. Sunt unii apoi care au învățat a scrie și cărți. Fiecare, apoi, luând câte o locuință anume rânduită, are acolo o liniște veșnică, nimeni nu flencănește (ovbEVOC, (jjAuaQOUVTOC;), nimeni nu spune nimic de prisos. Apoi, săvârșesc rugăciunile din ceasul al treilea, din ceasul al șaselea și din ceasul al nouălea, precum și rugăciunile de seară. În fine, împărțind ziua în patru părți, fiecare parte este plină de psalmodii (cântări ale psalmilor), și cu imnuri laudă pe Dumnezeu. În timpul acesta, cei

din lume ospătează, râd, joacă sau li se sparge pânțele din cauza îmbuibărilor, iar aceștia stăruie în cântări și imnuri închinare lui Dumnezeu. Niciodată nu au timp de masă lungă, și nici de bucate multe.

După masă iarăși se îndeletnicesc de aceleași, fără a se da somnului. Cei din lume dorm și ziua, pe când aceia și noaptea priveghează. Cu adevărat că sunt fii ai luminii! Apoi, cei din lume, cheltuindu-și mult timp dormind, se scoală cu capul greoi, pe când aceia priveghează stând nemâncăți, și dăinuiesc în imnuri și cântări. Venind apoi seara, unii aleargă la băi, sau la desfătări, pe când aceia tocmai atunci sfârșind ostenele zilei, se apropie spre masă, neavând droaia aceea de slugi, nici nu aleargă prin odăile cele multe ale casei, și nici făcând vuiet. Nu vei vedea apoi întinzându-s și pe masă bucate scumpe, și nici încărcate de grăsimi, ci unii având dinainte numai pâine și sare, iar alții având și untdelemn, în timp ce alții care sunt poate mai slabi se îndulcesc și din verdețuri și din fasole, bob sau linte. Apoi, stând puțin, sau mai bine zis totul încheind cu imnuri, se culcă pe frunze de copaci puse înadins pentru odihnă numai, iar nu pentru dezmierdare.

Acolo nu este frică de stăpânitori, nu este ușurătatea stăpânilor, nu este frica slugilor, nu este vuietul femeilor, nu este tulburarea copiilor, nu este mulțimea cuferelor sau a lăzilor, nici depozit de haine prisoselnice, nu este aur, nu este argint; nu sunt santinele și strajă și parasantinele, fiindcă nu este casierie de bani, sau altceva de acest fel, ci totul e plin așa-zicând de rugăciuni, de imnuri; toate sunt pline de bune mireme duhovnicești, și nimic acolo nu este trupesc. Aceia nu se tem de vreun atac al tâlharilor, fiindcă nu au ce să piardă; bani nu sunt acolo, ci numai trupuri și suflete, și dacă le vor lua acestea, atunci nu i-au păgubit, ci încă i-au folosit — „Căci pentru mine viață este Hristos și moartea un câștig” (Filipeni 1, 21) —, încă i-au scăpat de legături. Cu adevărat că „glas de bucurie este în corturile dreptilor” (Psalmi 116, 15), precum zice psalmistul. Acolo nu se aude niciodată plângere și suspin, căci acel locaș este curat de asemenea bocete, curat de asemenea strigăte.

Mor desigur și cei de prin mănăstiri, căci nu sunt nemuritori cu trupul; însă ei nu cunosc moartea ca pe moarte. Cu imnuri petrec pe cei ce pleacă de aici, și petrecerea aceasta ei o numesc pompă sau alai, iar nicidecum ducerea unui cadavru la groapă. De îndată ce se vestește că a murit cineva, mare le este bucuria, mare le este plăcerea, și mai bine zis nici nu îndrăznește cineva să spună că acel cineva a murit, ci că și-a sfârșit călătoria din viața aceasta. Apoi mulțumiri din toate părțile, slavă multă, bucurie, și fiecare rugându-se de a avea un astfel de sfârșit, de a termina în acest chip lupta aceasta, de a se odihni de ostenele și de lupte, de a vedea pe Hristos. De cumva vreunul se îmbolnăvește, nu vei vedea lacrimi, nici suspine, ci iarăși rugăciuni. Nu vei vedea mâinile doctorilor, ci numai credința de multe ori a vindecat pe cel bolnav. Iar de cumva ar fi nevoie și de doctor, apoi și atunci vei vedea multă filosofie, multă răbdare în suferință. Nu stă de față atunci nici femeia cu părul despletit, nici copiii bocindu-se că au rămas orfani, și nici pe slugi rugând pe cel ce se zbate cu moartea ca să-i asigure cu ceva, ci sufletul este slobod de toate acestea, și la un singur lucru se gândește atunci: cum s-ar putea ca, ducându-se de aici, să fie iubit de Dumnezeu. De cum îi vine vreo boală, nu din pricina îmbuibării îi vine, sau din pricina bețiilor, ci chiar cauzele bolilor lor sunt încărcate de laude, iar nu de hule, ca bolile celor din lume, precum, de pildă, din cauza privegheților, din cauza postului îndelungat, sau și altele de acest fel, care le pricinuesc boli, pentru care și lesne se izbăvesc de aceste boli, și de multe ori scapă de ele chiar fără să fi suferit mult.

„Spune-mi, zice, dacă a spălat picioarele sfinților?” Aceștia se pot găsi și în biserici. Dacă am povestit viața celor din mănăstiri, prin aceasta nu am voit a disprețui pe cei de prin biserici, fiindcă de multe ori se găsesc chiar în mijlocul bisericilor mulți de felul acelora, și poate că fără

să se știe. Nu deoarece colindă casele oamenilor, sau pentru că se duc prin piață, sau pentru că stau în fruntea altora, îi vom disprețui, fiindcă și aceasta a poruncit-o Dumnezeu: „Judecați săracului, și faceți dreptate văduvei” (Isaia 1, 17), zice. Multe sunt căile virtuții, după cum și deosebirea dintre mărgăritare este mare, deși toate se numesc mărgăritare, căci unul este strălucitor și rotund din toate părțile, iar altul poate că nu are această frumusețe, ci o alta. Și care anume? Precum mărgăritarul prin meșteșug devine lunguiet, iar colțurile ce le avea au dispărut, pe când un altul este mai încântător prin culoarea lui cea albicioasă; iar altul, verde, este mai încântător decât orice verdeață, altul este mai frumos prin culoarea sângelui decât orice altă culoare, un altul mai albastru decât marea, altul iarăși are multe culori, și ar putea găsi cineva în el culorile soarelui. Astfel sunt și sfinții, unii se împodobesc pe sine, iar alții împodobesc și bisericile.

„De a spălat, zice, picioarele sfinților, de a ajutat celor necăjiți.” Să ne punem deci pe lucru, ca să ne mândrim acolo, că am spălat picioarele sfinților. Dar dacă noi trebuie a spăla picioarele lor, apoi cu atât mai mult încă a le da cu mâna ajutoare.

„Să nu știe, zice, stânga ta ce face dreapta.” (Matei 6, 3) De ce iei mii de martori când dai milostenie? Nici sluga să nu știe, dacă se poate, nici femeia. Scandaloase sunt asemenea prefăcătorii din partea ei, căci de multe ori sau poate niciodată împiedicându-se, atunci te împiedică, fie din slavă deșartă, fie din alte cauze. Fiindcă și Avraam, deși avea o femeie minunată, totuși, urmând a aduce jertfă pe fiul său, se ascundea, deși nu știa ce se va petrece, ci era încredințat că îl va jertfi numaidecât. Ce ar fi putut spune, dacă el ar fi fost un om ca cei mai mulți? Cine este cel care face asemenea lucruri? Oare nu l-ar fi defăimat pentru barbarie și cruzime? Dar iată că femeia lui nici măcar nu s-a învrednicit de a-și vedea pe fiul său, nici de a-i mai auzi cel de pe urmă glas, nici de a-l privi zbatându-se, ci luându-l ca pe un prizonier, s-a dus cu el. Avraam însă, acel drept, nimic din acestea n-a cugetat, fiind beat de dorința de a-l jertfi. El nimic altceva nu vedea înaintea ochilor săi, decât ceea ce i se poruncise. Nici copil nu era înaintea sa, nici femeie, sau mai bine zis nici el singur nu știa ce va fi, și astfel el se silea ca să aducă jertfa sfântă și curată, iar nicidecum să o întineze cu lacrimi și cu ceartă din partea ei. Ba încă copilul său, Isaac, a zis cu blândețe către el: „Iată, foc și lemne avem; dar unde este oaia pentru jertfă?” (Facerea 22, 7-8), la care el a răspuns: „Dumnezeu Se va îngriji pentru oaia de jertfă, fiul meu.” Se zice că aceasta este și o prorocie, că Dumnezeu Se va îngriji a da spre jertfă pe Fiul Său.

Dar de ce-i ascunzi, spune-mi, celui ce va fi jertfit? „Da! zice, mă tem ca nu cumva să se înspăimânte, ca nu cumva să se arate nevrednic de jertfă.” Ai văzut cu câtă exactitate el le făcea pe toate? Este întocmai după cum zice Scriptura: „să nu știe dreapta ta ce face stânga”, adică, chiar de am avea pe cineva foarte apropiat, noi totuși să nu ne grăbim a-i arăta, afară numai dacă n-ar fi vreo nevoie, căci din această cauză multe rele se întâmplă, și de multe ori ajunge cineva la slavă deșartă, sau piedici i se pun în cale. Pentru aceea să ne ascundem până și de noi, dacă ar fi cu puțință, în asemenea cazuri, ca astfel să ne învrednicim bunurilor făgăduite întru Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XV

din "Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei"

Iar de văduvele tinere ferește-te. Căci, atunci când poftele le îndepărtează de Hristos, vor să se mărite. Și își agonisesc osândă, fiindcă și-au călcat credința cea dintâi. Dar în același timp se învață să fie leneșe, cutreierând casele, și nu numai leneșe, ci și guralive și iscoditoare, grăind cele ce nu se cuvin. Vreau deci ca văduvele tinere să se mărite, să aibă copii, să-si vadă de case, și să nu dea potrivnicului nici un prilej de ocară. Căci unele s-au și abătut, ca să se ducă după Satana. (I Timotei 5, 11-15)

După ce Pavel mult a vorbit despre văduve, ba încă hotărându-le și vârsta și zicând ca „nu mai puțin de șaiszeci de ani să aibă”, și pe lângă aceasta mai arătând și calitățile lor: „dacă a crescut copii, dacă a fost primitoare de străini, dacă a spălat picioarele sfinților, dacă a venit în ajutorul celor strâmtorați”, iată că aici iarăși zice: „De văduvele tinere ferește-te.” Despre fecioare însă, deși lucrul este cu mult mai dificil, nimic din acestea nu lasă a se înțelege. Și de ce oare? Fiindcă acelea s-au făgăduit pentru lucruri mai mari, și de la măreția acestei idei el a ajuns la acest fapt. Căci cuvintele: „dacă a fost primitoare de străini, dacă a spălat picioarele sfinților”, și toate cele de acest fel, le-a reprezentat, așa-zicând, prin expresia: „femeia nemăritată și fecioara poartă grijă de cele ale Domnului”. (I Corinteni 7, 34) Iar dacă cu acestea el n-a insistat asupra vârstei, tu să nu te minunezi, fiindcă chiar de aici se învederează și aceea. De altfel, am spus că fecioarele și-au ales fecioria în urma unei judecăți mai înalte. Pe lângă aceasta, cu văduvele tinere e ca și cum ar fi devenit niște cadavre, și prin urmare ele singure au dat motiv la o astfel de legiuire, în timp ce nu așa se petrece cu fecioarele. Cum că unele dintre ele căzuseră deja, aceasta se învederează din expresia: „căci, atunci când poftele le îndepărtează de Hristos, vor să se mărite”, și iarăși: „căci unele s-au și abătut, ca să se ducă după Satana”.

„De văduvele tinere ferește-te.” De ce oare? „Căci atunci când poftele le înfierbântă, vor să se mărite”. Și ce înseamnă „înfierbântă”? Adică se prefac ca și cum n-ar voi un lucru, pe când îl voiește, când se moleșește. Este întocmai ca și cum, vorbind cineva despre un bărbat bun și blând, ar spune: „apoi aceasta, lăsându-l pe el, s-a dus după un altul”. Arată deci că și văduvia lor au preferat-o în mod întâmplător. Prin urmare, și văduva este logodită cu Hristos în văduvia ei, după cum zice: „Eu sunt Părintele orfanilor și Judecătorul văduvelor”. (Psalmi 67, 5) Arată, prin urmare, că nici văduvia n-au purtat-o după cuviință, ci „se înfierbântă”, și cu toate acestea el rabdă. Dar în alt loc, el spune: „că v-am logodit unui singur Bărbat, ca să vă înfățișez lui Hristos fecioară neprihănită”. (II Corinteni 11, 2) „Când ele s-au făgăduit lui Hristos, zice, apoi iată că „vor să se mărite, agonisindu-și osândă, fiindcă și-au călcat credința cea dintâi”. Sub numele de „credință”, el indică aici învoiala făcută. „Au mințit, zice, și-au bătut joc de adevăr, 1-au lepădat, au călcat acea învoială.”

„În același timp se învață să fie leneșe”, zice. Așadar, apostolul nu numai bărbaților le poruncește să lucreze, ci și femeilor, căci nelucrarea sau trândăvia aduce tot răul. „Ele sunt răspunzătoare nu numai de această faptă, ci și de alte păcate.” Căci dacă este nepotrivit unei femei a colinda casele oamenilor, apoi cu atât mai mult unei fecioare. „Nu numai leneșe, zice, ci și guralive și iscoditoare, grăind cele ce nu se cuvin. Vreau, deci, ca văduvele tinere să se mărite, să aibă copii,

să-și vadă de case.” Când și grija de bărbat o va alunga de la ea, și cea de Dumnezeu nu o are, ce se alege de ele? Cu drept cuvânt că atunci devin leneșe, guralive și iscoditoare. Căci cel ce nu se îngrijește de cele ale sale, desigur că se va îngriji de ale altora, precum și cel ce se îngrijește de ale sale, de cele străine nu va face nici o vorbă, nu va avea nici o grijă.

„Grăind cele ce nu se cuvîin”, zice. Într-adevăr, nimic nu este atât de nepotrivit ca a cenzura mai cu seamă cele ale altora, și aceasta este zisă nu numai pentru femei, ci și pentru bărbați — fiind cea mai mare dovadă de nerușinare, și cutezanță fără margini. „Vreau deci” — fiindcă și ele voiesc, atunci voiesc și eu — „ca văduvele tinere să se mărite, să aibă copii, să-și vadă de case”, adică să se îngrijească de casă, căci aceasta e cu mult mai bine decât a umbla din casă în casă, și a grăi ce nu se cuvîine. Trebuia poate să se îngrijească de cele ale lui Dumnezeu, trebuia să păzească credința; dar fiindcă pe acestea nu le fac, apoi mult mai bine este de a se mărita, decât a sta așa, căci nici Dumnezeu nu este disprețuit prin acest fapt, și nici ele nu se vor învăța a fi mai bune. De la o așa văduvie nu poate ieși nimic bun, pe când de la o căsătorie normală, multe bunuri izvorăsc, iar mai presus de orice, prin căsătorie va putea să alunge din cugetul său trândăvia, și să nu mai fie guralivă și iscoditoare.

Și de ce oare n-a spus că, de vreme ce unele văduve au căzut, atunci ele trebuie să aibă o mare băgare de seamă, ca nu cumva să pătimească la fel ca acelea, ci le-a poruncit să se mărite? Pentru că nu împiedică faptul căsătoriei lor. „Ca să nu dea potrivnicului nici un prilej de ocară”, adică să nu aibă de ce se agăța. „Căci unele s-au și abătut, ca să se ducă după Satana.” Așadar, pe astfel de văduve el le împiedică, nu doar pentru că nu voiește să fie văduve tinere, ci pentru că nu voiește de a fi fără de treabă, grăind cele ce nu trebuie, și iscoditoare; cu alte cuvinte, nu voiește ca ele să aibă pe diavol de pricină. Dar dacă acestea nu s-ar petrece, nici el nu le-ar împiedica.

Dacă vreun credincios sau vreo credincioasă are în casă văduve, să aibă grija lor, ca Biserica să nu fie împovărată, ci să poată ajuta pe cele cu adevărat văduve. (5, 16) Iarăși numește cu adevărat văduve pe cele singuratice, pe cele care n-au de nicăieri nici o mângâiere. Și de ce oare îndeamnă la aceasta? Căci așa este bine. Din acest fapt, două lucruri mari izvorăsc: și acelea că aveau motiv de a face bine, și că acestea se întrețineau bine, în același timp și Biserica nu se îngreua. Bine a făcut că a adăugat: „dacă vreun credincios”, căci nu trebuia a fi îngrijite și hrănite de cei necredincioși, ca să nu se creadă că au nevoie de ei. Privește apoi și cât de încurajator le vorbește, căci nu le-a spus de vreo cheltuială mare, sau de vreun lux, ci „să aibă grija lor”, adică să le dea cele strict necesare — „ca Biserica să nu fie împovărată, ci să poată ajuta pe cele cu adevărat văduve”. Prin urmare, o astfel de credincioasă sau credincios are și plata ajutorului ce a dat Bisericii, fiindcă, ajutând-o pe aceasta, ajută în același timp și pe cele ce le îngrijește Biserica, lăsându-i puțința de a le îngriji cu mai multă îmbelșugare.

„Vreau, zice, ca văduvele tinere”, ce să facă? Să se desfete? Sau să petreacă în ospete? Nimic din toate acestea, ci „să se mărite, să aibă copii, să-și vadă de case”. Și cum să chivernisească casa? Apoi, ca nu cumva să-ți închipui că el le îndeamnă la desfătări, a adăugat imediat: „ca să nu dea nici un prilej potrivnicului spre ocară”. Trebuia ca ele să se ridice mai presus de cele pământești, dar fiindcă s-au coborât mai jos, cel puțin măcar în acestea să rămână.

Preoții, care își țin bine dregătoria, să se învrednicească de îndoită cinste, mai ales cei care se ostensc cu cuvântul și cu învățătura. Pentru că Scriptura zice: „să nu legi gura bouului care treieră”, și: „Vrednic este lucrătorul de plata sa”. (5, 17-18) Sub denumirea de „îndoită cinste”, de aici, el numește îngrijirea, sau mai bine zis acordarea celor necesare. Căci, când el adaugă: „Să nu legi gura bouului care treieră”, și: „vrednic este lucrătorul de plata sa”, aceasta învederează. Prin urmare, și când zice mai sus: Pe văduve cinstește-le (5, 3), el vorbește despre îngrijirea de ele cu cele necesare. „Ca pe cele ce sunt cu adevărat văduve” să le cinstească, adică

pe cele ce sunt în sărăcie, fiindcă, cu cât una este mai săracă, cu atât mai mult este văduvă. Pune aici și cele ale Legii, și cele ale lui Hristos, ca unele ce conglăsuiesc. Legea spune: „Să nu legi gura bouului care treieră.” Vezi cum el voiește ca dascălul să muncească? Și nu este altă oboseală și muncă, ca cele ale lui. Dar cum de pune oare și ceea ce Hristos a spus: „Vrednic, zice, este lucrătorul de plata sa”? Noi însă să nu ne uităm numai la plată, ci și la aceea cum a poruncit. „Vrednic este lucrătorul de plata sa”, adică vrednic este lucrătorul de hrana, de întreținerea sa. Așa că dacă cineva se dezmiardă sau stă în liniște, nu este vrednic. Dacă cineva nu este ca bouul ce treieră, dacă nu duce jugul prin spini și până la a fi strâns de gât cu el, și dacă se oprește mai înainte de a termina lucrul, nu este vrednic. Prin urmare, trebuie să se acorde ajutoare cu îmbelșugare dascălilor pentru întreținerea lor, ca nu cumva să șuiere, sau să se moleșească; ca nu cumva, ocupându-se cu cele mici, din această cauză ucenicii să fie lipsiți de cele mari; ca astfel, lucrând cele duhovnicești, să nu se ocupe deloc cu cele pământești. Astfel erau leviții; ei nu se interesau deloc de cele ale vieții, precum nici mireni nu se interesau de cele ce priveau pe leviți, și prin lege se porunca și cele privitoare la veniturile lor: zeciuiele (dijmele), cele venite din scule de aur, veniturile provenite din pârgă, rugăciuni și celelalte de acest fel. Acelora desigur că le-a legiuit Moise în așa fel, ca unii ce căutau numai cele prezente; eu însă nimic mai mult nu zic că ar trebui să aibă proestoșii, decât hrană și îmbrăcăminte, ca nu cumva să-și petreacă timpul cu acestea.

Dar oare ce vrea să zică prin „îndoită cinste”? Îndoită cinste către cele văduve, sau către diaconi (slujbași Bisericii), sau, simplu, îndoită cinste înseamnă multă cinste. Dar noi să nu ne uităm numai la aceea că-i învrednicește de multă cinste, ci și la faptul că a adăugat: „cei ce își țin bine dregătoria”. Și ce anume înseamnă cei ce își țin bine dregătoria, să ascultăm pe Hristos care zice: „Păstorul cel bun, sufletul său își pune pentru oi”. (Ioan 10, 11) Așadar, aceasta înseamnă a ține bine dregătoria, adică a nu cruța nimic pentru îngrijirea părintească a păstorilor. „Și mai ales, zice, cei care se ostenesc cu cuvântul și cu învățătura.” Unde sunt acum cei ce spun că nu este nevoie nici de cuvânt și nici de învățătură, dacă apostolul chiar și pe Timotei îl îndeamnă la aceasta, zicând: Cugetă la acestea, ține-te de acestea, și iarăși: Ia aminte la tine însuși și la învățătură; stăruie în aceasta, căci, făcând aceasta, și pe tine te vei mântui și pe cei care te ascultă?(4, 15-16) Deci tocmai pe unii ca aceștia voiește apostolul să-i cinstim mai mult decât pe toți ceilalți, pentru care și motivul îl pune, zicând că mult suferă ei. Când un altul nici nu priveghează, nici nu se îngrijește, ci stă împreună cu ceilalți în liniște și nepăsare, iar acela se zbuciumă îngrijindu-se, meditând, și mai cu seamă dacă este neîntrecut în cuvintele și științele celor de afară, apoi cum nu ar trebui să se bucure de cinste din partea tuturor și mai mult decât alții, când el se lasă sub atâtea osteneți? Acesta este răspunzător înaintea a mii de limbi. Unul, de pildă, 1-a hulit, altul 1-a lăudat, un altul 1-a luat în râs, un altul i-a defăimat ținerea de minte și compunerea cuvântului; pentru toate acestea îi trebuie multă putere spre a le răbda pe toate. Mare este cu adevărat, și mai cu seamă mult contribuie spre edificarea Bisericii, de a fi preoții didactici, sau învățători ai credincioșilor; iar dacă aceasta nu este, multe din cele ale Bisericii se pierd, sau se răstoarnă pe dos. De aceea, împreună cu cele spuse — de a fi primitor și blând și de a fi fără de ponos — numără și aceasta, zicând că trebuie a fi „învățător”. Fiindcă, de cese numește el dascăl? Pentru ca să învețe pe alții filosofia vieții. De aceea Pavel a zis: „Și mai ales cei ce se ostenesc în cuvânt și întru învățatură”, fiindcă este nevoie și de învățatură prin cuvânt. Și de care cuvânt vorbește apostolul? Nu vorbește de acel cuvânt pompos, și nici de acela care are în sine iscusința sau eleganța celor din afară, ci de cuvântul care are într-însul multă putere, de acela care este plin de înțelepciune. În asemenea caz, el nu are nevoie de construcția frazelor, ci a cugetărilor, cum s-ar zice; nu a unei condiții din afară, străine, ci a unei dispoziții sufletești.

Pâră împotriva preotului să nu primești, fără numai de la doi sau trei martori. (5, 19) Așadar, contra celui tânăr trebuie a primi pâră fără mărturii? Contra altora trebuie numaidecât? Oare nu trebuie întotdeauna a se face ascultările cu toată exactitatea? Deci ce vrea să spună el aici? „Nu vorbesc de alții, zice, ci mai ales de cei bătrâni (presbiteri).” Sub denumirea de presbiter, de aici, el nu înțelege demnitatea, ci vârsta, fiindcă mai ușor păcătuiesc cei tineri decât cei bătrâni. Și cum că așa este, se învederează de acolo că lui Timotei i se încredințase Biserica Efesului, și chiar întreaga națiune a Asiei; prin urmare, apostolul vorbește aici de cei bătrâni.

Pe cei ce păcătuiesc muștră-i de față cu toți, ca și ceilalți să aibă teamă (5, 20), adică, „nu deodată să-i tai de la Biserică, ci toate le fă cu multă băgare de seamă. Când vei afla lămurit, atunci te aruncă asupra-i cu putere ca și ceilalți să se cumițească.” Căci după cum a înfrunța ușor pe cineva este vătămător, tot așa și în păcatele cele cunoscute de alții dacă nu te vei ridica cu toată puterea, prin aceasta vei lăsa calea deschisă și altora, spre a face și a cuteza aceleași păcate. „Pe cei ce păcătuiesc muștră-i de față cu toți, zice, ca și ceilalți să aibă teamă.” Dar oare cum de a zis Hristos: „Mergi și muștră-1 pe el între tine și el singur”? (Matei 18, 15) Dar și pe unul ca acela Mântuitorul permite a-1 cerceta în Biserică. Căci ce? Oare nu înfricoșează mai ales faptul de a fi certat înaintea tuturor? Cum? Atunci când toți cunosc păcatul, în timp ce osânda n-o cunosc, desigur că mai mult se înfricoșează. După cum se întâmplă cu cei ce rămân nepedepsiți, că mulți vor fi și cei ce vor păcătui, tot așa și atunci când sunt pedepsiți, mulți vor fi cei ce se vor îndrepta. Așa a făcut și Dumnezeu: pe Faraon l-a pedepsit, de asemenea și pe Nabucodonosor, cum și pe mulți alții îi vedem pedepsiți, după om și după țara în care se află.

Prin urmare, apostolul voiește ca toți să se teamă de Episcop, și pe dânsul îl pune priveghetor peste toți. „Fiindcă de multe ori se judecă cu ușurință, trebuie, zice, ca cei ce mărturisesc și cei ce învinovătesc pe presbiter să fie după cum prevede legea veche: „Că în două sau trei mărturii va sta tot cuvântul”. (Deuteronom 19, 15)

„Pâră împotriva preotului să nu primești, fără numai de la doi sau trei martori.” N-a spus „să nu-l osândești”, ci nici măcar să primești pâră, nici să stai la judecată. Dar ce? Dacă și cei doi vor minți? Aceasta se întâmplă foarte rar, dar și în asemenea caz se poate învedera minciuna, dacă se examinează cu amănunțime cazul. Este de dorit ca la învinovățire de păcate să fie doi martori, de vreme ce s-au făcut pe ascuns, așa că ascultarea a doi martori este semn de multă ispitire, de multă cercetare. Dar ce? Dacă faptele sunt de toți știute, însă martori nu sunt, ci numai bănuială, ce e de făcut atunci? „Am spus mai sus, zice, că „se cade lui mărturie bună să aibă de la cei defără”.

Deci, cu frică să iubim pe Dumnezeu. Celui drept desigur că legea nu-i stă înaintea. Dacă cei mai mulți făcând binele siliți, iar nu din buna lor voință, și totuși se folosesc în urma fricii ce au, și de multe ori taie de la dânsii poftele lor, dar cei păcătoși? De aceea auzim vorbindu-se de gheena, ca astfel mult folos să tragem din amenințarea și din frica ei. Dacă ar fi urmat ca să-i arunce într-însa pe cei ce păcătuiesc, fără ca dinainte să vestească amenințarea de ea, desigur că mulți ar cădea într-însa. Dacă și acum, când ni se cutremură sufletul de frică, și încă sunt unii care păcătuiesc cu ușurință, ca și cum nici nu ar fi gheenă, dar dacă nici nu s-ar fi spus mai dinainte, și nici nu ne-ar fi amenințat, ce rele n-ar face? Astfel că — după cum am spus deseori — gheenă ne arată nouă îngrijirea părintească a lui Dumnezeu, nu mai puțin decât împărăția cerurilor. Căci gheenă conlucrând împreună cu împărăția cerurilor, pe mulți oameni prin frică îi împinge în împărăția cerurilor. Așadar, să nu luăm faptul acesta ca o asprime sau cruzime din parte-I, ci ca o milă și filantropie mare, ca o îngrijire părintească și dragoste către noi. Dacă n-ar fi amenințat pe niniviteni pe timpul lui Iona, desigur că n-ar mai fi rămas cetatea lor. Dacă n-ar fi amenințat cu gheenă, cu toții am fi căzut în gheenă. Dacă n-ar fi amenințat cu foc, nimeni n-ar fi scăpat de foc.

El voiește a face cu totul contrare celor ce grăiește, ca tu să faci ceea ce voiește. Nu voiește moartea păcătosului, ca nu cumva să cazi în cea moarte. N-a spus numai prin cuvinte, ci a arătat și faptul, ca astfel să fugim.

**DESPRE DEȘERTĂCIUNEA CELOR PREZENTE, IMPORTANȚA CELOR
VIITOARE, ȘI CUM PUTEM IMITA PE DUMNEZEU.
DESPRE DRAGOSTEA LUI HRISTOS CĂTRE NOI, CARE,
MAI ALES, SE ARATĂ DIN SFÂNȚA ÎMPĂRTĂȘIRE**

Ca să nu creadă cineva că faptul gheenei este numai o amenințare, ci că gheenă există cu adevărat, aceasta, zice, este învederată din faptele întâmplare aici. Sau nu ți se pare că potopul este simbol al gheenei, potopul, zic, care a nimicit totul prin apă? „Căci precum în zilele acelea dinainte de potop, oamenii mâncau și beau, se însurau și se măritau, până în ziua când a intrat Noe în corabie” (Matei 24, 38), tot așa era și atunci. A fost prezis și atunci cu mulți ani mai înainte, precum și acum se prezice gheena de trei sute de ani sau și mai mult, și cu toate acestea nimeni nu este cu băgare de seamă, toți consideră faptul acesta ca un mit, toți îl cred ca ceva de râs, nici o frică nu are cineva, nimeni nu plânge, nimeni nu-și bate pieptul. Râul de foc curge în clocote, para îl ațâță într-una, iar noi râdem, și ne dezmierdăm, și păcătuim fără sfială. Nimeni nu se gândește la ziua aceea, nimeni nu cugetă că cele prezente trec, că toate acestea sunt momentane, deși, de altfel, lucrurile ne strigă în fiecare zi și ne învederează acest adevăr. Morțile cele mai înainte de timp, schimbările lucrurilor ce se petrec chiar încă trăind noi, bolile și alte multe de acest fel nu ne cumițesc. Și încă prefacerile acestea le-ar putea vedea cineva petrecându-se nu numai în trupurile noastre, ci chiar în înseși stihiiile lumii. Dar chiar și în diferitele faze ale vârstei noastre, noi în fiecare zi vedem moartea, și nestatornicia vieții este caracterizată pretutindeni prin nestatornicia lucrurilor. Niciodată nu rămâne iarnă într-una, niciodată vară, nici primăvară, nici toamnă într-una, ci toate trec, zboară și se scurg. Și ce să mai spun? Poate despre flori? Ce voiesti? Poate să spun despre demnități, despre împărați, care astăzi sunt și mâine nu sunt? Despre cei bogați? Poate despre clădirile cele strălucite? Poate despre noapte și zi? Ori despre soare sau despre lună? Dar nu se sfârșește și ea? Și chiar soarele nu este eclipsat de multe ori, oare nu se întunecă, oare nu este și el acoperit de nori? Nu cumva poate din cele ce vedem rămâne ceva pentru totdeauna? Nimic, ci numai sufletul din noi, dar iată că tocmai pe dânsul noi îl neglijăm! Avem o mare îngrijire pentru cele ce se prefac într-una, ca și cum pare că ar rămâne, în timp ce pentru suflet, care rămâne pururea, noi nu facem nici o vorbă, ca și cum s-ar preface și el. Cutare de pildă, poate face lucruri mari? Până mâine numai, iar după aceasta dispare, dovadă cei ce au făcut lucruri mari, iar acum nicăieri nu se mai văd. Viața aceasta este o scenă de teatru, și vis, căci precum când se ridică cortina pe scena teatrului toate se risipesc, și toate visurile zboară când se arată raza luminii, tot așa și acum când se întâmplă sfârșitul unuia, sau sfârșitul obștesc de s-ar întâmpla, toate se strică, toate se nimicesc și dispar. Copacul pe care l-ai plantat rămâne, precum și casa ce ai clădit-o rămâne, în timp ce cel ce a clădit casa, ca și cel ce a plantat copacul se duc și se nimicesc. Și astfel petrecându-se lucrurile, noi nici atunci nu ne sfiim, ci toate le facem ca și cum am fi nemuritori, dezmierdându-ne și petrecând întru desfătări.

Ascultă ce spune Solomon, el care a avut o mare experiență a faptelor și a lucrurilor prezente. „Am început lucrări mari: am zidit case, am sădit vii, am făcut grădini și parcuri și am sădit în ele tot felul de pomi roditori; mi-am făcut iazuri, ca să pot uda din ele o dumbravă unde creșteau copacii; am cumpărat robi și roabe și am avut feciori născuți în casă, asemenea și turme de oi

fără de număr, mai mult decât toți cei care au fost înaintea mea în Ierusalim. Am strâns aur și argint și număr mare de regi și de satrapi; am adus cântăreți și cântărețe și desfătarea fiilor omului mi-am agonisit: o prințesă și alte prințese.” (Ecclesiastul 2, 4-8) Nimeni, cu un cuvânt, n-a fost atât de dezmiertat, atât de slăvit; nimeni n-a fost atât de înțelept, și nimănui nu i-au mers lucrurile așa de bine, după cum le-a văzut mai înainte cu mintea sa. Ei, și ce a fost cu aceasta? Cu nimic nu s-a folosit din toate acestea, ci iată ce spune: „Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciune”. (Ecclesiastul 1, 2) Si privește că n-a spus simplu „deșertăciune”, ci a exagerat cuvântul prin exagerare.

Să-i credem deci lui, vă rog, ca unul ce a ajuns la această convingere în urma unei mari experiențe. Să-i credem, zic, și să ne îndeletnicim cu acele lucruri, unde nu este deșertăciune, unde este adevăr, unde toate sunt sigure și statornice, unde toate sunt zidite pe piatră, unde bătrânețe nu este, unde nu este nimic trecător, unde totul înflorește, unde totul crește și sporește, unde nimic nu este învechit, nimic îmbătrânit, și nici aproape de sfârșit. Să dorim, vă rog, pe Dumnezeu cu adevărat, iar nu de teama gheenei, ci cu dorința de împărăția Lui. Căci ce poate fi egal, spune-mi, cu a vedea pe Hristos? Nimic. Ce poate fi egal cu a ne bucura de acele bunuri? Nimic. „Cele ce ochiul n-a văzut, zice, și urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-a suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El.” (I Corinteni 2, 9) Pe acelea să ne străduim a le câștiga, iar pe acestea să le disprețuim. Oare nu de mii de ori ne învinovățim pe noi înșine, și ne spunem că viața omenească nu este nimic? Deci de ce te ocupi de nimic? De ce suferi necazuri pentru nimic? Poate că vezi clădiri strălucite și privirea lor te înșală? Uită-te imediat la cer; întoarce-ți privirea de la pietre și coloane spre acea frumusețe, și atunci vei vedea că toate acestea de aici sunt lucruri de furnici și țăntari. Filosofează cu privirea; ridică-ți cugetul spre cele din cer, și de acolo dacă se poate privește spre clădirile cele strălucite de aici, și vei vedea că nu sunt nimic, ci numai niște jucării de copii mici.

Vezi cât de ușor, cât de curat și cât de luminos este aerul, cu cât te ridici mai sus? Acolo, deci, își au casele, acolo își au sălașurile cei ce fac milostenie. Toate cele de aici se nimicesc cu desăvârșire la înviere, sau mai bine zis chiar și mai înainte de înviere în trecerea timpului s-au stricat, s-au descompus și au dispărut. Ba chiar și mai înainte de timp, adică în floare fiind, de multe ori un cutremur bunăoară le-a dărâmat la pământ, sau un foc le-a prefăcut în cenușă. Căci nu numai în vârsta omului sunt morți premature, ci și în clădiri, și de multe ori cele stricate și hârbuite rămân neclintite la cutremurul pământului, pe când cele ce strălucesc, cele clădite din nou și bine întărite, numai de un singur tunet s-au clătinat și au căzut, și aceasta după iconomia lui Dumnezeu, cred, ca nu cumva să cugetăm lucruri mari despre clădirile ce le ridicăm.

Vrei și altfel să nu fii mâhnit? Vino atunci la clădirile obștești, la care și tu te împărtășești deopotrivă; că nici o casă nu este mai frumoasă decât clădirile obștești, stai acolo cât timp vei voi, fiindcă acelea sunt ale tale; ale tale sunt, împreună cu ale celorlalți, sunt obștești, iar nu particulare. „Dar acestea, zici tu, nu încântă privirile.” Nu încântă, mai întâi din cauza deprinderii, iar după aceea din cauza lăcomiei. Așadar, lăcomia încântă privirile, și nu frumusețea. Așadar, încântarea privirilor este lăcomia, și dorința de a-ți însuși cele ale altora. Deci, până când ne vom alipi de acestea? Până când ne vom ține strânși de pământ, și întocmai ca viermii ne vom tăvăli în mocirlă? Dumnezeu ne-a dat trupul făcut din pământ, ca să-l ridicăm la cer, iar nu ca printr-însul să tragem sufletul la pământ. Pământesc este trupul meu, dar dacă vreau, va deveni ceresc. Și de aici privește de câtă cinste ne-a învrednicit pe noi, dacă ne-a acordat o astfel de favoare. „Eu am făcut, zice, pământ și cer; îți dau însă și ție dreptul de a crea: fă pământul cer, căci poți.” „Cel ce face toate și le întocmește” (Amos 5, 8) — cuvinte ce sunt spuse pentru Dumnezeu — însă această putere a dat-o și oamenilor, precum de pildă un părinte

iubitor de fiu fiind zugrav, ar zugrăvi nu numai el singur, ci voiește ca și pe fiul său să-l învețe la fel. „Eu ți-am făcut, zice, trup frumos; fă și tu sufletul frumos.” „A zis Dumnezeu: „Să dea pământul din sine verdeață: iarbă și pomi roditori” (Facere 1, 11), zi și tu: „să răsară pământul rod la fel, și va răsări ceea ce vei vrea să prăsești”. „Eu fac vara, zice, Eu fac negura, Eu împuternicesc tunetul, Eu mișc vântul, Eu am făcut marea și pe dragonul ce se desfată în ea — adică pe diavolul. Dar nici pe tine nu te-am lipsit de această putere. Desfată-te și tu dacă voiești cu el, căci poți să-l legi ca pe o pasăre. Fac să răsară soarele peste cei răi și peste cei buni; deci imită-Mă și tu. Dă din ale tale și celor buni și celor răi. Fiind batjocorit, Eu sufăr și fac bine celor ce Mă batjocoresc; imită-Mă și tu, căci poți. Fac bine, nu pentru răsplată; imită-Mă și tu, și să nu faci binele pentru răsplată. Am aprins luminători pe cer; aprinde și tu astfel de luminători, căci poți. Luminează pe cei rătăciți, căci a Mă cunoaște pe Mine este mai mare binefacere decât a vedea soarele de pe cer. Om nu poți face, dar drept și plăcut lui Dumnezeu poți face. Eu am lucrat esența sau ființa, iar tu împodobește buna intenție. Vezi cât te iubesc, și cum ți-am dat putere chiar și în cele mari.”

Vedeți, dar, iubitorilor, cât de mult am fost cinștiți, deși unii dintre cei nerezonabili și nerecunoscători zic că de ce suntem stăpâni pe voința noastră? Acestea toate pe care le-am spus, și în care noi putem imita pe Dumnezeu, dacă nu ar fi voie liberă, nu L-am putea imita. „Eu stăpânesc, zice, prin îngeri, dar și tu stăpânești prin pârgă. Stau pe tron împărătesc, dar și tu stai împreună prin pârgă pe acel tron. „împreună cu El ne-a sculat și împreună ne-a așezat întru ceruri, în Hristos Iisus.” (Efeseni 2, 6) Heruvimii, precum și serafimii, și toată puterea îngerească, stăpânii, puterile, scaunele, domniile și începătoriile prin pârgă ți se închină ție. Deci, nu învinovăți cerul care se bucură de atâta cinste, de care se cutremură netrupeștile puteri. „Dar ce să mai spun?” zice. Nu numai printr-acestea arăt eu dragostea Mea, ci și prin cele ce am suferit. Pentru tine am fost scuipat, pentru tine am fost lovit, am fost lipsit de slavă, pe Părintele Meu L-am lăsat, și am venit la tine, care Mă urai și Mă disprețuiai, ba încă nici nu voiai să auzi de numele Meu. Te-am urmărit și am alergat după tine, ca să te am în stăpânirea Mea. Te-am unit și M-am lipit de tine. Mănâncă trupul Meu, am zis, și bea sângele Meu, ca să te am și Sus, dar și jos să Mă unesc în totul cu tine. Nu-ți este de-ajuns că pârga ta o am Sus? Oare nu te mângâie acest fapt? Și jos iarăși M-am pogorât, și nu oricum Mă împreunez cu tine, ci Mă amestec, sunt mâncat, sunt fărâmat în părți mici, ca astfel unirea să se facă întru totul, căci cele unite stau pentru totdeauna unite; astfel că Eu sunt întru totul legat cu tine. Nu vreau câtuși de puțin să fie între noi vreo rupere cât de mică, ci doresc să fim împreună unul și același.” Acestea știindu-le iubitorilor, și cunoscând marea Lui iubire către noi, să facem tot ce ar putea să ne arate pe noi vrednici de darurile Sale cele mari. Căroră fie ca toți să ne învrednicim întru Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XVI

din “Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei”

Te îndemn stăruitor înaintea lui Dumnezeu și a lui Iisus Hristos și a îngerilor aleși, ca să păzești acestea, fără a lua o hotărâre dinainte, nefăcând nimic cu părtinire. Nu-ți pune mâinile degrabă pe nimeni, nici nu te face părtaș la păcatele altora. Păstrează-te curat. De acum nu bea numai apă, ci folosește puțin vin, pentru stomacul tău și pentru deseale tale slăbiciuni, (I Timotei 5, 21-23) Vorbind despre episcopi, despre diaconi, despre bărbați și femei, despre văduve, despre preoți

(presbiteri), și despre toți ceilalți, și arătând cum episcopul este stăpân, când vorbea despre judecată, a adăugat: „Te îndemn stăruitor înaintea lui Dumnezeu și a lui Iisus Hristos și a îngerilor aleși, ca să păzești acestea, fără a lua o hotărâre dinainte, nefăcând nimic cu părtinire”. Poruncește cu multă frică, și Timotei nu s-a sfiit să o facă, pentru că era fiul său cel iubit. Căci dacă el nu s-a rușinat pentru sine, zicând: „îmi chinuiesc trupul meu, ca nu cumva altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic” (I Corinteni 9, 27), apoi cu atât mai mult nu s-ar fi rușinat vorbind de Timotei. Dacă ia ca martori pe Tatăl și pe Fiul, bine face; dar pe îngerii cei aleși de ce îi ia drept martori? Pentru marea lui bunătate și blândețe, pentru că și Moise zice astfel: „Vă mărturisesc astăzi pe cer și pe pământ” (Deuteronom 4, 26), arătând prin aceasta marea blândețe a stăpânului, și iarăși: „Ascultați, voi munților, cercetarea Domnului și voi, neclintite temelii ale pământului”. (Miheia 6, 2) Cheamă ca martor la cele grăite pe Tatăl și pe Fiul, arătându-le lor în ziua cea de pe urmă că dacă ele pretind mai mult decât trebuie, e ca și cum s-ar dezbrăca de orice răspundere.

„Ca să păzești acestea, zice, fără a lua o hotărâre dinainte, nefăcând nimic cu părtinire”, adică să fii popular și deopotrivă cu cei condamnați, cu cei judecați de tine, ca nimeni să nu te aibă în stăpânirea sa, nimeni să nu te considere ca al său. Dar oare cine sunt îngerii cei aleși? Fiindcă și Iacob ia ca martor pe Dumnezeu pe de o parte, iar pe de alta ia ca martor și jertfelnicul. Tot așa și noi luăm de multe ori ca martori atât persoane care covârșesc, cât și inferioare, și astfel mărturia lor este mare. Așadar, și aici mărturia îngerilor celor aleși este a unor ființe care nu sunt la fel cu Dumnezeu. Este ca și cum ar zice: „chem ca martor pe Dumnezeu, pe Fiul Său, și pe slugile Sale, că ți-am poruncit cu poruncă dumnezeiască”, înfricoșează deci pe Timotei.

Apoi, spunând acestea, a adăugat ceea ce era mai important decât toate, și care mai cu seamă conține sau reunește în sine Biserica: adică chestiunea hirotoniilor. „Nu-ți pune mâinile degrabă pe nimeni, nici nu te face părtaș la păcatele altora.” Și ce vrea să zică prin „degrabă (dinainte)”? Acea că „nu din cea dintâi încercare, nici din a doua, nici din a treia, ci observând de multe ori, și cercetând cu amănunțime, fiindcă nu fără primejdii este acest fapt, căci și tu care dai această stăpânire vei fi deopotrivă de vinovat pentru cele păcătuite de acela, atât pentru păcatele trecute, cât și de cele ce le va face. Cel ce iartă pe cele dintâi fără de timp, vinovat va fi și de cele ce se vor face în viitor; precum și tu fiind pricina celor trecute, vinovat vei fi pentru că nu ai lăsat aceluia timp pentru a le plânge, și nici pentru a se umili. Precum, deci, tu te împărtășești, sau iei parte la succesele lui, tot așa și la păcatele lui.”

„Păstrează-te curat”. Aici vorbește despre prudență. „De acum nu bea numai apă, ci folosește puțin vin, pentru stomacul tău și pentru deseale tale slăbiciuni.” Deci, dacă el poruncește unui bărbat care a fost cu băgare de seamă la posturi până într-atâta, și care a întrebuițat spre băut atâta apă, încât s-a și îmbolnăvit — și încă des se îmbolnăvea - dacă, zic, poruncește unui astfel de bărbat să fie prudent, iar acela nu respingea și nici nu se în-greuia de acest sfat, apoi cu atât mai mult noi când auzim sfaturi ca acestea de la cineva, nu trebuie să ne îngreunăm. Și de ce oare nu i-a însănătoșit stomacul lui? Căci dacă hainele lui Pavel înviau morții, desigur că și aceasta ar fi putut să o facă el. Așadar, de ce nu a făcut așa și cu Timotei? Pentru că și astăzi dacă vedem bărbați mari și virtuoși îmbolnăvindându-se, să nu ne scandalizăm, fiindcă și atunci s-au petrecut lucrurile după iconomia dumnezeiască. Căci dacă lui Pavel i s-a dat îngerul Satanei ca să nu se înalțe, apoi cu atât mai mult lui Timotei, fiindcă toate semnele ar fi fost de ajuns pentru a-l face atunci ca să cadă în fapte ușurele. De aceea Pavel l-a lăsat ca el să se slujească în puterea legii doctoricești, ca astfel și el însuși să se cumpăteze, precum și alții să nu se scandalizeze, ci să afle că fiind de aceeași natură cu noi, a reușit totuși în faptele de care îl admirăm. Mi se pare că Timotei era bolnăvicios și în alt chip, iar aceasta o arată zicând: „pentru deseale tale slăbiciuni”,

de unde se vede că boala lui provenea și din cauza stomacului, și din cauza altor membre ale trupului său. Nu era potrivit cu demnitatea lui a se îmbuiba de vin fără sfială, și de aceea apostolul îi recomandă puțin vin ca pentru sănătate, iar nu pentru îmbuibare.

Păcatele unor oameni sunt vădite, mergând înaintea lor la judecată, ale altora însă vin în urma lor. (5, 24) Fiindcă mai sus, vorbind de hirotonii, zicea: „să nu te faci părtaș în păcate străine”, ca nu cumva să zică: „Dar dacă eu nu știu?”, iată că el a dezlegat această nedumerire, adăugând: „Ale unor oameni păcatele sunt arătate mergând mai înainte la judecată, iar ale unora și în urmă vin”, adică, păcatele unora sunt arătate, fiindcă vin mai înainte în judecată, iar ale altora vin pe urmă, zice: Tot așa și faptele cele bune sunt vădite, și cele ce sunt altfel nu se pot ascunde. (5, 25)

Cei ce se găsesc sub jugul robiei, să socotească pe stăpânii lor vrednici de toată cinstea, ca să nu fie hulite numele și învățătura lui Dumnezeu. (6, 1) „De toată cinstea, zice, vrednici să-i socotească. Să nu-ți închipui că dacă ești credincios, ești liber, fiindcă aceasta este libertatea, să slujești și mai mult. Căci cel necredincios dacă te va vedea purtându-te cu obraznicie pentru credința ce o ai, va blestema de multe ori credința ta, ca ceea ce ațâță spre împotrivire, pe când dacă te vede supus și ascultător, mai mult se va convinge, și va da crezământ și ascultare celor spuse de tine. De altfel, și credința Evangheliei și numele lui Dumnezeu vor fi hulite.”

„Dar, zici tu, dacă stăpânii vor fi necredincioși, cum trebuie să se poarte robii?” Chiar și atunci ei trebuie să asculte, pentru numele lui Dumnezeu. Iar cei ce au stăpâni credincioși să nu-i disprețuiască, sub cuvânt că sunt frați; ci mai mult să-i slujească, fiindcă primitorii bunei lor slujiri sunt credincioși și iubiți. Acestea învață-i și poruncește-le (6, 2), adică: „dacă v-ați învrednicit, zice, de o astfel de cinste, încât aveți stăpâni pe frații voștri, tocmai de aceea sunteți datori încă mai mult să ascultați și să fiți supuși”.

„Mergând înaintea lor la judecată” zice, anume, că unele dintre faptele cele rele se dosesc aici, iar altele nu, pe când acolo nici cele rele, și nici cele bune nu vor putea să se ascundă. Deci, ce înseamnă „mergând înaintea lor la judecată?” Adică, când cineva greșește sau face asemenea fapte, care deja l-au condamnat; când rămâne neîndreptat; când cineva nădăjduiește să se îndrepte, dar nu face nimic pentru aceasta. Deci ce? Pentru ce oare sunt spuse acestea? Deoarece chiar dacă unii ar ascunde aici faptele lor, acolo însă nu le vor putea ascunde, ci toate vor fi pe față, și aceasta desigur că este cea mai mare mângâiere pentru cei ce fac binele. Fiindcă mai sus s-a zis: „nimic făcând după rugămintele”, iar mai jos: „Câți sunt robi, pe stăpânii lor să-i socotească vrednici de toată cinstea”, e natural să întrebăm: Ce are a face aceasta cu episcopul? Ba încă foarte mult are a face: să sfătuiască. De altfel îl vedem pe el peste tot poruncind mai ales slugilor, decât stăpânilor; slugilor cu multă blândețe, și vorbind mult despre aceasta, iar stăpânilor: „Lăsând la o parte, zice, amenințarea” . (Efeseni 6, 9) De ce, oare? Când e vorba de cei necredincioși, cu drept cuvânt, căci cu cei necredincioși care nu dau atenție, nu are ce să vorbească —, dar cu cei credincioși de ce poruncește în felul acesta? Pentru că mai mare slujire se aduce de către stăpâni slugilor, decât de către slugi stăpânilor. Aceștia sunt cei care dau și bani, care se îngrijesc pentru cele de trebuință, pentru haine, și în fine pentru toate. Așa că stăpânii mai mare slujire aduc slugilor, ceea ce de altfel și aici se înțelege, zicând: „Căci credincioși sunt și iubiți, cei ce facerea de bine primesc”, adică „se ostenesc și se muncesc pentru liniștea voastră; și în asemenea caz oare nu au dreptul să se bucure de o mare cinste din partea voastră?”

MUSTRARE CĂTRE CEI CE NU SLUJESC LUI DUMNEZEU PE CÂT PRETIND EI A FI SLUJIȚI DE SLUGILE LOR

Deci, dacă apostolul poruncește în felul acesta slugilor de a fi cu ascultare către stăpânii lor, înțelegeți cum trebuie să fim noi față de Stăpânul a toate, care ne-a făcut pe noi din ceea ce nu eram, care ne hrănește și ne îmbracă. Chiar de nu ar trebui mai mult, cel puțin să-i slujim Lui precum ne slujesc pe noi slugile noastre. Oare nu întreaga lor viață și-o cheltuiesc în acest scop, acela de a-i mulțumi pe stăpânii lor? Aceasta este treaba lor, aceasta este viața lor, de a se îngriji de cele ale stăpânului. Nu oare toată ziua se îngrijesc de ale stăpânului, iar de ale lor de multe ori numai seara, pentru un timp scurt? Noi însă facem cu totul altfel; de cele ale noastre ne îngrijim veșnic, pe când de cele ale Stăpânului nici cea mai mică parte din timp, deși El nu are nevoie de ale noastre, precum au stăpânii nevoie de slugi, ci chiar slujbele pe care I le facem sunt tot în folosul nostru. Acolo slujba slugii folosește pe stăpân, pe când aici slujba robului nu folosește cu nimic Stăpânului a toate, ci pe însăși sluga o folosește. „Că bunătățile mele, zice, nu-ți trebuie.” (Psalmi 15, 2)

Căci, spune-mi, te rog, ce folos are Dumnezeu dacă eu sunt drept? Și ce pagubă are El dacă eu sunt nedrept? Oare nu este întreagă și nevătămată natura Lui? Oare nu este fără vreo vătămare? Oare nu este mai presus de orice patimă? Aici slugile nu au nimic al lor, ci totul este al stăpânului, chiar de s-ar îmbogăți el cât de mult, în timp ce noi avem multe ale noastre. Nu în zadar ne bucurăm noi de atâta cinste din partea împăratului a toate. Care stăpân și-a dat vreodată pe fiul său pentru slugă? Nimeni, ci cu toții încă ar prefera să dea pe slugi pentru copii. Pe când cu Dumnezeu se petrec lucrurile cu totul altfel. Pe propriul Său Fiu nu L-a cruțat, ci L-a dat pentru noi toți, pentru noi, dușmanii Lui care Îl urâm. Slugilor chiar dacă li se poruncește ceva greoi, nu se îngreuiază, ci mai ales, sunt recunoscători, pe când noi de mii de ori ne arătăm nemulțumirea. Stăpânul de aici nimic din acestea nu făgăduiește slugilor, precum ne făgăduiește nouă Dumnezeu. Și ce anume făgăduiește? Libertatea de aici poate, care de multe ori e mai grozavă și mai rea decât sclavia. Căci de multe ori a venit câte o foamete mare, și atunci libertatea aceasta a fost mai amară decât sclavia, și iată cum darul acesta a devenit spre cea mai mare pagubă. Dar din partea lui Dumnezeu nimic nu e spre stricăciune. Dar ce? „Nu vă mai zic vouă slugi, zice, căci voi prietenii Mei sunteți.” (Ioan 15, 15)

Să ne rușinăm, iubiților, și să ne înfricoșăm. Cel puțin pe cât ne slujesc pe noi slugile noastre, să slujim și noi pe Dumnezeu. Dar noi nu arătăm către El nici cea mai mică parte din slujba ce ne-o fac nouă slugile. Aceia pentru nevoia lor filosofează, având poate numai îmbrăcăminte și hrană, pe când noi Îl necinstim cu îmbuibările noastre. Deci măcar de la slugi să luăm pildă despre regulile filosofiei. De altfel, Sfânta Scriptură obișnuiește a trimite pe oameni nu numai la slugi, ci și la cele necuvântătoare, ca de pildă când trimite pe leneș la albină și când îi poruncește să imite pe furnică, eu însă sfătuiesc a imita cel puțin pe slugi, și ceea ce ele fac pentru frica pe care o au față de noi, măcar acelea să le facem și noi pentru frica de Dumnezeu. Dar noi nu facem așa. Slugile noastre de multe ori sunt supuse din cauza fricii pe care trebuie să o aibă față de noi, și ele stau în tăcere mai mult decât orice filosof. Sunt supuse poate, cu dreptate sau fără dreptate, și nu răspund, ci se roagă, deși poate că de multe ori nu ne-au nedreptățit cu nimic. Neprimind de la noi nimic mai mult decât ceea ce le trebuie, ba de multe ori chiar și mai puțin, ele totuși rabdă, și culcându-se pe paie, și mâncând poate numai pâine, și în fine orice alt tain pe care-l au, nu ne trag la răspundere, și nu sunt supărați, pentru frica pe care o au de noi. Încredințându-le bani, ele totul înapoiază și să nu-mi spui de slugile cele rele, ci de cele ce nu sunt atât de rele, iar când le amenințăm, ele îndată se cumițesc.

Apoi, toate acestea nu sunt oare un motiv de filosofie pentru noi? Să nu spui că toate acestea sunt făcute de silă și de frică, fiindcă sila și teama de gheenă stau și asupra capului tău, și nici așa nu te cumițești, și nici nu porți atâta cinste lui Dumnezeu, pe câtă ai tu din partea slugilor tale.

Fiecare dintre slugi își are locuința sa legiuită, și nu se impune cu sila în locuința aproapelui său, nici nu este atins de pofta de mai mult. Toate acestea se petrec cu slugile care păzesc buna rânduială pentru frica pe care o au față de stăpânii lor și foarte rar ar putea vedea cineva slugă luând ceva altei slugi, sau vătămând-o cu ceva. Dar cu oamenii liberi se întâmplă cu totul din contră, căci ne lovim unii pe alții, ne mâncăm unii pe alții, nu ne temem de Stăpânul a toate, răpim cele ale altora, furăm, lovim, deși Stăpânul nostru vede.

Aceasta n-ar face-o niciodată sluga, ci dacă ar lovi, ar face-o fără ca stăpânul său să vadă, sau să audă, în timp ce noi toate le îndrăznim, deși Dumnezeu toate le vede și le aude. Înaintea ochilor aceloră este veșnic frica de stăpânul lor, în timp ce noi niciodată nu avem înaintea noastră frica de Dumnezeu. De aceea s-a și răsturnat totul pe dos, totul s-a amestecat și s-a corupt. Nouă nici măcar prin minte nu ne trece să ne gândim la ce am păcătuit, în timp ce păcatele slugilor le cercetăm cu toată amănunțimea, ba până și pe cele mai mici.

Spun acestea nu doar că aș vrea să văd pe slugile noastre neascultătoare și obraznice, ci cu scopul de a alunga de la noi neascultarea și obraznicia, de a zgudui trândăvia și somnolența noastră, ca măcar așa să slujim și noi lui Dumnezeu, precum ne slujesc nouă slugile; așa să slujim Celui ce ne-a făcut pe noi, precum ne slujesc nouă cei deopotrivă cu noi, care nu au de la noi nimic de acest fel. Liberi din natură și slugile sunt, căci expresia „să stăpânească peștii mărilor” (Facere 1, 26) este zisă și pentru ele. Slujba aceasta a lor nu este de la natură — ci este venită din afară, sau atingătoare de vrednicia lor —, dar cu toate acestea multă cinste ne aduce nouă. Noi, în vederea slujirii noastre, le băgăm frica în oase, în timp ce față de Dumnezeu nu avem cât de puțină frica, deși folosul ce ar urma de aici, ar fi tot pentru noi. Cu cât vom sluji mai cu trageră de inimă lui Dumnezeu, cu atât mai mult vom câștiga.

Deci, să nu ne lipsim de un folos atât de mare, căci Dumnezeu este fără nici o lipsă, iar câștigul și răsplata la noi se înapoiază. Să slujim lui Dumnezeu cu frică și cu cutremur, și să ne aflăm față de El la fel cum se află față de noi slugile noastre, ca să ne învrednicim de bunurile făgăduite, întru Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XVII

din “Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei”

Iar cei ce au stăpâni credincioși să nu-i disprețuiască sub cuvânt că sunt frați; ci mai mult să-i slujească, fiindcă primitorii buneii lor slujiri sunt credincioși și iubiți. Acestea învață-i și poruncește-le. Iar de învață cineva altă învățătură și nu se ține de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos și de învățătura cea după dreapta credință, acela e un îngâmfat, care nu știe nimic, suferind de boala discuțiilor și a certurilor de cuvinte, din care pornesc: ceartă, pizmă, defăimări, bănuieli viclene, gâlcevile necurmăte ale oamenilor stricați la minte și lipsiți de adevăr, care socotesc că evlavie este un mijloc de câștig. Depărtează-te de unii ca aceștia. Și, în adevăr, evlavie este mare câștig, Dar atunci când ea se îndestulează cu ce are. Pentru că noi n-am adus nimic în lume, tot așa cum nici nu putem să scoatem ceva din ea afară. (I Timotei 6, 2-7) Dascălul nu trebuie să se poarte numai cu autoritate, ci și cu multă blândețe, precum iarăși nu numai cu blândețe, ci și cu autoritate. Și toate acestea le învață fericitul Pavel, câteodată zicând: „Poruncește acestea și învață”, iar altădată: „Acestea le învață și sfătuiește.” Dacă doctorii roagă pe cei bolnavi, nu doar ca ei să se însănătoșească, ci să scape de boală și să se scoale din pat, cu atât mai mult noi trebuie să ne purtăm față de cei pe care îi învățăm cele ale moralei, sfătuindu-i

și îndemnându-i. Fericitul Pavel nu se dă în lături chiar de a se face sluga lor, zicând: „Căci nu ne propovăduim pe noi înșine, ci pe Hristos Iisus, Domnul, iar noi înșine suntem slugile voastre, pentru Iisus” (II Corinteni 4, 5), și iarăși: „Toate sunt ale voastre, fie Pavel, fie Apollo”. (I Corinteni 3, 21-22) Și iată că el slujește slujba aceasta cu bunăvoință, căci nici nu este doar o robie oarecare, ci mult mai bună decât robia. „Că acela este rob, zice, care săvârșește păcatul.” (Ioan 8, 34)

„Iar de învață cineva într-alt chip, și nu se apropie de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos, și de învățătura cea după buna-credință, acela s-a trufit, neștiind nimic.” Așadar, nu din a ști poate ajunge cineva la prostie, ci tocmai din a nu ști. Căci cel ce știe cele ale evlaviei (bunei cinstiri de Dumnezeu), acesta mai cu seamă știe să fie și modest. Cel ce știe cu-vintele cele sănătoase, niciodată nu se îmbolnăvește. Că precum este inflamația pentru trup, tot așa este și ușurința sau prostia pentru suflet. Precum acolo ceea ce este umflat nu spunem că este sănătos, tot așa și aici nu putem spune că cei mândri sunt înțelepți. Prin urmare se poate ca cineva să știe ceva, și totuși să nu știe nimic, căci cel ce nu știe ceea ce trebuie a ști, nu știe nimic. Și cum că mândria vine din neștiință, se învederează de acolo, că Hristos S-a deșertat pe Sine. Cel ce știe aceasta, deci, nu va cugeta despre dânsul lucruri mari niciodată. Căci omul nu are nimic care să nu fie de la Dumnezeu, și deci să nu cugete lucruri mari despre dânsul. „Căci ce ai, zice, pe care să nu-1 fi primit?” (I Corinteni 4, 7) El a spălat picioarele ucenicilor; și cel ce știe aceasta, cum s-ar mândri? De aceea zice Hristos: „Când veți face toate cele ce s-au poruncit vouă, ziceți, că slugi netrebnice suntem.” Vameșul numai prin umilință s-a mântuit, pe când fariseul prin mândrie s-a pierdut. Cel ce se trufește, nimic din acestea nu știe. Apoi, iarăși, tot Hristos zice: „De am vorbit rău, dovedește că este rău, iar de am vorbit bine, de ce mă bați?”, (Ioan 18, 23)

„Suferind de boala discuțiilor”, zice. Așadar, a întreba din curiozitate, a ispiti într-una, înseamnă a fi bolnav. „Si a certuri-lor de cuvinte de prigonire”, zice, și cu drept cuvânt, căci atunci când sufletul se aprinde ca de friguri, din cauza raționamentelor, când se tulbură, atunci întrebă cu curiozitate, iar când el este sănătos, nu întreabă, ci fără ispitire primește credința. Din ispitire sau din întrebări fără șir, și din luptă de cuvânt (AoyOfJ.aXtOtt) sau din cuvinte de prigonire, nimic nu se poate aștepta. Cele ce credința făgăduiește sunt adevărate, iar întrebarea când se pune la mijloc, nici nu poate arăta ceva de seamă, și nici nu lasă a nădăjdui cele făgăduite de credință. Căci și cel ce închide ochii nu va putea să găsească ceea ce ar vrea să caute, și iarăși dacă ar avea poate ochii deschiși, însă s-ar băga într-o groapă adâncă, unde n-ar pătrunde raza luminii, n-ar putea găsi ceea ce ar căuta. Astfel, deci, fără credință nimic nu se poate afla, ci din necesitate, că se vor naște lupte de cuvinte, sau cuvinte de prigonire.

„Din care pornesc: ceartă, pizmă, defăimări, bănuieli viclene”, adică slavă și credințe viclene de la astfel de întrebări. Atunci ne închipuim despre Dumnezeu ceea ce nu trebuie, fiindcă cădem în tot felul de întrebări. „Cuvintele cele deșarte”, adică pierderea de vreme, sau prin această expresie el spune: „precum oile cele râioase atinse de boală, umplu de râie și pe cele sănătoase, întocmai așa fac și bărbații vicleni”. „Și lipsiți de adevăr, care socotesc a fi câștig buna-credință (evlavie).” Ai văzut câte rele se nasc din lupta de cuvinte, sau cuvintele de prigonire? Pizma, pricirea, ig-noranța, lipsa de minte, pe care desigur că o naște ignoranța.

„De unii ca aceia, zice, depărtează-te.” N-a spus „apucă-te la ceartă cu ei”, ci „depărtează-te”. „De omul eretic, după una și a doua sfătuire, ferește-te” (Tit 3, 10), zice tot Pavel. Cu alte cuvinte arată că dâșii sunt așa nu atât din neștiință, pe cât din trândăvie, având și neștiința. Pe niște oameni care se luptă din cauza banilor, când îi vei putea convinge? Nu-i poți convinge în alt fel pe unii ca aceștia decât dându-le iarăși, și nici așa nu le poți împlini pofa. „Ochiul lacomului nu

se satură cu o parte.” (înțelepciunea lui Isus Sirah 14, 9) Deci trebuie să fugi de cei ce nu sunt în-dreptați. Dar dacă el sfătuiește să nu se certe cu unul care se luptă cu altul, care are mare lipsă, și nici a se hărțui cu el, cu atât mai mult cu cei ce sunt ca ucenici ai noștri. Zicând că unii ca aceia socotesc a fi câștig buna-credință (evlavia), a adăugat:

Însă câștig mare este buna-credință cu îndestulare (6, 6), nu când ai bani, ci când nu ai. Ca să nu cadă cineva în mâhnire din cauza sărăciei, îl ridică și îl îndreaptă. „Socotesc, zice, că este câștig.” Este desigur câștig, însă nu așa, ci mult mai mare. După ce mai întâi a doborât acel câștig, la urmă înalță pe acesta. Că acel câștig nu este nimic, se poate vedea din faptul că rămâne aici și nu se strămută cu noi, nici nu ne întovărășește. De unde se învederează aceasta? De acolo că noi, neavând nimic, am venit în această viață, prin urmare nici ducându-ne de aici nu vom lua ceva. Căci goi am venit aici, goi ne vom duce. Deci nu avem ne-voie de cele prisoselnice. Dacă n-am adus nimic, ne vom duce iarăși cu nimic, după cum și zice: Că nimic n-am adus în lume, arătat este că nici a scoate ceva nu putem. (6, 7)

Ci având hrană și îmbrăcăminte, cu acestea îndestulați vom fi. (6, 8) Noi trebuie să mâncăm atât cât ne este de-ajuns să trăim, și să ne îmbrăcăm cu haine atât cât să ne acopere trupul, adică să acoperim goliciunea, și nimic mai mult; iar o astfel de haină o poate avea oricine.

Apoi îndeamnă de la cele de aici, zicând: Iar cei ce vor să se îmbogățească. (6, 9) N-a zis simplu „cei ce se îmbogățesc”, ci „cei ce voiesc”, căci sunt și dintre aceia care având bani îi economi-sesc bine, adică îi disprețuiesc și-i împart săracilor. Apostolul nu defaimă pe unii ca aceștia, ci pe cei ce doresc averi. „Iar cei ce vor să se îmbogățească, zice, cad în ispite, și în curse, și în pofte multe fără de socoteală și vătămătoare, care cufundă pe oameni în pieire și în pierzare.” Bine zice el „care cufundă”, de vreme ce nici nu pot să se tină drept. „Întru pieire, și întru pierzare”, și în viața de aici, și în cea viitoare.

Că rădăcina tuturor răutăților este iubirea de argint, care unii poftind-o au rătăcit de la credință, și s-au pătruns cu dureri multe. (6, 10) Dar toate acestea nu se pot ști la întâmplare, decât viețuind cineva cu bogații, când vor putea vedea cât se zbuciu-mă, și cât se întristează din cauza averii. Iar tu, zice, omule al lui Dumnezeu. (6, 11) Mare vrednicie pune el înainte! Toți oamenii desigur că sunt ai lui Dumnezeu, dar cu deosebire cei drești; nu numai în ceea ce privește creația lor, ci și în ceea ce privește înfierea și zidirea cea nouă. „Deci, dacă ești omul lui Dumnezeu, zice, nu căuta cele de prisos care nu duc la Dumnezeu, ci „fugi de acestea, urmează dreptatea”.

Amândouă sunt spuse cu multă intensitate, căci n-a zis „depărtează-te”, ci „fugi și urmează” — „dreptatea”, spre a nu te la ācomi, și „evlavia” sau buna-credință cea din dogme, „credința” care este contrară întrebărilor celor curioase, „dragostea, răbdarea, blândețile”.

Luptă-te lupta cea bună a credinței, apucă-te de viața cea veșnică”, zice — iată și plata — „la care ai fost chemat, și ai mărturisit mărturisirea cea bună — în speranța, zice, vieții veșnice — înaintea multor martori (6, 12), adică „să nu necinstești acea încredere, acea încurajare. De ce, dar, te ostenești în lucruri și în pofte fără de socoteală?” Si care ispită și cursă zice că o vor suferi cei ce voiesc să se îmbogățească? Adică îi îndepărtează de la credință, îi bagă în primejdii, îi face fricoși. „Și în pofte multe fără de socoteală”, zice. Și cum să nu fie pofța lor fără de soco-teală, când au cu ei nebuni, când au pe lângă ei pitici, nu doar pentru iubirea de oameni, ci pentru plăcere? Cum să nu fie pof-ța lor fără de socoteală, când închid pești în casele lor, când hră-nesc fiare sălbaticе, când se ocupă de câini, când împodobesc cai, și când, în fine, se găsesc cu mult mai prejos față de copii? Toate acestea sunt fără socoteală și prisoselnice, nimic din ele nu e nici trebuit, nici folositor. „Pofte multe fără de socoteală, și vătă-mătoare.” Care sunt cele vătămătoare? Când sunt stăpâniți de amoruri absurde, când doresc cele ale aproapelui, când se tăvă-lesc în dezmierdări, când iubesc și se zvârcolesc după beții, când doresc pierderea și chiar

sacrificarea altora. Mulți încă stăpâniți de tirania acestei nebunii (amorul) s-au aruncat asupra antagoniștilor lor, și s-au pierdut, pentru că se ocupă cu fapte fără de socoteală, sau mai bine zis și vătămătoare.

Bine a zis el: „au rătăcit din credință” căci iubirea de argint astupându-le ochii câte puțin, îi împiedică a vedea calea cea dreaptă ce duce la credință. Precum cineva, pășind pe drumul cel drept, însă întorcându-și mintea spre altceva, pășește, desigur, dar de multe ori trece pe lângă cetatea la care se ducea, ducându-l picioarele fără nici un folos, tot așa se petrece și cu iubirea de argint. „Si s-au pătruns, zice, cu dureri multe.” Ai văzut ce a lăsat să se înțeleagă prin expresia „s-au pătruns”? Căci toate cele înșirate de el sunt ca niște spini, așa că dacă sunt atinși, sânge-rează mâinile și le rănesc. Câte griji nu au dânșii și câte dureri? De aceea și zice apostolul: „fugi de acestea, și urmează dreptatea, buna-credință, credința, dragostea, răbdarea, blândețile”, căci blândețea vine de la dragoste. Aici, apostolul laudă curajul și bărbăția lui Timotei, „căci, zice, ai mărturisit toate acestea cu bărbăție și cu curaj”, adică așa ai făcut.

Îi amintește apoi și de catehizarea sa, zicând: „apucă-te de viața cea veșnică”, așa că nu este de ajuns numai mărturisirea, ci mai este nevoie și de răbdare, spre a rămâne mereu în mărturisire; este nevoie și de luptă puternică și de mii de sudori, spre a nu fi pătruns, sau străpuns de dureri multe, pentru că multe sunt scandalurile, multe sunt și piedicile întâmpinate. De aceea strâmtă și anevoioasă este calea, și din toate părțile trebuie să fii cu băgare de seamă, în toate părțile să se întoarcă cineva. Din toate părțile se văd plăceri care atrag ochii sufletului, plăceri de trupuri, de bani, de dezmierdări, de trândăvii, de slavă, de mânia, de stăpânire, de iubire de întâietate. Toate acestea, zic, se arată sub niște fețe prea inimoase și dragăstoase, în stare de a atrage spre ele pe cei îndrăgostiți, pe cei ce nu iubesc mult adevărul, căci adevărul este slab la față și nu are nici un lipici. De ce oare? Pentru că el tăgăduiește toată plăcerea și mulțumirea în viitor, în timp ce acelea pun înaintea onoruri, plăceri, repausuri, desigur că nu în ființă, nu adevărate, ci false, amăgitoare. Dacă cineva este prost, ușurel și fricos, se va ține strâns de acestea, mole-șindu-se în fața necazurilor. Tot așa se întâmplă și cu luptele de din afară, când cel ce nu se gândește mult la cununi, din primul moment se pironeste în ospețe și beții. Tot așa fac și luptătorii din stadion, care sunt fricoși și fără curaj, în timp ce acei care au în vedere cununile, preferă mii de răni, fiindcă ei se hrănesc cu speranța viitorului, și de aceea sunt cu curaj.

ÎMPOTRIVA IUBIRII DE ARGINT, ȘI CĂ ADEVĂRATA LIBERTATE ÎNSEAMNĂ A NU NE LĂSA STĂPÂNIȚI DE PATIMI

Să fugim, dar, de rădăcina tuturor relelor, și atunci vom fugi de toate relele. „Rădăcina tuturor răutăților, zice, este iubirea de argint.” Pavel a grăit așa, sau mai bine zis Hristos. Dar să vedem cum însăși experiența din fapte ne mărturisește aceasta. Căci ce rău nu izvorăște din bani, sau mai bine zis, nu din bani, ci din rea intenție a celor ce nu știu să facă uz precum trebuie de bani? Fiindcă este cu putință ca cei ce fac uz de bani precum trebuie, să moștenească printr-înșii și împărăția cerurilor. Acum însă ceea ce ni s-a dat spre ajutorarea săracilor, spre mângâierea celor ce ne greșesc nouă, și spre lauda și mulțumirea lui Dumnezeu, noi o întrebuițăm împotriva nenorociților de săraci, sau mai drept vorbind contra sufletului nostru, și contra lui Dumnezeu. A răpit cineva averea unuia, și l-a adus în sărăcie, dar și pe sine s-a dat morții. Pe acela l-a istovit cu sărăcia, dar și pe sine s-a istovit cu osânda cea veșnică. Oare nu cumva este tot una? Ce rău oare nu ne vine din bani? Oare nu lăcomia? Oare nu răpiri? Oare nu jelanii? Nu dușmăni? Nu lupte? Nu certuri? Oare nu au întins unii ca aceștia mâinile până la cei morți? Oare nu au ajuns cu răutatea până și la părinți și frați? Oare nu au răsturnat dânșii și legea naturii, și poruncile lui

Dumnezeu, și în fine totul, fiind stăpâniți de acea poftă nebună? Oare tribunalele nu sunt înființate pentru aceștia? Doboară iubirea de argint, și atunci a conținut războiul, a conținut lupta, a conținut dușmănia, au conținut cearta și intriga. Ar trebui să fie alungați din lume unii ca aceștia, ca niște lupi vătămători. Precum niște vân-turi contrare și puternice, căzând deodată peste marea liniștită, ar răscoli-o până la fund, și până și nisipul de pe fund l-ar ridica în sus și l-ar amesteca cu valurile, întocmai așa și iubitorii de bani toate le răscolesc și le răstoarnă pe dos. Iubitorul de bani nu are nici un prieten. Și ce spun eu de prieten? Când el nu cunoaște nici chiar pe Dumnezeu, fiind stăpânit de acea poftă. Nu vedeți pe titani pășind cu sabia în mână? Deși în acel mit este mai mult o reprezentare de nebunie; dar aceștia cu adevărat sunt nebuni, îndrăciți și ieșiți din minți. Dacă le-ai putea descoperi sufletul lor, l-ai găsi astfel alcătuit, încât nu o sabie, nici două, ci mii de săbii sunt într-însul, pe nimeni cunoscând, ci împotriva tuturor turbat, împotriva tuturor aruncându-se și împungând pe toți, sfâșiind nu câini, ci suflete de oameni, și aruncând blesteme grozave până și asupra cerului. Toate sunt răsturnate și nimicite de astfel de oameni, stăpâniți de mania banilor. Pe cine deci, să învinovățesc mai mult? Eu nu știu; fiindcă molima aceasta pe toți stăpânește; pe unii mai mult, pe alții mai puțin, dar în fine pe toți. Precum un foc, căzând pe niște materii arzătoare, totul strică și pustiește, tot așa și nebunia aceasta a răsturnat pe dos lumea întreagă. Regi, stăpânitori, oameni de rând, săraci, femei, bărbați, până și copiii, toți în fine la fel sunt stăpâniți de acest rău. La fel ca atunci când se abate asupra pământului un întuneric grozav, nimeni nu se simte liniștit, așa se petrece și cu această boală pustiitoare.

Mii de acuzații se aduc contra lăcomiei, și în public, și în particular, și cu toate acestea nici o îndreptare nu se vede. Deci ce ar trebui făcut? Cum să stingem focul? Ei bine, se poate face aceasta, chiar dacă para lui s-ar ridica până la cer, numai de vom vrea; atunci vom putea stinge acea văpaie. Căci după ce s-a ridicat prin voință, se va stinge tot prin voință. Oare nu voința noastră a aprins acest foc? Astfel, tot voința va putea să-l stingă, numai dacă vom vrea. Și cum se va putea deștepta în noi puterea de a vrea? Dacă vom cunoaște deșertăciunea și nimicnicia acestei pofte absurde: că ducându-ne de aici, averea nu ne va întovărăși, și chiar aici deseori ne părăsește; că averea rămâne tot aici, iar rănile ce am căpătat dintr-însa, ne întovărășesc și dincolo. Dacă vom cunoaște că acolo este multă bogăție; și dacă o vom compara cu acea bogăție, o vom găsi pe aceasta mai prejos de tina cea din mlaștină; dacă vom cunoaște miile de primejdii ce le are cu sine, și că plăcerea izvorâtă dintr-însa este momentană, și totdeauna amestecată cu mâhnire. Dacă ne vom gândi bine la acea bogăție a vieții de veci, desigur că vom putea cu ușurință să o disprețuim pe aceasta. Dacă vom ști că bogăția aceasta cu nimic nu ne folosește, nici spre câștigarea slavei, nici spre sănătate, și nici spre altceva, ci din contră ne cufundă în prăpastie și pierzare.

Aici te îmbogățești și ai mulți sub tine; acolo însă ducându-te, te vei vedea gol și lipsit de orice. Dacă pe acestea le-am rumega neconținut în mintea noastră, și le-am auzi și de la alții, poate că ar fi ceva nădejde de îndreptare, poate că ar fi vreo izbăvire de această osândă grozavă.

Mărgăritarul este frumos? Dar să ne aducem aminte că este apă de mare, și că mai înainte era aruncat în sânurile ei. Aurul și argintul sunt frumoase? Dar să ne aducem aminte că au fost și sunt pământ și cenușă. Poate că sunt frumoase hainele de mătase? Dar ele sunt produsul viermiilor; este la mijloc numai prejudiciul și aprecierea omenească, și nu că frumusețea și valoarea lor stau în natura lor. Cele ce au frumusețea în natura lor, nu au nevoie să fie explicate de alții.

Tu dacă vezi, de pildă, o monedă de aramă simplă, însă aurită, la început o admiri, și apoi o crezi a fi de aur, dar după ce cei cunoscători te vor învăța și-ți vor explica înșelăciunea, o dată cu

admirația te va părăsi și înșelăciunea.

Ai văzut că nu în natură stă frumusețea? Dacă vezi cositor, tu îl admiri ca argint, dacă vezi aramă, o admiri ca pe aur, și numai atunci îți schimbi părerea, când alții îți vor explica. Astfel că nu sunt de-ajuns ochii ce-i avem, spre exacta cunoaștere a lucrurilor. Nu tot așa însă se întâmplă și cu florile, care sunt cu mult mai bune decât acelea. Când tu vezi un trandafir, nu ai trebuință de alții ca să-ți explice și să te învețe, ci singur îl poți diviza în părțile lui, tot așa și cu micșunelele, și cu crinii, și în fine cu orice floare.

Deci, nimic altceva nu este decât prejudiciu, și ca să crezi că este prejudiciu această patimă, spune-mi te rog: dacă împăratului i s-ar părea că argintul este mai de preț decât aurul, și ca urmare ar legifera în acest sens, oare tu nu vei schimba de îndată admirația și dragostea de la unul la celălalt? Astfel că noi pretutindeni suntem stăpâniți de lăcomie și de presupuneri. Și că este așa, că lucrurile se prețuiesc după raritatea lor, și nu după valoare, iată că de pildă la noi sunt fructe care aproape n-au nici un preț, pe când în țara capadocienilor sunt de mare preț, și încă mai de valoare decât multe din lucrurile cele mai scumpe la noi. În Arabia, țara aromatelor, și în India, unde sunt pietrele cele de preț, multe de acestea s-ar putea găsi. Așa că toate sunt din prejudiciu și presupunere omenească, și că noi nimic nu facem cu judecată, ci simplu și la întâmplare. Deci, iubiților, să ne deșteptăm din această beție. Să vedem adevărata frumusețe, frumusețea cea de la natură, adică evlavia și dreptatea, ca astfel să ne învrednicim de bunurile făgăduite. Căroră fie ca noi cu toții să ne învrednicim, prin harul și iubirea de oameni și întru Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XVIII

din "Talcuiri la Epistola Intai catre Timotei"

Îți poruncesc înaintea lui Dumnezeu, Cel ce aduce toate la viață, și înaintea lui Iisus Hristos, Cel ce în fața lui Ponțiu Pilat a mărturisit mărturisirea cea bună: să păzești porunca fără pată, fără vină, până la arătarea Domnului nostru Iisus Hristos, pe care, la timpul cuvenit, o va arăta fericitul și singurul Stăpânitor, împăratul împăraților și Domnul domnilor. Cel ce singur are nemurire și locuiește întru lumină neapropiată; pe Care nu L-a văzut nimeni dintre oameni, nici nu poate să-L vadă; Lui fie-I cinstea și stăpânirea veșnică! Amin. (I Timotei 6, 13-16)

Iarăși ia pe Dumnezeu de martor, făcând aceasta și cu puțin mai înainte, în același timp și frica sporind-o, iar pe ucenic punându-l mai în siguranță, arătând că poruncile pe care le dă nu sunt omenești, ci luate de la însuși Stăpânul, pentru ca astfel Timotei, având pururea în mintea sa pe martor — adică pe Dumnezeu de la care el a auzit — să i se țină cugetul sus prin amintirea lui. „Poruncescu-ți, zice, înaintea lui Dumnezeu, Care înviază toate.” Prin aceste cuvinte se întrevede și mângâiere în fața pri-mejdiilor, în același timp și amintire despre înviere. „Și lui Iisus Hristos, zice, Care a mărturisit înaintea lui Pilat din Pont.” Iarăși îndemnarea o face de la dascăl, ca și cum ar zice: „după cum El a mărturisit, ca astfel să mergem pe urmele Lui”. „Mărturisirea cea bună”, zice, după cum face și în epistola către evrei, zicând: „Căutând la începătorul și plinitorul credinței, Iisus, Care, în locul bucuriei ce era pusă înaintea Lui, a răbdat crucea, de ocară nebăgând seamă, de-a dreapta scaunului lui Dumnezeu a șezut. Gândiți-vă la Cel ce a răbdat de la păcătoși asupra sa împotrivire ca aceea, ca să nu vă osteniți slăbind cu sufletele voastre” (Evrei 12, 2-3), tot așa face și acum către Timotei, ca și cum parcă ar zice: „nu te teme de moarte, fiindcă ești rob lui Dumnezeu, care pe toate poate să le învieze”.

Care este mărturisirea cea bună despre care spune aici? Întrebându-l Pilat: „Au doar împărat ești tu?”, El a răspuns: „Eu am venit, zice, ca să mărturisesc pentru adevăr; eu spre aceasta M-am născut”, și „iată aceștia știu cele ce am grăit Eu” (Ioan 18, 37, 21), și multe altele a mărturisit atunci înaintea lui Pilat.

„Să păzești tu porunca nespurcată și nevinovată, până la arătarea Domnului nostru Iisus Hristos”, adică până la moartea ta; până la trecerea ta din această viață”. Însă n-a zis așa, ci „până la arătarea lui Iisus Hristos”, ca astfel mai mult să-l ațâțe. Dar oare ce vrea să zică: „Să păzești porunca nespurcată?” Adică, nici în privința dogmelor, și nici în viața ta, să nu-ți pricinuiеști, să nu-ți aduci vreo pată.

„Pe care la vremea ei o va arăta fericitul și unicul Stăpânitor, Împăratul împăraților, și Domnul Domnilor, Care singur are nemurire, și locuiește întru lumină neapropiată.” Pentru cine oare sunt zise acestea? Oare pentru Tatăl? Oare pentru Fiul? Negreșit că pentru Fiul sunt zise: „Pe care la vremea ei o va arăta fericitul și unicul Stăpânitor”, zice. Și acestea sunt spuse tot pentru mângâiere, adică să nu ne speriem, nici să ne temem de împărații de aici. „La vremea ei adică în vremea po-trivită, în vreme folositoare, încât că nici să ne întristăm că nu s-au petrecut faptele făgăduite nouă. Cum că va arăta, nu mai în-cape îndoială, căci El este puternic. „Cel fericit.” Așadar, acolo se găsește fericirea adevărată; nimic nu este trist acolo, nimic neplăcut. „Cel fericit, zice, și unicul Stăpânitor”, spre deosebire de oameni, sau pentru că este fără început. „Cel ce singur are nemurire”, zice. Dar ce? Oare Fiul nu are nemurirea? Oare nu este El însuși nemurirea? „Și locuiește întru lumină neapropiată”, zice. Așadar, alta este lumina, și altul care locuiește? Prin urmare El este mărginit în spațiu, adică în loc... Ai văzut că atunci când apostolul vrea să grăiască ceva mare, limba îi este neputincioasă? „Pe care nu L-a văzut nimeni dintre oameni, zice, nici nu poate a-L vedea”, precum nici pe Fiul nu L-a văzut nimeni, și nici nu poate a-L vedea. „Căruia cinstea și stăpânirea veșnică. Amin.” Bine a teologhisit el aici, și la timpul trebuit. Fiindcă L-a pus pe Dumnezeu de martor, de aceea apostolul multe vorbește despre martor, ca astfel încă mai mult să deștepte pe ucenic. Adică „slavă lui Dumnezeu”, căci numai aceasta putem zice, numai aceasta putem face, și nu se cade a cerceta cu amănunțime, sau a iscodi. Dacă stăpânirea Lui este veșnică, nu te teme; căci chiar dacă n-ar fi acum, totuși va fi, căci stăpânirea și slava este pururea cu Dânsul, dar și cinstea.

Celor bogăți în veacul de acum poruncește-le să. nu se seme-țească. (6, 17) Bine a spus el „în veacul de acum”, căci sunt și alți bogăți în veacul viitor. Nimic nu zămislește atât de grabnic trufia, ca banii, în același timp și lipsa de minte, și fudulia. Apoi imediat i-a deșteptat pe ei, zicând: „nici să nădăjduiască spre avuția cea nestatornică”. Din avuție vine lipsa de minte, în timp ce acela care nădăjduiește în Dumnezeu nu se mândrește. De ce nădăjduiești în ceea ce se schimbă fără de veste? — căci așa este avuția — și cum mai nădăjduiești în ceea ce nu poți avea nici o încredere? Dar cum oare vom putea să nu cugetăm lucruri mari având avere? Dacă vom cunoaște că bogăția este nesta-tornică și nesigură, dacă vom cunoaște că mai mare decât bogăția este speranța cea în Dumnezeu, dacă în fine vom cunoaște că și bogăția este lucrul lui Dumnezeu. „Ci întru Dumnezeul-Cel-Viu, zice, care ne dă nouă toate de prisos spre desfătare.” Bine a spus „toate de prisos”, adică face aluzie la îndestularea noastră regula-tă din elementele naturii, ca aerul, lumina, apa și toate celelalte. Nu vezi cu câtă prisosință ni le acordă, și cu câtă abundență? Dacă cauți bogăție, caută bogăția care rămâne, bogăția sigură, aceea care vine din faptele cele bune. Și care este aceasta? Să facă ce e bine, să se înavuțească în fapte bune, să fie darnici, să fie cu inima largă (6, 18), unele vin din dragoste, iar altele din averi. „Împărtașitori”, zice, adică sociabili, blajini.

Agonisindu-și temelie bună în veacul viitor. (6, 19) Acolo nimic nu este nesigur, căci unde

temelia este sigură, nimic nu este nesigur, ci toate sunt în regulă, toate nemișcate, toate sigure, toate puternice. „Ca să ia, zice, viața cea veșnică”. Săvârșirea faptelor bune poate să ne procure acea mulțumire.

O, Timotei, păzește vistieria ce ți s-a încredințat (6, 20), adică „să n-o împruținezi, căci nu sunt ale tale, ci ți s-au încredințat cele străine; deci nimic să nu împruțineze”. Depărtându-te de glasurile deșarte cele spurcate”, zice. Așadar sunt și glasuri care nu sunt deșarte și spurcate. „Și de vorbele cele potrivnice ale științei celei cu nume mincinos.” Bine a spus el, căci atunci când nu este credință, nici cunoștință sau știință nu poate fi; când se naște ceva din propria judecată, știință nu poate fi. Așa de pildă se numeau pe sine unii gnostici în acele timpuri, ca și cum parcă știau ceva mai mult decât alții.

Pe care unii, mărturisind-o, au răătăcit de la credință. (6, 21) Ai văzut cum el iarăși poruncește să nu se apropie de unii ca aceștia? „Depărtându-te de vorbele cele potrivnice ale științei celei cu nume mincinos”, zice. Așadar, sunt și vorbe potrivnice, către care nici nu trebuie să răspunzi. Și de ce oare? Pentru că scot pe cineva din credință, nu-l lasă să stea drept, sau să se împruținească în credință.

CREDINȚA ESTE CA O PIATRA PUTERNICĂ. ÎMPOTRIVA IUBIRII DE ARGINT

Deci, să fugim de o asemenea știință, iubitorilor, și să ne alipim de credință, care este piatra cea puternică. Nici râurile și nici vânturile abătându-se peste ea, cu nimic nu ne vor putea vătăma, căci noi stăm neurniți pe aceasta ca pe o piatră. Tot așa și în viața aceasta, dacă avem acea puternică temelie, noi stăm în siguranță, nesuferind iarăși nici un rău. Cel ce preferă să aibă acea bogăție, nu va întâmpina nici un rău; acela va avea lauda, slava, cinstea, plăcerea. Toate acestea sunt sigure și fără nici o schimbare, în timp ce toate cele de aici se prefac, și stau într-o schimbare necontenită, toate se transformă. Căci ce voiești să-ți spun? Despre slavă? „Când va muri el, zice, nu va lua toate, nici nu se va pogorî cu el slava lui” (Psalmi 48, 18), ba de multe ori, chiar trăind, nu va rămâne cu dânsul acea slavă. Nu așa sunt însă cele ale virtuții, ci toate rămân. Cel slăvit aici din cauza stăpânirii ce poate o are, de-ndată ce un altul i-a luat stăpânirea, el a devenit om obișnuit, și unul dintre cei stăpâniți. Bogatul de-ndată ce l-au călcat hoții, sau a căzut victimă clevetirilor și intrigilor, fără de veste a devenit sărac. Nu însă tot așa sunt și cele ale noastre. Cel înțelept, dacă este cu băgare de seamă asupra sa, nimeni nu va putea să-i răpească înțelepciunea lui. Pe cel ce se stăpânește pe sine, nimeni și nimic nu-l va putea stăpâni. Dacă stăpânirea aceasta este mai bună, vom afla examinând faptele. Ce folos poate fi, spune-mi, în a stăpâni cineva popoare întregi, și a fi în același timp rob patimilor? Și ce vătămare poate fi, de a nu stăpâni pe nimeni, dar, în același timp de a fi mai presus de tirania patimilor? Aceasta este libertate, aceasta este stăpânire, aceasta este adevărata împărăție, pe când acelea sunt sclavie, chiar dacă ar avea unul ca acela mii de diademe pe cap. Căci, când stăpânirea lui cea dinăuntru îl face sclav la o mulțime de stăpâni — vorbesc de iubirea de argint, iubirea de plăceri, mânia, și celelalte patimi —, ce folos are diadema? Mare este tirania patimilor, când nici cununa ce așteaptă pe cei drepti nu este în stare să scape pe cineva din acea supunere tiranică. Este întocmai ca și cum cineva ar cădea în mâinile barbarilor și le-ar sluji, iar aceia voind a-și arăta o mai mare autoritate, nu numai că i-ar răpi diadema, ci mai mult, l-ar pune să care apă, să slujească la bucătărie, și în fine i-ar porunci să facă și alte slujbe, ca astfel și dânsii să-și arate o mai mare autoritate, în același timp și pe acela mai mult să-l rușineze; tot așa se petrece și cu patimile, care se poartă cu noi mai barbar decât orice barbar. Cel ce disprețuiește patimile, își bate joc de

barbari, pe când cel ce cade sub puterea patimilor, va suferi rele mai mari decât de la barbari. Barbarul, când are putere, torturează trupul, dar patimile muncesc sufletul și-l rod din toate părțile. Barbarul, când are putere, predă trupul morții temporale, în timp ce patimile îl predau morții viitoare și veșnice, încât liber este cel ce are liber-tatea desăvârșită asupra patimilor și este rob cel ce cade sub stăpânirea patimilor dobitocești.

Nici un stăpân — chiar de ar fi cel mai tiran — nu poruncește astfel de porunci crude și barbare, ca cele ce urmează: „necinstește-ți, zice, sufletul fără vreun folos; bateți joc de Dumnezeu, disprețuiește însăși natura, și chiar tată de ți-ar fi, sau mamă, tu nu avea nici o sfială, ridică-te asupra lor”. Acestea sunt poruncile arghirafiliei, sau ale iubirii de argint. „Jertfește-mi, zice, nu viței, ci oameni.” „Jertfiți oameni, zice, căci viței s-au sfârșit” (Osea 13, 2), dar aceasta nu zice așa, ci fiind încă viței „jertfește-mi, zice, oameni, jertfește-mi pe cei ce nu m-au nedreptățit cu nimic. Chiar încă dacă au făcut binele, tu ucide-i. Tuturor fii războinic, fii dușman comun al tuturor, ba chiar și naturii, și lui Dumne-zeu. Strânge-ți aur, nu ca să te îndulcești din el, ci ca să-l păstrezi, ca munca să o faci mai mare.” Căci nu este cu puțință ca iubito-rul de argint să fie și iubitor de plăceri, fiindcă se teme nu cumva să-și împruțineze aurul, nu cumva vistieriile lui să scadă. „Fii treaz, zice, pe toți să-i bănuiești, și pe slugi, și pe prieteni. Fii păzitor al celor străine. De vezi cumva vreun sărac mort de foame să nu-i dai, ci, dacă este cu puțință, jupuieste-i și pielea de pe el. Jură-te, minte, jură strâmb, învinovătește, clevește, și chiar de ar fi ne-voie, să fii pus pe foc; nu te da în lături chiar dacă vei suferi mii de morți, sau dacă vei răbda de foame, sau de te-ai zbate cu boala.”

Sau oare nu despre acestea legiuiește iubirea de argint? „Fii obraznic și fără rușine, zice, fii îndrăzneț fără margini, spurcat și de nesuferit, fără milă, omorător de tată și de mamă, mai mult fiară sălbatică decât om. Să întreci orice șarpe cu veninul ce iese din tine, pe orice lup cu răpirea, și chiar de ar fi nevoie ca să ajungi la răutatea diavolului, nu te da în lături. Ignoră total pe binefăcătorul tău.” Oare nu acestea le spune, și nu de acestea se aud?

Dar Dumnezeu spune cu totul contrar. „Fii prieten cu toți, zice, fii blând, de toți iubit, pe nimeni să nu respingi fără cauză, cinstește pe tată-tău, pe maică-ta, bucură-te de slavă curată, fii nu om, ci înger în trup. Sa nu grăiești nimic necinstit, nimic mincinos, și nici chiar să gândești așa ceva. Vino în ajutorul celor săraci, nu-i obliga să fure, ca să aibă, nu fi batjocoritor și cutezător.” Și cu toate acestea nimeni nu ascultă! Oare nu cu dreptate este gheena? Nu cu dreptate focul și viermele cel nea-dormit? Până când oare ne vom precipita spre prăpastie? Până când oare vom pași pe spini? Până când oare vom călca pe cuie și vom fi atât de nerecunoscători? Suntem sub stăpânirea unor tirani cruzi, pe bunul Dumnezeu L-am părăsit, pe Cel ce nu spune nimic greoi, nimic barbar, nimic de nesuferit, ci din contră ne procură toate cele de trebuință și mult folositoare nouă. Să ne deșteptăm odată, să ne reculegem, să iubim precum trebuie pe Dumnezeu, ca astfel să ne învrednicim de bunurile cele fâgăduite celor ce-L iubesc pe El. Prin harul și iubirea de oame-ni a Domnului nostru, Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh se cuvine mărirea, puterea și slava, acum și puru-rea și în vecii vecilor. Amin.